This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

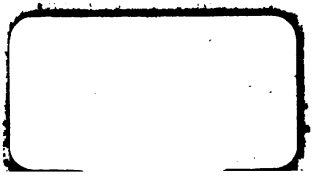

VADERLANDSCHE HISTORIE.

ZES EN DERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

SEINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers, en egte Gedenkſtukken, zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

ZES EN DERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCCVI.

PUBLIC
LIBRARY

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD VIERDE BOEK.

INHOUD

Gelderlands gelukwenſching aan de Nationaale Vergadering. Hoe beantwoord. Geldheffing in dit Gewest uitgeſchreeven. Klagten by de Nationaale Vergadering uitgeſtort, over de zwaare Inlegeringen. Gelukwenſching der Nationaale Vergadering door het Sticht. Beantwoording van dezelve. Vroegere tegenwerkingen door de Franſchen in het Sticht hervat. Publikatie aldaar gedaan om de geweezene Regenten Schavergoeding op te leggen. Hoe BEURNONVILLE *daar tegen werkt. Berigt hier van ter Nationaale Vergadering. Aanmerkingen op dit gedrag gemaakt. Beſluit daar op. Raad van het Directoire in Parys om dit Beſluit in te trekken. Blyken des ongenoegens hier over. Geſchil in Utrecht met* DE LA HOUSSAYE, *over het betrekken der wagt. Schikkingen hier op gemaakt. Bepaalingen in dit Gewest in gevolge der Afſcheidinge van Kerk en Staat. Brief van* CIV. BOEK.

CV. BOEK. *Gelukwenſching uit Stad en Lande. Wat men daar, tot fyving der Geldmiddelen deede. Een Corps Burger-jagers daar opgerigt. Schikking tot de Opbrengst van Wadde en en Westwoldingerland gemaakt. Het Inſtituut van Onderwys van Dooven en Stommen vervoegt zich ter Nationaale Vergaderinge. Gunſtige beſlisten van deezen opzigte genomen. Slegte ſtaat der Armenkaſſe by de Hervormden, en hoe daar in voerzien. De Tytel door het Provintiaal Beſtuur van Zeeland aangenomen, behaagt niet ter Nationaale Vergadering. Een Plan van Gewestlyk Beſtuur reeds in den voorleden Jaare ontworpen. Een nieuw Plan vervaardigd. Eedvordering der Ampthenaaren. Staat der Geldmiddelen in dat Gewest. Beſchikking op de Heerlykheden en Heerendienſten. In Tholen een Burgerſocieteit geſloten. Begroeting der Nat. Vergadering door de Drenthenaaren. Hoe het zich, in dit Landſchap toedroeg. Bataafsch Brabant wenscht de Nationaale Vergadering heil. Voordragt van dit Gewest om deel en zitting te hebben in de Uitvoerende Magt. Het voorgevallene deswegen, en het beſluit daar op. Schaarschheid van Geld in dat Gewest tot Bylaage aan den Lande. Bydraagen van Geldſommen. Berigt van de middelen tot bekoming van Geld aangewend. Tegenſtand der Franſchen, om, wegens de Goederen des Keurvorsts van de Paltz, op te brengen. De verkoop der Geeſtelyke Goederen aldaar geſchorst. Die verkoop verdeedigd. Hoedanig dit ſtuk werd werd ingezien. Byzonderheden eenige Steden*

en

en Plaatzen betreffende. Het voorgevallene wegens Kuilenburg en Buuren. Wat te Vianen en Ameyde gebeurde. Ysselstein, Leerdam en Acquoi geeven mede der Nationaale Vergadering veel werks. De zaak van de Willemstad nog niet ten einde gebragt. Geschillen te Middelharnis. Wat 'er, ten aanziene der Heerlykheden voorviel. Voorstel van LOKHORST *hier toe betrekkelyk. Handelingen daar over. Besluit.*

CIV. BOEK.

1796. *Gelderlands* Gelukwensching aan de Nat. Vergadering.

Gelderlands Afgevaardigden telde men onder de vroegste Gelukwenschers der Nationaale Vergadering. E. A. DAENDELS voerde, te dier gelegenheid, dit woord. „ Burgers Representanten! Eindelyk heeft het „ Volk van *Gelderland* deszelfs wensch, „ deszelfs begeerte, mogen vervuld zien; „ het heeft dan eindelyk mogen zien, dat „ deeze Vergadering, door het *Nederlandsche* Volk verkoozen, tegen alle de „ hinderpaalen, welke dat groote, dat „ belangryke werk, van zo verschillende „ kanten ontmoette, by een kwam.

„ En geen wonder ook, dat tot onder„ myning van dit werk niets onbeproefd „ wierd gelaaten; de Aanhanger van *Oranje* immers verloor in de vereeniging „ der verdeelde Magten, zyn laatste hoop „ op het herstel van zynen voormaaligen „ Beschermer; terwyl die Voorstander van „ het Zevenhoofdig Bewind, welke deeze „ omwending van zaaken niet tot 's Volks, „ maar tot zyn byzonder voordeel wilde

„ doen ſtrekken, hier door zyn heerſch-
„ en hebzugt gefnuikt zag.

„ Doch de liefde voor het Vaderland,
„ dat kenmerk van een waar *Nederlander*,
„ deedt de verſchillende gevoelens in een
„ ſmelten, en het onzalig tydſtip, welk
„ niets minder dan eene ſcheuring tus-
„ ſchen de Bondgenooten, meer dan twee
„ Eeuwen op het naauwst verbonden,
„ dreigde, zag men verdwynen, alle de
„ Gewesten tot de daarſtelling deezer
„ Vergaderinge toetreeden, daar door de
„ banden tusſchen dezelve vaster dan
„ ooit toehaalen, en durft men hoopen,
„ onafſcheidelyk vereenigen.

„ Wy verheugen ons daar door te
„ meer, Burgers Repreſentanten! Ul. uit
„ naam van alle braave *Gelderſchen*, der-
„ zelver ongeveinsde vreugde, welke het
„ byeenkomen deezer Vergaderinge in
„ hunne harten heeft verwekt, te mogen
„ betuigen, en derzelver hulde te komen
„ aanbieden.

„ Ontvangt dan ook deeze hulde, Bur-
„ gers Repreſentanten! als een blyk van
„ het vertrouwen, het welke *Geldersch*
„ Ingezetenen op Ul. ſtellen, in het bly-
„ de vooruitzigt, dat Gyl. ten ſpoedig-
„ ſten, het Volk van *Nederland* eene Con-
„ ſtitutie, gebouwd op de eeuwige, on-
„ veranderlyke en onverdeelbaare gron-
„ den van Gelykheid en Vryheid, aan-
„ bieden, en door dat Volk bekragtigd,
„ tot een fundament voor ons toekomſtig
„ geluk, voor den bloei, luister en wel-

„ vaard

„ waard van dit Gemeenebest, en tot her- OV.
„ eeniging der maar al te zeer van elkan- BOEK.
„ der verwyderde harten van *Neerlands* ——
„ Ingezetenen, zult leggen. 1796.

„ Maakt dan ook, Burgers Repreſen-
„ tanten! om dit groot oogmerk te be-
„ reiken, gebruik van die middelen, wel-
„ ke het Volk Ulieden in handen heeft
„ geſteld, op dat het Vaderland tegen
„ allen aanval van buiten, en tegen de
„ liſten van binnenlandſche Vyanden wor-
„ de beveiligd. — Noodigt ten dien ein-
„ de *Neerlands* Jongelingſchap uit —
„ Formeert ze tot behoorelyke Legerben-
„ den — Stelt ze onder het geleide van
„ kundige en beproefde Vaderlandſche
„ Mannen, en onze Vyanden zullen bee-
„ ven, dat het braave *Gelderſche* Volk goed
„ en bloed tot het ondersteunen van uwe
„ beſluiten, terwyl wy Ul. durven verzeke-
„ ren, tot behoud van Vaderland en Vry-
„ heid genomen, ten allen tyde, zal veil
„ hebben. — De Almagtige zegene hier
„ toe Ulieder Perſoonen en de raadſlagen
„ tot heil des Volks genomen."

De Voorzitter VAN DE KASTEELE be- Beant-
antwoordde die Aanſpraake met deeze woor-
taal. „ Medeburgers! daar Gylieden dee- ding.
„ ze Vergadering thans plegtiglyk begroet,
„ en hier het Volk van *Nederland* in één
„ Lichaam vertegenwoordigd ziet, kan
„ het Ulieden niet dan ten uiterſten aan-
„ genaam zyn, U te mogen voorſpellen,
„ dat, gelyk de Repreſentanten des Volks
„ uit alle Gewesten hier op zulk eene

„ wyze zamengesmolten en vereenigd zyn, „ dat zich geenerhande onderscheiding be„ speuren laat, zo ook de behartiging der „ algemeene belangen van het geheel, hier „ de hoofdbedoeling zyn zal, zonder te „ gedoogen, dat de tegenwerking der by„ zondere belangen, die van het geheel „ veragteren of verydelen.

„ De bron onzer verdeeldheden, de „ oorzaak onzer rampen, de vestiging der „ grootheid van weinigen, of van éénen, „ was, tot hier toe, ten grootsten deele, „ te vinden in de veelvoudigheid van het „ Bestuur, en de steeds woelende tegen„ kanting der onderscheidene deelen te„ gen het geheel. — De geneezing deezer kwaale, is dus ook te zoeken in „ Eenheid te geeven aan het Bestuur, en „ Onverdeelbaarheid aan de Republiek.

„ De Regeerder der Volkeren, ver„ vulle uwe wenschen over onze raad„ pleegingen daar toe, op dat ons lieve „ Vaderland, zo lang door verdeeldheden „ op den oever van deszelfs ondergang „ gebragt, eenmaal gered en behouden „ worde! — Diezelfde God zegene ook „ uwe raadslagen, in het Huishoudelyk „ Bestuur van Ulieder Gewest, en om„ ringe uwe Persoonen en belangen, met „ zyne weldadigheden (*).

Geldheffing daar uitgeschreeven.

Hoe zeer *Gelderland* met schaarsheid in den gelde worstelde, en 'er verdeeldheden uit reezen, heeft ons Geschiedblad vermeld

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 279.

meld (*). Die geldbehoefte bleef aanhouden. 's Lands kas moest intusschen gestyfd worden, door Gewestlyke opbrengsten. By de ontvouwingen van den staat der Geldmiddelen, by de opgave van bezuinigingen door het afschaffen van eenige Ampten naaren; by het indienen van de lyst der gewoone Belastingen, van welke zommige verhoogd en andere op den ouden voet gelaaten waren (†), bleef het niet berusten. In Herfstmaand werd, om de ledige Schatkist, immers gedeeltelyk, aan te vullen, eene Geldheffing op de Landschapsvergadering vastgesteld van den vyftigsten penning, nevens eene verhooging van een dubbele Verponding, voor den tyd van één Jaar (§).

CAP. BOEK. 1796.

Klagten by de Nat. Vergadering uitgestort over de zwaare Inlegeringen.

Was eenig Gewest, zints den aanvang der Omwentelinge, door opeenvolgende Inlegeringen van Krygsvolk, zo van Vyanden als van Vrienden, bezwaard, moest het dien zo onaangenaamen als zwaardrukkenden last draagen, het was buiten twyfel *Gelderland*. Klagten by klagten gingen deswegen op, van byzondere Plaatzen, van byzondere Steden; zy werden aangedrongen door eenen Brieve van de Hoogstgeconstitueerde Magt in *Gelderland*. Deeze betroffen deels niet alleen het bezwaar,

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIII. D. bl. 89 *enz.* Men vergelyke hier mede het Verslag door SCHIMMELPENNINCK, naderhand over deeze zaak uitgebragt. *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 391.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1474—1507.

(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1273 *enz.*

CIV. BOEK. 1796.

zwaar, voortvloeijende uit de ligging dien Gewests, meer dan de meeste andere, aan het doortrekken van Krygsvolk blootgefteld; maar 't geen verder ging, ook de eigene Landsfchikkingen hier op gemaakt, die van de Burgers ondraaglyke lasten vorderden: lasten, geschikt om den reeds verarmden Burger van 't geen hy, ten eigen en 's huisgezins onderhoud, hoogstnoódig hadt, te berooven; en hem eindelyk ten bedelzak te brengen. Behalven de plaageryen, die den grond in 's Krygtmans euvelmoed hadden, en veelvuldig waren, vonden zy zich door een en ander Artykel, vastgefteld op het doortrekken des Krygsvolks, te deerlyk bezwaard. Zy eischten, met veel aandrangs, van 't een en ander, ontheffing by de Nationaale Vergadering.

Een verflag daar op uitgebragt, erkende de billykheid van veele dier klagten, en dat de gevorderde Eetwaaren, Drank en Stroo, onmogelyk, ten geftelden pryze, konden verfchaft worden van Ingezetenen, door de gevolgen des Oorlogs verarmd, en door zwaare Geldheffingen uitgeput. Nadere verzagtende fchikkingen werden hier op voorgedraagen, die de goedkeuring der Nationaale Vergadering wegdroegen (*).

Gelukwenfching der Nat. Verg.

Vonden wy de handelingen, tot het daarftellen der Nationaale Vergadering, vermeldende, de Afgevaardigden des Lands van *Utrecht* zo gereed en volyverig, om met

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* III. D. bl. 129 en 378.

met *Holland*, dit werk daar te stellen, geen wonder, dat dit Gewest zeer spoedig die Vergadering met een Geluk- en Zegenwensch bejegende. Eene staatlyke Bezending verscheen ten dien einde, en voerde de Burger STEENBEEK dit woord. „ Burger President! en Vertegenwoordigers „ van het Vrye Volk van *Nederland!* „ De Representanten 's Lands van *Utrecht* „ hebben ons afgevaardigd, om in hunnen naam, in den naam des Volks, het „ welk wy vertegenwoordigen, Ulieden, „ met den aanvang uwer werkzaamheden, „ geluk te wenschen.

CIV. BOEK. 1796. door het *Sticht*.

„ Gylieden, Burgers! zult geen oogenblik aan de welmeenenheid onzer Committenten — aan de hartlykheid hunner „ gelukwenschingen — noch aan onze „ blydschap, van met deezen aangenaamen last bekleed te zyn, kunnen twyfelen, wanneer Gyl. U herinnert, met „ welk een onvermoeiden yver de Gedeputeerden onzer Landschap ter Vergadering van hun Hoog Mogenden hebben medegewerkt om deeze aanzienlyke Nationaale Vergadering daar te „ stellen; daar zy die hebben beschouwd „ en nog beschouwen, als het eenig middel tot herstel der zo hoognoodige „ Eendragt, het tegengaan van allen byzonder belang, het verkrygen van een „ door billyke wetten bepaalde Vryheid, „ en het daarstellen eener op *Eén-* en „ *Onverdeelbaarheid* gegronde Constitutie, „ en eene daar uit voortvloeijende Broe-

CIVIL BOEK. 1796.

„ derschap, zonder welke deeze Repu-
„ bliek nimmer eenen gerusten Vrede ge-
„ nieten kan.

„ Welk een verrukkend vergenoegen
„ voor ons, en voor alle onze Burgeren,
„ dat wy, door de wyze keuze des Volks,
„ onze hoop en verwagting zien bevesti-
„ gd, dat het tegenwoordig en toeko-
„ mend belang van *Neerlands* Burgeren is
„ toevertrouwd aan Mannen, wier beken-
„ de Vaderlandsliefde, kunde, beleid en
„ cordaatheid, het vertrouwen der *Bataa-*
„ *ven* waardig zyn.

„ De Vertegenwoordigers van het Volk
„ van *Utrecht* betuigen, op het plegtigst,
„ bereid te zyn om alles aan te wenden,
„ om de Besluiten der Nationaale Verga-
„ dering, welke ten voordeele van het
„ algemeen, en helaas! door het byzon-
„ der belang te lang gefolterd Vaderland,
„ kunnen strekken, te ondersteunen en
„ hunne byzondere Resolutien daar vol-
„ gens in te richten.

„ Van harten, Burgers Representanten
„ des *Nederlandschen* Volks! wenschen wy
„ Ul. geluk met deeze aanzienlykste en
„ tevens allergewigtigste post, daar de
„ vestiging van den toekomenden voor-
„ spoed der vrye *Bataven*, de verzeke-
„ ring hunner Vryheid, naast de werking
„ der Godlyke Voorzienigheid, van Ulie-
„ der raadsbesluiten afhangen.

„ Het zedert Eeuwen in ketenen ge-
„ klonken, doch thans ontsloten Volk
„ van *Nederland*, heeft een vertrouwend

„ oog op Ulieden geslaagen, en het zal, CIV.
„ in dit zyn vertrouwen, zich niet be- BOEK.
„ droogen vinden; gevoelig voor de eer, ——
„ met welke het U heeft bekroond, maar 1796.
„ nog meer gevoelig voor deszelfs on-
„ schatbaare belangens, zult Gylieden de
„ grondslagen leggen van den Tempel der
„ *Bataafsche* Grootheid, op welke geheel
„ *Europa*, met verwondering en eerbied,
„ staaren zal.

„ Dat daar toe de God der Vryheid
„ in het midden deezer Vergadering zy!
„ dat een onkreukbaare Eendragt, en
„ Broederlyke Liefde aan uwe heilzaame
„ Raadsbesluiten, dien spoed en die kragt
„ byzetten, die 's Lands onwaardeerbaare
„ belangens vorderen. Dan zal ons jong-
„ ste Naageslacht nog met traanen van
„ eerbied, liefde en dankbaarheid deeze
„ plegtige Zaal, waar voorheen de dar-
„ tele weelde en kruipende slaavernij een
„ gunstigen opslag van het oog des Dwin-
„ gelands afbedelden, aanschouwen, en
„ juichend uitroepen, „ „ Hier was de
„ „ Vergaderplaats dier Vaderlandsche
„ „ Helden, die de vernielende Heersch-
„ „ zugt getemd, *Neerlandsch* vertrapte
„ „ Tuin hersteld, en de *Bataafsche* Vry-
„ „ heid en Voorspoed voor eeuwig ge-
„ „ vestigd hebben!""

De Voorzitter VAN DE KASTEELE, die wy zo menigmaal dusdanige Bezendings Aanspraaken hoorden beantwoorden, paste dit woord deezen toe. „ Medeburgers! „ Afgevaardigden van de Vergadering, aan

Hoe beantwoord.

CIV. BOEK. 1796.

„ aan welke het Provintiaal Beſtuur des „ Lands van *Utrecht* is toevertrouwd! — „ Terwyl wy eenen aanvang maaken met „ de moeilyke taak te aanvaarden, die „ door het Volk van *Nederland* ons is „ aanbevolen, ſtrekt het ons tot geen ge„ring genoegen, van alle kanten de „ blydſchap onzer Medeburgeren, over „ onze zamenkomst, te verneemen; maar „ inzonderheid van Hun, die, in de on„derſcheidene Gewesten, tot het huis„houdelyk beſtuur van dezelve geroepen „ zyn. Overtuigd van Ulieder verlangen „ om aan uwe beſtemming te voldoen, „ zeggen wy U dank voor uwe wenſchen „ over onze raadpleegingen en beſluiten.

„ Gylieden en de Ingezetenen van het „ Gewest, waar over U het huishoude„lyk bewind aanbetrouwd is, hebt by„zonderlyk uwen recht vaderlandſchen „ yver betoond, tot het doen byeenko„men deezer Vergaderinge, in welker „ midden Gyl. U thans bevindt.

„ Gelyk dit Ulieden tot vreugde moet „ ſtrekken, zal het Ulieden ſteeds aange„naam zyn te verneemen, dat niets dee„ze Vergadering meer ter harte zal gaan, „ dan de zorg, om onze Burgerlyke en „ Nationaale Vryheid, op onwrikbaare „ gronden te vestigen, en de goede „ Orde, aan de heilzaame poogingen, „ ter beveiliging der waare Vryheid „ dienstbaar te maaken, en zonder zich „ door den invloed van afwisſelende Opi„nien te laaten beheerſchen, beſtendig

„ vast

„ vast te houden aan die Principes van „ billykheid en regtvaardigheid, welke de „ zekerſte waarborgen zyn, om, by het „ daarſtellen der Eenheid en Ondeelbaar- „ heid, in het beſtuur alomme de voor- „ regten te verſpreiden van waare Ge- „ lykheid, Vryheid en Broederſchap.

„ Uwer wenſchen met wederkeerige „ wenſchen, over uwe Perſoonen, belan- „ gen, en beſtuur beantwoordende, bied „ ik Ulieden, uit naam deezer Vergade- „ ringe, de eer der Zittinge aan (*)."

CIV. BOEK. 1796.

Het *Sticht*, en de Hoofdſtad *Utrecht*, waren ten tyde der Omwentelinge, op een zonderling Verdrag, door de toenmaalige Regenten, aan de *Franſchen* overgegeeven. Het heusch en verpligtend gedrag dier Regenten ten opzigte van de *Franſche* Repreſentanten, Legerhoofden, en Lieden van eenigen rang, was, in een en ander geval, de oude Regenten te ſtade gekomen (†). Door tuſschenkomst van den Repreſentant RAMEL en den Generaal PICHEGRU, miste het bedoelde Huisarrest der verdagte Regenten des Jaars MDCCLXXXVII (§). Ten deezen Jaare moesten de Volksrepreſentanten van dit Gewest, op nieuw de tegenwerking der *Franſchen* ondervinden, in een geval, op welks volvoering zy zich ten ſterkſten geſteld toonden. Ge-

Vroegere tegenwerkingen door de *Franſchen* in het *Stichт* hervat.

(*) *Dagverh. der Nat. Vergadering*, I. D. bl. 60 en 166.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVIII. D bl. 287.

(§) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXII. D. bl. 89.

GEV. BOEK.

1796.

Publikatie aldaar gedaan om de geweezene Regenten Schavergoeding op te leggen.

Gelyk in andere Gewesten was ook in 't *Sticht* 's Lands kas ledig, en het Bestuur op middelen bedagt om dit ledige, op de minst drukkende wyze, voor de Burgers in 't algemeen, aan te vullen. Diep geworteld by de *Utrechtsche* Patriotten was de haat tegen de oude Regenten, en het plan om Schavergoeding by hun te zoeken, werkte daar zo sterk als ergens in den Lande. Met Bloeimaand deezes Jaars zonden de Representanten eene Publikatie in 't licht, welke, naa eene breede inleiding, geheel niets anders behelzende, dan eene zwarte lyst van de nadeelen, en byzonder ten opzigte der Geldschaden, aan het *Sticht* toegebragt. —— Op deeze gronden stelden zy vast, dat alle Leden van het voorig Bestuur, zo in Staats- als Stads-regeeringen geplaatst, gelyk ook de Hoofdschouten der Steden, en de Maarschalken der Kwartieren, voor zo verre zy zitting gehad hadden in Staats- of Stads-regeering, alle de door hun genootene Gelden in die kwaliteiten, zo Jaarwedden als andere Voordeelen aan die Regeeringsposten verbonden geweest, zedert hunne zogenaamde Staatsvergadering te *Amersfoort*, op den dertigsten van Oogstmaand des Jaars MDCCLXXXVII aangevangen, tot den dag hunner afzetting ingeslooten, aan den Lande zouden wedergeeven. De betaaling hier van zou, binnen den tyd van vier weeken, moeten geschieden. Tegen de nalaatigen zou men ten scherpsten in Regten handelen. De Erf-

Erfgenaamen der overledene Regenten zouden die wedergave uit de Goederen der Overledenen moeten doen. Regenten, welke binnen dien tyd voor hunne Regeeringsposten hadden bedankt, zouden niet verpligt weezen tot eene verdere wedergave, dan tot den dag op welken zy opgehouden hadden 's Lands geld te trekken. — Het beslag op dier Regenten Goederen gelegd, voor zo veel zy die, tot voldoening dier somme, zouden moeten verbinden of verkoopen, werd vernietigd. Wyders zou van het oogenblik der betaaling af, het Provintiaal arrest hunner Persoonen zyn opgeheeven, behoudens hunne verantwoordelykheid, wegens de verrigtingen als Regenten uitgeoefend. — Aan die Regenten, of by derzelver overlyden na hunne Afzetting, zouden de door hun betaalde Amptgelden terug gegeeven worden in Schuldbrieven ten laste des Gewests. — Dan de Secretarisen en Ministers der oude Regeerings-collegien, waren als uit eigen gezag, in die bedryven niet medegewerkt hebbende, tot die wedergave niet verpligt (*).

1796.

Ten aanziene van dit geliefde plan om de Geldmiddelen te styven, althans aan dadelyk dringende eischen te voldoen, vonden de Representanten zich, van de zyde der *Fransschen*, gedwarsboomd. By hun beklag deswegen, door eene Bezending ter Nationaale Vergadering gebragt, vermelden

Hoe Beurnonville daar tegen aan werkt. Berigt hier van ter Nat. Verg.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1752—1758.

CIV. BOEK. 1796.

den zy de verdrukkingen der voorige Regenten, en leverden een affchrift over van de even aangeduide Publikatie. Zy ftellen het deswegen met de *Franfchen* gebeurde in deezer voege voor. Hoe zy, niet dan met aandoening, gevenredigd aan het gewigt der zaake, hadden moeten ontwaaren, dat de *Franfche* Generaal en Chef BEURNONVILLE, vergezeld van zynen Adjudant, zich ter Vergaderinge der Vertegenwoordigeren vervoegd, en in naam van den *Franfchen* Minister NOËL verzogt hadt om met de volvoering van die Publikatie te verwylen, tot dat die *Franfche* Staatsdienaar, van het *Directoire Executif* van de *Franfche* Republiek, de befchikking deswegen zou vernomen hebben; met byvoeging dat hy gelast was, tot dien tyd toe, deezen last des *Franfchen* Ministers te handhaaven.

De Repreſentanten des *Stichtſchen* Volks verzogten een Affchrift van dien last. In den Brieve tot voldoening van die begeerte, fchryft BEURNONVILLE onder andere; „ De *Franfche* Minister, gechargeerd met de handhaaving der gefloo„ tene Contracten en Capitulatien, be„ fchouwt Ulieder Decreet als ſtrydig „ met die, welke de *Franfche* Generaal „ SALM met de Provintie van *Utrecht* „ floot. Hy heeft vermeend hier van „ aan het Directoire Executif van *Frank„ ryk* rekenfchap te moeten geeven, en „ tot deeze zal beflist hebben, ben ik „ gelast deeze dispofitie te maintineeren."

Sterk

BEURNONVILLE.
H. Le Dru. del.
R. Vinkeles. sculp.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

Sterk zeker luidde dit Artykel (*), en hieldt men het genomen Besluit ter Schavergoeding en het Plakaat deswegen uitgevaardigd, voor een inbreuk op 't zelve. Dan merkten de Representanten des Volks van *Utrecht* op, dat alle *Capitulatien* haare kragt verlooren hadden, door het *Allian tie Tractaat* met de *Fransche* Republiek gesloten. Boven dien kon het bedoelde Artykel niet anders aangemerkt worden, dan als eene verbintenis aan de zyde der *Franschen*, ten behoeve van hunne Vyanden, om hun te laaten in het gerust bezit van hunne goederen; dan welke nimmer werken kon tusschen hun en het Volk, wier belangen zy dus onverantwoordelyk verwaarloosd hadden. — Immers de *Franschen* konden wel, voor zo verre hun zelven betrof, met hunne Vyanden een Verbond aangaan; maar hun nimmer ontslaan van de Verantwoordelykheid aan het Volk verschuldigd; de *Franschen* hadden den Oorlog aan de Stadhouder en diens Aanhang verklaard; doch geenzins aan

CIV. BOEK. 1796. Aanmerkingen op dit gedrag gemaakt.

(*) Woordlyk hieldt het in. „ 'Er zal eene volmaakte veiligheid voor de Persoonen en Goederen, voor alle de Burgers en Inwoonders van de Provincie, plaats hebben, en niemand zal verontrust worden, noch met opzigt tot zyne Gevoelens, die hy zou mogen aan den dag gelegd hebben, geduurende den tyd des tegenwoordigen Oorlogs, noch omtrent de troubelen, die dezelve ten gevolge gehad hebben." Men zie onze *Vaderl. Hist.* XXVIII. D. bl. 283. en onze beoordeeling van dit gedrag der Regeeringe; *Ald.* bl. 286.

aan het *Bataafſche* Volk. De ſchatten des Volks konden of mogten niet verſpild worden om den Oorlog voor den Stadhouder te voeren, dit egter was geſchied.

Hier op beklaagen de *Utrechtenaars* zich; dat zy, ſtrydig met dit heilig Verbond, belemmerd werden in hunne vrye raadpleegingen, tegengegaan in hunne werkzaamheden ten beste der Finantien, die zy, behoudens de ſtrikſte Regtvaardigheid, moesten in het werk ſtellen, om aan hunne pligt, de voldoening der aangegaane Verbintenisſe met *Frankryk* te beantwoorden. Zulks kon, of mogt, oordeelden zy, de Burgers Repreſentanten, wien de belangen van *Nederland* geheel en onverdeeld waren opgedraagen, niet onverſchillig zyn. Indien de Wet aan het Gewestlyk Beſtuur over huishoudelyke zaaken, door Buitenlandſche Magt werd voorgeſchreeven, zou dan ook de Souveraine Vergadering van *Neerlands* Volksvertegenwoordigers niet eerlang voor dien invloed moeten bukken?

„ Neen," dus vervolgden zy woordlyk, „ Burgers Repreſentanten! het Volk, „ dat zyne hoop op Ulieden gevestigd „ heeft, zal zich niet meer bedroogen „ vinden; Gy zult, dit verwagten wy „ van Ulieden, gelyk wy het U bezweeren, *Neerlands* Vryheid en Onafhangelykheid vestigen, of dezelve niet overleeven. — Wy komen tot U, in den naam dier Vryheidminnende Mannen, die hun „ vertrouwen in ons gefteld hebben, om

„ van

„ van U te vraagen *of wy waarlyk vry* CAP.
„ *zyn?* Zyn wy het — is het Volk van BOEK.
„ *Nederland* geheel Onafhangelyk, kan ——
„ hetzelve zynen Souverainen wil vry en 1796.
„ ongehinderd uitoefenen, zo als door de
„ *Franſche* Republiek plegtig is verklaard?
„ dan vorderen — dan eiſchen wy bil-
„ lyk van Ulieden, dat gy die Onafhan-
„ gelykheid handhaaft, en dat de Beſluí-
„ ten door Provintiaale Beſtuurderen ge-
„ nomen over hunne eigene huishoude-
„ lyke zaaken, niet worden belemmerd
„ of tegengegaan — en zyn wy het
„ *niet?* — waar in beſtaat dan het ge-
„ luk — waar voor heeft dan het Volk
„ ontelbaare ſchatten opgeofferd — met
„ één woord, waar in is dan *Neerlands*
„ Vryheid gelegen?

„ Vertegenwoordigers van *Neerlands*
„ Volk! Geen *Federalisme* — geen *Fa-*
„ *natisme* — geen *Terrorisme* — of iets
„ van dien aart, dat aan *Utrechts* Repre-
„ ſentanten door vuilaarten laster wordt
„ aangewreeven, is de dryfveer hunner
„ daaden — Neen — 's Volks Geluk
„ is hun eenigſte doel, en daar 's Lands
„ Finantien niet toereikende zyn, om aan
„ de geconſenteerde Petitien te voldoen,
„ en het verdrukte Volk geen zwaarder
„ laſten kan draagen, terwyl zy hunne
„ verdrukkers, door hun goed en bloed
„ vet gemest, in wellust en weelde zien
„ leeven, zo hebben zy noodig geoor-
„ deeld, dat zy, de oorzaaken van
„ 's Lands onheilen, ook in derzelver

CIV BOEK. 1795.

„ gevolgen, boven anderen moesten doen „ deelen.

„ Wie zyn het, die op de Een- en „ Onverdeelbaarheid der Republiek heb„ ben aangedrongen? — wie zyn het, „ die getragt hebben, het Volk te doen „ jouisseeren van waare Vryheid en Ge„ lykheid, boven *Utrechts* Represantan„ ten? Hier van zyn hunne Resolutien „ genoegzaame bewyzen. Neen; maar „ 's Volks waardigheid te handhaaven, is „ hunne ernstige begeerte, dit hebben zy „ gezwooren, en aan deezen Eed zullen „ zy getrouw zyn!

„ Ziet," zeggen zy naa de sterkste uitboezemingen, „ ziet hier de gebeurtenis„ sen in haaren waaren aart, — Gylie„ den gevoelt ongetwyfeld met ons de „ gevolgen, die de inbreuk op de Vry„ heid en Onafhangelykheid van een ge„ deelte van het Volk, dat gy vertegen„ woordigt, voor de geheele Republiek, „ kan hebben — Gylieden zult, als ge„ trouwe Vertegenwoordigers, de Vry„ heid en Onafhanglykheid van alle ge„ deekens van 't zelve ongeschonden hand„ haaven. — Dit is het, dat wy, op „ grond van uwe gelofte, in naam onzer „ Committenten, ook alleenlyk van Ulie„ den vorderen, en geenzins de beoor„ deeling onzer Huishoudelyke Provin„ tiaale zaaken, aan ons door onze Com„ mittenten toevertrouwd. — En hier „ op dringen wy met des te meerder „ gronds aan: alzo zal de Provincie haar

„ aan-

„ aandeel in de geconſenteerde Petitie om-
„ voldoen; haare Decreeten moeten onbe- BOEK.
„ lemmerd en haare Financieele Operatien
„ niet belemmerd worden. — Hieroms 1796.
„ is het ook, dat wy, naamens onze
„ Committenten, als ſpeciaal door het
„ Volk van onze Provincie gelast, by dee-
„ zen plegtig verklaaren voor het oog
„ van geheel *Nederland* — ja voor het
„ oog van geheel *Europa*, dat wy onver-
„ antwoordelyk willen zyn voor alle ge-
„ volgen, wanneer niet de Deliberatien
„ der Vergadering van Repreſentanten,
„ en derzelver Decreeten, vrylyk haaren
„ loop kunnen hebben, en overeenkom-
„ ſtig de waardigheid van een Vry Volk,
„ effect ſorteeren; zo dat onze Vryheid
„ niet in naam, maar in de daad beſtaa;
„ terwyl wy, in 's Volks naam, wel ex-
„ preſelyk moeten proteſteeren tegen
„ alle zodanige gevolgen, als de belem-
„ mering onzer Deliberatien van de Fi-
„ nancieele Operatie onzer Provincie zou-
„ den kunnen of mogen hebben, dezelve
„ eenig en alleen over te laaten voor re-
„ kening en verantwoording van hun,
„ die de handhaaving der algemeene Vry-
„ heid en de beſtuuring der algemeene
„ belangens van het Volk van *Nederland*,
„ waar van het Volk onzer Provincie een
„ gedeelte uitmaakt, zyn toevertrouwd."

Naa weinige woordwiſſeling over dit ſtuk, 't geen eene algemeene en geen geringe aandoening verwekte, was de voordragt des Voorzitters J. A. DE VOS VAN STEEN- Beſluit daar op.

ste. BOEK. 1796.

STEENWYK om 't zelve in handen der Commissie van Buitenlandsche zaaken te stellen, het stuk te onderzoeken, en met den *Fransschen* Minister NOËL te spreeken (*).

Raad van het Directoire in *Frankryk* om dit Besluit in te trekken.

Eerlang zondt de *Fransche* Staatsdienaar NOËL een Berigtschrift ter Nationaale Vergaderinge, uit naam van het *Directoire* der *Fransche* Republiek, waar in 't zelve zyne begeerte en wenschen te kennen gaf, dat de Nationaale Vergadering haare goede diensten en wyzen raad by die van *Utrecht* zou aanwenden, om het Besluit raakende de Goederen en Personen der voorige Regenten, by dat Gewest genomen, in te trekken.

De Commissie der Buitenlandsche zaaken hadt, over dit stuk, zo met NOËL, als met BEURNONVILLE, in 't breede gehandeld, en, naar 's Voorzitters verklaaring alle reden, om over den afloop dier onderhandelingen alzins voldaan te zyn. Een Brief der Nationaale Vergadering verstendigde deswegen de *Stichtenaaren* (†).

Blyken des ongenoegens hier over.

Geene voldoening vonden de Vertegenwoordigers des Volks van *Utrecht* in het hun des aangeschreevene, als strekkende om de door hun genomene maatregel van schavergoeding kragtdaadig te belemmeren. Zonder het in 't werk stellen daar van

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 126 *enz.* Deeze handelwyze der *Stichtenaaren* werd verdeedigd in een Tydschrift de *Democraten* geteyteld No. 3.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 428. Zie den Brief zelve *Ald.* IV. D. bl 287.

van hielden zy zich onverantwoordelyk voor de gevolgen, die uit het niet tydig betaalen huns Aandeels voor het Gewest zouden kunnen voortvloeijen. —— Dit wederſchryven hadt veel beraadſlaagings ten gevolge. Men ſprak niet weinig over de bemoeijingen van Buiten 's Lands met de zaaken van *Utrecht*, die alle klaarheid en bepaaldheid niet hadden. Inmiddels hadt de Nationaale Vergadering een Brief afgevaardigd, inhoudende, dat zy de maatregelen tegen de Gewesten in de opbrengst nalaatig, ten uitvoer zouden brengen, „ zonder," gelyk de bewoordingen luiden, „ eenig agt te ſlaan op de ver„ ontſchuldigingen, door zommige Ge„ westen bygebragt, dat zy eiſchen ten „ opzigte van anderen hebben, die zy „ niet kunnen bekomen, of dat hunne „ maatregels, buiten hun toedoen, belem„ merd zyn, of welke andere redenen zy „ ook mogten bybrengen." Deeze verklaaring oordeelen eenigen, dat volkomen, ook ten opzigte van de *Utrechtſchen*, moest gehandhaafd worden; terwyl anderen aanmerkten, dat het grievend voor eenig Gewest moest zyn, wanneer het alle poogingen, tot ſtyving der Geldmiddelen aangewend hebbende, daar in belemmerd was door een hooger Gezag. Veel bedenkens viel hier op. Het nader ſchryven werd weder in handen geſteld van de Commisſie der Finantie en der Buitenlandſche zaaken; terwyl de meerderheid der Vergaderinge ſtemde dat zulks zou geſchieden onder

CIV. BOEK. 1796.

aankleeving van haar oogmerk in den gemelden Brieve aan den dag gelegd (*).

1796.

Geen uitſtel van opbrengst voor het *Stichtt* te wagten.

Middelerwyle was in het *Stichtt* een nieuw Provintiaal Beſtuur, gegrond op eene geëvenredigde Vertegenwoordiging, daargeſteld, onder den Tytel van *het Provintiaal Beſtuur van Utrecht*; van dit Reglement deedt eene Bezending kundſchap aan de Nationaale Vergadering. Deeze gaf, in haare Aanſpraak, de ſterkſte verzekeringen, van alles te zullen aanwenden tot herſtel van het Finantieweezen: zich verzekerd en overtuigd houdende, zulk een billyk uitſtel van betaaling te zullen erlangen, welk een nieuw Beſtuur van de edelmoedigheid der Nationaale Vergadering te wagten hadt. Geen groote hoop hier op mogten zy ſcheppen uit het antwoord des Voorzitters B. Blok. Hy kon hun verzekeren, dat 's Lands Finantieele toeſtand zodanig was, dat het Provintiaal Beſtuur van *Utrecht*, zo min als de Hoogstgeconſtitueerde Magten der andere Gewesten, zich met eenig uitſtel konden vleijen (†).

Geſchil in *Utrecht* met de la Houssaye, over het betrekken der wagt.

De Generaal Beurnonville, hadt de la Houssaye tot *Commandant de la place* in de Stad *Utrecht* aangeſteld. Deeze vermeende, uit dien hoofde ook het bevel over de Gewapende Burgery te hebben; dan de Schutters verklaarden aan den Raad der Gemeente, by monde van hun Opperhoofd O. D. Gordon, dat zy, tot

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* III. D. bl. 316—317.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 442 *enz.*

tot nog geen andere Magt, dan den Raad, aan welken zy trouw beloofd hadden, gehoorzaamheid verſchuldigd waren en in geene deele afhingen of bevelen zouden gehoorzaamen van den Commandant DE LA HOUSSAYE. De Raad hadt, om openlyk misverſtand te voorkomen, zich als tusſchen beiden geſteld en de bevelen des Commandants tot de Gewapende Burgery overgebragt; doch by zekere ſchikking door GORDON op de wagtbetrekking der Burgery gemaakt, vermeende DE LA HOUSSAYE, dat de Burgers hem gehoorzaamen moesten, of dat hy de door hun bezette posten moest laaten aflosſen. De Raad, geen ander middel, tot voorkoming van ſchroomlyke gevolgen, vindende, beſloot daadlyk alle de door de Burgery bezette posten in te trekken, en de ſchutterlyke dienſten op te ſchorten; doch was geenzins over deeze Magtaanmaatiging des Commandants voldaan, en vervoegde zich over deeze zaak ter Nationaale Vergaderinge. 1795. BOEK. 1796.

Men herinnerde zich terſtond aan de door BEURNONVILLE voorgeſlaagene aanſtelling eenes Commandants te *Amſterdam*, en hoe zulks werd afgeſlaagen(*). *Utrecht* was, zo min een Grensſtad als *Amſterdam*, en kwam een *Commandant de la place* daar even min te paſſe. Het ingediende ſtuk werd geſteld in handen van de Commisſie tot Organiſatie van de Gewapende Burger- Gemaakte ſchikkingen der Nat. Verg.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXV. D. bl. 263.

germagt, om met het Committé te Landsdes te handelen, en tevens te beraamen een algemeenen maatregel te volgen op die plaatzen, waar en eene Militaire Krygsbezetting en eene Gewapende Burgermagt gevonden werd; ten einde door onderlinge ſchikkingen de inwendige rust te bewaaren, de magt der wederzydſche Commandanten naauwkeurig af te baakenen, daar door alle verwarring, wanorde en twisten te voorkomen. Dit geſchiedde (*).

Bepaalingen in dit Gewest ingevolge de Afſcheiding van Kerk en Staat.

De Afſcheiding van Kerk en Staat, hadt in dit Gewest eene Afkondiging ten gevolge, by welke de betaalingen aan Hoogleeraaren in de Godgeleerdheid, Leeraaren, Predikants Weduwen, Krankbezoekers, en alle andere hoogere en laagere Bedienaars van byzondere Godsdienſtige Genootſchappen, voor zo verre die uit 's Lands Kas, of andere Gewestlyke Goederen geſchiedde, naa het verloop van vier Maanden zouden ophouden. Nevens bepaalingen ten opzigte van het gebruik der Kerkgebouwen, en voorzieningen omtrent de zaaken, die zich door deezen maatregel in kommerlyke omſtandigheden zouden gedompeld vinden (†). — Het Committé van Algemeen Welzyn deezes Gewests vondt reden, om, in 't laatst deezes Jaars, zich ter Nationaale Vergadering te vervoegen, met klagten over de geringen ſpoed in het ſtuk der Affcheidin-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 338. 409.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1989—1994.

dinge van Kerk en Staat gemaakt, 't welk gelegenheid gaf tot het ophaalen van nog daar tegen ſtrydige handelingen daar en elders in zwang (*). CIV. BOEK. 1796.

By eenen Brieve wenschten de Repreſentanten van *Stad en Lande* de Nationaale Vergadering geluk met haar aanweezen. Zy ſchreeven. „ Medeburgers! heeft „ *Neerlands* Volk, zints twee eeuwen, de „ worſtelingen moeten verduuren, die de „ verſchillende gedaantens, onder welke „ zy beurtlings is beſtuurd geworden, „ hebben opgeleeverd, eer zy tot het ge„ not der waare Vryheid heeft mogen „ geraaken? Brief van Geluk-wenſching uit *Stad en Lande*.

„ Hoe groot, hoe belangryk is dan „ niet het tydſtip, dat wy thans belee„ ven, onder de lotgevallen van de Re„ publiek, daar het Volk van *Nederland*, „ althans door haare Vertegenwoordigers „ plegtig is zamengekomen, om, over de „ aangelegenheden des Lands en die van „ haar zelven te raadpleegen.

„ Zonder te rug te treeden tot die da„ gen, waar in de Staatkunde van dit „ Gemeenebest ontoereikende is bevonden „ ter bevordering van dit geluk, het welk „ een Volk met reden mogt verwagten, in „ welks boezem de Vryheid en de Gods„ dienst door publiek gezag werden ge„ leerd, en ook van veelen gekend en „ beleeden; doch van anderen, met veel „ ophefs van woorden, by alle gelegen„ he-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 289.

CIV. BOEK. 1796.

„ heden, den Volke aangekondigd; maar
„ helaas! by de uitvoeringe, zo niet op-
„ zettelyk verwaarloosd, immers niet naar
„ vereisch gepractiseerd, verkiezen wy
„ liever, by het aanvaarden van het nieuw
„ Bestuur van zaaken, met het Volk van
„ *Nederland*, ja met geheel *Europa*, ons
„ oog te vestigen op U, Vertegenwoor-
„ digers van het Volk van dit Gemeene-
„ best! en daar wy eerbiedigen de hooge
„ en geduchte hand, die dit werk onder
„ ons gewrogt heeft, te gelyk Hun, en
„ U met deezen heuchlyken Dag geluk
„ te wenschen. Terwyl wy den Aller-
„ hoogsten vuurigst bidden, dat uw arbeid
„ voorspoedig moge zyn, en alle uwe
„ verrigtingen mogen uitloopen tot heil
„ van *Neerlands* Volk, en tot welzyn,
„ bloei en luister van het Land, dat hun,
„ tot hier toe, tot een verblyf en in-
„ wooninge verstrekt. Dan zullen uwe
„ Naamen gezegend zyn, en uwe Daa-
„ den, het kenmerk van Wysheid en
„ Regtvaardigheid draagende, zullen uwen
„ lof verbreiden tot in de afgelegenste
„ Landen; ja de Volken des Aardbodems
„ zullen jalours worden van onzen voor-
„ spoed; en, op uw voetspoor geleid,
„ zullen zy komen tot de kennis dier
„ waarheid, dat Vryheid en Godsdienst
„ de zuilen van den Staat zyn!" (*).

Wat men 'er tot

Werkzaamheid kan den Inwoonderen van *Stad en Lande* niet ontzegd worden, zy

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* I. D. bl. 97 en 175.

zy betoonden deeze eigenſchap ook in de beſchikkingen ten dienſte van den Lande. Welvaarende was dit Gewest; doch de Gewestlyke Kas, even gelyk elders, ſchaars voorzien. Om gebrek aan gereede penningen te voorkomen, en de Ingezetenen aan de eene zyde te bevryden van de ongelegenheden, die het ontvangen en uitgeeven van Provintiaale Recepiſſen vergezelden, en aan den anderen kant om het Gewest te ontheffen van een verlies, het welk door het ontvangen en weder uitgeeven van dezelven, mitsgaders door de ongeoorloofde en tegen 's Lands Plakaaten inloopende Handel en Opkoop, om dezelve in de Kantooren voor 's Lands lasten in rekening te brengen, aan 's Lands Kas werd toegebragt, en waar tegen, tot voorkoming van grooter verlies noodwendig moest worden voorzien, ſtelden zy vast een Geldnegotiatie van Losrenten ten laste des Gewests. In dezelve zouden Lands Obligatien of Verzegelingen, naar beloop van derzelver Rente, voor de helft, voor een derde, of voor een vierde, of een derde met Provintiaale Recepiſſen, en twee derden en het overige in klinkende penningen gegeeven en daar voor Obligatien, ten laste des Gewests, tot vier ten honderd 's jaarlyks, afgegeeven worden, met vernietiging der oude overgeleeverde Stukken (*).

CAP. BOEK. 1796. ſtyving der Geldmiddelen deedt.

Met

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 473.

CIV. BOEK.

1796.

Een Corps Burger Jaagers, daar opgericht.

Met geldigen onderstand kon veel, maar alles niet gedaan worden, de gelegenheid van *Stad en Lande* eischte een byzonder toevoorzigt, waakzaamheid en vaardigheid tot het bieden van tegenweer. Dit deedt de Representanten een plan ontwerpen tot het oprichten van een Corps Burger-Jaagers, met uitnoodiging van alle daar toe geschikte Burgers van de Stad, uit het Land, als mede *Wedde* en *Westwoldingerland*, om 'er deel in te neemen; de prikkel van Geldige belooning en Eer werd niet vergeeten (*).

Schikking tot de opbrengst van *Wedde* en *Westwoldingerland* gemaakt.

Zo werd, in deeze uitnoodiging *Wedde* en *Westwoldingerland* begreepen, als behoorende tot *Stad en Lande*, ook was het altoos eene Heerlykheid geweest aan *Stad en Lande* ondergeschikt; dan hadden de Ingezetenen aldaar, tot nog, in de buitengewoone lasten niets opgebragt. Dit werd in de Nationaale Vergadering opgemerkt, en des schikking gemaakt (†).

Het Instituut tot Onderwys der Dooven en Stommen vervoegt zich ter Nat. Vergadering.

In dit Gewest, en bepaald in de Stad *Groningen*, bestondt het steeds toeneemend en door liefdegaven ondersteunde Instituut tot Onderwyzing van Dooven en Stommen (§). Bestuurders deezer Stichting vervoegden zich ter Nationaale Vergadering, derzelver goedkeuring en bescherming verzoekende. Aan goedkeuring ontbrak

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 485—495.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 70.

(§) Van deeze Stichting hebben wy een breed verslag gegeeven in onze *Vaderl. Hist.* XXIV. D. bl. 258—266.

bruik het dit loflyk en den Lande tot eere strekkende Kweekschool, ter Vergadering niet; dan de verzogte bescherming kon uit veelerlei oogpunten beschouwd en zeer onderscheiden ingericht worden. — Om dus een bepaalder voordragt te doen, werden eenige Leden benoemd (*). Zy hadden, volgens den gegeeven last, te onderzoeken, op welk eene wyze de Nationaale Vergadering best haare goedkeuring, zo over het Instituut in 't algemeen, als over den eersten Insteller daar van, den Burger Guyot in het byzonder, zou kunnen betoonen; voorts hoe dezelve aan dat Instituut eene nuttige aanmoediging en de begeerde bescherming, zo veel de aart der zaake dit zou toelaaten, behoorde toe te zeggen en te verleenen. CIV. BOEK. 1796.

Allergunstigst was de voordragt der Burgeren tot het uitbrengen daar van benoemd. Immers zy wilden, dat de Nationaale Vergadering haare bescherming daar aan verleende, met een som van vierduizend Guldens ééns — dat zy de jaarlykse Rekening van Directeuren, en de opgave van de verrichtingen der Scholieren met genoegen, zou ontvangen, dat de Burger Guyot de hoogste goedkeuring der Vergadering wegdroeg, dat, van wegen het dankbaar Vaderland, hem, zo lang hy in deeze nuttige werkzaamheid volhardde, eene Jaarwedde van zes honderd Guldens zou worden toegelegd, een aan- Gunstige besluiten ten deezen opzigte genomen.

(*) *Dagverh. der Nat. Vrg.* I. D. bl 179.

CIV. BOEK. 1796.

aanvang neemende met den dag der eerſte Zittinge van de Nationaale Vergadering. Overeenkomſtig hier mede viel het beſluit der Vergaderinge (*). —— Men vondt buiten dezelve niet weinigen, die deeze geldige Gift, en de toegezegde Jaarwedde wraakten; niet om dat zy dit Onderwys, voor 't welk de Menschlievenheid zo ſterk ſprak, eenigzins afkeurden, of de Burger GUYOT deeze belooning zyns betoonden yvers misgunden; maar uit aanmerking, dat de Inkomſten der Inrichting zelve jaarlyks vermeerderden; en men dag aan dag over geldgebrek by den Lande klaagde. Ingevolge hier van hielden zommigen op met 's jaarlyks geldgeevende Leden te blyven. Wy beoordeelen niet of zy hier in regtmaatig handelden; maar ſtippen het aan als eene daadzaak. —— Hoog klonk de ſtem der dankerkenteniſſe van de Beſtuurderen deezer Inrichting, zedig was de dankbetuiging van den Kerkleeraar GUYOT (†).

Slegte ſtaat der Armekaſſe by der Hervormden, hoe daar in voorzien.

Met den ſtaat der Armenkaſſe by de Hervormde Gemeente binnen *Groningen* was het ſlegt geſteld; ondanks de geduurige byſpringingen uit de Stadskaſſe. Van hier eene vervoeging in de eerſte plaats aan de Leden dier Gemeente, als 'er de naaste en onmiddelyke betrekking toe hebbende, en voorts aan de andere Gezindheden, om in deezen nood, door ruime lief-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 39.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 164.

liefdegaven voorzien. Aan deeze opwekking op de welbekende milddaadigheid der *Groningeren* gegrond, meenden zy de voorkeur te moeten geeven, boven eene hoofdlyke ſchatting, waar toe zy, by feil van dit redmiddel, zouden moeten komen (*).

CAP. BOEK. 1796.

Behalven de Municipaliteitsleden en Kiezers binnen *Groningen*, werden alle de Stads Amptenaaren van hunne Posten ontſlaagen, terwyl zy dezelve, op hunne verantwoordelykheid, tot nader opzegging toe, moesten blyven waarneemen. Ten voordeele van 's Stads kaſſe zouden zy eene naauwkeurige herziening doen van alle de Stads-ampten en derzelver Bezoldingen, de noodlooze afſchaffen, en de Beloonigen, naar elks werk, regelen. De openvallende Stads-ampten, zouden met eerlyke, kundige en yverige Patriotten worden aangevuld, die deeze Burgerbelofte, by het aanvaarden hunner posten, zouden moeten afleggen. „ Ik verklaar „ by deeze openlyk, dat ik de voormaa„ lige Regeeringsvorm, met en benevens „ het Stadhouderſchap, voor wettig afge„ ſchaft houde; dat ik nimmer zal mede„ werken om de eerſte, noch de laatſte „ wedet in te voeren; maar dat ik my, „ wanneer er middelen mogten aangewend „ worden, om zulks te doen, met goed „ en bloed, daar tegen zal verzetten. Dat „ ik altoos een Vootſtander zal zyn van „ de tegenwoordige Regeeringsvorm, ge„ grond

Beloften den Stads Amptenaaren afgevorderd.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1311 *enz.*

„ grond op de Oppermagt des Volks, op „ Vryheid en Gelykheid, en de Regten „ van Mensch en Burger, en dat ik my „ altoos als een goed en braaf Burger „ gedraagen zal (*)."

De Tytel door het Provintiaal Bestuur van *Zeeland* aangenomen, behaagt niet.

Van wegen *Zeeland* hebben wy geene byzondere begroeting der Nationaale Vergadering aangetroffen. In Bloeimaand kwam ter tafel een Brief uit dit Gewest, vermeldende, dat in Grasmaand het Reglement van een Tusschenbestuur voor de Provintie *Zeeland* was vastgesteld, en dat de Vergadering der *Provisioneele Representanten des Zeeuwschen Volks* vervangen was door eene Vergadering, onder den naam van *Vertegenwoordigers des Zeeuwschen Volks*. — Deeze Tytel stootte zommige Leden der Vergaderinge, als beledigend voor de *Souverainiteit des geheelen Volks van Nederland*. Op voordragt van SONSBEEK nam de Voorzitter dien Brief weder tot zich, om ze ter tafel te brengen, wanneer de zaak over de Titulatuure der Provintiaale Regeeringen zou beslist weezen (†).

Een Plan van Gewestlyk Bestuur ontworpen in

Reeds in Wynmaand des voorleden Jaars was aan de Burgers C. VISSER Cz., J. H. APPELIUS en J. H. VAN DER PALM de last opgedraagen om een Plan eens Gewestlyken Regeerings Reglements te ontwer-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1027.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 499. Zie het voorgevallene over de Titulatuure der onderscheidene Gewesten by de Nationaale Vergadering in het XXXIV. D. onzer *Vadersl. Hist.* bl. 340.

werpen. Zy hadden, zonder gevolg, hunne Medeburgers uitgenoodigd, om hun door voorlichting de behulpzaame hand te leenen. In Wintermaand waren zy met hun Verslag in gereedheid. Het werd derhalven vervaardigd, in het tydsgewrichte der hoogloopende Geschillen over het beleggen der Nationaale Vergadering, en betoonden de Vervaardigers, van dit met veel overlegs opgesteld en zeer leezenswaardig Stuk, de gehegtheid aan het Gewestlyk Bestuur, welke in de Onderhandelingen over het *Plan* der Nationaale Vergadering tot het laatste zo sterk doorstraalde, immers zy betuigen in den op zich genomen arbeid menigmaal ontmoedigd te weezen, door de vrees, dat dezelve misschien vrugtloos zyn zou, „ door de „ drift," gelyk zy zich uitdrukten, „ waar „ mede de Vereeniging van het Bestuur „ der gansche Republiek in den boezem „ eener Nationaale Conventie, met Ver„ nietiging van alle Provintiaale Souverai„ niteiten, door zommige Bondgenooten „ begeerd en doorgedrongen werd, zo „ dat 'er menigmaal, tusschen de keus van „ zulk een oppermagtig en ondeelbaar „ Bestuur, of de scheuring van de ban„ den des Bondgenootschaps geen middel„ weg open scheen. — Dan, getrouw „ aan den last ons opgelegd, getrouw „ aan den herhaalden wil der *Zeeuwsche* „ Natie, en op haare standvastigheid ons „ verlaatende, hebben wy ons niet laaten „ afschrikken; al zouden onze poogin-

civ. BOEK. 1796. den voorleden Jaare.

CIV. BOEK. 1796.

„ gen, in de Jaarboeken van dit Gewest, „ alleen tot getuigenis verstrekken, hoe „ het Volk, dat wy vertegenwoordigen, „ afkeerig van vreemden invloed, en nog „ vry van vreemde overheerſching, ja, „ lours op zyne eigene Regten, en naauw- „ gezet omtrent die zyner Bondgenoo- „ ten, door orde en weeten van het maat- „ ſchaplyk Beſtuur, éénmaal gebragt heeft „ deszelfs Vryheid, Rust en Welvaard „ zelve te vestigen (*)."

Een nieuw Plan vervaardigd.

De toetreeding van *Zeeland* tot de Nationaale Vergadering (†) maakte een Ontwerp, op gemelde gronden gebouwd, onbruikbaar, en het vervaardigen van een nieuw volſtrekt noodzaaklyk. Behalven de Regeeringsleden, die het voorgemelde opgeſteld hadden, waren aan die verandering werkzaam C. C. G. BYLEVELD, F. ERMERINS, J. C. BACOT, A. V. LINDEN VAN DEN HEUVEL, JACOBUS DOMINICUS, L. DE VOS, A. VEREYCK VAN BOMMEL. Een gewigtige taak, door de omſtandigheden verzwaard. Zy moesten de aanmerkingen en bedenkingen op en tegen het voorheen gemaakte Gewestlyk Regeerings Reglement ingebragt, overweegen; tevens het geheel herzien, en in een ſtaat brengen, om, met de hoop van een gelukkigen uitſlag, aan het *Zeeuwſche* Volk ter bekragtiging te worden aangeboden.

„ Be-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 7369 *enz.* Voor 1796. bl. 315.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIV. D. bl. 253.

„ Bedenkingen," gelyk zy vermelden, CIV.
„ even zo verſchillende als de geest van BOEK.
„ derzelver byzondere Ontwerpers, moes- ——
„ ten zy vereenigen, en aan dezelve trag- 1796.
„ ten te voldoen; groove en nadeelige
„ vooroordeelen moesten zy durven te-
„ gengaan, en zich voor minder nadee-
„ lige dwaalingen inſchiklyk betoonen;
„ hunne eigene denkbeelden moesten zy
„ menigmaal aan den ſchynbaaren wil
„ van anderen opofferen; in alles waren
„ zy verpligt zich naar de zo zeer veran-
„ derde omſtandigheden te ſchikken." —
Eenige ſtukken van het eerſte Ontwerp werden behouden, andere weggelaaten, en wederom andere of verwerkt, of ook wel geheel veranderd geworden (*).

Welhaast kwam ook in *Zeeland* het beſluit, wegens de Gewestlyke en Stedelyke Ampten in 't licht, tot welken geenen zouden toegelaaten worden, dan onder Eede, „ dat zy alleen voor wettig hielden zodanig „ eene Regeeringsvorm, welke gegrond „ was op de Oppermagt des Volks, en „ dienſvolgens alle Erflyke Ampten en „ Waardigheden te beſchouwen als daar „ mede ſtrydig." — Ook zouden alle reeds aangeſtelde of vervolgens aankomende Amptenaaren, moeten verklaaren. „ Ik beloof en zweer hou en getrouw te „ zullen zyn aan het Beſtuur, 't welk „ op grond van 's Volks erkende Opper- „ magt

Eedvordering der Amptenaaren.

(*) Zie dit Verſlag en Reglement in de *N. Nederl. Jaarb.* voor 1796. bl. 1147—1180.

„ magt is vastgesteld; en dat ik mits dien „ niets zal doen, direct of indirect, waar „ door indragt op dezelve zou geschieden „ of het voormaalig Erfstadhouderlyk Be„ wind, weder worden ingevoerd." De zulks weigerenden zouden onmiddelyk van hunne Posten verlaaten, en dezelve aan zodanige Burgers gegeeven worden, op wier Vaderlandschgezindheid men zich zou mogen verlaaten (*).

Staat der Geldmiddelen in dit Gewest.

Onder de Gewesten, die aanmaaning noodig hadden, om hun aandeel in 's Lands kasse, op te brengen, mogt men *Zeeland* tellen. Een Brief van de Nationaale Vergadering, daar toe strekkende, werd in Herfstmaand derwaards afgevaardigd. —— Het antwoord luidde, dat, hoewel *Zeelands* Gewestlyke kas geheel was uitgeput, de Provintiaale Raad nogthans daadlyk middelen ter hand zou neemen tot styving van 's Lands Geldmiddelen; dat, hoewel hunne Ingezetenen reeds veel hadden opgebragt, nogthans hun Commissie tot de Financien was aanbevolen, om een Plan tot eene nieuwe buitengewoone Heffing te vervaardigen (†).

Het uitlokkend Plan eener Provintiaale *Zeeuwsche* Lotery zonder Nieten, reeds met den aanvang des Jaars voorgesteld (§), hadt geen genoegzaame styving der kasse aangebragt; om aan den gemelden aandrang,

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1694.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 361.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 397.

drang, met bedreiging van Executie, te voldoen, ſchreef het Beſtuur, in 't laatſt van Slachtmaand, eene Geldheffing uit van één ten honderd over eens ieders Kapitaal en Bezittingen, waar voor men Schuldbrieven, rentende drie ten honderd in het Jaar, zou ontvangen (*). CIV. BOEK. 1796.

In het gedrag der Eigenaaren van Heerlykheden in *Zeeland*, omtrent de Opgezetenen ten Plattenlande, als in dat van deezen, ten opzigte van die Eigenaaren, waaren veelvuldige ongeregeldheden ingeſloopen, deels onregtvaardig in zich zelven, deels onbeſtaanbaar met de tegenwoordige orde van zaaken. Meerendeels hadden de Volksvertegenwoordigers deeze, by afzonderlyke beſluiten, uit den weg geruimd. Dan, des ondanks, vorderde men de voor den vryen Mensch zo vernederende Heerendienſten, onder bedreiging, en bleeven de Ambagtsheeren aan zommige Schoolmeesters beſcherming verleenen, welke den Eed van trouwe, in eene en andere betrekking, hadden geweigerd. Het vorderen der Heerendienſten, werd by voorraad, geſchorst, als mede de regtsgedingen te dier oorzaake hangende, onder bedreiging dat die deezen vorderden, of regtsgedingen deswegen begonnen of voortzetten, met de berooving van alle hunne Heerlyke Regten, zouden geſtraft worden. —— De Aanſtelling der Schoolmeesteren werd ook, voor eerst, over- Beſchikking over de Heerlykheden enz.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 2784—2801.

CIV. BOEK.

1796.

Ongenoegen over den *Franſchen* Generaal CHOUHAN.

overgelaaten aan het Plaatsſyk Beſtuur (*).

De *Franſche* Generaal CHOUHAN in *Zeeland*, die zich, in den voorleden Jaare, door zyn gedrag, te *Zwolle*, en het onbetaald laaten van verſcheide ſchulden, ſtinkende hadt gemaakt (†), thans in *Zeeland*, met zyne onderhebbende Manſchap, gelegerd, gaf aan de Hoogstgeconſtitueerde Magt deezes Gewests ſtoffe om zich over hem, een en andermaal, by de Nationaale Vergadering, te beklaagen. Boven al deeden zy zulks, wegens eenen Brieve door dien Generaal aan het Provintiaal Collegie ingezonden, vol van de hoonendſte uitdrukkingen, met verzoek om betering dier beledigingen, en voordragt, welke de gevolgen zouden kunnen zyn van het langer verblyf diens Generaals in hun Gewest. Onder anderen hadt hy in den aanvange diens Briefs, eene zonderlinge uitdrukking gebezigd ten opzigte van het Krygsvolk. Men las, ten zelfden tyde eene beëedigde verklaaring voor, betreffende het voorgevallene op den Huize van *Oost-Kapelle*, by het in requiſitie neemen van 't zelve door den Generaal CHOUHAN (§). —— Op voordragt der Commisſie, in wier handen die ſtukken geſteld waren, werd aan den Generaal BEURNONVILLE, wegens de gedraagin-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 2803.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 324. 335.

(§) De uitdrukking luidde, *Les Troupes, que vous pretendez etre a votre ſervice et a votre Solde Meſſieurs!* — *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 249.

gingen van CHOUHAN geſchreeven, met overzending der wegens hem ingezondene Brieven, en verzoek, dat hy daar over zyne verontwaardiging zou te kennen geeven, en zorgen, dat de beſchuldigde Generaal, niet alleen de door hem gevorderde Woonplaats ontruimde, de ſchadens vergoedde; maar hem ook het Bevelhebberſchap over eenig Krygsvolk, in het *Bataafſche* Gemeenebest, ontzegd worden (*). CIV. BOEK. 1796.

Gedraagingen van dien aart als de *Franſchen*, onder dien Generaal, in *Zeeland* hielden, kunnen zeer ligt in dat Gewest, zeker niet onder die te tellen, in welke de *Franſchen* het welkomst geweest waren; en men zich overvaardig betoonde in het uitſtrooijen van vreemde maaren, gelegenheid gegeeven hebben, tot het verſpreiden van het gerucht, dat eenige Perſoonen een Verraad tegen het *Franſche* Krygsvolk in *Zeeland* zouden geſmeed hebben. Gerugt aldaar uitgeſtrooid, dat men de *Franſchen* wilde ombrengen.

Wel te recht noemde het Uitvoerend Departement des Provintiaalen Raads van *Zeeland*, dit uitgeſtrooide voorneemen even wreed in deszelfs oorſprong, als beſpottelyk in de byzonderheden, en onmogelyk in de uitvoering. Het ſtelde het grootst belang in zich te verzekeren van de waarheid eens Ontwerps, 't geen, zo het immer eenig aanweezen gehad hadt, den oorſprong alleen kon verſchuldigd weezen aan Onverlaaten, even vyandig aan de goede Orde en de beide zo naauw verbon- Uitlooving eener beloning op de Verzinner of Verſpreider dier maare.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 257.

CH. XXIX. 1796.

bondene Volken, als aan ketenen gehegt, welke de *Nederlanders* naauwlyks van hunne halzen hadden geſchooven; maar zy hadden, aan den anderen kant, geen minder belang om den oorſprong deezer Gerugten na te gaan, byaldien dezelve, zo als zy gaarne wilden veronderſtellen, ſlegts verſpreid waren door woelzieke geesten, die, nyaverig van het naauwe Verbond tuſſchen beide de Gemeenebesten, gaarne het Zaad van Tweedragt zouden willen ſtrooijen, en in 't byzonder het *Franſche* Krygsvolk opzetten door twyfelingen omtrent de Broederlyke Gezindheid der *Zeeuwen* te doen ontſtaan, door van een Verraad te ſpreeken, 't welk geen ander beſtaan hadt dan in hun heilloos verlangen. —— Door deezen geest bezield en door den Provintiaalen Raad gevolmagtigd, beloofden zy één Duizend Guldens aan den geenen, die voldoende narichten bezorgde omtrent den Ontwerper van 't gemelde Verraad, of den Veroorzaaker dier verſpreide Gerucht-ten, zodanig dat de een of de ander, in handen des Gerechts geraakte, en van het misdryf overtuigd, het welverdiende loon zyns misdryfs ontving (*). —— Van dit alles kwam niets.

Stedelyk Regiement voor *Middelburg*.

Zeelands Hoofdſtad *Middelburg* vormde een Stedelyk Regeerings Reglement, 't geen, even als dat des Gewestlyken Beſtuurs, naa eenige Veranderingen ondergaan

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 2130.

gaan te hebben, tot ſtand kwam (*). Zonderling was *Middelburg* niet alleen in *Zeeland*, maar in alle de Gewesten, met, ten deezen Jaare, de Burgers en Ingezetenen uit te noodigen tot het houden van een plegtigen Dank- en Bededag; en ten deezen einde eene Bekendmaaking te doen, grootlyks in den vorm der Uitſchryvingen van de voorheen gevierde Dank- en Bededagen (†). Minder dan elders, ſchoon overal dit werk geen ſpoed nam, en des veele klagten vielen, betoonde men zich, in dit Gewest, gereed om zelfs in het uitwendige, aan 't geen de Affcheiding van Kerk en Staat medebragt, te voldoen; men ging 'er voort met de Kerkklokken te luijen, met Mantel en Bef te draagen (§). CAP. BOEK. 1796. Een Dank en Bededag te dier Stede uitgeſchreeven.

By de vernieuwing van het Stedelyk Beſtuur der Stad *Middelburg*, op het eindigen van Bloeimaand, werden de voorige Beſtuurders, andermaal, met het vertrouwen der Burgery vereerd, ſchoon zulks op de innige overtuiging van hun Geweeten het uitwendig Zegel van der Burgeren goedkeuring drukte, ontſtondt egter, by de meeſten hunner, eene oogenblikkelyke huivering, om, met opoffering van huislyke rust en zorgen, de belangen der Burgerye te blyven behartigen, niet om dat Slegte ſtaat der Armekaſſe in *Middelburg*.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 320. 1189 *en vg.* en 1698—1747.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1984.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 290.

CV. BOEK. 1796. dat moeilykheden, en dikwerf verdrietige bezigheden, aan die post verknogt, hun de zorg voor der Burgeren welzyn hadt walglyk gemaakt; maar alleen om dat zy, met betrekking tot den deerlyken toeſtand van het Stedelyk Finantieweezen, wanhoopten om 't zelve immer te kunnen herſtellen.

Dan deeze kommer werd, door de Kiesvergadering opgeruimd, welke hun, als met één wenk wees op der Burgeren bekend vertrouwen, welwillenheid, en medewerking.

Noodloos oordeelden zy in een breedvoerig vertoog te treeden van den ſtaat der Stedelyke Geldmiddelen. Twee keeren was zulks, ten aanhooren van alle de Burgers, geſchiedt. Zy wilden tot geene vrugtlooze uitweiding komen, om aan te toonen uit welke oorzaaken de Stad in zulke drukkende ſchulden gedompeld was. Even min wilden zy vraagen, of van het Credit der Stad geen deerlyk misbruik was gemaakt; maar alleen tragten de middelen aan te wyzen, die zy oordeelden tot herſtel te kunnen leiden.

Naa het vermelden van eene en andere bronnen, waar uit het niet kunnen voldoen van de Stedelyke ſchulden voortvloeiden, komen zy ter bedoelde zaake, met zo veele woorden vermeldende, „ Daarenboven worden wy, op eene zon„ derlinge wyze, aan den anderen kant, „ gedwongen, om, willens of onwillens, „ aan een Lichaam in *Middelburg*, geduu„ rig

„ rig Gelden op te schieten, waar aan
„ reeds, zonder eenig gegrond vooruit-
„ zigt van Aflossing, zo veel ontelbaare
„ sommen voorheen zyn opgeschooten.
„ Wy bedoelen *de Armen der Nederduit-*
„ *sche Hervormde Gezindheid*, met die der
„ *Roomschen*, welken daar onder altoos
„ zyn gemengd geweest (*). Zie daar
„ den wortel van de kwaal en kanker,
„ die de uitgaven deezer Stad 's jaarlyks
„ aanhoudend heeft doen vermeerderen;
„ welke, indien zy tot nog toe niet al-
„ tyd omzwagteld; maar zints lang, in
„ derzelver bron zelve, was aangetast ge-
„ worden, in den beginne ligtlyk te ge-
„ neezen, en van dien verderflyken in-
„ vloed op het geheel Finantieweezen
„ niet zou geweest zyn."

CIVIL
BEEK.
1796.

De Voorzitter en Raaden, op gemelde wyze, gesprooken hebbende, vraagen aan wien de Armen behooren? Nam men voor een grondregel aan, dat de onderscheide Godsdienstgezindheden ieder voor het onderhoud haarer Armen moest zorgen; wie zou dan de zorg op zich neemen der zodanigen, die, uit deeze of geene oorzaak, zich tot geene Gezindheid bepaald hadden? Nam men ten grondbeginzel aan, dat alle Armen afhingen van de bezorging der onderscheide Gezindheden,

Hoe daar in voorzien.

(*) Behalven deeze Gezindheden heeft men te *Middelburg* eene *Walsche*, een *Engelsche*, een *Lutherſche* en eene *Doopsgezinde* Gemeente, welke laatste, schoon niet zeer talryk, zeer veel gegoede Burgers telt.

den, tot welke zy behoorden, dan behoefde zich de Stadsregeering, wegens denzelver bezorging niet langer te bekreunen, dan aan elke Gezindheid over te laaten om met haare Ledematen, zodanige fchikkingen te maaken, als tot onderhoud der Armen aan haar noodzaakelyk voorkwam; en moesten zy, door de wet der Gelykheid bepaald, alle verzoeken van Stedelyken onderftand voortaan van de hand wyzen.

Hier tegen beweerden zy, dat de Armen Leden der Maatfchappy zyn, vóór dat zy Leden eener Gezindheid waren. Dat de Weezen Burger Kinderen zyn; en dat de Maatfchappy eene Verzameling van Menfchen zynde tot onderlinge onderfteuning vereenigd, ook de geheele Maatfchappy verpligt is om te zorgen voor alles, wat in haar midden hulpe behoefde, en gehouden het zyne by te draagen tot onderfteuning van den noodlydenden Medebroeder. De arme Burgers behoorden aan de Burgerlyke Maatfchappy: deeze moest voor derzelver onderhoud inftaan, zonder agt te geeven onder welke Godsdienftige Gezindheid zy behoorden. Zy leeden, en hadden daarom een genoegzaame aanfpraak tot algemeene Onderfteuning.

Anders omtrent den Christlyken Godsdienst te denken, kwam hier in geene aanmerking. De Armen behoorden, in de eerfte plaats, aan de Burgery, en niet aan elke Gezindheid, dan in de tweede; als *Christenen* kon men niet tot derzelver on-

onderſteuning genoodzaakt worden; maar wel als Burgers. De Verzorging en Beſtuuring der Armen, kwam, ingevolge hier van, niet aan Diakonien van Gezindheden; doch alleen aan dat Collegie toe, waar aan de Burgery de weering van vreemde Armen, en alle overige Stadszorgen hadt opgedraagen.

ERSTE BOEK. 1796.

Tot nog toe hadt de bezorging der Armen afgehangen van de willekeurige liefdegaven der Gezindheid onder welken zy behoorden. De verſlapping in die Gaven en de vermeerdering der nooddruft hadt, zints jaaren, te wege gebragt, dat het Stadsbeſtuur door de Armverzorgers der *Nederduitſche Gereformeerde Kerk* aangeſprooken, 's jaarlyks verbaazende ſommen voorgeſchooten, en daar door voedzel gegeeven hadt aan de meer en meer inkrimpende vermindering der Liefdegaven. Eene vermindering, uit verſcheiden hoofde, naa de jongſte Omwenteling, op eene alle geloof te boven gaande wyze, toegenomen.

Was het onderhoud der Armen derhalven een Burgerlyke Pligt, dan ook waren alle Burgers gehouden een, naar hunne bezittingen geëvenredigd, aandeel daar in te draagen. Dit aandeel moest zodanig weezen, dat, alles zamengenomen, de Armen niet meer dan het noodige daar door genooten. Eene eenigzins ruimer bezorging der Armen van ieders Geloofsgezindheid ſtondt onverlet, en bleef den *Menſchenvriend* en *Christen* aangepreezen. De kosten van het onderhoud aller Armen, moesten onder de Burgers en

en Inwooners verdeeld worden, naar elks vermogen.

Dit deel hadt de Stadregeering voor oogen gehouden, by het ontwerpen der Plans van Quotisatie of Hoofdlyken Aanslag; 't welk zy aan der Burgeren oordeel onderwierpen, gegrond op de weezenlyke of berekenbaare Huur der Huizen.

Geenzins bedoelde het Stadsbestuur zich de bezorging en bestuuring der Armen zelve aan te maatigen, schoon het vertrouwde beweezen te hebben, dat het aan het Stedelyk Bestuur toekwam. Zy lieten dit aan de onderscheide Diakonien over; doch zy bepaalden een afzonderlyk Collegie, zamengesteld uit Leden van alle Christlyke Gezindheden in *Middelburg* om de Penningen dier Quotisatie in te zamelen, en uit dezelve, volgens de Wet der Gelykheid, aan de onderscheide Diakonien en Weesbezorgers, afgiften te doen, geëvenredigd aan het getal der arme Huishoudens en Weezen.

De *Middelburgsche* Burgery werd uitgenoodigd, om, binnen een bepaalden tyd, hunne aanmerkingen der Regeeringe ter hand te stellen; ten einde die beoordeeld en daar uit het noodzaaklyk gekeurde mogt overgenomen worden (*). Het Stadsbestuur maakte zich die aanmerkingen ten nutte, bedankte de Inzenders, zich verheugende over de vry algemeene goedkeuring, en voerden het, onder welneemen

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 248 *enz.*

men des Vertegenwoordigeren des Volks van *Zeeland* in (*).

Gelyk het elders in den Vaderlande, ten deezen dage, niet zeldzaam was, dat een Volksgedeelte zich meer aanmaatigde, dan hetzelve toekwam, zo vondt men in de Stad *Tholen* daar van een blyk. Eene Burgersocieteit, daar vergaderende, onder de Zinspreuk *Voor Gelykheid en Vryheid*, wordt gezegd deeze beginzelen, welke haar denk- en handelwyze moest regelen, miskend, en in verscheide omstandigheden, een gedrag gehouden te hebben, 't welk eindelyk in ongeschiktheden zo zeer toenam, dat de Municipaliteit oordeelde met haar gezag tusschen beiden te moeten treeden. Niet slegts hadt dezelve, gelyk de Municipaliteit klaagde, reeds vroeg naa de eerste oprichting, zich den naam van *Volksvergadering* poogen toe te eigenen, en gezogt zich als zodanig te doen eerbiedigen en gehoorzaamen, en haare Voorstellen, als oppermagtige Bevelen, op te dringen, zelfs aan de zodanigen, aan welke door de Volkskeuze daar ter Stede het bewind was toevertrouwd; maar ook naderhand zich hoe langs hoe meer, in ongeschiktheid en wanorde toegegeeven. Verleidingen, uit den boezem dier Burgersocieteit ontstaande, zouden, was de aangevoerde moedwil niet in tyds en gelukkig gestuit geworden, een gedeelte der Krygsbezetting de wapenen tegen de Wet-

CIV. BOEK. 1795. In *Tholen* een Burgersocieteit geslooten.

(*) *N. Nedrl. Jaarb.* 1795. bl. 2806 *enz.*

Wetten en derzelver Voorſtanderen hebben doen keeren. Vervolgens waren uit die Vergadering, aan meer dan eene Schuttery in *Zeeland*, rondgaande Brieven afgevaardigd, opgevuld met lasterlyke klagten, en den Gewapenden Arm inroepende. Het oogmerk hier van beſchouwde de Municipaliteit als misdaadig, en zwanger van gevolgen, eerder te duchten dan te berekenen, welke zouden hebben moeten uitloopen op het ſmooren der Volksſtem, het aanhitzen van Burgers tegen Burgers, en het doen ontſtaan van bloedige tooneelen, welker bloot denkbeeld de Menschlykheid en Vaderlandliefde deedt yzen.

Hier door vondt de Municipaliteit zich gedrongen om die Burgerſocieteit te ontbinden, en de Leden van dezelve, wel ſcherp te verbieden, om, op geenerlei wyze, die Byeenkomſten langer te houden (*).

Begroeting der Nat. Vergadering door de *Drenthe naaren.*

De Vertegenwoordigers des Volks van *Drenthe*, waar men zo ras, en beſtendig, voor het daarſtellen der Nationaale Vergadering zag yveren, waren ook niet traag met hunne begroeting, vervat in eenen Brieve, waar in zy de Repreſentanten des Volks van *Nederland* op deezen trant aanſpreeken. „ Indien wy niet „ vermeenden, dat door de veelvuldige „ Deputatien, die hulde aan uwe Verga„ dering komen doen, uwe gewigtige „ werk-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1747.

„ werkzaamheden te dikwerf zouden wor- 1795
„ den gestoord, zouden wy niet in ge- BOEK.
„ breke gebleeven zyn, door eene plegt- ——
„ tige Commissie uit ons midden, Ul. 1795.
„ Burgers Representanten! met de daar-
„ stelling der langgewenschte Nationaale
„ Vergadering te komen gelukwenschen. —
„ Wy houden ons, derhalven, verzekerd,
„ dat Gyl. het ten besten duiden zult,
„ wanneer wy niet in Persoon; maar by
„ Missive, ons van deeze aangename ver-
„ pligting komen te kwyten, om Ul. met
„ den aanvang uwer Byeenkomst, op het
„ hartlykst, te congratuleeren. — Hoe
„ streelend, Burgers Representanten! is
„ niet het denkbeeld, dat wy, dat alle
„ Inwoonders van *Nederland*, die hunne
„ belangen aan uwe zorgen hebben aan-
„ bevolen, ons vormen mogen van uwen
„ onvermoeiden yver, van uwe uitmunten-
„ de bekwaamheden, van uwe belangloozé
„ Vaderlandsliefde, om 's Volks geluk eer-
„ lang op duurzaame gronden te zien ge-
„ vestigd. — Door uwe werkzaamheden
„ zal eene Regeeringsvorm worden daar-
„ gesteld, gebouwd op de onwankelbaare
„ grondzuilen van Vryheid en Gelykheid;
„ wanneer de Koophandel herleeven en
„ de Landbouw bloeijen zal, en alle bron-
„ nen van onze welvaard worden geo-
„ pend! — Deeze middelen, door uwe
„ Wysheid en Voorzigtigheid besturd,
„ zullen de heilzaamste vrugten der Re-
„ volutie voortbrengen. Door dit nieuw
„ Bestuur zal deeze onderlinge eendragt,

„ zo veel te aanzienlyker en belangryker
„ voor haare Vrienden, als zy te geduchter
„ voor haare Vyanden en voor de
„ Haaters van Vryheid en Gelykheid zyn
„ zal. —— Uitgeſtrekt en belangryk zyn
„ voorzeker de voorwerpen, welke te
„ uwer overweeging zullen worden ge-
„ bragt. Alle Beſluiten, tot heil des Volks
„ genomen, door Ul. (die de uitgebreid-
„ heid uwer pligten kent,) zullen door
„ alle Braaven worden toegejuichd en
„ onderſteund, en zal als dan Ul. naa-
„ gedagtenis met dankbaare erkentenis tot
„ het laatſte Naageſlacht worden overge-
„ bragt (*)."

Hoe 't zich daar toedroeg.

Rust en ſtilte heerschte in dat Landſchap, 't welk ons Geſchiedblad, in vroegeren tyde, te meermaalen, als vol woelings en partyſchaps affchetſte. Niet dat de laatſte daar geheel was uitgeſtorven; maar zodanig te ondergebragt, dat geen beroerende vertooningen zich opdeeden.

Bataafs Brabant wenscht de Nat. Verg. heil.

Even als uit het Landſchap *Drenthe* een Brief van Gelukwenſching aan de Nationaale Vergadering alles afdeedt, zo vervingen de Repreſentanten des Volks van *Bataafsch Brabant* hunne Begroeting ook in geſchrifte. Dit ſchryven was op een vry hooger toon geſtemd dan het *Drenthſche*, en gaf van den ſtaat diens nieuwen Gewests teffens eenig verſlag, alles in deeze bewoordingen begreepen — „ Burgers „ Repreſentanten! Met harten vervuld van „ gloei-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 173.

„ gloeiende Vaderlandsliefde, wenſchen CIV.
„ wy *Nederland* geluk, wegens de daar- BOEK.
„ ſtelling uwer Vergadering! — De ty- ———
„ ding daar van, waar naar wy zo lang 1796.
„ reikhalsden, werd by ons aangezien,
„ als de Bodinne van 's Lands heil — als
„ de Aankondigſter eener meerdere Een-
„ heid, eener betere Onverdeeldheid der
„ *Bataafſche* Republiek, dan de verſlee-
„ tene banden der Unie van *Utrecht* kon-
„ den omvatten. — En wat toch zoude
„ de Omwenteling, zonder de daarſtel-
„ ling uwer Vergadering gebaard hebben,
„ dan eene nieuwe *Ariſtocratie*, in de ge-
„ volgen mogelyk nog drukkender dan de
„ voorige? Neen! *Nederland* moest niet
„ van meesters veranderen, *Nederland*
„ moest vry zyn. — En om die Vry-
„ heid met de daad te bevestigen, zyt
„ Gylieden, uit den boezem des Volks,
„ door het Volk zelve, verkoozen!

„ Het is dan ook van Ulieden, dat
„ wy, dat geheel het Volk, herſtel van
„ den vervallen Koophandel, Zeevaard,
„ Fabrieken en Trafieken, Land- en Zee-
„ magt, en van het Nationaal Crediet
„ verwagt. En, in die verwagting, zul-
„ len wy niet te leur geſteld worden.
„ Het vertrouwen van alle Welmeenen-
„ den is met U; en Gon zelve zal met
„ Ulieden zyn!

„ Gy toch zult Vryheid en Orde paa-
„ ren, Veiligheid en Eigendom beſcher-
„ men; Gy zult het Regt onkreukbaar
„ maaken, en het gebrooken evenwigt

„ van den Staat herſtellen, en aan *Neder-*
„ *land*, voor het eerst, eene Conſtitutie
„ ſchenken, die de Eenheid zal daarſtel-
„ len! — In Ulieden dan zien wy de
„ Vaderen des Vaderlands; en wy doen
„ Ulieden de verſchuldigde hulde. En
„ zou het geene ongevoeligheid kenſchet-
„ zen, indien wy koel waren by deeze
„ gebeurtenis! — Eene gebeurtenis, te
„ heuchlyker voor het Volk van dit Ge-
„ west, daar hetzelve, thans byna voor het
„ eerst, in ruim twee Eeuwen, (want wat
„ toch is het ſeſſie neemen voor een half
„ uur in het aftreedend Collegie der Staa-
„ ten Generaal (*),) waarlyk deelgenoot
„ geworden is, en in uwe Vergadering
„ even vry vertegenwoordigd wordt, als
„ dat der overige Gewesten? Nu zal
„ geen onderſcheid meer zyn tuſſchen
„ *Provintien* en *Generaliteits Landen*; ook
„ de Inwoonders van dit zo lang vertrapt
„ Gewest zullen als Broeders behandeld
„ worden: zy zullen gelyke Regten ge-
„ nieten als de overige Burgers van dit
„ Gemeenebest!

„ Het zou zeker van onzen pligt ge-
„ weest zyn, te deezer gelegenheid, eene
„ plegtige Bezending uit ons midden aan
„ Ulieden af te vaardigen; maar zo het
„ gebrek aan een genoegzaam aantal Le-
„ den, waar van een gedeelte in Ulieder
„ Vergadering Zitting verkreegen heeft,
„ en

(*) Vergelyk het des voorgevallene in onze *Vaderl. Hist.* XXXIV. D. bl. 267.

„ en de ſlegte toeſtand der Geldmiddelen van een uit den grond nieuw op te richtene Kas, hebben ons daar in wederhouden. En och! of de Kas van dit Gewest in een redelyken ſtand te brengen ware, hoe aangenaam zou het ons zyn, tot ſtyving van 's Lands Finantien, mede te werken! Maar een Kas geheel van den grond af nieuw op te richten, in een door den Oorlog uitgemergeld, en in veele Oorden verwoest Landſchap, is eene zaak, die merkelyken tyd vordert; en daarom vertrouwen wy, in de betaaling der Quota van dit Gewest, wat den betaaltyd aangaat, naar de regelen van Broederſchap, te zullen behandeld worden.

„ Wy beveelen dan onze Vergadering, en het Volk van *Bataafsch Brabant*, in uwe Vaderlyke Beſcherming, en wenſchen, dat de GOD der Vryheid uwe poogingen, ten beste des Lands aan te wenden, met eenen gunſtigen uitſlag bekroone (*)!"

CIV. BOEK. 1796.

Het leedt niet lang of de Vertegenwoordigers van *Bataafsch Brabant* oordeelden, dat zy, tot nog toe, geen aandeel hadden in de Uitvoerende Magt. Een ingediend verſlag kwam hoofdzaaklyk hier op neder, dat het regt van *Bataafsch Brabant* om, in de onderſcheidene Committés der Uitvoerende Magt, even als de andere Gewesten, aandeel te hebben, onwe-

Voordragt van dit Gewest om deel en zitting te hebben in de Uitvoerende Magt.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 198.

CIV. BOEK. 1796.

wederſpreeklyk was; doch, dat van wegen den ſlegten ſtaat van 's Lands Geldmiddelen, in geenen deele, kon worden beſlooten, om, zonder openvallende plaats der tegenwoordige Leden, nieuwe Leden in dezelve te plaatzen; maar dat, dit geval daar zynde, zulks gelegenheid zou kunnen geeven om aan deeze billyke vordering van *Bataafsch Brabant* te voldoen, door eenen *Bataafsch Brabander* te verkiezen, welke daar en boven, door zyne kennis der voornaamſte plaatzen van Verdeediging in dien Oord, voor den Lande van het meeſte nut kon zyn.

Het voorgevallene deswegen.

Volgens de betuiging van den Repreſentant VREEDE, was het die van *Bataafsch Brabant* zo zeer niet te doen om hunne Landgenooten in de Committés geplaatst te zien, dan wel om, in de benoeming der Leden van de Committés, gekend te worden. — Andere Vertegenwoordigers van dit Gewest beſchouwden het als overtollig een Regt, by beſluit van de Nationaale Vergadering vast te ſtellen, 't geen die van *Bataafsch Brabant*, buiten dien, onvervreemdbaar bezaten. — Als niet gedaan wilde de Voorzitter DE SITTER dien Voorſlag buiten de Aantekeningen gehouden hebben. Dit werd afgekeurd, en vervolgens door VAN DE KASTEELE opgemerkt, dat het reeds, by de eerſte oprichting van het Committé te Lande en van dat der Marine, de geest van het toen genomen Beſluit was geweest, om, in de Uitvoerende Magt, al het

het onderſcheid van Provintien, en al wat naar Federalismus ſmaakte, weg te neemen; doch dat vervolgens: naardemaal die oude en ingewortelde denkbeelden, zo ſpoedig niet waren uit te rooyen geweest, in de benoeming der Leden van die Committés het Gewestlyke weder invloed hadt bekomen. Dat evenwel nu, daar de Nationaale Vergadering het *geheele Volk van Nederland* vertegenwoordigde, en niet ieder Lid dat Diſtrict, waar in hy verkoozen was, die van *Bataafſch Brabant* niet langer konden gezegd worden, geen aandeel gehad te hebben in de benoeming der Leden voor de Committés der Uitvoerende Magt (*).

CAP. BOEK. 1796.

Bataafſch Brabant was in eenen zeer verarmden ſtaat gedompeld, door de rampen des Oorlogs, welks drukkend gewigt het maanden agter een hadt moeten verduuren. De byzondere Gemeentens waren, door de menigvuldige vorderingen, zo van de *Geallieerde* als *Franſche* Armeeën, in verbaazende ſchulden diep gezonken, en de Ingezetenen, door de onophoudelyke Inlegeringen des Krygsvolks, geheel uitgeput en bedorven. — In Grasmaand gaf de Nationaale Vergadering aan de Repreſentanten van dit Gewest, by eenen Brieve, kennis van de verleende toeſtemming in de Petitie, tot goedmaaking der Bondgenootſchaplyke Lasten over het loopen-

Schaarsheid van Geld in dit Gewest tot bylaage aan den Lande.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 289.

1796.

pend Jaar, de ſom van zestig Millioenen Guldens bedraagende: waar in de Quota deezes Gewests veel grooter ſom bedroeg dan door hetzelve kon worden opgeſchooten; te meer daar de eerſte termyn van betaaling, op zo korten tydsafſtand, was bepaald, dat dezelve door geen gewoone middelen van belastingen kon gevonden worden, zo dat zy tot eene afgevergde Geldligting zouden moeten komen, ten zy de Volksvertegenwoordigers, door eene Vrywillige Geldopſchieting, nog by tyds, in ſtaat geſteld werden. Zy ſtelden dezelve open, ten beloope van zesmaal honderd duizend Guldens, waar voor Schuldbrieven, tegen vier ten Honderd in 't Jaar, zouden worden afgegeeven (*).

Bydragen van Geldſommen.

Met Zomermaand was dit Gewest gereed, met honderd duizend Guldens in vermindering van deszelfs aandeel in de Zestig Millioenen (†). In Herfstmaand konden zy van ruimer toebrenging ſpreeken, en der Nationaale Vergadering vermelden, dat 'er reeds vyfmaal honderd duizend Guldens, in de aanſtaande week, zouden worden afgezonden. Een berigt, gepaard met de gerustſtellende verzekering, dat, indien de door hun genomene maatregelen, niet werden gedwarsboomd, de twee volgende termynen veel rigtiger, en binnen korteren tyd, zouden worden afgeleeverd.

Zy

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1811 *vlg.*
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 180.

Zy gaven teffens de maatregelen op, door hun genomen, beſtaande, voor eerst, in het verkoopen van eenige Goederen aan de Geestlyke Kantooren in *Bataafsch Brabant* behoorende. Een middel niet buitengewoon, en door de geweezene Staaten Generaal en Raad van Staaten, menigvuldigmaal ter hand genomen, als een middel waar door de Gewestlyke Kas van penningen voorzien, en de Geestlyke Kantooren in hunne Bezittingen en Inkomſten niet verminderd werden: dewyl zy, voor het volle beloop der Kooppenningen, van het Beſtuur verzekerd worden met Gewestlyke Schuldbrieven, tegen de rente van vier ten honderd; 't geen in de daad niet anders was, dan eene verwisſeling van Bezittingen dier Kantooren, en eene Geldopneeming ten behoeve, en ten lasten, van dit Gewest.

CIV. BOEK. 1796.

Berigt van de middelen tot bekoming van Geld aangewend.

Een tweede middel was het doen voorſchieten door de onderſcheidene Gemeentens van eene zekere aan dezelve aangeſchreevene Geldſomme, te vinden, 't zy by Quotiſatie over derzelver Ingezetenen, 't zy by Negotiatie. Dit merkten zy aan als een onvrywillig voorſchot door de Gemeentens te doen, 't geen de Vertegenwoordigers min haatlyk voorkwam, dan het doen opbrengen van een vyf en twintigſte of andere Penning, hoe zeer men daar voor ook Schuldbrieven mogt afgeeven; als wordende langs deezen weg, het doen van Eeden door de Ingezetenen, en het openleggen van hunnen ſtaat voorgekomen.

Het

CIV. BOEK. 1796.

Het derde middel beſtondt in het heffen van eene buitengewoone Verponding van de Bezittingen der Uitheemſchen, niet woonagtig in zodanige Gewesten, waar, by het doen van gedwongene Geldligtingen, de Ingezetenen van *Brabant* vrygelaaten waren van te doene opbrengst, wegens hunne in die Gewesten gelegene Goederen. — In dit ſtuk volgden zy die van *Gelderland*, waar zodanig eene buitengewoone Verponding ook door de Ingezetenen van *Brabant*, even zo wel als door de Bewoonderen van *Fransch Kleefschland* hadt moeten worden opgebragt.

Tegenſtand der *Franſchen* om van wegen de Goederen des Keurvorsts van den *Paltz* op te brengen.

Dan dit middel vondt tegenſtand by den Burger DAVERDOING, Directeur en Ontvanger der Domeinen van de *Franſche* Republiek in de *Nederlanden*, zo ver de onder Sequestratie geſtelde Bezittingen des Keurvorsts van de *Paltz* betrof. Het beweerde Regt hier toe werd, by aanhoudenheid, van de *Franſche* zyde, geweigerd (*). DAVERDOING betoonde zich ongenegen om deeze buitengewoone Verponding te voldoen; ook bleef hy, door uitſtel op uitſtel, agterlyk om zelfs de gewoone lasten te betaalen en op zyn tyd aan te zuiveren.

„ Moest," ſchreeven zy ten ſlot, „ deeze

(*) Reeds vroeg was dit een Geſchilpunt. Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXI. D. bl. 223. Alles hadt men aangewend om die Goederen van de Sequestratie te ontheffen. Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIV. D. bl. 361.

„ ze handelwys voortgang hebben, dan was *Bataafsch Brabant*, het eenigst Gewest, zo verre hun bekend was, van deeze Republiek, waar in Goederen van den Keurvorst van de *Palts* gelegen waren, en dus ook het eenigst op welks hoofd alle deeze nadeelen nederkwamen, niet alleen ten hoogsten te beklaagen; maar ook buiten staat om zyne Quota, op den bepaalden voet, te fourneeren." — Hier op gronden zy de verwagting, dat de Nationaale Vergadering de Vertegenwoordigers van *Bataafsch Brabant*, by hun goed regt, ten overstaan van het *Fransch* Gouvernement, zou handhaaven, of wel aan hun, op de Quota van dat Gewest zou kwytschelden, zodanige sommen, als de gewoone en buitengewoone lasten, op Goederen des meergemelden Keurvorsts zouden bevonden worden te bedraagen, als zynde het niet meer dan billyk, dat de nadeelen, door een *gedeelte*, ten behoeve van het *geheel*, geleeden, ook door dat *geheel*, werden gedraagen (*).

CIV. BOEK. 1796.

By het vermelden deezer aangewende middelen, en van de daar op gegronde hoope op een spoediger en rigtiger afbetaaling, hadden die Representanten, wel uitdruklyk de *mits* gevoegd, „ indien de„ zelve niet werden gedwarsboomd." Zulks sloeg, buiten twyfel op den voorslag van MIDDERICH, dat hy, in 't zeke-

De verkoop van eenige Geestlyke Goederen geschorst.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 64.

kere onderricht was, hoe de Repreſentanten des Volks van *Bataafsch Brabant*, ſtrydig met het oogmerk des Beſluits, wegens de Affcheiding van Kerk en Staat, hadden kunnen goedvinden, ter verkoop te doen aanſlaan, honderd en drie en zestig Perceelen. Hy verzogt dat de Vergadering hier in, ten kragtdaadigſten mogt voorzien, en die verkoop opſchorten; zulks werd verleend, en des bericht na *Bataafsch Brabant* gezonden (*).

Dit was geſchied zonder die van *Bataafsch Brabant* daar op gehoord, en hun gelegenheid gegeeven te hebben, om het gehouden gedrag te verdeedigen; waar van de Repreſentant VERHEES, ter gelegenheid van de raadpleegingen over den gemelden Brieve, in 't midden bragt, op welk een grond de Hoogstgeconſtitueerde Magt van *Bataafsch Brabant*, die Verkoop hadt ondernomen.

Die verkoop verdeedigd.

De Raad van Staaten hadt zulks, vóór meer dan eene Eeuw, werkſtellig gemaakt, uit aanmerking dat het bezitten van Vaste Goederen voor den Souverain doorgaans, om verſcheide redenen, niet voordeelig was. En op dat die Kantooren, onder welker beheer deeze Goederen gelegen waren, belast met het onderhoud der Kerken, Predikanten en Schoolmeesters, door zulk een verkoop niet zouden worden verminderd, hadt de Raad van Staaten, zo verre de Kooppenningen der

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 14.

der verkogte Geestlyke Goederen bedroegen, telkenmaale daar voor, ten laste der Generaliteit, gegeeven Obligatien, tegen de Rente van drie ten honderd, welke door den Ontvanger Generaal der Generaliteit, aan de Geestlyke Kantooren werden betaald (*). CAP. BOEK. 1796.

Het verkoopen der Geestlyke Goederen was laater, in den Jaare MDCCXC, door de Commisie raakende het Finantieweezen, en het regelen der Quotas, gunstig voorgesteld, met deeze woorden; „ van „ de Landeryen (naamlyk in de *Meyerye* „ *van 's Bosch*) worden nu en dan eenige „ verkogt, op eenen voet, die gunstig is „ voor de Financien van de Generaliteit, „ en wy twyfelen niet of de Raad zal „ daar mede continueeren zo dikwyls dergelyke Verkoopingen, met hoop van „ succes, kunnen worden getenteerd (†)."

Volgens die oude gewoonte, en op het voorbeeld van den Raad van Staaten, hadden de Representanten des Volks van *Bataafsch Brabant*, thans den tyd gunstig ziende tot dusdanig een Verkoop, tot het vin-

(*) Hier by droeg VERHEES eene Lyst voor der verkogte Geestelyke Goederen, en afgeloste Renten en Koornpagten zedert den Jaare 1754 tot 1789; derzelver beloop was *f* 747,777-19 en de jaarlykshe Renten *f* 124,606-14. In den Jaare 1789 waren nog eenige Geestlyke Goederen verkogt, dan de som daar by opgebragt, was niet ter kennisse van VERHEES gekomen.

(†) Dit is te vinden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1790. bl. 648.

vinden der noodige Penningen in dit gefolterd en door den Oorlog en Requisitie uitgeputte Gewest, en de Ingezetenen voor de gedreigde Requisitien te bevryden, het ondernomen, eenige Geestlyke Goederen ter verkoop aan te slaan; met het besluit om van de opbrengst dier verkogte Goederen, Obligatien, tegen de rente van vier ten honderd 's jaars, aan de Administratie des Geestlyken Kantoors, ten laste van *Bataafsch Brabant*, af te geeven, welke rente 's jaarlyks door dit Gewest zou worden betaald.

Hier door werden, naar 's Voorstellers inzien, de Geestlyke Goederen niet verminderd; maar bleeven in denzelfden staat. Op deeze gronden beruste zyn voordragt tot het opheffen van de gemelde opschorting. — VERHEES vondt een kragtige ondersteuning daar toe, in zyn Medepresentant GUILJE, die op een spoedige opheffing der opschorting aandrong. — Het verzoek van den Representant DE SITTER, dat die Burgers, welke eenige verdere bedenkingen op dit stuk mogten hebben, dezelve zouden overgeeven aan de Commissie in wier handen het Voorstel van MIDDERICH gegeeven was, behaagde den Voorzitter CAMBIER. Op voordragt van den Burger Vos VAN STEENWYK werd dit stuk ook aan het Committé te Lande gezonden (*).

Wel-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 66.

Welhaast ontving de Nationaale Vergadering een Brief van Repreſentanten des Volks van *Bataafsch Brabant*, waar in zy zich beriepen op hunne bevoegdheid tot het neemen van Beſluiten het Financieele diens Gewests betreffende; ingevolge daar van hadden zy de Verkoop vastgeſteld van eenige Geestlyke Goederen; en met geene geringe verwondering vernomen, hoe ter Nationaale Vergadering een voordragt gedaan was, als liep dit bedryf aan tegen het beſluit der Affcheidinge van Kerk en Staat; „dan zy geloofden niet, dat dit Voorſtel zou zyn „gedaan geworden, indien dat Medelid, „die het voorſtel gedaan hadt, van den „waaren ſtaat der zaaken was onderrigt „geweest; en daar zy, uit het overzenden van een Billet der te doene Verkooping, zonder opgave der door hun „verder genomen Beſluiten, ten duidelykſten ontwaarden, en ook reeds meermaalen waren ontwaar geworden, dat „zich Vyanden van de tegenwoordige orde van zaaken, in alle bogten kromden, om hunne beste en onſchuldigſte „maatregelen, in een verkeerd daglicht „te doen voorkomen, en, zo veel mogelyk, te contracarreeren, om door de daar „uit ontſtaane verwarring, hun verfoeilyk doel te bereiken, zou het hun aangenaam zyn, in zodanige gevallen, de „Nationaale Vergadering, alvoorens te „decreteeren, de noodige elucidatien te „mogen toedienen."

CIV. BOEK. 1796. Verdere Verdeediging hier van.

Aan het ten opzigte van de Geestlyke Goederen bygebragt Besluit, waar op men de opschorting des Verkoops grondde, meenden zy voldaan te hebben; dan moesten, uit de voordragt ter Vergadering, opmaaken, dat zy verdagt gehouden werden van de Geestlyke Goederen te vervreemden, ten nadeele van het onderhoud der Predikanten, en verdere Bedienaaren der Gereformeerde Kerke, en van de Fondsen, waar uit de betaalingen geschieden; doch het was 'er zo verre af, dat zy immer ten oogmerke zouden gehad hebben tot vermindering in deezen, dat zy veel eer vermeenden door dien by hun vastgestelden verkoop, die Fondsen op een veel vaster voet gebragt te hebben, dan dat die Goederen daar aan bleeven behooren. Aangezien dat alle Landeryen onder een Publieke Bestuuring nimmer zo kunnen worden gade geslaagen, als die van byzondere Persoonen. De gelding der te koop geveilde Goederen, doorgaans tot een goeden prys gebragt zynde, hadden zy den verkoop in 't algemeen goedgekeurd; doch welke niet genoeg mogten gelden, doen ophouden, en het verkoopen daar van gewraakt. — In tyds hadden zy, vóór tot den verkoop te besluiten, daar van aan den Rentmeester aanschryving gedaan, dat zy, in plaats der Kooppenningen, de Geestlyke Kantooren zouden vrywaaren, met Obligatien op *Bataafsch Brabant*, tegen de Rente van vier ten honderd in 't jaar. Deeze maatregel was der-

deshalven niets anders dan eene verande- CH.
ring van Bezittingen, by welke dezelve BOEK.
niet alleen niets verlooren, maar des te ——
zekerder hunne Inkomſten konden bere- 1796.
kenen; en ten opzigte van het Gewest, was dezelve eene eenvoudige Geldopneeming tegen de rente van vier ten honderd.

Tot deezen maatregel oordeelden zy zich gerechtigd, in overeenkomst met het beſlooten te de betaaling der Leeraaren en Beampten der geweezene Heerſchende Kerk, wier betaaling moest blyven op den ouden voet, tot dat op dit ſtuk een nader verſlag zou zyn uitgebragt. — Zy vertrouwden genoegzaam aangetoond te hebben, dat door hun niets nieuws was daargeſteld, dat zy niemand benadeeld, of ſtrydig gehandeld hadden met eenig genomen Beſluit der Nationaale Vergaderinge. De hun gedaane aanſchryving vertrouwden zy dat nimmer zou geſchied zyn, indien ſlegts één Lid der Vergaderinge van den waaren toeſtand der zaaken was onderrigt geweest. Zich voorts beroepende op hun gezindheid en yver betoond om ſteeds te voldoen aan de Beſluiten der Vergaderinge.

Hoedanig dit ſtuk werd ingezien.

Middelrich gevoelde en betoonde zich geraakt door de uitdrukkingen in deezen Brieve, welke hy begreep dat op hem ſloegen, als of zyn Voorſtel een aanſlag was tegen de nu ſtandgrypende orde van zaaken. De Voorzitter voerde hem te gemoete, dat, wanneer hy, de zaak in haaren zamenhang beſchouwde, zou

ontdekken, dat zulks niet op één perſoon floeg; maar in 't algemeen werd bygebragt. Verſcheide Repreſentanten lieten zich hooren om het voorſtel zelve en de opſchorting daadlyk in te trekken. De Voorzitter bragt, als zyn raadſlag uit, deezen Brief in handen eener Commisſie te ſtellen. Overeenkomſtig hier mede viel het beſluit. Schoon de Repreſentant GREVE, de bedenking hadt ter baane gebragt, dat de Geestlyke Goederen in *Bataafsch Brabant*, of als *Nationaale* moesten worden aangemerkt, en dan ſtondt het aan het Provintiaal Beſtuur niet vry dezelve te verkoopen; of als *Provintiaale* tot nog toe; maar die veelligt, by de aanneeming der Staatsregeling, *Nationaal* zouden worden. Indien, in dit laatſte geval, het Beſtuur van *Bataafsch Brabant* deeze Goederen vervreemdde, en met die Gelden zyne Quota betaalde, terwyl andere Gewesten de Geestlyke Goederen ongeſchonden lieten, zo zou vervolgens, wanneer zy tot een algemeen Fonds overgingen, het eene Gewest daar by zich bevoordeeld hebben, en het ander daar by benadeeld zyn (*).

Byzonderheden eenige Stedenen Plaatzen betreffende.

Wy hebben, de Staatsomwenteling beſchryvende, vermeld de Regeeringsveranderingen en Schikkingen, welke, ten opzigte van eenige Heerlykheden, Steden en Plaatzen, alle in deezen ommezwaay dee-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 105 *enz.*

deelende, plaats greepen (*). Ten aanziene van zommige bleef alles op den toen met veel moeite beraamden voet; maar, ten opzigte van andere, ontſtonden 'er geſchillen ter Nationaale Vergadering, zeer breed verhandeld. Tot byzonderheden van eenen langwyligen aart kunnen wy ons niet inlaaten; maar even min ons onthouden om een en ander van het aangelegenſte te vermelden. CIV. BOEK. 1796.

Naa hoe veel raadpleegens en tweeſtryds *Kuilenburg* en *Buuren* in *Gelderland* waren ingelyfd, gedagten wy voorheen (†). Gereezene oneenigheden op beide plaatzen, deeden eene Commiſſie derwaards afvaardigen, met last om te *Buuren*, na den aart en toeſtand der Kantooren onderzoek te doen, en het aldaar voorgevallene, met betrekking tot de Inlyving van dat geweezene Graafſchap in *Gelderland*, na te ſpeuren, en berigt in te neemen, wegens zeker Verzoekſchrift door eenen ZEGER VAN BRUMMELEN aan de Nationaale Vergadering ingeleeverd, by 't welk de Verzoekers hunne bezwaaren aan den dag lagen, wegens die Inlyving. Het voorgevallene wegens *Kuilenburg* en *Buuren*.

By deezer aankomst te *Kuilenburg* vonden zy vier Gelastigden, die de onderhandelingen, *Kuilenburg* betreffende, begonnen en rustig voortzetten. Ten opzigte van *Buuren* ſpoedde de zaak traager en ging met onaangenaame omſtandigheden ver-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXI. D. bl. 176 vv.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXI. D. bl. 186 vv.

CIV. BOEK. 1796.

vergezeld. Op een brief door hun geschreeven, ontving de Commissie een weigerend antwoord, in zeer scherpe bewoordingen, waar in men bleef volharden, met de Onderhandelaars te gelasten geene opening aan de Nationaale Commissie te geeven, Omtrent even weigerig bleeven zy ten aanzien des Geschilstuks van ZEGER VAN BRUMMELEN. De Gecommitteerden beslooten, ten deezen opzigte, opschorting te verleenen, met aanschryving deswegen aan die van *Buuren*. Even min betoonden zy zich gereed om daar aan te voldoen, en gingen zo verre om een Proclamatie uit te vaardigen, by welke aan de In- en Opgezetenen van *Buuren* verbooden werdt „ eenige opening te „ geeven, of te gehoorzaamen aan, of „ bevelen te respecteeren, van wegen de „ Commissie der Nationaale Vergadering."

De derwaards Afgevaardigden begreepen, dat dit van de verre uitziendste gevolgen was, als mede, dat, door zulk eene handelwyze, de Eer en de Majesteit des *Nederlandschen* Volks ten hoogsten geschonden was. Zy wilden, dat de Vergadering zodanige middelen zou beramen, als konden strekken om de Eer en Waardigheid der Nationaale Vergadering in deezen te herstellen, en kragtdaadig te handhaaven (*).

Op

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 431 en 655.

Op gedaan verzoek des Voorzitters verscheen een nader Verslag ter tafel der Vergadering over de zaak van *Buuren*, hier op nederkomende, dat in deezen de Nationaale Eer, op het kragtigst, moest worden gehandhaafd. Diensvolgens stelden zy voor, dat de Vergadering aan de Hoogstgeconstitueerde Magt van *Gelderland* haare hoogste verontwaardiging zou te kennen geeven, en tevens voldoening vorderen; dat die van den Geregte te *Buuren* daadlyk van hunne posten zouden worden afgezet, en de Commissie gevolmagtigd om dezelve door anderen, 't zy dan uit *Buuren* of wel uit de omliggende Districten, te verkiezen, te doen vervangen; dat intusschen het Committé te Lande zou gevolmagtigd worden, om ten spoedigsten een Detachement, met de noodige Officieren, zo veel mogelyk Paardenvolk, derwaards te doen vertrekken. CIV. BOEK. 1796.

Eenige Representanten verklaarden zich ten sterksten tegen die strenge maatregelen, en sloegen zagtere voor; anderen hielden de zaak tusschen *Gelderland* en *Buuren* voor afgedaan, en dus louter huishoudelyk, zo dat de Nationaale Vergadering 'er zich niet in hadt te mengen; nog anderen hielden zich aan het uitgebragt Verslag. De Voorzitter DE KEMPENAAR stelde voor, die van den Geregte van *Buuren*, wegens hun gedrag te bestraffen, en de Hoogstgeconstitueerde Magt van *Gelderland* aan te schryven, dat het verrigtte te *Buuren* door haare Commissie ver-

nietigd en dat der derwaards gezondene Afgevaardigden goedgekeurd werd. Teffens wilde hy, dat derwaards vyf en twintig man Krygsvolk zou gezonden worden, en dat *Gelderland* andere Afgevaardigden derwaards zou ſchikken.

Het nader verſlag der Commisſie behaagde veelen geenzins, als uitwyzende, dat derzelver verrigtingen, de *Oranjegezinden* in de hand werkten en de Patriotten het onderſpit deeden delven. Dan, hun gedrag werd goedgekeurd; en de na *Buuren* beſchikte Ruiterbende keerde terug. —— Men bleef in *Buuren* en *Kuilenburg* de klokken luijen, en de Predikanten droegen bef en mantel, en men plakte 'er geen Publikatien der Nationaale Vergadering aan (*).

Het voorgevallene met *Vianen*.

Vianen en *Ameyde* hoorden wy, by de Omwenteling, voor een gedeelte van *Holland* verklaaren (†). De beſchikkingen aldaar gemaakt, als de Afſchaffing van het Hof van Juſtitie, en boven al het regelen der Lasten, wekte van den aanvange af, morrend misnoegen (§). Die ongezindheid groeide aan, en bragt te wege, dat de Municipaliteit van *Vianen* de Nationaale Vergadering een Brief toeſchikte, niets minder behelzende dan een verzoek, dat de Inlyving onwettig mogt verklaard en bui-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 559. 561. 563. III. D. bl. 220. 376.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXI. D. bl. 183.

(§) *Vaderl. Hist.* als boven bl. 185.

buiten werking geſteld worden, met op- CIV.
heffing van de door *Holland* uitgeſchree- BOEK.
vene Geldheffing in den Lande van *Vianen*.

De *Vianenaars* vonden ter Nationaale 1796.
Vergaderinge hunne Voorſtanders; doch de meerderheid toonde zich voor het ſtellen deezes ſchryvens in handen des Provintiaalen Beſtuurs van *Holland*, en tevens voor de opſchorting der uitgeſchreevene Geldheffing. — Dit Beſtuur betuigde zyne verwondering over de met klagten opgevulde vervoeging der Municipaliteit van *Vianen*. *Holland* hadt, de Geldheffing, welke alle de Inwoonders diens Gewests moesten draagen, ook van de *Vianenaars* gevorderd; doch hun, buiten zulks, met alle zagtheid, toegeeflykheid en verſchooning behandeld. Men ſchreef den door hun nu gedaanen ſtap, alleen toe aan een ongeoorloofde zugt om boven anderen vrygeſteld te worden.

Het hadt die van *Vianen* niet ontbrooken aan ſchynredenen, als dat zy, zonder hunne toeſtemming, in *Holland* ingelyfd waren, dat het Land van *Vianen* nooit tot *Holland* zou behoord; maar een afgezonderde Souverainiteit uitgemaakt hebben; dat *Hollands* Beſtuur nimmer geregtigd was, om, zonder toeſtemming van de Ingezetenen aldaar, de Ingezetenen met laſten te mogen bezwaaren. Zulks ſtondt nu te geſchieden en was 'er alle reden van duchten, dat die belasting de onherſtelbaare ruïne des Lands van *Vianen* naa zich zou ſleepen. En dat, hoe ver

CV. BOEK. 1796.

door de erkentenis van de Regten van den Mensch, alle regt van *Holland* op *Vianen*, daadlyk verviel, zy egter niet ongenegen waren zich by *Holland* te houden; doch dat alvoorens zou moeten bepaald worden, wat, en in hoe verre, zy eenige Lasten aan *Holland* zouden opbrengen.

Hollands Provintiaal Bestuur ging deeze stellingen tegen, bewerende onder andere, dat *Vianen* deel genomen hadt in het benoemen der Kiezers tot een Lid in hun Bestuur; dat het verzoek alleen door de Regeering van *Vianen*, ondersteund door het kleine *Tienhoven* gedaan was, die geen regt hadden tot een zo algemeen verzoek. Daarenboven hadden die van *Vianen* en *Ameyde*, hunne Lasten, volgens de wetten door *Holland* gegeeven, opgebragt, zelfs in de buitengewoone Geldheffing des jongst verstreeken Jaars.

Op deeze gronden verzogten die van *Holland*, dat de verleende Opschorring, ten spoedigsten, mogt worden opgeheeven: dewyl derzelver volduuring hun buiten staat zou stellen, om aan de Quota, over de geheele uitgestrektheid van *Holland* berekend, geheel en al te voldoen. De zaak werd voorts in handen eener Commissie gesteld (*).

Wat 'er met *Tiselstein* gebeurde.

Tiselstein, was nevens *Vianen*, aan *Holland* toegeweezen (†); dan oordeelden de Regenten dier geweezene Baronie zich bezwaard

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* III. D. bl. 12. 13. 222.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXI. D. bl. 181.

zwaard, en klaagden by de Nationaale Vergadering, over het besluit des Provintiaalen Bestuurs van dit Gewest, wegens de uitgeschreevene buitengewoone Belasting van zes ten honderd, beweerende, dat zy, uit hoofde van vorige Overeenkomsten en Gewoontens, nimmer, zedert twee en een halve Eeuw, hadden gedragen in buitengewoone Lasten, en de gewoone met drie duizend Guldens 's Jaars afgekogt, met verzoek om hier van te worden uitgesloten, en opschorting in het voldoen aan dien eisch (*).

CIV. BOEK. 1796.

Het Provintiaal Bestuur van *Holland*, aan 't welk om berigt verzogt was, diende een breedsprakig stuk in, te verstaan gevende, hunne meening, dat door geene Municipaliteiten Adressen aan de Nationaale Vergadering mogten aangeboden worden, dan over Huishoudelyke zaaken. Als zodanig beschouwden zy die van *Ysselstein* niet; beweerende, dat de Graaven van *Holland* altoos het Souveraine Regt in *Ysselstein* hadden uitgeoefend, en dat die van *Ysselstein*, naa de afschudding van het Graaflyk juk, Gemagtigden in de Vergadering van *Holland* hadden gezonden; dat alles pleitte voor hun regt van Inlyving. Daarenboven waren de *Ysselsteinenaars*, by het oproepen des Volks tot het verkiezen van Representanten, onder *Holland* begreepen.

Ysselstein hadt, ter Vergaderinge Voorstan-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 113.

CIV. BOEK. 1796.

ſtanders; anderen ondersteunden het door *Holland* aangevoerde, en hielden het wederſtreeven van *Ysſelſtein* als alleen opwellende uit de bron om de Finantieele werkingen te verlammen. De zaak werd in handen eener Commisſie geſteld (*).

Wat met *Leerdam* en *Acquoi*.

Dit was ook het geval van *Leerdam* en *Schoondemwoerd*. Ten opzigte van eerstgemelde Stad, waar een aantal Burgers zich aan *Holland*, als van ouds tot dat Gewest behoorende, ter nieuwe inlyving, hadt aangeboden (†), werd aangemerkt, dat dezelve werklyk zitting genomen hadt in de Vergadering der Proviſioneele Repreſentanten van *Holland*, en dat dus noch het gedaane verzoek, noch de opſchorting, in aanmerking kon komen. Tot dezelve werd egter beſlooten, en die zaak, gelyk andere van gelyken aart, eener Commisſie aanbevolen. — Over eenen kam met *Leerdam* hadt het Provintiaal Committé van *Holland*, *Acquoi* geſchooren; dan werd ter Nationaale Vergadering opgemerkt, dat dte van laatstgemelde plaats zich, van den aanvange der Omwetelinge af, tegen de Proviſioneele Repreſentanten verzet, hunne Publikatien niet geëerbiedigd; maar ongeopend terug gezonden, en zich tegen alles, wat *Holland* verrigte, verklaard hadden: dewyl zy begreepen vry te zyn, en dat zy altoos op zich zelven geſtaan hebbende, even on-

af-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 289.
(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXI. D. bl. 279.

afhangelyk als het grootſte Gewest in *Nederland* waren. Dit maakte, ſchoon zy een misſlag begingen, waar van zy terug kwamen, een aanmerkelyk onderſcheid tuſſchen beide deeze plaatzen (*). Naar gewoonte bleef die zaak hangen (†).

De zaak der *Willemſtad* nog niet ten einde.

Wegens de *Willemſtad* was, na de Omwenteling, zeer veel tuſſchen de Algemeene Staaten en *Bataafſch Brabant* voorgevallen, en de geſchillen deswegen tot eene groote hoogte gereezen (§). Zeer vroeg werd deeze zaak voor de Nationaale Vergadering gebragt, by eenen Brieve door die van *Bataafſch Brabant*, de regtmaatigheid beweerende der begeerte van de Burgers in de *Willemſtad*, om by *Bataafſch Brabant* te mogen gerekend worden. Eene Commiſſie, in de zaaken van de *Willemſtad* benoemd, kreeg ook dit ſtuk in handen (**).

Geſchillen te *Middelharnis*.

Behalven deeze Steden en Plaatzen, over welker Inlyving in andere Gewesten, met de gevolgen daar van, dusdanige verſchillen ontſtonden, waren 'er andere, op welke het hoogſtgaande misnoegen rees, meest daar aan toe te ſchryven, dat de voornaamſte Bewoonders aldaar den Huize van *Oranje* waren toegedaan geweest en bleeven. By de Regeerings-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 168.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 651. en IV. D bl. 214.
(§) Zie onze *Vaderl. Hist* XXXI. D. bl. 194 *enz.*
(**) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 297.

OV. ROSK. 1796.

ringsveranderingen hadt men, op eenige plaatzen, Perſoonen van minder aanzien en van minder bedreevenheid, uit de Patriotten tot Municipaliteitsleden benoemd. Hier uit reezen geſchillen, en herhaalde benoemingen. — Het Provintiaal Committé van *Holland* mengde zich in de geſchillen te *Middelharnis* gereezen, op eene wyze waar over de weinige Patriotten aldaar zich ter Nationaale Vergaderinge herhaalde keeren beklaagden. De Municipaliteit uit deezen gekoozen, hadt een Regeerings Reglement voor die Plaats vervaardigd: tegen 't zelve brugten de anders denkende Ingezetenen bezwaaren in 't midden, en vonden gehoor by het Provintiaal Committé van *Holland*, welke eene Bezending derwaards afvaardigde, en alles te deezer begunſtiging deeden afloopen (*). — Dit bedryf verwekte ter Nationaale Vergadering niet weinig opſpraaks. De Burger JANSSEN, Repreſentant uit dat Diſtrict, maakte hier veele aanmerkingen op, en oordeelde het noodig de Municipaliteit, tegen die verdrukking, te handhaaven, en uit dezelve een Committé van Waakzaamheid, aldaar hoogst noodzaaklyk, te vormen. Te meer dewyl de *Franſche* Generaal COMPERE onlangs die Municipaliteit aan-

(*) Meer handelingen van het Provintiaal Committé van *Holland*, werden geoordeeld dien weg op te loopen. Wy herinneren ſlegts aan het voorgevallene te *Delft*. Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXV. D. bl. 281.

aanzette om een waakend oog te houden, ten einde tusschen *Middelharnis* en *Engelandgeene* strafwaardige gemeenschap plaats greep, of dat hy anders zelfs daar voor zou zorgen. Dit maakte het klein *Middelharnis* in de oogen diens Representants van veel aanbelang, en oordeelde hy de Nationaale Vergadering verpligt, om zorg te draagen, dat geene Anti-patriottische Municipaliteit, zodanig eene verderflyke gemeenschap oogluikend toeliet. 1796.

Een Advys in deeze zaak uitgebragt, liep daar heen, dat het eene huishoudelyke zaak was, over welke de Municipaliteit van *Middelharnis*, indien zy oordeelde in haare regten bekort te zyn, door het Committé Provintiaal, zich by het Provintiaal Bestuur van *Holland* moest vervoegen. Die oneenigheden reezen uit het mangel aan een vaste leidstar, die men by de Stemming in het oog moest houden. —— Dan liet men hier by niet onopgemerkt, dat de ligging van *Middelharnis* en de denkwyze van een groot aantal Inwoonderen zodanig was, dat zulke eene rechtstreekſche betrekking kon hebben op het algemeen Nationaal belang; en in zo verre de onmiddelyke bezorgdheid der Nationaale Vergadering verdiende, en dat de Commisie van Binnenlandsche Correspondentie zou worden verzogt om op de omstandigheden te *Middelharnis* plaats hebbende, voor zo verre de zekerheid en veiligheid van den Staat

daar

CIV. BOEK.

1796.

daar in betrokken was, een byzonder waakend oog te ſlaan (*).

Wat 'er ten aanziene der Heerlykheden voorviel.

By dit alles moeten wy nog 't een en ander voegen de Heerlykheden betreffende. Veel was deswegen, van den aanvang der Omwentelinge af, gehandeld, bepaalingen waren hier op by *Holland* gemaakt, en in deeze weder veranderingen gebragt; in *Gelderland* zag men ze afſchaffen; in *Zeeland* was men des vroeg werkzaam geweest (†), en, ondanks dit alles, onderhevig gebleeven aan mishandelingen, welke men, ten deezen Jaare, poogde te ſtuiten (§).

Voorſtel van LOKHORST hier toe betrekkelyk.

De Repreſentant LOKHORST liet thans, ter Nationaale Vergaderinge, de ſtem der Burgeren ten Plattenlande woonende, hooren. By de omwending, die de onvervreemdbaare Regten van den Mensch en Burger afkondigde, baarde zulks in 't byzonder vreugde onder de Bewooners ten Plattenlande. Zy leerden, ſchoon het meest aan onderdrukkingen gewoon, als door een onwederſtaanbaare ſchok getroffen, om zo te ſpreeken, in één oogenblik, hunne waarde kennen; hernamen hunne onvervreemdbaare Regten, en benoemden, voor 't eerst, hunne eigene Beſtuurders. Alles, erkende hy, ging overal niet met de vereischte voegelykheid en er-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 169. 171. 173. 397 *enz.*

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXX. D. bl. 55. 58.

(§) Zie hier boven bl. 39.

erkentenis des wettigen eigendoms toe. Alle bepaalingen, in de onderſcheidene Gewesten, deswegen gemaakt, hadden het byvoegzel, *dat zy alleen zouden ſtand houden tot op den tyd, dat eene Vergadering van Repreſentanten des geheelen Bataafſchen Volks de noodige ſchikkingen deswegen zou hebben vastgeſteld.*

CV. BOEK. 1796.

„ De Burgers van het Platteland," dus ſprak LOKHORST, „ hebben hier om het „ oog op deeze Vergadering gevestigd, en „ verwagten van dezelve zodanige bepaa„ lingen, door welke zy, in het volle ge„ not hunner Vryheid, nu nog aan zo „ veele uitzonderingen, ja zelfs onder„ drukkingen, onderhevig, zullen geſteld „ worden. —— Ja, Burgers Repreſentan„ ten! de Burgers ten Plattenlande heb„ ben de Vryheid in zo verre leeren „ kennen, dat zy niet gemaklyk meer, „ door derzelver ſchyngenot, te verblin„ den zyn. Het is hun niet meer ge„ noeg om de Regeeringen hunner Plaat„ zen aan te ſtellen, en daar door *in „ ſchyn* zich als een Vry Volk te vertoonen; „ maar zy begeeren ook eenmaal onthef„ fing van de *Pecunieele Bezwaaren*, welke „ de door hun verkoozene Amptenaaren, „ en daar door hun zelven drukken, en „ die onder den naam van *Retognitien* ge„ noegzaam bekend zyn, of door andere „ benaamingen worden uitgedrukt."

De Ambagtsheeren, de Vryheeren, en dergelyken, verkogten of de bedieninge van Schout en Secretaris en andere op hunne

CIV. BOEK. 1796.

Plaatzen, of gaven dezelve uit, onder bepaaling van eene ſomme gelds, 's jaarlyks door die Amptenaaren te betaalen, en zy ontleenden dit regt uit de aankoop van zodanige Heerlykheden, die alle uit den boezem der Natie zelve voortſprooten, en door de toenmaalige Regeeringen, met onderſcheidene regten en voorregten, werden uitgegeeven. Strydig met de Regtvaardigheid zou het geweest hebben, de Bezitters te ontzetten van aangekogte of geërfde inkomſten. Doch 'er bleeven veele bezwaaren over, welker opheffing de Bewoonders des Plattenlands van de Nationaale Vergadering te gemoet zagen, en volgens gedaane verzekering van dezelve verwagtten. Op Schadeloosſtelling der Bezitteren van Ambagtsheerlykheden, en op de volkomene Vryheid, hadden zy het oog, en, om dit beide te verkrygen, 't zelve op de Nationaale Vergadering geſlaagen.

Het te wagten van de Conſtitueerende Vergadering, gelyk zommigen misſchien oordeelden, keurde LOKHORST af: dewyl men van dezelve niet dan algemeenheden kon te gemoet zien, die nader zouden moeten toegepast worden, naar de plaatslyke gelegenheden. Dit helderde hy op, en maakte eene onderſcheiding tusſchen de Bezitters van Ambagtsheerlykheden. Op dit alles liet hy, ter overtuiging, dat de belangen der Burgeren ten Plattenlande, ook der Nationaale Vergaderinge ter harte gingen een voorſtel van deezen aart volgen, om eene Commisſie uit de Nationaa-

naale Vergadering, of buiten dezelve, te benoemen, om de bezwaaren der Burgeren ten Plattenlande te hooren, en ſchriftlyk over te neemen; ten einde in ſtaat te zyn om de Vergadering op dit ſtuk voor te lichten; een plan van ſchadeloosſtelling voor de Heeren, en van daadlyke Vryheid voor de Burgers te beraamen. Hier van wilde hy by openbaare afkondiging den Volke kennis gegeeven, en tot het verkrygen der noodige beſcheiden, de vereischte ſchikkingen gemaakt hebben (*).

CIV. BOEK. 1796.

By eene nadere overweeging deezes voorſlags, prees de Voorzitter HARTOGH 't oogmerk des Indieners, keurde het noodig, dat 'er voorziening geſchiedde omtrent die onderwerpen; dan in overweeging neemende het groot aantal der Heerlykheden in dit Gemeenebest, als mede de verſchillende regten en voorregten aan deeze gegund of gegeeven, zou dit werk een onberekenbaaren tyd kosten. Hy wenschte het voorſtel eenigzins veranderd te zien, hetzelve uitvoerlyker en nuttiger te maaken. By eenen rondgaanden Brieve wilde hy de Hoogstgeconſtitueerde Magten in de *Nederlandſche* Gewesten, onder het oog brengen, de noodzaaklykheid, om de bezwaaren der Burgeren ten Plattenlande uit den weg te ruimen, en de Bezitters der Heerlykheden eene billyke ſchadeloosſtelling te bezorgen, met verzoek om

Handelingen daarover.

Com-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 183.

CIV. BOEK. 1796.

Commisſien tot het opneemen van het eene en voorſtelling van het andere, in elk Gewest te benoemen, die het ingeleverde, der Nationaale Vergaderinge zouden ter hand ſtellen; ten einde dezelve of de Commisſie tot de Conſtitutie, of wel de eerſte Wetgeevende Vergadering, naa het onderzoek van alle die Plans, met ſpoed, daar uit een algemeen plan zou kunnen opmaaken, ten genoegen van de belanghebbenden.

De Repreſentant KANTELAAR, die, nu tien Jaaren geleden te *Almelo* alle de woede der beledigde eigenliefde en hooggraafſyke ongenade van eene trotſche en ſchraapzugtige Vryvrouwe gebraveerd, en zyne beſte poogingen aangewend hadt, om de bezwaaren dier kleine *Overyſelſche* Stad, en van het omliggende Land, zo veel mogelyk, te verligten, betuigde zyne gezindheid en vuurigen wensch om die voorgeſtelde bezwaaren, zo ſpoedig mogelyk, weg te neemen; doch hadt veel in te brengen, tegen de bevoegdheid der Nationaale Vergaderinge, om de voorgeſtelde Proclamatie uit te vaardigen. Met de hem eigene ſcherpzinnigheid maakte hy eene andere aanmerking op het voorſtel van LOKHORST. Hy wilde het aan de Commisſie der Conſtitutie overgeleeverd en alle voorbaarigheid geweerd hebben.

LOKHORST betuigde zyn genoegen over het vleiend oordeel des Voorzitters wegens zyn voorſtel, en dat hy goeddeels genoegen

gen nam in de verandering door deezen gemaakt; dan hy hadt niet weinig aan te merken op het verwylende in het voorſtel van KANTELAAR begreepen, hy verlangde geen hartlyke wenſchen, maar daaden. —— OCKHUIZEN, een Bewooner van het Platteland, hadt met veel genoegen het voorſtel van LOKHORST gehoord, daar hy zints lang het oogmerk gekoesterd hadt om des een voorſtel te doen; doch hy was daar in terug gehouden, door het begrip, dat dit het werk der Conſtitueerende Vergadering was. Dit en de zaak zelve breeder beredeneerd hebbende, kon men, zyns oordeels, beſluiten; „ 'er zal „ eene Commisſie benoemd worden, tot „ inneeming van alle bezwaaren, het zy „ aan den kant der Ambagtsheeren, het „ zy aan den kant der Ingezetenen; op „ dat men dit in voorraad zou hebben, „ en by de nieuwe Conſtitutie zodanig „ in werking brengen, als de Nationaale „ Vergadering dan zou oordeelen te be„ hooren."

CXV. BOEK. 1796.

COLMSCHATE, te *Almelo* woonagtig; hing een afzigtig tafereel op van het met voeten treeden der Burgerlyke en Godsdienſtige Voorregten der Ingezetenen. Deeze zyne Geboorteplaats was, voor zo verre hy wist, de eenigſte plaats in *Overyſſel*, waar de door den onſterflyken CAPELLEN TOT DEN POL bewerkte Vryheid van Drosten en Heerendienſten nog nooit geſmaakt was. Dan, ſchoon hy zelfs, naar zyne betuiging, meer dan iemand

zyner Medeingezetenen, de wrange vruchten en gevoelige ſlagen van dat geweld, gevoeld en geſmaakt hadt, en zo wel als alle zyne Landgenooten, naa een volkomen verlosſing van dat juk, met een reikhalzend verlangen uitzag en ſmagtte, hieldt hy zich overtuigd, dat, in dit ſtuk, gelyk in veele andere, voorzigtigheid en geduld onze poogingen ter verbetering beſtuuren moesten, en dat de Nationaale Vergadering niet alles moest willen herſtellen, en ook niet kon herſtellen, wilde zy de magt, by het Reglement haar voorgeſchreeven, niet overſchryden. Hy wilde het voorſtel van LOKHORST aan de Commisſie tot de Staatsregeling verzonden hebben.

De Burger SCHIMMELPENNINCK liet zich op dit ſtuk zeer onderſcheidend hooren. Volkomen was hy het eens met de Burgers, die zich overtuigd hielden, dat de goede Gemeente zich menigwerf, met reden, over de knevelaaryen der Vryen Ambagtsheeren, en over de onderdrukking van trotſche en kwaadaartige Vry-Vrouwen beklaagden. Zeer was hy 'er voor, dat daar aan paal en perk zou worden geſteld, en geheel gerust, dat de grondige geneezing van deeze oude fedaale ziekte aan de ontwerpers der Staatsregeling niet zou ontſnappen. Dan even zeer hieldt hy zich overtuigd, dat drift, overhaasting en partyzugt, omtrent deeze zaak, even als ten opzigte van zeer veele andere, verwarring op verwarring zou-

zouden ſtapelen, indien men dit werk niet met de meeste voorzigtigheid behandelde; maar dat ook menigvuldig, onder den ſchyn van zich tegen knevelaaryen en onregtvaardigheden te verzetten, de grootſte onregtvaardigheden ſtraffoos zouden ondernomen worden. — Het was hem voorgekomen, dat men, tot nog toe, geen genoegzaam onderſcheid gemaakt hadt tusſchen de zogenoemde *Fedaale* (van het oude Leenſtelzel afkomſtige) *Regten*, *Previlegien*, *Regalien enz.*. en tusſchen zodanige *Pecunieele Opbrengſten* en *Voordeelen*, welke op grond van wettige Verdragen, als *Koop* en *Verkoop*, *wettige Overgiften* en *deugdlyke Stipulatien* aan de Eigenaars van zogenaamde Heerlyke Landgoederen toekwamen. — Ten aanziene van de *eerſte ſoort* ſprak het van zelve, dat het vernietigen daar van niets anders was dan het afſchudden van een voor eenen Vryman ondraagelyk juk; maar wanneer men, op dezelfde wyze, de *tweede ſoort* behandelde, liep men gevaar om zomtyds de grootſte onbillykheden te pleegen, en, in plaats van onderdrukkingen tegen te gaan, werd men zelfs onderdrukkers, en zag men dan, onder de vlag van Vryheid en het geroep van Gelykheid, het vuigſte eigenbelang, byzondere haat en wraakzugt, en ontelbaar andere laage beweegredenen, de ſchandelykſte rol ſpeelen. — Uit dit alles leide hy af, dat de daarſtelling van voorzigtige en op goede gronden berekende maatregelen, omtrent de Vry- en Ambagts-

CIV BOEK. 1796.

CIV. BOEK. 1796.

heerlykheden, van eenen veel te wyden omvang, veel te ingewikkeld, veel te vatbaar voor talloóze byzonderheden, verſchillende omſtandigheden en daar uit voortvloeijende verſchillende Regten was, dan dat dit onderwerp of door deeze Vergadering, of door eene Commisſie uit haar midden, met mogelykheid, naar behooren, kon geregeld worden. —— Hy ging voorby de hindernisſen, die de nog plaats hebbende Gewestlyke Inrichtingen, zouden kunnen veroorzaaken. —— Hy wilde niet aanvoeren, dat de tyd, geduurende welken deeze Nationaale Vergadering zou zitten, ongenoegzaam, tot het afdoen deezes werks, zou weezen. —— Op deeze gronden was zyn raadſlag tegen het voorſtel van LOKHORST, zo als het daar lag, en ſtemde in met den Voorzitter.

SCHIMMELPENNINCK, deezen raadſlag uitbrengende, hadt opgemerkt, dat *Bataafsch Brabant* alleen een zo ruim veld van onderzoek zou opleveren, dat, het leezen van alle de ſtukken, daar toe betrekkelyk, meer dan een Jaar tyds zou vereiſchen. — Hier in vondt hy zich gerugſteund door GUILJE, die verklaarde, van een kind af, zonder tusſchenpooziug, de drukkendſte knevelaryen, door de meeste Heeren der Heerlykheden in *Bataafsch Brabant* te hebben zien uitoefenen. Riep de Nationaale Vergadering die Charters en Privilegien in, dan hieldt hy zich verzekerd, „ dat de Vergadering wel een vol Jaar „ zou noodig hebben om alle die *Heer-*

„ *lyke*

„ *lyke* vexatoire vodden van *Bataafsch* CV.
„ *Brabant* alleen te leezen." BOEK.

Naa alle deeze overweegingen was het besluit overeenkomstig met het voorgestelde des Voorzitters, en werd 'er eene Commissie benoemd tot het vervaardigen van een rondgaanden Brief aan de Gewesten (*). 1796. Besluit.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 243—247.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD VYFDE BOEK.

INHOUD

CV. BOEK. *Overgang tot het Krygsweezen, zo te Land als te Water. Het Committé van het Bondgenootſchap te Lande begroet de Nationaale Vergadering. Hoe door* P. PAULUS *beantwoord. De Zevende Halve Brigade gaat in dienst der Bataafſche Republiek over. De Krygsmagt in 's Haage onder de bevelen der Nationaale Vergaderinge geſteld. De Generaal* VAN GURICKE *doet den Eed. Diens aanſpraak.* BEURNONVILLE *volgt* MOREAU *op. Wegens de magt aan* BEURNONVILLE *opgedraagen. Verſchillende gevoelens daar over. Gemiddelde voorſlag. De aandrang van de Commisſie tot de Buitenlandſche zaaken, om zich ter verdeediging toe te rusten, gaat door. Voorſtel om het Oppergezag over het Leger aan* BEURNONVILLE *op te draagen. Zulks geſchiedt. Veelvuldige zaaken van eenen moeilyken aart doen zich op. P. C. DE ROOKS geval. Wat met* VAN HELDEN

DEN *voorviel.* LOCKHORSTS *klagten over de Dienstverlaating des Krygsvolks. Antwoord daar op door het Committé te Lande. Bedenkingen van* BEURNONVILLE *deswegen.* VAN LOCKHORST *daar over niet voldaan. Het verloop des Krygsvolks geſtuit. Voorſtel van* BLOK *tot kennisneeming van de verrigtingen des Uitvoerenden Bewinds. Voorſtel van* LOCKHORST *om Lysten, wegens den ſtaat der Armée. Handelingen daar over. Uitgebragt verſlag deswegen.* BEURNONVILLE *klaagt over het werven van Zeevolk onder de Landmagt. Verſlag wegens de Penſioenen. In Stad en Lande yvert men om het nazien der Penſioenlysten. Armoede der gepenſioneerde Bataaven. Klagten over gebrek aan betaaling. Beſluit daar toe. Bepaaling wegens de Penſioenen en Gratificatien aan de Bataaven. Wat by een nader Verſlag ter Nationaale Vergadering voorviel. Over de Gewapende Burgermagt. Voorſlag van Gecommitteerden tot het ſtuk van de Gewapende Burgermagt. Een daar op ingediend Verſlag. Voorſlag van eene Proclamatie en Brief aan de Gewesten. Ontwerp daar toe voorgeleezen. Hoe beoordeeld. Aanmerkingen van de Commisſie uit de Gewapende Burgers daar op. Wederſpraak van het geſtelde in het Tegenvertoog. Het Plan der Burgerwapening ingediend. Aanmerkingen te dier gelegenheid voorgedraagen. Over het vrylaaten der Doopsgezinden van den Wapenhandel. Verſchillende gevoelens over het Artykel deezen betreffende. Bepaaling van dit Artykel. Zeeland wil het Voorſtel der Burgerwapening den Volke voor-*

CV. BOEK.

CV. BOEK.

voorſtellen. Dit wordt verworpen. Zwaarigheden door die van Haarlem tegen eene en andere byzonderheid in het Plan. Proclamatie aan den Volke, wegens de Burgerwapening. Aanmerking daar op ſneedig terug gekaatst. Begroeting van het Committé van Marine aan de Nationaale Vergadering. Beantwoording. Aanſpraak van den Vice-Admiraal DE WINTER. *Hoe beantwoord. De nieuwe Landsvlag ingevoerd. Staatlykheid daar by in Texel. Vaderlandſche Drenk. Voordragt des Committés van Marine om Manſchap. Voorſtel om die aan te werven. Proclamatie ten dien einde. Rondgaande Brief aan de Gewesten. Commisſien deswegen na Amſterdam. Byzonder uitnoodigende Belooning te dier Stede. Wat des in Holland voorviel. Wat in Gelderland. Hoe het zich in Zeeland toedroeg. Hoe in Stad en Lande. Gunſtige berigten wegens de bemanning der Vloote. Het Scheepsvolk deel aan den Buit gegeeven. Aantal van 's Lands Schepen, en derzelver Naamsveranderingen. Plan tot eene vaste Jaarwedde der Zeeofficieren ontworpen. Voordragt van 't zelve. Omhelsd. Dordrechts voorſtel om te dier Stede een Scheepstimmerwerf voor den Lande aan te leggen. van de hand geweezen. Hoorn, Enkhuizen en Medemblik dingen om tot Werken Legplaatzen voor 's Lands Vloot te dieren. Hoe Delfzyl daar toe wordt aangepreezen. Beſchuldigingen wegens het gebeurde op s Lands Werf te Amſterdam onderzogt. Dringende eisch om Geld voor het Committé der Marine. Wat deswegen ter Nationaale Ver-*

Vergaderinge voorviel. Van den Oorlog te Lande valt, wat onzen Staat betreft weinig te melden. De Zee-oorlog voor 's Lands hier zynde Vloot van geen aanbelang. Onheil een Smaldeel overgekomen. Engelſche Schepen op de Eems aangehouden. Wat deswegen voorviel. Beſluit tot vrygeeving. Een Smaldeel Franſche Schepen van Oorlog komt in Hellevoetſluis. Het daar omtrent verrigtte. Vredehandeling deezes Jaars. Aanzoek van Engeland. Hoe ingezien door het Directoire Executief. Voordragt van MALMESBURY. *Aamerkingen daar op van* DE LA CROIX. *Hoe het Directoire de zaak inziet. Nadere verklaaring van de Engelſche zyde. Vertrouwlyke Memorie van wegen Engeland ingediend. En byzonder ſtuk den Vrede met Spanje en Holland betreffende. Antwoord daar op van het Directoire. De onderhandelingen afgebrooken. Men hadt van wegen onzen Staat Gevolmagtigden benoemd.* CV. BOEK.

1796. Overgang tot het Krygsweezen zo te Land als te Water.

Veel ſtofs voor de Geſchiedpenne leverden, in de laatſte twee Boeken, de byzondere Gewesten onzes Vaderlands betreffende, op; byzonderheden vermeldende, welke met de Nationaale Vergadering, in een min of meer onmiddelyk verband ſtonden. Tot dat middelpunt van Beſtuur en Magt behoorde het Krygsweezen, zo te Land als ter Zee. In beide deeze vakken, van zo groot eenen omvang, waren de gebeurtenisſen, het beheer, en de verdere daadlyke werkzaamheden

den

CIV. BOEK. 1796.

den betreffende, veelvuldig, zeer verſchillende en belangryk. Geen enkel Boek, maar een geheel Boekdeel, zou 'er vereischt worden, wilden wy alles vermelden, wat, in die twee opzigten, ten deezen Jaare, voorviel, en welke daar omtrent de werkzaamheden waren der Nationaale Vergaderinge. Met alleen op de voornaamſte het oog te vestigen, zullen wy ons thans onledig houden, en, in de eerſte plaats hetzelve op de Landmagt bepaalen.

Het Committé van het Bondgenootſchap te Lande begroet de Nat. Vergadering.

Onder de eerſte begroeters der Nationaale Vergadering telde men het Committé tot de zaaken van het Bondgenootſchap te Lande, de Spreeker liet zich op deezen trant hooren — „ Burgers Vertegenwoordigers van het Volk van *Nederland!* Zo 'er ooit een tydſtip onder den afloop der eeuwen, in deeze Republiek, belangryk geweest is voor het vereenigd lichaam der Uitvoerende Magt, (thans genaamd het Committé tot de algemeene zaaken van het Bondgenootſchap te Lande,) het is gewis dit, voor het Vaderland zo gewigtig tydſtip. — Een tydſtip, waar op het zevenhoofdig Bewind zyne plaats inruimt aan die gewenschte verbetering in het Beſtuur der Maatſchappye, waar door het algemeen geluk des Volks, eerlang op onwankelbaare fundamenten gevestigd, als uit een afgrond van wanhoop en vertwyfeling herſchaapen, die zagte kalmte zal wekken in gevoelige harten, vat-

„ baar

„ baar voor waarheid en deugd; dat elk *Nederlander* zyne onvervreemdbaare Regten als Mensch en Burger, zal gevoelen, en, uit hoofde van dat gevoel, en de inſpraak der Natuur, zyn eigen waarde zal erkennen; doch, met innig medelyden nederzien op dezulken, die in den gunſtigen of ongunſtigen aanblik van Volkstyrannen, hunne luisterryke grootheid of rampzalig verderf, te gemoet ylen! CV. BOEK. 1796.

„ Ja — agtenswaardige Vertegenwoordigers van het *Bataafſche* Volk! geen Uwer of hy is overreed met ons, dat het eerſte den mensch, in zynen oorſpronglyken luister plaatst; daar het laatſte hem beneden de dieren rangſchikt.

„ Zou ons hart dan niet kloppen van de reinſte en vuurigſte blydſchap en dankbaarheid, daar wy, (alle Leden der Uitvoerende Magt,) als Broeders van een en hetzelfde Huisgezin, U en ons zelven hartlyk mogen gelukwenſchen, met deeze Byeenkomst der Wetgeevende Magt in ons Vaderland!

„ U, op deezen dag te herinneren, welke woelingen 'er, van tyd tot tyd, hebben plaats gehad, om (was het mogelyk) den Nationaalen wil te verydelen, dient niet tot ons oogmerk — veel liever ſchuiven wy een gordyn voor deeze gebeurtenisſen; daar dezelve reeds tot dien aanmerkelyken trap van bedaardheid gebragt zyn, dat wy

„ al-

CV. BOEK. 1796.

„ alle reden hebben om te hoopen, dat „ derzelver bewerkers, (van hunne dwaa„ lingen terug gekeerd,) welhaast in be„ taamelyke onderwerping aan de orde „ des tyds, met ons, dankbaar zullen jui„ chen! — Verwagt ook niet van ons, „ dat wy U, uit de geſchiedenis der We„ reld, de gebreken, die by elk byzon„ der Volksbeſtuur plaats gehad hebben, „ zullen ontleden, en U, uit hoofde „ dier gebreken, de noodzaaklykheid der „ Nationaale Vertegenwoordiging aanwy„ zen; — of U met zwarte verwen te„ kenen een aantal belangzugtigen, die „ hunne grootheid op de ruïnen van Bur„ gerſtaat en Maatſchappye, zo medogen„ loos wisten te vestigen, en ten onreg„ te de wierook van een bedroogen en „ misleid Volk werd toegezwaaid; — „ die toch zyn, in ons Vaderland, (den „ Hemel zy gedankt!) ontthroond, en „ gevoelen hunne zwaarſte ſtraf in de „ ſtem van hun kloppend geweeten.

„ Driewerf welkom, derhalven, roep ik „ U, uit naam der Leden van het Bond„ genootſchap te Lande toe, gezamen„ lyke Repreſentanten des *Bataafſchen* „ Volks, uit onderſcheiden deelen des „ Vaderlands, op deezen plegtigen dag, „ alhier te zamen vergaderd! — Aan„ vaard die uitgebreide kringen van werk„ zaamheid, waar toe het geheele Volk „ elk uwer geroepen heeft, met ſtand„ vastigen moed — onbezweeken trouw — „ en den vuurigſten yver, om hunne be-

„ lan-

„ langens, onder inwagting van den Ze- ev.
„ gen des Allerhoogſten, met opoffering BOEK.
„ van allen eigenbelang te behartigen! ——
„ Zo zal deeze Vergadering ſteeds het 1796.
„ bolwerk van Vryheid en van de Rech-
„ten van den Mensch zyn — zo zal
„ zy, zonder tydverzuim, zo wel onze
„ In- als buitenlandſche Vyanden, op den
„ wenk van eenheid, door cordaatheid,
„ gepaard met goede trouw, moed en
„ dapperheid van ons bevestigd en ver-
„ beterd Staatsgebouw, zidderende doen
„ terug deinzen.

„ De Uitvoerende Magt bied U hier
„ toe haare hulpe aan.

„ Wy naderen daarom tot het altaar
„ des Vaderlands, en herhaalen, op dee-
„ zen heuchlyken dag, plegtig voor het
„ geheele Volk van *Nederland*, en voor
„ deszelfs Vertegenwoordigers, onzen ge-
„ heiligden eed van trouwe, van eerlyk-
„ heid en van yver — Wy doen zulks
„ gloeiende van de zuiverſte Vaderlands-
„ liefde, onder een eerbiedig opzien tot
„ den weldaadigen Vader van het Mensch-
„ dom, met vuurige bede, dat door Hem,
„ die *Nederland* tot nog toe gered heeft,
„ alle onze Natuurgenooten zich eerlang
„ zullen mogen verblyden over eenen al-
„ gemeenen en duurzaamen Vrede — op
„ dat ons Vaderland bevryd blyve voor
„ vyandlyke aanvallen van buiten. — Hy
„ neige de harten der Ingezetenen tot
„ vrede en eendragt, op dat de waare
„ Vryheid, de wettige Gelykheid en de

CV. BOEK. 1796.

„ algemeene Broederſchap ſteeds onder „ hun moge plaats vinden!

„ Dan zult Gy, en Wy door U, Ver„ tegenwoordigers des geheelen Volks, „ wanneer wy, ieder in onze byzondere „ betrekkingen, onzen pligt zullen be„ tragt hebben, de dankbaare hulde van „ *Nederland* mogen waardig geagt wor„ den, en de vraag van een goed ge„ wisſe zal onze voortreflykſte belooning „ zyn!

„ En gy, *Nederlandſche* Natie! verleent „ aan uwe Vertegenwoordigers, uwe zo „ noodige ondersteuning, blaakende liefde „ en onderling vertrouwen. Deeze drie „ hoofddeugden zyn de ſpringveeren, „ waar door het geheele Staatsgebouw in „ geduurige werkzaamheid en veerkragt „ moet blyven. — Ziet eerlang door „ uwe Vertegenwoordigers het ſtaatlyk „ gebouw van waare Vryheid en Gelyk„ heid, als van onder de puinhoopen van „ het ſchandelyk Despotisme, oprichten „ en voltooijen; op dat hunne werkzaam„ heid, onder geduurig opzien na God„ lyke hulp, uwe goedkeuring en vuu„ rigſten dank mag wegdraagen, en hun„ ne naamen, in 's Lands gedenkrol ge„ boekt, een zegen mogen zyn voor de „ Naakomelingſchap!

„ Juicht, derhalven, op deezen dag! „ Beweldaadigd en verrukt *Nederland!* „ Nu op uwen vryen grond de funda„ menten gelegd worden van dien voor„ ſpoed en dat geluk, waar op zo veel dui-

„ duizenden onzer Broederen (helaas!) gehoopt hebben. CV. BOEK. 1796.

„ Nog eens, juicht op deezen dag! en „ aanschouw, in uwe Vertegenwoordigers, rechtgeaarte Vaderlandsche Mannen, die uwe duurgekogte Vryheid zullen handhaaven door regtvaardigheid en billykheid — op dat de list gesnuikt, de onschuld beschermd, de boosheid gestraft, en 's Volks duurzaam heil en kalme rust, voor het wangunstig zo wel als deelneemend oog van het bewonderd *Europa*, voor altoos, bevestigd mag worden!

„ In het eind, waardige Vertegenwoordigers van het *Bataafsche* Volk, en gy „ allen die my hoort — De Opperregeerder der Wereld bestempele alle de „ te neemene besluiten deezer Vergadering met zyne hooge goedkeuring! „ Hy zegene het geheele Volk, in U — „ en U allen in het Volk! — tot dat „ elk onzer, naa de opoffering zyner „ kragten en vermogens aan het heil des „ Vaderlands gewyd, de onverwelkbaare „ kroone der eindelooze zaligheid dankbaar mag ontvangen!"

De Voorzitter PAULUS betuigde in beantwoording; „ Burgers! De Nationaale „ Vergadering ontvangt met genoegen de „ hulde die ook Gyl. als een aan haar „ *onderg[illegible]schikt*, en met een *gedeelte* der „ Uitvoerende Magt bekleed Committé, „ op dit oogenblik, aan haar komt bewyzen, en den nieuwen Eed, dien gy, Beantwoording.

CV. BOEK. 1796.

„ als in haare handen hebt willen afleg-
„ gen. — Zy vertrouwt van Ulieder
„ yver en werkzaamheid, dat Gyl. niets
„ onbeproefd laaten zult om de Frontieren,
„ Arsenaalen en Magazynen in dien staat
„ te brengen, als met de tegenwoordige
„ omstandigheden der Republiek overeen-
„ komstig is; even zo als Gyl. aan dit
„ Vaderland eene in de daad schoone Ar-
„ mee bezorgd hebt (*), terwyl de Ver-
„ gadering hartlyk wenscht, in staat te
„ zyn om Ulieden die Fondsen te bezor-
„ gen, zonder welke Gyl. zeker buiten
„ staat zyn zoudt, om te voldoen aan 't
„ geen anderzins, met regt en billykheid
„ van Ul. Committé zou worden gevor-
„ derd.

„ Ik beveel Ul. intusschen de belan-
„ gens van het Vaderland, op het na-
„ druklykste, gelyk ook het bevorderen
„ en voorstaan der Revolutie, zo veel in
„ Ulieder vermogen is; dat Gyl. onder
„ 's Lands Armée te Lande steeds zult
„ onderhouden en doen onderhouden,
„ goede Discipline, en dat Gy in de be-
„ vor-

(*) De talryke Landmagt des Jaars 1794 was bykans tot niets gebragt by het inrukken der *Fransche* in het volgend Jaar; zeer schielyk was men bedagt om dezelve te herstellen, schoon men dezelve niet tot die sterkte gebragt hadt, als de Nationaale Landmagt voor 1795 gewoonlyk in Vredestyd was Men zie R. METELERKAMP *Toestand van Nederland* II. D. bl. 197. Te *Rotterdam* by CORNEL en VAN BAALEN. Dan men vergeete niet de 25,000 man *Fransche* troepen, zo Ruitery als Voetvolk.

„ verdering van Officieren, ſteeds op. CV.
„ Braafheid, Vaderlands- en Vryheidslief- BOEK.
„ de zien zult, en alzo van de Landmagt ——
„ van den Staat meer en meer eene Ar- 1795.
„ mée zult maaken, die uit zo veele be-
„ ſchermers der waare Vryheid beſtaan
„ zal; — wanneer Gyl. ſteeds op de be-
„ ſcherming en onderſteuning deezer Ver-
„ gadering zult kunnen ſtaat maaken, als
„ die zich voorgeſteld heeft de toevlugt
„ en beſchermſter ſteeds te weezen van
„ alle braaven — de ſchrik en vreeze der
„ kwaaden. — Verder wensch ik U, Me-
„ deburgers! allen mogelyken zegen en
„ genoegen op uwen arbeid; en bied U,
„ in naam der Vergadering, de eer haa-
„ rer Zittinge aan (*)."

Eene der eerſte verrigtingen der Nationaale Vergadering, ten aanziene van de Land-dienst was, om de Zevende Halve Brigade, over welke zo veel voorheen tuſſchen de Gewesten te doen viel, en ſtoffe tot zo hoogloopend misnoegen op leverde, en die nog in den Eed, Dienst en Soldy van *Holland* en *Utrecht* ſtondt (†) oogenbliklyk in die te doen overgaan van de *Bataafſche Republiek*, als mede van dezelve eene Nationaale Lyfwagt te vormen voor de Vertegenwoordigers des *Bataafſchen* Volks. — De Repreſentant VITRINGA ſprak van dit voorſtel in handen eener Commisſie te ſtellen, ten einde te verneemen

De zevende Halve Brigade gaat over in dienst der *Bataafſche* Republiek.

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* I. D. bl. 12 en 111-112.
(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXII. D. bl. 268.

CV. BOEK. 1796.

men wat de Provintien in dit geval, doen zouden. De Voorzitter PAULUS merkte aan, dat het *Provintiaale* nu geheel vernietigd zynde, dit voorſtel ſtreedt met het Reglement der Nationaale Vergadering. Ja dat zelfs het woord *Provintiaal* niet meer behoorde genoemd, en veel minder nog gebezigd te worden. — Met meerderheid van ſtemmen werd overeenkomſtig het Voorſtel beſlooten, en daar by bepaald, dat men onverwyld hier van kennis zou geeven aan de Vergadering van *Holland*, aan het Bondgenootſchap te Lande, en de Krygsbezetting in *'s Gravenhaage*.

De Krygsmagt in *'s Haage* onder de Bevelen de Nat. Verg. geſteld.

De geheele Krygsbezetting te gemelder plaatze, werd, naa een weinig tegenſpraaks, geſteld, onder de onmiddelyke bevelen der Nationaale Vergadering, en wel inzonderheid onder de orders van den tydlyken Voorzitter (*), aan wien ook het geeven des Wagtwoords werd opgedraagen — De gebiedvoerende Generaal VAN GURICKE, ter Vergadering opontboden en verſcheenen, kreeg by monde des Voorzitters kundſchap van dit beſluit.

VAN GURICKE doet den Eed. Diens Aanſpraak.

Hy deedt den Eed van *Getrouwheid aan de Natie*, en vergezelde dien met deeze korte, maar recht Krygsmanlyke aanſpraak. „ Volksrepreſentanten! Soldaatentaal is „ kort en rond. Die zyn beſte jaaren „ doorbragt, ten dienſte van zyn Vader„ land.

(*) Het deswegen voorgevallene by het zenden des Krygsvolks na *Amſterdam* hebben wy geboekt in onze *Vaderl. Hiſt.* XXXV. D bl. 235.

„ land. Die de punten zyner hairen ziet gryzen onder de wapenen, die tweemaal de Zee doorkliefde, en veelen, ja zelfs van de zynen agterliet, die weet wat eer en pligt is, die weet wat het is te eerbiedigen en te gehoorzaamen; dit deed ik steeds, en Hy, die de hoope myner bestemming is, bekwaame my verder daar toe! — Ja Hy, die alles in allen regeert, die U allen op deeze plaatze bragt, zie op U neder in zyne gunst, en doe U by ondervinding smaaken, dat aangenaam, dat verkwikkend en verteederend gevoel, dat de waare Vader in de ruimste maate geniet, wanneer hy zyne Kinderen op 't hoogst gelukkig ziet. — Dat zy zo!"

CV. BOEK. 1796.

Een algemeen gejuich deedt de Vergaderzaal weergalmen. Schoon de Voorzitter, te deezer gelegenheid, de Toehoorders verzogt, om, door geen handgeklap of gejuich, of eenige luidrugtige tekenen, hunne goed- of afkeuring over eene of andere verrigting der Vergadering te doen blyken, en zulks op dit oogenblik werkte, bleeven die tekens op verre na niet altoos agter. De gevoelige deelneeming perste ze by eene en andere gelegenheid af (*).

De Opper-Generaal des Noordlyken Legers MOREAU, verstendigde de Nationaale Vergadering, door eenen Brieve, dat het *Directoire Executif* der *Fransche* Re-

BEUR-NONVILLE volgt MOREAU op.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 9.

Republiek hem aangesteld hadt om die post by de *Moezel Armee* te bekleeden, en dat hy alhier stondt vervangen te worden, door den Generaal BEURNONVILLE. — Alleszins hadt de vertrekkende Generaal zich hier te Lande geagt en bemind gemaakt; des zouden de Staatsschriften niet zwygen, en hier van den wegtrekkenden Veldheer berigt gegeeven worden. Ons Geschiedblad heeft veele gelegenheden gehad om tot roem deezes Mans te spreeken (*).

Wegens de Magt aan BEURNONVILLE op te dragen.

Met het aanluikend Voorjaar hadt de Commissie van Buitenlandsche zaaken, met het Committé te Lande, in onderhandeling geweest, en deeze, ten gevolge gehad, dat het in allen gevalle goed scheen de Armée op den Oorlogsstaat te brengen, en stelde de Commissie voor om den Generaal BEURNONVILLE, die als Opperbevelhebber het gebied zou voeren, te volmagtigen, om zonder Patent, zyn Krygsbenden te doen trekken, werwaards het belang des Vaderlands zulks vorderde, die ook aan het Committé te Lande van alle zyne beweegingen zou kennis gee-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 139. Men vindt van deezen Veldheer een vry uitvoerig Levensbericht in *De Leevensbeschryvingen*, door K. A. SCHILLER II. D. bl. 257. Zyn lotgevallen in laateren tyd, dan dit Leevensverhaal loopt, en byzonder wat zyn gezegd aandeel in eene zamenzweering tegen BUONAPARTE betrof, kan men vinden in M. R. DE MONTGAILLARD *Mem. over de Zamenzweering van* PICHEGRU, als mede PICHEGRU en MOREAU. Te *Amst.* 1804.

VICTOR MOREAU.

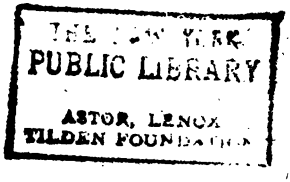
THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATIONS

geeven, en van hetzelve het noodige voor zyn Krygsvolk zou vraagen (*).

CV. BOEK. 1796.

Een voorſlag die rype overweeging verdiende, en op welken de inzigten zeer wyd van een liepen. Eenigen oordeelden de uitgebreide magt in de handen des Oppergeneraals zo onbepaald als het voorſtel inhieldt, gevaarlyk, en ſpraaken om Commisſarisſen van wegen de Nationaale Vergadering by het Leger te zenden, of althans dit ſtuk onder nadere bepaalingen te brengen. Zommigen hielden het daar voor, dat Patenten, in Vredestyd, konden gevraagd en gegeeven worden; doch dat zulks belemmerend was in tyd van Oorlog, en dus in de tegenwoordige omſtandigheid des Vaderlands niet voegde: waarom zy het voorſtel, zo als het lag, onverwyld wilden omhelsd hebben. Anderen zagen de nabyheid des gevaars niet, en twyfelden dus over het oorbaare van het in beweeging brengen der Armée. Dit ontmoette heftige wederſpraak: dewyl eenigen aandrongen, dat de nood des Vaderlands zulks vorderde. Dit werd onderſteund door de zodanigen, die, toeſtaande dat het gevaar, ſchoon zo oogenbliklyk dreigende niet als eenigen beweerden, nogthans ſpoedig kon ontſtaan, als wanneer de *Franſchen* aan den *Rhyn* eene nederlaage kreegen, en die daarom noodig keurden, in tyds, de noodige maatregels te neemen. Naa veel over- en weder-

Verſchillende gevoelens daarover.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 446.

CVI. BOEK. 1795.

derſpraaks, en tegenſtreevens van den Voorzitter J. B. Bicker, die de zaak in handen eener Commisſie wilde geſteld hebben, beſloot de meerderheid tot eene nadere opgave des Voorſtels, terwyl de geest van 't zelve voor beſlooten verklaard werd (*).

Gemiddelde Voorſlag.

De nadere voordragt, door de Commisſie tot de Buitenlandſche zaaken, verwylde ſlegts twee dagen. In dit ſtuk, wordt het mobiel maaken der Armée, waar over, in de voorige handelingen zo verſchillend geſprooken was, gemiddeld, door aan te merken, dat wel de aanſchaffing van onontbeerelyke noodwendigheden voor een te velde trekkend Leger, door de Nationaale Vergadering beſlooten was; maar nog niet dat dit mobiel maaken werkelyk zou geſchieden.

Aandrang van de Commisſie tot de Buitenlandſche zaaken, om zich ter Verdediging toe te rusten, gaat door.

Eenige Volksvertegenwoordigers hadden van den Vyand geſprooken als gereed om dit Gewest aan te vallen; anderen zulks verre weg geſteld. De Commisſie tot Buitenlandſche zaaken betradt een middelweg, den toeſtand der zaaken, ten dien opzigte, in deezer voege affchetzende. Misſchien, hier op kwam hun voordragt neder, zal het der Wysheid van de Nationaale Vergadering goeddunken, een ſtellig beſluit, wegens het daadlyk in beweeging ſtellen des Legers, het ſtuk van het Opperbevel over 't zelve te laaten voorgaan. Dit namen zy de vryheid aan de

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 457 *vlg.*

de Vergadering voor te ſtellen. Niet als of zy meenden, dat het gevaar reeds zo dringende was, of dat 's Lands grenzen, zo maar op het oogenblik, ſtonden aangevallen te worden: immers de dappere Armée van *Sambre* en *Maas* beſtondt, *Duſſeldorp* was in der *Franſchen* handen, en van de *Weſtphaalſche* zyde hadt die te recht geduchte verzameling van Krygsvolk nog geen plaats; maar, aan den anderen kant, kon niemand in twyfel trekken, dat Vaderland en Vryheid afgunſtige, waakende en werkende binnen- en buitenlandſche Vyanden hadt, dat de kans des Oorlogs wiſſelvallig was; dat men weezenlyk ſprak van eene zogenaamde Neutraliteits Linie, dat dezelve, in gevalle van onverwagten tegenſpoed der *Franſchen* aanden *Rhyn*, dubbele oogmerken zou kunnen hebben. Het paste den Vertegenwoordigeren des Vryen Volks van *Nederland*, om, aan den eenen kant, ydele vreeze te verbannen; maar ook, aan den anderen kant, de Grenzen in dien ſtaat te brengen, en derzelver Verdeedigers zodanig eene houding te doen aanneemen, welke het gevaar gerust zou kunnen doen afwagten, de *Franſche* Republiek overtuigen, en 's Lands Vyanden doen bezeffen, dat wy haar Bondgenootſchapo verdienen, en dat *Nederland* vry is en vry wil zyn. — Hier op rustte de aanmaaning tot het oogenblikly mobiel maaken van 's Lands Legermagt; want daar mede te wagten, tot dat wy weezenlyk werden aangevallen,

CV. BOEK. 1795.

CV. BOEK. 1796.

len, den eerſten ſtoot te geeven tot zodanige geregelde en gewigtige beweeging, op het eigen oogenblik eens aanvals, of daar toe af te wagten den daadlyken tegenſpoed der *Franſche* Wapenen aan den *Rhyn*, dat zou volmaakt roekeloos weezen, dit der edele beſtemming van de Nationaale Vergadering te kort doen. Men moest zorg draagen om zich, in dit geval, niet te bedriegen; de ontzaglyke voorſpoed der *Franſchen* in *Italie*, ſcheen wel de hoop te voeden, dat *Oostenryk* Vrede zou moeten maaken; maar gaven zy in bedenking, of het niet even zeer waarſchynlyk was, dat de Keizer thans alle de overblyfzels zyner kragten zou verzamelen, om zyne nederlaagen en verliezen aan die zyde te herſtellen en te vergoeden aan den *Rhyn*, 't welk eene nieuwe beweeggrond opleverde, om, van den kant onzes Vaderlands, op de hoede en gereed te zyn. De *Franſche* Republiek, de Trouw aan dezelve verſchuldigd, ons Vaderland, onze Vryheid, 's Volks eer en 's Volks behoud ſcheenen dit te vorderen. — Het voorſtel om 's Lands Legermagt in beweeging te ſtellen, en in ſtaat om te velde te kunnen trekken, droeg de goedkeuring der Vergadering weg (*).

Voorſtel om het

Gepaard met deeze voordragt was het voorſtel der Commisſie, dat de Generaal Beur-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 489. Dit voorſtel geſchiedde den 12 Mey.

BEURNONVILLE Opperbevelhebber der Nationaale Armée zou zyn, tot nadere beſchikking; dat hy dezelve zou kunnen doen trekken, zonder Patent, werwaards de omſtandigheden hem voorkwamen zulks te vorderen; dat hy, van alle zyne beweegingen, aan het Committé te Lande zou kennis geeven, en by 't zelve aanvraage doen, tot verkryging van het noodige; dat egter vyf duizend man des Legers zou blyven ter beſchikking van de Nationaale Vergadering, en het beſluit 't welk de Krygsbezetting in *'s Gravenhaage* onder de onmiddelyke bevelen dier Vergadering ſtelt, volle kragt behouden (*). Overeenkomſtig hier mede viel eerlang het beſluit der Vergaderinge (†).

Oppergezag over het Leger aan BEURNONVILLE op te draagen.

By eenen Brieve hadt de Generaal BEURNONVILLE nadere opheldering gegeeven, betrekkelyk eenige vraagen, hem gedaan ten opzigte van de Armée. En daarenboven by het Committé te Lande aangedrongen op de ſpoedige benoeming eens Opperhoofds over het Krygsvolk van den Staat, als mede gevraagd te mogen weeten wanneer 't zelve te veld zou trekken (§).

Zulks geſchiedde.

Het bevel over de Nationaale Armée werd, overeenkomſtig het Tractaat van Alliantie, dat over dezelve een *Fransch* Generaal het bevel zou voeren, aan BEURNONVILLE opgedraagen. By het beantwoor-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 490.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 514.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 492. 507.

ev. BOEK. 1796.

woorden van die aanſtelling betuigde hy zyne gevoelighheid voor de byzondere wyze van onderſcheiding van wegens de Nationaale Vergadering ten zynen opzigte, beloovende alles, van zynen kant, te zullen aanwenden, wat tot verdeediging en bewaaring van Vryheid en Vaderland kon ſtrekken (*).

Veelvuldige zaaken van eenmoeilyken aart doen zich op.

Deeze aanſtelling, met het geen 'er onmiddelyk aan verknogt was, of daar toe gebragt kon worden, gaf aanleiding dat die Generaal, de *Franſche* Repreſentant RICHARD en de Commisſaris MALUS, hunne bedenkingen inzonden op verſcheide Artykelen, welke overweeging en bepaaling noodig hadden. Het Bondgenootſchap te Lande hadt daar over bedenkingen en opheldering gen medegedeeld, aan eenige Leden der Nationaale Vergadering ten onderzoek ter hand geſteld, en de Commisſie van Buitenlandſche zaaken, over 't zelfde onderwerp, haare gedagten uitgebragt, zo verre zulks hetzelve betrof. — Zy ſtelden hunne bedenkingen over deeze *moeilyke* en *verdrietige onderwerpen*, gelyk zy ze te regt noemden, der Nationaale Vergaderinge voor. Veel viel over een en ander ſtuk te zeggen. By het nagaan deezer Artykelen liepen de gevoelens dikwyls wyd uit een, en was de bepaaling moeilyk om den *Franſchen* genoegen te geeven, en teffens het Krygsvolk van den Staat, als mede de Burgers, in verſcheide opzigten, de In-

(*) *Dagverk. der Nat. Verg.* I. D. bl. 532.

Inlegering betreffende, te vrede te ſtellen, CV.
drukkende laſten te voorkomen, alles zo BOEK.
draaglyk mogelyk te maaken, en voor den
Lande te bezuinigen, zo veel als de zeer 1796.
wydgaapende eiſchen van de *Franſche* zyde toelieten (*).

Veelvuldig waren de vervoegingen in P. C. DE
vroegeren dage reeds geweest van mis- ROOKS
noegde in den Lande wedergekeerde *Ba-* geval.
taaven, wegens de aanſtellingen by de Krygsmagt van den Staat (†). Veel was 'er te doen gevallen by de Nationaale Vergadering door de herwaards gekeerden P. C. DE ROOK, by de Organiſatie van de Armée door het Committé te Lande voorbygegaan en op een Jaarwedde geſteld, wanneer hy verzogt in zyn ouden rang geplaatst of als *Inſpecteur Generaal der Ruitery* aangeſteld te worden, een post nimmer hier te Lande in gebruik geweest, en welke, ſchoon door eenigen als hoogst nuttig beſchouwd, door anderen aangezien werd als uitgevonden om DE ROOK daar mede te beloonen. Voor- en Tegenſtanders ontbraken hem niet; en hy verdeedigde zyne zaak in een breed vertoog, 't welk aandagt wekte (§) en van lange naaſleep was.

Ge-

(*) Men vindt de Stukken en de raadſlagen daar over in het *Dagv. der Nat. Verg.* III. D. bl. 20—24.
(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXIV. D. bl. 69.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 128. 250. II. D bl. 305. 350. Hoe zeer het Committé te Lande zich, in den voorleden Jaare, wegens hunne verrigtingen verantwoordde, hebben wy in onze *Vaderl.*

CV. BOEK. 1796.

Wat met VAN HELDEN voorviel.

Gelukkiger ſlaagde terſtond H. VAN HELDEN, geweezen Adjudant van den Generaal DU MOULIN, die in den Jaare MDCCLXXXVII, uit het Vaderland geweeken, eene langduurige Krygsgevangenis in het *Heſſiſche* uitgeſtaan hadt, en daar uit wedergekeerd, zich met een Verzoekſchrift, om weder op nieuw in 's Lands dienst geplaatst te worden by het Committé van het Bondgenootſchap te Lande vervoegde. Hoe gunſtig men over hem dagt, blykt uit het geen dit Committé, ten zynen opzigte, der Nationaale Vergadering voordroeg, om hem naamlyk aan te ſtellen tot *Inſpecteur Generaal over de Zeekusten*, met den rang van Generaal Major, op een Jaarwedde van drie duizend Guldens, met vergoeding van Reiskosten, tot eene bepaalde ſom. *'s Gravenhaage* zou zyn verblyfplaats weezen, en hy, in allen deele, ten dienſte van het Committé ſtaan. Even als in 't geval van DE ROOK was de Post hier voorgeſlaagen om VAN HELDEN mede te begiftigen, eene nieuwe. By het voorſtel ontmoette zulks onmiddelyk de opmerking des Repreſentants VREEDE, die hoe zeer VAN HELDEN hoogagtende, oordeelde, dat de Na-

onze *Vaderl. Hist.* XXXII. D. bl. 284. aangeweezen, en ook aldaar, bl. 288. om de gelykheid der ſtoffe, eene nadere verdeediging van dat Committé in Grasmaand deezes Jaars by de Nationaale Vergadering ingediend, geplaatst. Wy wyzen derwaards over. Men vindt dit ſtuk in zyn geheel in het *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 426—432.

Nationaale Vergadering geene vryheid had, om, ten zynen gevalle, een nieuw Ampt te ſcheppen. Het Ampt moest niet om den Man; maar den Man om het Ampt gevonden worden. — By een nadere overweeging deezes voorſlags, was de tegenſtand, om ten bezwaare van 's Lands kas, deeze nieuwe post daar te ſtellen, nog ſterker; dan vondt het voorſtel van den Repreſentant HAHN, om hem tot Generaal Major te bevorderen, met volmagt aan het Committé te Lande, om dien Vaderlander, daar en ten dien einde te gebruiken, als 't zelve 't nuttigst oordeelde, ingang. — Vol vuurs en yvers aanvaardde hy die aanſtelling. Niet weinig geſchils rees 'er naderhand over de Jaarwedde deezes begunſtigden Mans; daar eenigen begreepen, dat het Jaargeld hem, by 't verzoek, door het Committé toegelegd, door hem zou getrokken worden, en anderen beweerden, dat hy het Jaargeld eens Generaal Majors, te weeten zes duizend Guldens, moest trekken. Met het eerſte hielden de eerstgemelden zich verzekerd, dat hy zich zeer wel zou vergenoegen. Deeze zo wyd uit een ſtaande begrippen te onderzoeken, werd eens Commisſie aanbevolen: die voor haar gevoelen uitbragt, dat het doen van Uitſpraak hier over der Nationaale Vergaderinge best zou voegen, 't zy by hoofdlyke ſtemming, of anderzins. Verre was het dat de Leden der Vergadering op dit ſtuk het toen eens konden worden. Her-

c°. BOEK. 1796.

CV. BOEK. 1796.

vatte beraadslaagingen bragten het eindelyk daar heen, dat men vaststelde om den Generaal Major VAN HELDEN te doen genieten een jaargeld van vier en twintig honderd Guldens; dat hy, intusschen in dienst des Vaderlands gebruikt, een daggeld zou trekken van tien Guldens daags, onder beding, dat deeze daggelden 's jaars de som van duizend Guldens niet zouden te boven loopen; en dat het Comitté te Lande verzogt zou worden om dien Generaal Major, by 't openvallen eener Generaalspost, aan het Wetgeevend Lichhaam voor te stellen (*).

Te zeer zouden wy in byzonderheden treeden, met allen, die in deezen opkwamen, te vermelden: wy plaatsten deeze beide gevallen om derzelver byzonderheid; als mede van wegen het veelvuldige, 't welk des te doen viel ter Nationaale Vergadering, waar voorstellen van dien aart, steeds aan voor- en tegenspraak onderhevig waren, schoon ze niet vergezeld gingen van de voorgestelde schepping eens nieuwen Ampts.

LOCKHORSTS klagten over Desertie en de schikking des Legers.

Naauwlyks waren de Krygsbenden van den Staat, op last van den Generaal BURNONVILLE, met toestemming van het Bondgenootschap te Lande, na de Grenzen getrokken, of men hoorde, over de schandlykste Dienstverlaating den Representant VAN LOCKHORST klaagen, terwyl hy

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 38. 90. 105. 289. 460 en 438.

hy zyne verdenking uitboezemde, wegens de Vaderlandsche denkwyze veeler Officieren. Dit ſtuk wilde hy naagegaan, en de daaden door het Bondgenootſchap te Lande verrigt, onderzogt hebben. Byzonder ſtondt hy ſtil op de ſchikkingen van onze Armée, die, ſtrydig met de bepaling, dat men in de eerſte Linie zich zou bedienen van *Fransch* Krygsvolk, en het onze in de tweede plaatzen, in de eerſte gerangſchikt was. — Een voordragt van dien aart keurde men gewigtig genoeg om deswegen zich by het Committé te Lande te vervoegen (*). CV. BOEK. 1796.

Niet lang draalde 't zelve met een antwoord in te zenden over dat *gerugtbaar rend voorſtel*, gelyk zy 't zelve betytelden. De berigten wegens het verloop van 's Lands Krygsvolk, ſchreeven zy toe aan bedoelingen niet duister te raaden, als alleen ſtrekkende om het Committé meer en meer verdagt te maaken, en van een verkeerd beſtuur te beſchuldigen. Dat 'er verloop onder het Krygsvolk plaats hadt, konden zy niet loochenen, grooter was hetzelve dan wenschlyk; doch zo groot niet als men verſpreidde. Dan, vraagden zy, ligt de oorzaak in verkeerd genomene maatregelen? in de kwaade trouw der Officieren? of moeten wy ze elders zoeken? Zy hielden zich verzekerd, dat dezelve, buiten het misdaadig opzet van eenige byzondere perſoonen, wier Antwoord van het Committé te Lande.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 209.

CV. BOEK. 1796.

wier verlies ook geen verlies voor het Vaderland was, voornaamlyk moest gezogt worden, en ook te vinden zou weezen in gebrek aan Leevensbehoeftens, die de Soldaat, by de overgroote duurte van alles, zich niet genoegzaam kon aanschaffen; in de jalouzy, die natuurlyk by de Vaderlandsche Krygsknegten moest ontstaan, wanneer zy zagen, dat hunne *Fransche* Wapenbroeders, met welken zy te velde getrokken waren, en niet zy, van Vleesch en Brood werden verzorgd. „ Dat," laaten zy woordlyk volgen, „ het „ Gouvernement de Staatkunde van den „ grooten FREDRIK volge, den Krygs„ man wel voede, en wel kleede, en men „ zal van geene Desertie hooren. Wy „ zien wel de bron van het kwaad; maar „ ons ontbreeken de middelen, om die „ weg te neemen — aan U Burgers Re„ presentanten! staat zulks; geeft ons nu „ *Last*; maar boven alles geeft ons *Geld*, „ om dit ten uitvoer te brengen."

Zy droegen geen kennis, dat de Officieren, hun pligt vergeetende, hun eed verzaakende, by oogluiking, of zelfs met voorkennis, hunne onderhebbende Manschappen gelegenheid gaven om 's Lands Vaandels te verlaaten. Zy wilden, dat men ze noemde. Hier aan was de eer van 's Lands Officieren hoogst gelegen. „ Verdenkingen van den gemelden aart „ moest den yver in den dienst zeer doen „ verflaauwen, zelfs by de bestgezinden. „ Wees men de slegten aan, zy zouden „ hun,

„ hun, anderen ten voorbeelde, ſtraffen, CV.
„ zy zouden hun misdryf met hun lee- BOEK.
„ ven boeten; zy wilden geen weezens ——
„ voeden, die hun den dolk in den boe- 1796.
„ zem zouden wringen."

Wat de door BEURNONVILLES ſchikking des Krygsvolks betrof, door LOCKHORST vermeld, raakte den Veldtocht des voorleden Jaars, niet van dit Jaar. De bedoelingen daar van openlyk aan den dag te leggen, was ten hoogſten onſtaatkundig, en zou de Vyanden des Vaderlands in de hand werken. De genomene ſchikkingen waren die des Generaals BEURNONVILLE, die, met de Commisſie van Buitenlandſche zaaken, het plan van deezen Veldtocht beraamd hadt. Zy verlangden niets meer, dan dat op de daaden, welke zy verrigt hadden, en nog ſtonden te volvoeren, ernſtig werd agtgegeeven, en dat een Commisſie tot onderzoek hunner verrigtingen een ſpoedig verſlag deedt.

Met deezen Brieve zonden zy teffens het ſchryven van den Generaal BEURNONVILLE, waar op zy zich in denzelven beroepen hadden. Die Veldheer gaf, tegen het verloop des Krygsvolks, den zelfden raad als wy het Committé hoorden voorſtellen. Wat het rangſchikken der Krygsknegten in de eerſte of tweede Linie betrof, ſchreef hy, dat de Nationaale Vergadering de Armée der *Bataaffche* Republiek aan zyn Opperbevel toevertrouwende, des geene voorwaarde bepaald hadt. Daaren- Bedenkingen van BEURNONVILLE deswegen.

CV. DOEK. 1796.

boven merkte hy op, dat het, van zyne zyde, zo dwaas als onſtaatkundig zou weezen in een tweede Linie, en dus agter zich, plaats te geeven aan Krygsvolk, waar op hy geen vertrouwen ſtelde, dat dit niet anders weezen zou dan zich tusſchen twee vuuren te ſtellen, als de vyand op hem aanviel, indien 'er verſtandhouding was tusſchen den vyand en de verdagten, die zich onder het *Bataafſche* Krygsvolk konden bevinden. Er byvoegende, dat het verlaaten van 's Lands dienst der zodanigen misſchien heilzaam was: dewyl hy liever vogt met een hand vol Braaven, dan met een groot Leger, beſtaande uit bloodaarts of Tegenomwentelingsgezinden (*).

VAN LOCKHORST des niet voldaan.

De Repreſentant LOCKHORST bevondt zich niet ter Vergaderinge by het voorleezen deezes Briefs; dan nam de eerſte gelegenheid waar om zyne gedagten daar over te zeggen. Hy vondt dien geſteld in een ſtyl, niet voegende aan een ondergeſchikt Committé, en op eene hem beledigende wyze geſchreeven; hy bragt de bewyzen by, op welke zyn voorſtel rustte; de gronden van het verloop des Krygsvolks, in den Brieve opgegeeven, erkende hy ten deele; doch was verre van dezelve genoegzaam te houden. Den doolhof van de Organiſatie van 's Lands Armée wilde hy zo min als de Leden van het Committé in treeden; doch liet zich hef-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 209—211.

heftig uit over de aanſtelling eeniger Oranjegezinde Officieren, met voorbygang van braave Vaderlanders. De zaak werd eener Commisſie in handen gegeeven (*).

Eerlang gaf de Burger GRASVELD, Commisſaris by de *Bataafſche* Armée te velde, by gelegenheid eens aanzoeks om ſpoedige toeſchikking van benoodigdheden, te verſtaan, dat het verloop onder het *Bataafſche* Krygsvolk geheel hadt opgehouden, naa het uitvoeren eener Militaire Strafoefening, op last des Luitenants Generaals DAENDELS (†).

Hier mede eindigde de verdenkingen op het Uitvoerend Beſtuur niet. De Volksvertegenwoordiger BLOK merkte op, dat de Nationaale Vergadering geene volkomene kennis droeg van het beheer der zaaken aan dat Beſtuur toevertrouwd; hoe zulks noodig was om een bepaald en algemeen vertrouwen tuſſchen het Wetgevend en Uitvoerend Bewind daar te ſtellen; welk vertrouwen ter bereiking van de heilzaamſte oogmerken voor het heil van Volk en Vaderland, hy onontbeerlyk keurde. Hy gaf in bedenking of de Vergadering niet zou kunnen goedvinden eene Commisſie te benoemen om de werkzaamheden van het Uitvoerend Beſtuur, met alle naauwkeurigheid, te onderzoeken, de wyze van inrichting na te gaan, en kundſchap op te doen van alles wat de Verga-

1796. 't Verloop des Krygsvolks geſtuit.

Voorſtel van BLOK om kennisneeming van de verrigtingen des Uitvoerenden Bewinds.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 281.
(†) *Dageerh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 323.

CV. BOEK. 1796.

gadering daar mede nader bekend zou maaken by een uitgebragt Verſlag (*). — Daar aan werd voldaan met de bekendmaaking, dat die berigtgeevingen, binnen weinig dagen, in gereedheid zouden weezen (†).

Voorſtel van Lokhorst wegens de Armée.

Naauwlyks hadt men eenige Leden benoemd om dit voorſtel nader te onderzoeken of van Lockhorst nam deeze, misſchien gegeevene, gelegenheid waar om de ſnaar des wantrouwens ten opzigte van het Committé der algemeene zaaken van het Bondgenootſchap te Lande, weder eenſterk te roeren. Aanſtippende wat hy, raakende dit onderwerp, reeds gezegd hadt, voegde hy 'er nevens, dat hem niets aangenaamer zou weezen, dan iets toe te brengen, om, voor het vervolg, allen twyfel weg te neemen, en der Natie verzekering te geeven, dat men, in alle gevallen, op onze Armée dien ſtaat kon maaken, als noodig was om de veiligheid van binnen en van buiten te bevestigen. — In naavolging der *Franſchen* wilde hy beſlooten hebben, tot een last aan het bovengemelde Committé, om, binnen den tyd van vier weeken, naauwkeurige en uitvoerige Lysten en Staaten op te geeven van de geſchaapendheid des geheelen Legers, waar van hy het model mededeelde.

Handelingen daar over.

Hefrige tegenſpraak, boven al tegen de ſcherpe inleiding gericht, bejegende dien voor-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 414.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 174.

voorſlag. Eenigen wilden dat het geen voorwerp van raadpleeging kon uitmaaken: dewyl 'er geene bepaalde beſchuldigingen tegen het Committé in 't midden gebragt werden, en men geen gewigt aan algemeene verzekeringen mogt hegten; men wilde dat LOCKHORST het voorſtel terug name, en verklaarde, dat 'er geen wantrouwen, hoe genaamd, omtrent het Committé te Lande by hem huisvestte. Anderen oordeelden het noodloos, en zelfs, in dit tydſtip, gevaarlyk, zodanig een voorſtel in werking te brengen. Geenen hielden, ſchoon de inleiding tot het voorſtel in zyne waarde laatende, het voorſtel zelve van eene mogelyk zeer heilzaame ſtrekking. VAN LOCKHORST den heftigen tegenſtand ziende, welk zyn aanhef ontmoette, betoonde zich gereed om deeze, hoe zeer hy zich dezelve niet ſchaamde, van het voorſtel af te ſcheuren, wanneer hy begreep dat 'er geen twyfel meer zou vallen om daar mede overeenkomſtig te beſluiten. Dan hier in bedroog hy zich: dewyl, naa eenige voor- en tegenſpraak, het beſluit des Voorzitters viel, om, daar in het voorſtel nog wel eenige verbeteringen te maaken waren, en 't zelve voor eene meerdere uitbreiding vatbaar was, 't zelve in handen eener Commisſie te geeven (*). CV. BOEK. 1796.

Het verwylde eenigen tyd eer dit Verſlag opdaagde. 't Zelve behelsde veele aan- Uitgebragt verſlag.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 414—417.

CV. BOEK. 1796.

aanmerkingen op de Organisatie der Armée, grootlyks strekkende om den voet daar in gehouden, te verdeedigen, inzonderheid, wegens het plaatzen van Officieren, die der Oranjeparty toegedaan geweest waren. Ondanks den grooten spoed, waar mede dit werk volvoerd moest worden, hadt men alle voorzorgen gedraagen, die genomen konden worden, zo in de keuze uit de *Bataaven*, als uit de voorige zeer verstrooide Armée, van welke, zonder eene geheele herschepping, geen nut te hoopen, maar zelfs het grootste nadeel voor den Lande te vreezen was. Immers, volgens deeze opgaven, waren aan 't hoofd der Corpsen mannen geplaatst, wier kunde, braafheid en liefde tot het Vaderland boven allen twyfel verheeven was. Bevonden 'er zich onder de minderen, die anders beter geweerd geweest waren, men wist hoe deezen, als 't ware, gedwongen werden zich wel te gedraagen. —— Uit de uitgeweekene *Bataaven* werden, voor verre het grootste gedeelte, de Hoofden der halve Brigades en Battaillons genomen, in welker keuze men de voorstellingen volgde van den Luitenant Generaal DAENDELS, van de Generaal Majors SUIJARD, BONHOMME en BORGOP. —— De verdere Officieren werden genomen uit de Officieren, die, in de Jaaren MDCCLXXXVII, afgezet en gepensioneerd waren, of ook uit anderen, die zich, met verzoek om geplaatst te worden, hadden aangediend, en van wier Burgertrouw men zich overtuigd hielt.

hieldt. Zeer weinigen uit de oude Armée werden aan het hoofd der Battaillons geplaatst, en men koos dan nog alleen de zodanigen welke veelvuldige aanbevelingen hadden. —— Met dit alles, en het verwerpen van eenigen, die by de Organisatie in 't eerst geplaatst waren, hadt men alle gebreken niet kunnen vermyden, noch het mogelyk plaatzen van geheel onwaardige voorwerpen. CV. BOEK. 1796.

Bevonden er zich nog de zodanigen in het Leger van den Staat, de Verslagdoeners in deezen verlangden derzelver ontdekking, en twyfelden niet of deeze zou opdaagen, te meer daar de Representant VAN LOCKHORST, wiens voorstel dit Verslag deedt gebooren worden, verklaard hadt de zodanigen te kennen, en dezelven te zullen aanwyzen, zo ras de door hem begeerde Lysten waren ingekomen. —— De Commissie maakte geene zwaarigheid, om, voorbehoudens eenige aanmerkingen op de ingediende Lysten, de eenigzins veranderde aan het Committé te Lande, met aanschryving, toe te schikken. De veranderingen betroffen voornaamlyk de twee Vraagen, in VAN LOCKHORSTS voorstel; waar de Officieren zich bevonden hadden van den eersten January MDCCLXXXVI tot den eersten January MDCCLXXXVIII? —— welke hunne Handteering of Beroep geweest waren, vóór dat zy in den Krygsdienst traden? Noodig keurden de Verslagdoeners de eerste weg te laaten: dewyl men de braafheid eens Officiers, niet

kon

CV. BOEK. 1796.

kon beoordeelen uit de verblyfplaats, in 't gemelde tydvak; of zelfs uit de Party, in welker dienst hy zich toen gebruiken liet — en de tweede geen plaats te geeven: dewyl de bekendmaaking van het voorig Beroep, niets ter zaake deedt; en foms van fchadelyke gevolgen voor de dienst zou kunnen worden (*).

Beurnonville klaagt over het werven van Zeevolk onder de Landmagt.

Land- en Zeevolk hadt men beide noodig. De Wervers van Zeevolk hadden, volgens ingediende klagten van den Generaal Beurnonville, verfcheide manfchappen tot de vyf en twintig duizend man *Fransch* Krygsvolk in dienst deezer Landen behoorende, tot den Zeedienst overgehaald, en aan denzelven verknogt. Hier tegen verzogt die Generaal voorziening, teffens vermeldende, last gegeeven te hebben, om dergelyke Wervers, als ze in handen des Krygsvolks geraakten, volgens de Krygswetten, daadlyk te ftraffen (†).

Verflag wegens de Penfioenen.

Van voorlange hadt het ftuk der Penfioenen aan Krygslieden den Lande fchatten gekost, en kon het niet uitblyven of de fchaarsheid van Penningen, moest althans het oog daar heenen doen wenden. Eenige Repreſentanten, door de Vergadering daar toe benoemd, bragten een Verflag uit, gewaagende van de ontzettende fom, welke deeze jaarlykfche Begiftigingen

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 108 en 173 *enz.*

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 410.

gen beliepen; hoe de geweeze Stadhouder, met dezelve uit te reiken, willekeurig, en naar gunst, en niet tot 's Lands best, gehandeld hadt. Het loon aan verdienſten verſchuldigd bezigende om verdienstlooze gunſtelingen te plaatzen; terwyl welverdiend hebbende, ontydig, ten bezwaare voor den Lande. en ter vernedering van een Man van Eer, den dienst ontzegd, en met een ſchraale gift werden afgezet. Behalven andere misbruiken in dit ſtuk door hem gepleegd, was hy zeer mild geweest, ten kosten van den Staat, met op de Penſioenlyst menig een te brengen, die het Vaderland nog lang kon en gaarne wilde dienen, om aanbevolene gunſtelingen, meest al vreemden, te plaatzen, of ook wel om een ydele gril te wreeken. — Het verrigtte van hun Hoog Mogenden, onmiddelyk naa de Omwenteling, ten deezen opzigte vermeld hebbende, komen zy tot de Uitgeweekenen, en op uitnoodiging van hun Hoog Mogenden herwaards gekeerde *Bataaven*, wier aantal om Penſioenen vraagende, of zich om Gratificatie aanmeldende, zeer aanmerkelyk was. Het ontbrak, ten deezen opzigte, aan de vereischte bepaalingen. Men ſcheen bedoeld te hebben, deezen by voorkeur 't zy in de nieuwe Armée te plaatzen, 't zy tot andere Posten, by voorkeuze, te bezigen; dit viel ook zommigen te beurte, niet weinigen egter beklaagden zich over dit gemis, en vestigden hun aanſpraak op Penſioen of Gratificatie: eenigen was dit toe-

ge- 1796.

CV. BOEK. 1796.

geſtaan, anderen bleeven het nog vorderen. Wat hier omtrent, in de dagen van beroering gedaan was, ſtippen zy aan. Dan merken 'er nevens op, dat zulke Vaderlandſche Liefdegiften niet kunnen geagt worden toegelegd te zyn, dan aan zulken, die het verdienden; immers zulks door hun gedrag niet wraakten. Vondt men onder de Gepenſioneerden, die zich, blykens voldoende bewyzen, in de Jaaren MDCCLXXXVI en MDCCLXXXVII, aan wandaaden hadden ſchuldig gemaakt, of den Gewestlyken Eed verbreekende, uit *Holland* na *Gelderland*, of het *Stichtſche* Leger, waren overgeloopen, voor dezulken, ſchoon zy op de Penſioenlyst ſtonden, zouden zy het doorſchrappen voor de minſte ſtraf rekenen. — Zy maakten ook geene zwaarigheid om allen op de Penſioenlyst geplaatſten, die, in de gemelde jaaren, ergens in bezetting lagen, waar de Soldaaten plundering of geweld pleegden, getuigſchriften af te vorderen, dat zy daar in geen deel haden, en ook niet in gebreke waren gebleeven, zulks kunnende en moetende beletten, daadlyk belet, immers niet begunſtigd hadden. — Het zelfde merkten zy aan ten opzigte van hun, welken niet alleen, by de jongſte Omwenteling, niet vraagden om geplaatst te worden; maar weezenlyk niet wilden geplaatst zyn; als mede de zodanigen, die zich nog wel ter plaatzing aangemeld; doch geweigerd hadden in 's Lands dienst te treeden, als, naar hunne inbeelding, niet hoog genoeg

ge-

gerangschikt; en eindelyk allen, die een andere geschikte post was aangeboden; doch, om het Pensioen te behouden, van de hand geweezen hadden. — Voorts gaven zy hunne bedenkingen op, hoedanig de Pensioenen, huns oordeels, ten meesten nutte des Vaderlands, moesten zyn ingericht. — Ten slot van dit welgesteld Verslag een wenk geevende, schoon met beduchtheid van den reeds zo zwaaren last des Lands te vergrooten, om ook den Man, die by de gevaaren des Oorlogs, de gevaaren der Zee, op onze Vloot tartte, in zynen 's Lands dienst grys geworden, niet te verstooten, of aan de worstelingen van prangende behoefte over te laaten (*).

CV. BOEK. 1796.

De Afgevaardigden uit *Stad en Lande* hadden, reeds, in Louwmaand deezes Jaars, by hun Hoog Mogenden, wegens zodanig eene uitmonstering onder de Pensioentrekkenden gesprooken. Een aantal Burgers van dit Gewest deeden by de Nationaale Vergadering een verzoek in geschrifte om eene spoedige herziening van de Lyst der Pensioenen; het dagt hun onbestaanbaar, dat Lieden van geheeler harte de voorige Orde van zaaken toegedaan, door het zweet en bloed der Burgeren gevoed werden. Gereeden ingang vondt dit by zommige Representanten. Een hunner betuigde op den eigen dag der inlevering deezes Verzoekschrifts brieven ontvangen te

In *Stad en Lande* yvert men om het naazien der Pensioenigeten.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 595–660.

te hebben, welke hem Gepensioneerde Officieren aanduidden, schuldig aan de vergaandste euveldaaden tegen de Patriotten (*).

Armoede veeler gepensioneerde *Bataven.*

Onder de Gepensioneerden telde men een aantal oude Vaderlanders, als mede veelen in de kragt huns leevens, die, by de Omwenteling, op den Vaderlyken bodem wedergekeerd en niet in het Leger geplaatst waren, hoe zeer zy wenschten zich met de betwisters der Vryheid op het veld van Eer te meeten; volgens een besluit mogten geene Officieren, eenig Politiek Ampt bekleeden. Deeze allen vonden zich, in zo verre zy geen andere middelen van bestaan hadden, genoodzaakt van het hun toegekende Jaargeld te leeven. Bekrompen was dit zeker, doch eenigzins te draagen geweest, indien de betaaling, ten gezetten tyde, geschiedde; dan ook dit haaperde.

Klagten over gebrek aan Betaaling.

In Oogstmaand hadt een aantal deezer tot Nationaale Vergadering een Verzoekschrift om betaaling ingeleeverd. 't Zelve was aan het Committé van het Bondgenootschap te Lande gezonden, met last om daar in te voorzien; doch dit was zonder uitwerking gebleeven. Zy herhaalden dit verzoek in Wynmaand, met verdubbelden aandrang; daar zy, nu in zeven maanden, geene betaaling erlangd hadden. By de indiening van 't zelve haalde een en ander van de Leden der Ver-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 598. 674.

Vergaderinge voorbeelden op van de schreiende armoede door deezen en geenen geleden, en waar mede zy nog bleeven worstelen, zommigen in hun ouden dag, anderen met Vrouw en Kinderen, broodgebrek lydende. Zy vonden onder de Leden, die met hun zich de zaak deezer hoogst behoeftigen aantrokken. CV. BOEK. 1796.

De Voorzitter TEN BERGE, die als zyn raadslag hadt uitgebragt, om dit Verzoekschrift in handen van het Committé te Lande te stellen, om 'er, zonder verwyl, in te voorzien, voor zo verre de klagten gegrond waren; dan het ingebragte verstaan hebbende, voegde hy 'er nevens, om het meergemelde Committé aan te schryven, dat men die waarlyk behoeftigen, voor eerst, drie maanden zou uitbetaalen (*). Besluit daar op.

Ontelbaar veel Uitgeweekenen, waar onder niet weinigen, die in *Fransche* Krygsdienst geweest waren, hadden voorheen met klagten en verzoeken niet opgehouden, en gunstige Besluiten verworven, schoon met bepaalingen, die men voegelyk keurde. Over het aanneemen en geeven van Pensioen of Gratificatie in ééns, of het weigeren, was van tyd tot tyd, veel te doen gevallen, zo in de onderscheidene Gewesten, als by hun Hoog Mogenden, en thans by de Nationaale Vergadering. Daar bragt de Commissie tot de zaak der *Bataaven* een breed Verslag Bepaaling wegens de Pensioenen en Gratificatien der *Bataaven*.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 361.

CV. BOEK. 1796.

slag in, door eenigen bestreeden en afgekeurd, door anderen verdeedigd en omhelsd. Het besluit viel dat de Vergadering instemde met de gronden en beweegredenen in het Verslag voorkomende, met verzoek des Voorzitters dat de Leden aan de Commissie zouden opgeeven wat zy ter opheldering van den staat van byzondere Personen wisten (*).

Wat by een nader Verslag gebeurde.

Een nader Verslag dier Commissie wedervoer het zelfde lot, dan de tegenkantingen waren heftiger. 's Voorzitters STORFENBERGS hamerslag, op het voorstel, dat de Vergadering met het Verslag instemde, werd betwist door VAN HOOFF en BLOK, die betuigden zich niet te stooren aan een willekeurigen hamerslag des Voorzitters; diens nader voorstel om het Verslag te omhelzen, met uitzondering van de Personen, omtrent welke bedenkingen waren ingebragt, waar van men nader berigt zou geeven greep stand (†).

Over de Gewapende Burgermagt.

Met de Landmagt van bezoldigde Knegten, waar van wy dus verre spraaken, paarden zich de overleggingen, wegens eene Gewapende Burgermagt, over welke reeds in den voorleden Jaare, zo veel te doen viel (§); een stuk zo onderscheiden beoordeeld (**), en nu weder het onderwerp van veelvuldige beraadslaagingen.

On-

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* III. D. bl. 367—384.
(†) *Dagverh der Nat. Verg.* IV. D. bl. 299.
(§) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXII. D. bl. 277 *enz.*
(**) Men zie hier over R. METELERKAMP *De Toestand van Nederland* II. D. bl. 219 *enz.*

Onder de eerſte Gelukwenſchers der Nationaale Vergadering telde men de Afgevaardigden uit de Algemeene Vergadering der gevolmagtigde Gecommitteerden van de Gewapende Burgermagten der onderſcheidene gedeeltens van de Republiek. In derzelver Aanſpraak gewaagden zy van het oogmerk om, binnen weinig dagen, een ontwerp van algemeene Burgerwapening, op de één en ondeelbaarheid gegrond, als de vrugt hunner voorbereidende werkzaamheden, naar den algemeenen wensch van het beste en welwillendſte gedeelte des Volks ingericht, te zullen aanbieden (*). 1796. Voorſlag van Gecommitteerden tot het ſtuk der Gewapende Burgermagt.

Eene Commisſie uit derzelver midden verſcheen ter Nationaale Vergaderinge. De Burger VAN DER SPEK, ontvouwde breedvoerig de bedoeling dier Vergaderinge, en de middelen ter bereiking van dezelve te werk geſteld. Byzonder drong de Spreeker aan, dat hun Plan op de Een- en en Onverdeelbaarheid van het Gemeenebest gegrond was, zonder welke dezelve ook geen nuttig of kragtdaadig beſtaan kon hebben, althans niet, om, op den eerſten wenk, door dezelve in ſtaat te zyn om in- en uitwendige Vyanden te kunnen tegengaan en beteugelen — „ deeze ſterkte moest," gelyk zy zich woordlyk uitdrukten, „ toch op het „ voetſpoor der Vaderen, een voornaam, „ zo niet het voornaamſte doel hunner „ Bur-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 13.

CV. BOEK. 1796.

„ Burgerwapening weezen, zou dezelve „ niet enkel in *Soldaatjen-ſpeelen* beſtaan, „ of tot een Burgerwagt van willekeur „ en eigendunkelyk Gezag van één of „ veelen verſtrekken, gelyk de droevige „ ondervinding zonder derzelver geordende Vereeniging, zo vaak geleerd hadt."

Zy beklaagden zich, dat, uit het *Groninger Grondgebied*, geene Gelastigden, uit hoofde van de byzondere Organiſatie daar plaats hebbende, hadden mogen verſchynen: uit alle de andere Gewesten waren die opgekomen (*).

Ten aanziene van de *Requiſitie*, in het Plan vermeld, wilden zy de Vergadering doen opmerken, dat, hoe zeer zy, kortheidshalven, en om de algemeene verpligting van elk braaf Burger in den nood des Vaderlands aan te duidden, zich van die algemeene bewoording bediend hadden, dezelve in geenen deele gelyk geſteld moest worden, noch ſtondt, met die ſterke bepaalingen, waar mede dezelve elders uitgeoefend is; veel min eene nieuwigheid uitmaakte, en nog veel minder als van de *Franſchen* overgenomen, moest wor-

(*) TONKO MODDERMAN gaf eerlang te verſtaan, dat hy, als Lid van de Commisſie ter inſtaatſtelling der Verdeediging van het Frontier benoorden den *Yſſel* het Plan dier Organiſatie met zyn Amptgenoot voorgeſteld hadt; doch dat de eer van het Ontwerp den ſchranderen Generaal DUMONCEAU toekwam, en dat de *Groningers* niet minder dan zy deel hadden in deszelfs overweeging. *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 435.

worden aangemerkt. Zy beweerden dat dit niets nieuws was, en weiden hier over uit, om voor den min doorzigtigen hunner Medeburgeren, die zo noodzaaklyke maatregel in deszelfs waaren dag te ſtellen, en voor te komen de misleiding, en verkeerde indruk, welke dit ſtuk, ten nadeele der Burgerwapening, anderzins zou kunnen maaken. — Verder ſtelden zy te deezer gelegenheid voor, het geeven der Wapenen, van 's Landswege, en het ſchenken van het Stemregt aan allen, die de Wapenen werden toevertrouwd. CV. BOEK. 1796.

Voorts verſtendigde de Spreeker de Nationaale Vergadering, dat de Algemeene Vergadering der Gelastigden uit de Gewapende Burgermagten, eer dezelve uit een ging, eene Commisſie van Correspondentie benoemd hadt, belast met het inleveren van het Ontwerp, en tevens om ſtaande de raadpleeging der Nationaale Vergadering over de begeerde Bekragtiging van 't zelve, zodanige opheldering en inlichtingen te kunnen geeven, als misſchien zouden vereischt worden.

De Voorzitter beloofde, dat de Vergadering het Plan, ten ſpoedigſten, in ernſtige overweeging zou neemen, en boodt der Commisſie de eer der Zittinge aan (*). — De Leden, welken dit Plan ten onderzoek in handen gegeeven was, marden niet met het uitbrengen eens Verſlags; maar leverden Een hier over ingediend Verſlag.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 170. 207. en 216.

den 't zelve in 't voorst van Bloeimaand in. Zy bekenden in de behandeling diens onderwerps veele moeilykheden ontmoet te hebben, welke hun van dien aart ſcheenen, dat dezelve een bedaard onderzoek vereischten, en in één oogenblik niet konden uit den weg geruimd worden.

Doch, daar de nood des Vaderlands veelligt de kragtdaadige medewerking, binnen kort, zou kunnen vereiſchen, begreepen zy het allernoodigst te weezen, dat, op de eene of andere wyze, aan het groot oogmerk voldaan werd, en dus eenige voorloopige ſchikkingen te moeten voordraagen, die daadlyk van uitwerking zouden kunnen zyn. Met voorbehouding en aanbod, om vervolgens bedaard, en zo ſpoedig mogelyk, met het onderzoek voort te gaan, en een nader Verſlag uit te brengen.

Voorſlag van eene Proclamatie en Brief aan de Gewesten.

Hun voorſtel was om aan de Hoogstgeconſtitueerde Magten, in elk Gewest, eene Proclamatie te zenden, onder geleide van eenen Brieve, om hun yver en medewerking in deeze gewigtige zaak in te roepen (*).

Ontwerp daar van voorgedraagen.

De Repreſentant VREEDE las het Ontwerp dier Proclamatie voor. De aanhef, vol vuurs, ſtrekte om den Burgerwapenhan-

(*) De Verſlagdoenders herinnerden, dat de volvoering deezer zaake, ten opzigte der Ingezetenen van *Wedde* en *Westwoldingerland*, aan de Hoogstgeconſtitueerde Magt van *Stad en Lande* behoorde te worden aanbevolen, en de aanſchryving daar mede overeenkomſtig worden ingericht.

handel by een Vry Volk aan te pryzen. De *Bataaven* werden aan vroeger en laater tyden, wanneer zy als Burgers ſtreeden voor Vaderland en Vryheid, herinnerd. — By de bekendmaaking des oogmerks tot een nader overzieninge van het Plan, wordt te verſtaan gegeeven, wat men, intuſschen voorſtelde te verrigten.

CV. BOEK. 1796.

Hoofdzaaklyk luidde hunne bedoelde Berigtgeeving aan den Volke, dat zy beſlooten hadden, by wyze van vrywillige deelneeming, te onderzoeken, wie genegen zoude zyn, zich tot den Wapenhandel te verbinden, om, des noodig geworden, het Vaderland te verdeedigen — welke loflyke, heilryke pooging op zich zelve van alle zyden, den lust tot denzelven zou opwakkeren en uitbreiden.

De Wapens, welke de Burgers begeerden te ontvangen, zouden van 's Lands wegen gegeeven, en de vergoeding die hun voor verzuimden tyd toekwam, uit 's Lands Kas voldaan worden. Zy hadden, ten dien einde, hunne Naamen aan daar toe Gemagtigden op te geeven.

In dertien Artykelen was dit voorloopig Plan begreepen. I. Alle Burgers, van achttien tot vyf en vyftig Jaaren, geneegen om de Wapens op te vatten, om, in gevalle van nood, tot verdeediging van Vryheid en Vaderland, gebruikt te worden, zouden, op de aanvraage der Hoogstgeconſtitueerde Magten, of der daar toe door dezelve Gelastigden, zulks moeten verklaaren. — II. Derzelver Naamen,

CV. BOEK. 1796.

zouden opgetekend, en de lysten aan de Nationaale Vergadering overgezonden worden met eene naauwkeurige opgave van de nog ontbreekende wapenen, welke hun uit 's Lands Magazynen zouden worden toegevoegd. — III. Zy die Leden waren van eenige plaatslyke Burgermagt, of wel van een zeker Diſtrict, zouden daar door niet verhinderd worden, om in deeze Vrywillige Wapening deel te neemen. — IV. De Bataillons- en Compagnies Officieren, die het bevel zouden voeren over de Manſchappen, die zich vrywillig verbonden hadden, zouden door dezelven worden verkoozen. Dit nogthans onder zodanige bepaaling en op zulk een voet, als nader zou worden vastgeſteld. Dat ter plaatze, waar, zedert de laatſte Omwenteling, eene Gewapende Burgermagt mogt georganiſeerd zyn, en waar van zich een genoegzaam aantal Vrywilligers, uit een en hetzelfde Corps hadt opgedaan, zouden deezen hunne reeds verkoorene Officieren kunnen behouden. — V. Allen, die zich door deeze vrywillige Wapening aan den dienst van het Vaderland hadden toegewyd, zouden daar door, ſchoon anders beneden den bepaalden ouderdom zynde, tot Stemgeregtigde Burgers daadlyk worden aangenomen. — VI. Ieder derzelven zou van wegen de Nationaale Vergadering, een Certificaat, als vertrouwd en verdienstlyk Burger, worden toegereikt. — VII. Alles gelykſtaande, hadden zy, boven anderen, uit hoof-

hoofde hunner verdienſten geene by- cv.
zondere aanſpraak op Ampten en Be- BOEK.
neficien. — VIII. Zy zouden, ten min- ———
ſten tweemaal 's weeks, zich in den Wa- 1796.
penhandel oefenen, en desbegeerende, wegens den verzuimden tyd, ſchadeloos worden geſteld. — IX. Van het oogenblik, dat zy, ter Verdeediging van het Vaderland daadlyk werden gebezigd, zouden de Officieren en Sergeanten betaald worden, als die van de ſtaande Armée deezer Republiek, en de Corporaals genieten in de week 3 Guldens, de overige Manſchappen 2-10- boven de gewoone uitdeeling van vleesch en brood. — X. Daarenboven zouden zy, die op de eene of andere wyze boven anderen hebben uitgemunt, deswegen ook buitengewoon worden beloond, en van hunne verdienſten een vereerend getuigſchrift ontvangen. — XI. De Naamen der verdienſtlyke Vrywillige Burgeren zouden in de Jaarboeken der Republiek, worden opgetekend, om als Mannen, die de Vryheid hadden helpen vestigen, aan de vergetelheid onttrokken te worden. — XII. Het Vaderland de dappere daaden zyner Verdeedigeren dankbaar erkennende, zou ook de rampen, hun in die Verdeediging overkomende, edelaartig verzagten. — XII. Naa dat de Lysten der zich aangegeeven hebbende Burgeren zouden zyn ingekomen, zou een behoorelyk Reglement, zo omtrent de Organiſatie van deeze Vrywillige Burgermagt in 't algemeen, als het

CV. BOEK. 1796.

aanſtellen der Officieren, het beheer der Kaſſe, Krygstugt en wat daar mede toe behoort, worden bepaald. — Het ontwerp des rondgaanden Briefs aan de Hoogstgeconſtitueerde Magten werd tevens medegedeeld (*).

Hoe beoordeeld.

By de afzonderlyke overweeging van alle de Artykelen, welke niet kort duurde, en met heftige over- en wederſpraak vergezeld ging, betoonden zich zeer weinigen gereed om ze aan te neemen, zo als zy daar lagen. Eenigen wilden het ſtuk, als niet kunnende dienen, terug geeven; anderen iets volledigers hebben, met aanwyzing van het gebrekkig gekeurde. Artykel voor artykel byzonder behandeld, bragt de geesten, nu en dan, in heftige beweeging, en de aflaating van een en ander Artykel, en meerdere of mindere verandering in andere voort. Dit was ook het geval, ſchoon in mindere maate, ten opzigte van de Proclamatie; de Geleidbrief ging met goedkeuring door (†).

Aanmerkingen van de Commisſie uit de Gewapende Burgers daar op.

De gemaakte veranderingen ſmaakten geheel niet aan de Commisſie, uit welker boezem het eerſte Ontwerp voortkwam (§). De in *'s Haage* gebleevene Leden beſchouwden het als een geheel nieuw Ontwerp, van het naar den wensch der Gewapende Burgermagt vastgeſtelde en uitgebragte, niets dan de ſchaduw hebben-

(*). *Dagverh. der Nat Verg.* I. D. bl. 420. 422.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 433—443.
(§) Zie hier boven bl. 131.

bende, terwyl het *geheele* weezen veranderd was, en een geheel nieuw beſtaan hadt, in menigvuldige opzigten geheel afwykende van, en ſtrydig met het voorgaande. Uit deezen hooſde wilden zy met het beſluit verbeid hebben, tot dat zy hunne nadere bedenkingen zouden hebben ingediend (*).

Breed ſpraaken zy van de eenpaarigheid des beſluits tot het indienen van hun Plan, op last en uit naam der Gewapende en daar toe bevoegde Burgerſchaar van het geheele Gemeenebest. Ten opzigte van *Stad en Lande* (†) 'er by voegende, dat ſchoon het hier van uitgezonderd was, egter de Gewapenden, in dat Gewest, van alle beraamingen en werkzaamheden kennis gedraagen, en zich daar tegen nimmer uitdruklyk verzet, veel min eenige afkeuring of bedenkelykheid opgegeeven hadden (§).

Wat hier over van *Amſterdam* geſchreven werd.

Dan de Raad der Gemeente van *Amſterdam* verſtendigde de Nationaale Vergadering, dat zy nimmer in het afzenden deezes Briefs ingeſtemd hadden, als hebbende nooit Afgevaardigden ter dier Vergadering gezonden: daar de Burger RUYSCH in dezelve, wegens *Amſterdam*, verſcheenen, ſlegts gelast was om te zien wat 'er zou voorvallen; dat de Burger HESPE hem, ten dien einde, opgevolgd, door

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 302.
(†) Vergelyk daar mede bl. 132 hier boven.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 302.

ev. BOEK. 1796.

door hun was terug ontboden: weshalven zy dien Brief ter verantwoording lieten van alle zulke Lichaamen, als die de Afgezondenen daar toe gevolmagtigd hadden (*). — Men drong, van wegen de Commisie, aan, om dien Brief uit handen der Nationaale Vergaderinge te ontvangen; doch zonder vrugt (†). Met *Gelderland* was dezelve deswegen in moeilykheden ingewikkeld (§).

Wederspraak van het gestelde in het tegenvertoog.

Eerlang werd 'er een Verslag uitgebragt over den veel gerugtswekkenden Brief der Commisie, strekkende om aan te toonen het dwaalende des begrips daar in beweerd, als of het door hun ingediend Stuk, alleen ter Bekragtiging, aan de Nationaale Vergadering was overgegeeven, en geenzins zodanig een voorwerp van raadpleeging hadt behooren te worden, dat daar uit een aanmerkelyk verbeterd, of geheel nieuw Plan, zou kunnen ontstaan. De Gelastigden in deezen oordeelden, dat zy aan geen Plan of Ontwerp, door wien ook ontworpen, of goedgekeurd, gehouden waren. De Nationaale Vergadering stondt in 't zelfde gevoelen. Hier uit was het nieuwe Plan gebooren, waar in men grootlyks de leidraad des ingedienden Ontwerps volgde. — Het voorgestelde begrip, als of de Volksgoed-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 329. vergeleeken met bl. 520

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl 374.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 481.

goedkeuring, of althans van de Gewapende Burgermagt, zou vereischt worden, werd gewraakt, en het aangevoerde als of de Burgeryen meest overal reeds op den voet des ingeleeverden Ontwerps waren ingericht, ontkend. Terwyl men het voorgesteld verwyl om de gedagten der der Commisie in te neemen, verwierp. In 't kort, de Commisie der Vergaderinge tot dit stuk benoemd, was van oordeel, dat men, in het by dien Brieve gedaan verzoek, niet behoorde te treeden; maar met het onderzoek des nader ingedienden Verslags voortgaan. — Het besluit viel om dit Verslag te omhelzen, en de raadpleegingen op het nader ingediend Plan te hervatten, en voort te zetten (*). CV. BOEK. 1796.

In het begin van Herfstmaand was de Commisie tot dit Plan in gereedheid met een Ontwerp, geschikt „ om," gelyk zy spraaken, „ de Burgerwapening eenmaal „ tot dien trap van volkomenheid te bren„ gen, dat zy als Verdeedigster der Vry„ heid en Onafhangelykheid van dit Ge„ meenebest, en de steun der wettige „ en door den algemeenen Volkswil daar„ gestelde Geconstitueerde Magten, zo „ wel als de schrik der Vyanden van rust „ en orde, zou kunnen beschouwd wor„ den." Het Plan der Burgerwapening ingediend.

Noodig oordeelde het de Commisie om, by gelegenheid deezer overlevering, een Aanmerkingen te dier gele-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 402.

cv. BOEK. 1796.

genheid voorgedraagen.

een woord te zeggen, wegens de Requisitie. Het Reglement gaf aan de Nationaale Vergadering geene andere beſchikking over de Georganiſeerde Burgermagt dan voor zo verre de Gewapende Burgers zich vrywillig daar toe zouden leenen. Het Reglement onſchendbaar vasthoudende, keurde zy het van het hoogſte belang alles aan te wenden om aan de denkwyze des Volks, hoe langs hoe meer, die leiding te geeven, welke haar met de Republikeinſche deugden en pligten kon gemeenzaam maaken, en de Natie, als het ware, voorbereiden tot het uitoefenen van dezelve op zodanig eene wyze, als haar in 't vervolg, van tyd tot tyd, door het belang, en den nood des Vaderlands, zou kunnen voorgeſchreeven worden. Zy wilden de Hoogstgeconſtitueerde Magten, in elk Gewest, ten ſterkſten aangemaand hebben, om, daar het oogmerk van eene welgeorganiſeerde Burgerwapening niet enkel kon zyn, om een ieder in zyn Huis, Plaats of Gewest; maar, ingevalle van nood, ook het gemeene Vaderland, tegen buitenlandsch Geweld te verdeedigen, zodanige maatregelen te beraamen als noodig zouden zyn om den yver en geestdrift des *Bataafſchen* Volks op te wekken, en tot die hoogte te verheffen, dat de Gewapende Burger, zyne verpligting gevoelende, om, in geval van nood, niet alleen tot verdeediging van eigen Haardſtede, daadlyk werkzaam te zyn; maar ook *daadlyk*, wanneer de noodzaaklykheid zulks

zulks vereischte, op het voetspoor zyner braave Vooronderen, waar men menigvuldige onwraakbaare bewyzen van aantrof, overal, waar de nood van *Nederland* hem mogt roepen, zyne Medeburgeren, tot verdeediging der Vryheid tegen de aanslagen van buitenlandsche Vyanden ter hulp te snellen. De gepastheid, ja noodzaakelykheid, hier van beweerden zy op verscheide gronden. — Nog herinnerden zy de Vergadering, dat de thans nog plaats hebbende orde van zaaken hun belet hadt, in zommige opzigten, de Burgerwapening tot die Eenheid te brengen, voor welke zy vatbaar zou geweest zyn, indien zy daar in, door het Reglement niet waren verhinderd geworden; waarom zy oordeelde, dat by, of naa de vaststelling der Constitutie, indien dezelve, zo als zy hoopten en vertrouwden, gegrond zou weezen op de Een- en Ondeelbaarheid der Republiek, daar omtrent zodanige nadere voorzieninge zou moeten gedaan worden, als de veranderde omstandigheden, in dat geval, medebragten (*).

CV. BOEK. 1796.

Veelvuldig en langduurend waren de Zittingen, in welke dit Plan, van stuk tot stuk, overwoogen werd. Veele aanmerkingen vielen 'er op, die deels omhelsd werden, deels eenige verandering en verschikking veroorzaakten, of ook geheel en al wegvielen. Tot derzelver op-

Over het vrylaaten der *Doops gezinden* in den Wapenhandel.

(*) Het Ontwerp is voorhanden in het *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 84—103.

CV. BOEK. 1796.

opgave kunnen wy ons niet inlaaten, zy zouden een geheel Boek beslaan (*). Alleen kunnen wy niet voorby iets daar uit aan te roeren, over de algemeenheid dier verpligting voor Burgers, die den bepaalden ouderdom bereikt hadden. Ten allen tyde, naa het vryftryden der Republiek van de *Spaanſche* Dwinglandy, waren de Ingezetenen, onder den naam van *Mennonieten* of *Doopsgezinden* bekend, die wel geen groot aantal, in vergelyking met het geheel, uitmaaken; maar onder welken men aanzienlyke en zeer vermogende Burgers telde, van den Wapenhandel, als by hun een gemoedlyk bezwaar uitmaakende, ontheeven geweest, veel al geld, op de eene of andere wyze geheeven, voor dien vrydom betaalende. Ruimer begrippen hadden, van tyd tot tyd, omtrent dit ſtuk, plaats gegreepen, en deeze zich byzonder geopenbaard in en omſtreeks den Jaare MDCCLXXXVII, wanneer veelen vrywillig de Wapenen hadden aangegord, gelyk onze Geſchiedenis van dit Tydperk uitwyst; doch was het Wapenvoeren, by die Gezindheid, in verre na niet algemeen geworden.

Verſchillende gevoelens over het

Deeze geſteldheid dier Gezinte, en die gehoudene handelwyze, deedt onder de Artykelen, de zodanigen betreffende, die be-

(*) Men vindt de opgave dier Raadpleegingen in het *Dagverh der Nat. Verg.* III. D. bl. 399. 407. 414. 420. 439. 447. 455. 462. 470. 479. 487. 494. 502. 511. 519. 525. 533. 542.

begeerden vrygeſteld te worden, plaatzen, cv.
„ Alle Leden van Godsdienſtige Gezind- BOEK.
„ heden, die het voeren van Wapenen ——
„ voor ongeoorloofd houden; mits zy de 1796.
„ zelve nimmer te vooren gedraagen, of Artykel deezen betreffende.
„ zich daar toe bereid getoond hebben." —
Niet weinig viel hier over te beraadſlaagen, en wyd liepen de gevoelens van één. —— Eenigen oordeelden het met alle billykheid ſtrydig, dat men thans de Leden der *Doopsgezinde* Broederſchappe, die altoos, uit hoofde hunner Godsdienſtige gevoelens, van het draagen der Wapenen vry geweest waren, daar toe zou noodzaaken; dat dit niet dan de grootſte onaangenaamheden zou te wege brengen, en zulks de verregaandſte onbillykheid zou weezen; daar zy zich, door alle tyden heen, betoond hadden Verdeedigers en Voorſtanders der Vryheid te zyn, en het Vaderland kragtdaadig, met hunne bezittingen, in tyden van nood, hadden bygeſtaan. —— Anderen vermeenden, dat 'er geene uitzonderingen van het eene Kerkgenootſchap boven 't andere, in aanmerking moesten komen, dat, daar de verpligting, om den Vaderlande ten dienst te zyn, algemeen is, zy, die de voordeelen daar van genooten, ook deelen moesten in alles wat tot bevordering en inſtandhouding van 't zelve kon ſtrekken; dat men door die uitzonderingen dagelyks nieuwe Sekten zou zien ontſtaan, welke het voor zich ongeoorloofd zouden rekenen de Wapenen te draagen. —— De uitzondering

ev. BOEK. 1796.

der geenen, die immer voorheen, de Wapens gedraagen of alleen zich daar toe bereid getoond hadden, dagt zommigen te sterk, aangemerkt het beloop der tyden en zaaken eene kortstondige verlaating van eens omhelsde begrippen kon te wege brengen, terwyl die begrippen naderhand met de oude kragt, voor den geest opkwamen. —— De vryheid van Wapenhandel wilden anderen, dat bepaald zou worden tot de zodanigen, die, naar de oude Leerbegrippen der *Mennonieten*, in gemoede, geen Wapens voeren, geen Eed doen en geen Regeeringsposten bekleeden konden.

Bepaaling van dit Artykel.

SCHIMMELPENNINCK verklaarde, aan den eenen kant, wel doordrongen te weezen van het gevoel der billykheid, dat Leden van zodanige Genootschappen, welke, *zints veele verloopen Eauwen*, getoond hadden een gemoedelyk bezwaar in het draagen der Wapenen te hebben, ook *nu* niet zouden gedwongen worden hun gemoed geweld aan te doen; doch dat hy, aan den anderen kant wel wenschte, dat de Vergadering, door eene kleine verandering, op dit stuk, aan de Natie blyk gaf van te willen waaken tegen de misbruiken, tot welke deeze ontslagverleenende uitzondering welligt aanleiding zou kunnen geeven by zodanigen, die, gelyk hy zich uitdrukte, *hun Geloof met eenige Artykelen van Convenientie zouden willen amplieeren*, om zich, onder begunstiging van zodanig een Geloof van de waarneeming van zeer gewigtige Burgerpligten te kunnen

zen verschoonen. Geenzins wilde hy deeze bedenking tegen de tegenwoordige, in ons Vaderland bestaande, *Doopgezinde* Gemeentens ingericht hebben, veel min dezelve van dit uitzonderende Ontslag berooven, by 't welke zy zo lang gehandhaafd waren; doch gaarne tegen het misbruik gewaakt zien. Hy stelde voor, om het ontslag van Wapenvoeren te vergunnen, *alleen aan die Godsdienstige Genootschappen, welke zodanige gemoedlyke bezwaaren mogten hebben, reeds van ouds opgericht en thans nog in den Vaderlande aanwezig.* Overeenkomstig hier mede werd dit Artykel veranderd (*).

CA. BOEK. 1795.

De Provinciaale Raad van *Zeeland* verstendigde by eenen Brieve de Nationaale Vergadering, dat het Reglement van Burgerwapening, thans bepaald, wel ontvangen was, als mede dat zy 't zelve ter overweeginge van het Provintiaal Bestnur, op de eerstkomende Vergadering, zou brengen. Schor klonk dit voorstel veele Leden in 't oor: dewyl aan de Nationaale Vergadering, by het Reglement de Organisatie van de Gewapende Burgermagt was toegekend; en dus een Plan by dezelve bepaald, niet weder ter overweeging van een der Gewesten kon worden gebragt. Zy oordeelden, dat dusdanig een voorslag met verontwaardiging moest verworpen worden. Zulks geschiedde (†).

Zeelands voorstel om het den Volke voor te stellen, verworpen.

Naar-

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* III. D. bl. 408. 420-422.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 451

CV. BOEK.

1796.

Zwarigheden door die van *Haarlem* tegen een en andere byzonderheid in het Plan.

Naardemaal dit Plan vervaardigd was vóór het genomen Besluit tot de Een- en Ondeelbaarheid, kon 't zelve niet op dien grondslag gevestigd of naar dit beginzel ingericht weezen. Zo werd, onder andere, gesprooken van het toevertrouwen der byzondere Directie aan Leden uit de Hoogstgeconstitueerde Magt van elk Gewest; dit kon, naar het oordeel van de Leden der Gewapende Burgermagt te *Haarlem*, die anderzins de *Baataafsche* Burgermagt als een weezenlyk deel der aanstaande Constitutie, en als derzelver bolwerk beschouwden, op den duur, niet bestaan met het Besluit tot de Een- en Ondeelbaarheid. Zy maakten daarom veel zwaarigheids om een Reglement, waar in zo veel van een Regeeringsvorm, die ras geheel zou verdwynen, gesprooken werd, door een plegtigen Eed of Belofte te bekragtigen. Noodig keurden zy het, om by den Eed de bepaaling te voegen; „ Dat die Eed naa de In„ voering der Constitutie, of zo veel eer„ der als het Volk in de byzondere Ge„ westen zou goedvinden, de Provintiaale „ Bestuuring te doen ophouden, van gee„ ne verbindende kragt zou weezen; „ maar dat men, van dien tyd af aan, ont„ slaagen zou zyn van den gedaanen Eed; „ als mede, dat by de invoering van het „ Reglement, zou worden verklaard, dat „ hetzelve, naa de Invoering der Consti„ tutie, van alle Provintiaale Bestuuring „ zou worden gezuiverd, zonder eg-

„ ter

„ ter aan eene Reorganisatie blootgesteld cv.
„ te zyn." BOEK.

In de Belofte zelve kwam eene uitdrukking voor, welke deeze Gewapende Burgers voor onbestaanbaar hielden, met de Oppermagt des Volks: naamlyk gehoorzaamheid te belooven aan Reglementen *nog te geven*: en dus aan iets waar van niemand hunner kennis droeg of kon draagen. Zy wilden die woorden, als mede alle Artykels daar toe betrekkelyk, in dien Eed, geheel vernietigd hebben. 1796.

Zonder het wegneemen dier bezwaaren konden zy niet van zich verkrygen, zich op nieuw in de *Bataafsche* Gewapende Burgermagt te verbinden; terwyl zy, integendeel, wanneer de Vergadering, ten genoegen der Burgery, deeze punten goedkeurde, zich hoe eer hoe liever georganiseerd zagen: daar zy zulks als allernoodzaaklykst voor de goede zaak van de geheele *Bataafsche* Republiek en byzonder voor *Haarlem* aanmerkten (*).

Aan eene Commissie was het invoeren des Plans van Algemeene Burgerwapening opgedraagen. Hier toe was eene Proclamatie aan den Volke noodig. De Representant VREEDE hieldt der Nationaale Vergadering een stuk, daar toe ingericht, voor, 't geen met zeer weinig aanmerkingen, aangenomen en vastgesteld werd. Hetzelve draagt zo veele kenmerken van den yvergloed dier dagen om den Burgerwa- Proclamatie aan den Volke, wegens de Burgerwapening.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 290.

CV. BOEK. 1796.

wapenhandel tot stand te brengen, dat wy ze onzen Leezeren niet mogen onthouden. —— „ *Bataaven!* Zoudt gy een Vry „ Volk willen zyn, en niet de Wapenen willen draagen tot verdeediging „ van uw Vaderland! Dat de Alleenheerscher, dat Aristocraaten, die in hunne „ Medeburgers slegts afhangelingen beschouwen, de Wapenen alleen aan bezoldigde handen toevertrouwen, om, „ naar willekeure, te kunnen bevelen en „ heerschen. —— Een vrye Natie is gewapend. —— Haare Burgers schaaren „ zich om het heiligdom der Vryheid als „ een ringmuur, die niet is om te werpen. —— De jalousche Nabuur ziet, „ met grimmige spyt, de onmogelykheid „ om zich een Volk afhangelyk te maaken, dat voor de Vryheid gewapend „ is. —— En wee den Burger, die inwendig der Vryheid eene schendige hand „ zou durven toereiken, en staan na Alleenheersching, of willekeurig Gezag!

„ Trouwens zodanige waren de algemeene beweeggronden, die, in alle tyden, vrye Volken de Wapenen hebben „ in handen gegeeven.

„ Hier door werd de heldhaftige *Zwitzer*, in zyn hemelhoog gebergte, onoverwinnelyk, terwyl hy zyne stroomen „ verfde met het onwaardig bloed zyner „ onregtvaardige Aanvalleren. —— Hier „ door zegepraalde de *Americaan* op de „ gehuurde Benden, door het *Britsch* Ministerie na dat Werelddeel gezonden;

„ de

„ de hand der Overwinning ſchonk hem
„ de Vryheid, en haare ſchelle Zegetoo-
„ nen ontwaakten het eerst 't verbaasd *Eu-*
„ *ropa*, dat in den doodſlaap der Slaaver-
„ ny geklisterd lag. —— Hier door heb-
„ ben de *Franſchen* hunnen roem verwor-
„ ven — de *Franſchen*, die, naa dat zy
„ hunnen laatſten Tyran voor het oog der
„ Volken geſtraft hadden, en der Vry-
„ heid een Throon geſticht, die aan bei-
„ de Poolen reiken zal!

CV. BOEK. 1796

„ En zou 'er in de Geſchiedrolle der
„ Volken van de *Bataaven* niet geſproo-
„ ken worden? Ja, Medeburgers! wy
„ hebben ſlegts het voetſpoor onzer dap-
„ pere Voorvaderen op te treeden, en
„ de roem onzer Natie zal by het laatſte
„ Naageſlacht gekend worden!

„ Het Bondgenootſchap met het krygs-
„ haftig trotsch *Rome* beloonde reeds de
„ dapperheid der *Bataaffche* Legerbenden,
„ door CLAUDIUS CIVILIS aangevoerd. —
„ De vrye *Fries*, ſchoon dikwerf, door
„ der *Romeinen* onberekenbaare Overmagt,
„ te ondergebragt, hief telkens weder,
„ met dezelfde fierheid, het hoofd om-
„ hoog, en ſchudde zyne ondraaglyke
„ ketens af, zo dikwerf de kans hem
„ eenigzins gunſtig ſcheen.

„ Zouden wy dan alleen de beroemde
„ Naamen onzer Voorvaderen behouden
„ hebben, en hunne Deugden met hun
„ in het graf verzonken zyn? Neen,
„ Medeburgers! neen, alle volgende tyd-
„ vakken onzer Geſchiedenis ſpreiden den

CV. BOEK. 1796.

„ zelfden Krygsroem der *Bataaven* ten
„ toon. — Hier zien wy onzen grond
„ doorweekt met het bloed onzer Voor-
„ vaderen, omgekomen in de tallooze
„ Oorlogen tusſchen *Hollanders*, *Stichte-*
„ *naars* en *Friezen* — Oorlogen, die
„ wel alleen om het baatzugtig belang
„ van hunne kleine Tyrannen onderno-
„ men werden; doch die egter niet na-
„ laaten zo veele bewyzen op te leveren
„ van de Krygsdeugd, die hun bezielde.
„ Is *Spanjes* trotsch niet, ten grooten
„ deele, door der *Bataaven* Burgermagt
„ gefnuikt geworden? — Dat wy hier
„ herdenken aan den hardnekkigen, maar
„ op 't laatst bezweeken tegenſtand van
„ *Haarlem* — aan de hardnekkige, maar
„ gelukkige verdeediging van *Leyden* en
„ *Alkmaar*. — Dat wy hier herdenken
„ aan den onverzaagden heldenmoed der
„ *Watergeuzen*, by het inneemen van den
„ *Briel*, wier ſtout gedrag de laatſte Naa-
„ neef nog zal bewonderen. — Ja de
„ *Franſchen*, met ons in het juk gekneld,
„ die Vyanden; maar nu, met ons vry,
„ en onze Broeders! — de *Franſchen* wee-
„ ten, welk een tegenſtand *Hollandsch*
„ Burgermagt hunnen Veertienden LODE-
„ WYK gebooden heeft, toen hy, naa tot
„ *Bodegraave* te zyn doorgedrongen, eg-
„ ter tot eenen verhaasten aftocht gedwon-
„ gen werd. Zyn Eedverwant, *Munſters*
„ Opperheer en Biſchop, heeft toen on-
„ dervonden, wat den *Groninger* Burger
„ vermag, wanneer hy voor Haardſtede

„ en

„ en Altaaren het zwaard getrokken CV.
„ heeft. —— En *Frankryks*, en *Enge* BOEK.
„ *lands* vereenigde Vlooten, ten zelfden ——
„ tyde uit Zee geslaagen, hebben aan 1796.
„ *Holland*, *Zeeland* en *Friesland* den roem
„ geschonken, dat zy de grootste Zee-
„ helden van hunnen tyd hebben voort-
„ gebragt, en een overtuigend bewys in
„ het licht gesteld, dat der *Bataaven* hel-
„ denmoed voor die van geen Volk be-
„ hoeft te zwigten.

„ Trouwens, zouden wy het Tydvak,
„ dat wy beleefd hebben, geheel moe-
„ ten overslaan? Is dat juk, dat ons,
„ in MDDCLXXXVII is om den hals ge-
„ wrongen, ons opgelegd zonder dat 'er
„ blyken gegeeven zyn, dat *Neerlandsch*
„ Burgermagt, met meerder trouw en
„ beleid aangevoerd, zyne Vryheid met
„ geen beteren uitslag zou verdeedigd
„ hebben; zyn dan de uitgeweekene *Ba-*
„ *taaven* niet met hunne *Fransche* Mede-
„ broeders deelgenooten geweest van hun-
„ ne Overwinningen? Zyn zy niet in
„ hun Vaderland weder terug gekomen,
„ met het Zwaard in de vuist, en met
„ Krygsloof om de hairen?

„ En wie kan *Utrechts* grond naderen,
„ zonder eerbied te gevoelen voor de
„ asschе van den dapperen VISSCHER en
„ den braaven VAN DER VLERK, die
„ daar bewaard wordt, wier bloed, by
„ het herleeven van *Neerlands* Helden-
„ moed, het eerst voor de Vryheid ge-
„ stroomd heeft; toen zy aan de *Vaart*

„ toonden, dat ook *Nederlands* Burgermagt
„ op geoefende Militairen de heerlykste
„ overwinning bevegten kon. — Ja,
„ Medeburgers! het kan niet anders zyn,
„ of gy gevoelde dat zelfde heldenvuur
„ nog in uwen boezem gloeijen, toen gy
„ van ons begeerd hebt, dat wy een Plan
„ van Burgerwapening voor de geheele
„ Republiek zouden ontwerpen, en U
„ in eene geregelde Krygsmagt afdeelen.
„ Aan dit groot, dit uitgebreid werk
„ is door ons voldaan. 't Is waar, wy
„ hebben dat Plan moeten schoeijen naar
„ den aart van het Reglement, tot Byeen-
„ roeping der Nationaale Vergadering;
„ hier in vonden wy onze bepaalingen. —
„ Maar, daar gy uwe begeerte verklaard
„ hebt, dat de *Bataafsche* Natie moest
„ gewapend zyn, is ons dat verlangen
„ van U, is ons het grootsch voorbeeld
„ onzer Voorvaderen, in vroegere tyd-
„ perken gegeeven, een waarborg voor
„ den gelukkigen uitslag onzer poogin-
„ gen, daar wy U thans, ingevolge van
„ dat door ons beraamd Plan, oproepen,
„ om de Wapenen in handen te nee-
„ men. — Van hier dan alle tegenstrib-
„ belingen van kleinhartigen! Van hier
„ alle beuzelagtige tegenspraak van ver-
„ slaafden, die door het harde juk, dat
„ zy zo lang gedorscht hebben, van al-
„ len Republikeinsch gevoel — van alle
„ verpligtingen, op vrye menschen rus-
„ tende, vreemd zyn.

„ 't Is slegts ruim twee honderd jaren,

„ 't is

„ 't is flegts zints de tyden van CAREL DEN VYFDEN, dat ſtaande Legermagten bekend zyn; maar ook van die tyden tellen de Volken het verlies hunner Vryheid. Of zoudt gy het niet weeten, Medeburgers! dat onder het Despotisme, een hand vól Grooten en een drom Soldaaten; meeſtal uit de geringſte klaſſe des Volks genomen, zamenſpannen — zamenſpannen om de Stemgeregtigde Burgerſchaar tot een Niet en een afhangelyk Lichaam te te maaken — haar, die de kragt der Natie is, en in wier boezem haare Oppermagt in de daad huisvest.

CV. BOEK. 1796.

„ Geheel het tegendeel is de ſtaat van een Vry Volk — daar is ieder — daar zyn alle handen gewapend — en gewapend Burger, en Militair zyn Zoonen van één Vaderland — zyn Broeders, bezield met dezelfde beginzels om het Vaderland te beſchermen, en de Vryheid te bewaaren, die het geluk en de welvaard van allen, in haare zegenende handen draagt.

„ Denkt egter niet, Medeburgers! dat wy U tot het opvatten der Wapenen oproepen, om ſtraks U in 't Veld te brengen. — Het betaamt wel aan geen Vryman, dat hy hier door zou worden afgeſchrikt; maar het is egter onze bedoeling niet — veel eer wenſchen wy, dat, in 't kort, een lieve Vrede perk ſtelle aan al het eindloos bloedvergieten: dan mogt gy, of nu, of in het

„ ver-

CV. BOEK. 1796.

„ vervolg, ondanks onze vuurige wenschen, ooit tot verdeediging uwer Have „ en Bezittingen, geroepen worden; mogt „ de hoogſte nood des Vaderlands eenmaal tot zyn beſcherming, uwen ſtrydbaaren arm vorderen — dan verwagten „ wy vaſtlyk, dat de oude Krygsdeugd „ der *Bataaven* weder in U zal leevendig „ worden; dat gy gedagtig aan de groote „ voorbeelden uwer Voorvaderen, noch „ gevaaren, noch vermoeijenisſen U zullen te groot zyn; maar dat gy den voor „ U zelven onſterflyke Eerlaurieren zult „ behaalen, en de zegeningen van het „ dankbaar Vaderland U zullen vergezellen, tot aan uwen jongſten leevensſnik!"

Aanmerking daar op terug gekaatst.

„ Deeze Proclamatie, aan den Volke droeg de zigtbaarſte kenmerken, in ſtyl en taal, dat de Voordraager VREEDE niet alleen de Mededeeler, maar ook de Steller was van een ſtuk, waar op de Volksvertegenwoordiger NIEHOFF de aanmerking maakte, dat dezelve, tot beter verſtaanbaarheid voor het Publiek, meer in den Volksſtyl hadt moeten geſteld worden. Dan hy hadt naauwlyks uitgeſprooken of SCHIMMELPENNINCK gaf te verſtaan, van gevoelen te weezen, „ dat het zeer te „ bejammeren zou zyn, indien het Volk „ die taal niet verſtondt, en dat, zo dit „ ongelukkig plaats mogt hebben, het „ dan meer dan tyd was, om het daar „ aan te gewennen (*)."

Meer

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 607. en

IV

Meer dan gelukwenſchingen, met een grootſchen woordenpraal by de Nationaale Vergadering uitgeſtort, behelsde de begroeting van wegen het Committé tot de zaaken van de Marine. Immers, naa een korten aanloop, wegens de verandering in 't beheer van 's Lands zaaken, waren zy ter Vergaderinge gekomen, „ om Ulieden," zo ſprak de Woordvoerder, „ in „ wier Perſoonen wy de Oppermagt des „ Volks eerbiedigen, de behoorelyke hulde aan te bieden, met de plegtigſte „ verzekering, dat hetzelve Uwe, ten „ heil van den Lande te neemene beſluiten ſteeds ten rigtſnoer hunner werkzaamheden zou ſtellen — werkzaamheden, die zo veel invloeds zullen hebben op het vestigen uwer Vryheid en „ Onafhangelykheid, ja van wier goed „ ſucces het ſtaan of vallen van dit Gemeenebest zal afhangen — werkzaamheden, herzeg ik, welke het *Britſche* „ Ministerie, niettegenſtaande deszelfs geduchte Zeemagt, met even zo veel „ vreeze beſpiedt, als de *Bataafſche* Natie van dezelve onverduldig het herſtel „ van zynen voormaaligen op de beide „ Halfronden wyduitgeſtrekten Koophandel, beſcherming van Scheepvaard, herwinning van onſchatbaare *Oosterſche*, „ en verdeediging van aangelegene *Wes-*

ter-

1796. Begroeting van het Committé van Marine aan de Nat. Vergadering.

IV. D. bl. 367 *en v.* By den voordragt van het Gewestlyk gebeurde, ten deezen Jaare, hebben wy hier en daar vermeld, welk de uitwerking was van die Proclamatie.

„ *ſerſche* Bezittingen verwagt, en door wel-
„ ke het Committé, indien het hetzelve
„ niet aan de noodige Fondſen ontbree-
„ ken zal, eens wenſcht in ſtaat te zyn
„ om dit Gemeenebest tot den voorigen
„ luister terug te brengen, en de Vry-
„ heid der Zeeën daar te ſtellen.

„ Doortrokken met de yverigſte zugt tot
„ heil van het gemeene Vaderland, is het
„ Committé ſteeds, zedert deszelfs eerſte
„ erectie, in deeze edele taak volyverig
„ bezig geweest, het vermeent zich hier
„ op, voor het oog der ganſche Natie, te
„ kunnen beroepen, 't geen heeft kun-
„ nen opmerken, tot welk een trap van
„ hoogte 's Lands Zeemagt, zedert January
„ des voorleden Jaars, reeds is opgebeurd
„ uit den afgrond van diep verval, waar
„ in dezelve, op dien tyd, verzonken
„ was, en zulks niet tegenſtaande het
„ zelve, by aanhoudenheid, door de traa-
„ ge Furniſementen der reſpective Bond-
„ genooten, hoe zeer wy van de wel-
„ willenheid, doch tevens het onvermogen
„ van zommigen overtuigd zyn, in de
„ geconcedeerde Petitien van *Tien* Mil-
„ lioenen, met nog *Vyf* tot afbetaalinge
„ van oude Schulden, voor het verloo-
„ pen Jaar, waar van ruim *Zes* Millioe-
„ nen ſlegts in de Kas der Marine zyn
„ geſtort geworden, in zyne operatien
„ is belemmerd geweest (*).

„ Het

(*) Een Tabelle hier van handigden zy te dee-
ger gelegenheid over.

„ Het zy ons dus vergund, Burgers Re- 1795.
„ presentanten! hoe ongaarne wy Klaag- EINDE
„ toonen onder de Feestgalmen tragten ——
„ te mengen, dat wy, onder diep ge- 1796.
„ voel onzer indispensabele verpligting,
„ aangevuurd door de warme zugt voor
„ *Neerlands* hoogste belang, straks by
„ deeze plegtige Audientie, aan Ulieder
„ ernstige aandagt moeten aanbevelen,
„ den bekrompen, ja, wy zeggen niet te
„ veel, den benarden staat onzer Finan-
„ tien, welke Ulieder spoedige voorzie-
„ ninge zal vereischen, zal het Comitté
„ zyne reeds vergevorderde taak kunnen
„ volvoeren.

„ Wy moeten Ulieden rondborstig be-
„ tuigen, by den welmeenendsten yver,
„ en onvermoeiden arbeid, niet in staat
„ te zyn, zonder daarstelling van ge-
„ noegzaame Geldmiddelen, de beraam-
„ de maatregelen, om den Vyand afbreuk
„ te doen, tot de volgende Campagne
„ ten uitvoer te brengen. — Dat wy niet
„ te veel zeggen, getuigen onze Broede-
„ ren, die nog voor weinige dagen, met
„ ons werkten; doch, door de gebieden-
„ de stem des Volks ons ontrukt, thans
„ Leden deezer hoogaanzienlyke Vergade-
„ ring zyn, onder welken wy den ver-
„ dienstlyken PAULUS in den Presidiaalen
„ Zetel mogen begroeten. — Wy heb-
„ ben vermeend, geen oogenblik, Ulie-
„ den, van deezen toestand der zaaken on-
„ kundig te mogen laaten, wilden wy
„ ons onschuldig houden voor het groot

„ be-

„ belang der Natie; dan houden ons te-
„ vens verzekerd, dat uwe Wysheid, door
„ gepaste maatregelen, hier in, hoe moei-
„ lyk ook deeze uwe taak zyn, zal voor-
„ zien. — De ganſche Natie bezeft ze
„ met ons, en gevoelt de aangelegenheid
„ van het groote tydſtip, waar in zich
„ dit Gemeenebest, by zyne Herſchep-
„ ping, bevindt; een tydſtip, 't geen ie-
„ der *Nederlander*, ja gansch *Europa*, met
„ een opmerkzaam oog gadeſlaat, en ons
„ toekomſtig lot zal beſliſſen.

„ Dat, derhalven, Burgers Repreſen-
„ tanten! kloekmoedigheid en beleid, ge-
„ voegd by de naauwgezette betragting
„ der pligten, Ulieden, by het Regle-
„ ment, als door den wil des Volks be-
„ kragtigd, voorgeſchreeven, uwe daaden
„ met wysheid regele, dat heerschzugt,
„ vuig eigenbelang, of intrigue, nimmer
„ dit Heiligdom binnen ſluipe; noch twee-
„ dragt of partyſchap U verdeele; maar
„ veel eer hartlyke eensgezindheid, en
„ waare Vaderlandsliefde, uwe harten, als
„ Broeders en Leden van het zelfde Huis-
„ gezin, zamenſtrengele; ten einde de ge-
„ heiligde woorden van *Gelykheid*, *Vry-*
„ *heid* en *Broederſchap* geene ydele klan-
„ ken mogen worden bevonden, neen!
„ maar uw kragtig voorbeeld daar toe
„ ſtrekke, dat ieder *Nederlander*, hoe zeer
„ nog in denkwyze van zynen Medebur-
„ ger verſchillende, door de wysheid van
„ uw Beſtuur verlicht, zyne dwaalingen
„ erkenne, en met zyne Broederen, die

„ de

„ de onvervreemdbaare Regten van den Mensch en Burger wenschen uit te oefenen en tevens de daar aan verknogte Pligten betragten, dankbaare offers brengen op het altaar des Vaderlands. — Uwe geſtrengheid ſtraffe hun, die de Maatſchappy, onder eenigen glimp willen beroeren, en het Nationaal Gezag, als het dierbaarſte pand der Vryheid, aan Ulieden toevertrouwd, beledigen. Handhaaft met waardigheid, het gezag der Geconſtitueerde Magten. Zyt Beſchermers der verdrukte Onſchuld. Koophandel, Fabrieken en Trafieken, zo veele zenuwen van onzen Staat, ontvangen, onder uw Beſtuur, een nieuw leeven. Het Zedenbederf, de kanker der Maatſchappye, worde door heilzaame inrichtingen en verbeteringen van het Schoolweezen, als anderzins, beteugeld; nuttige Kunſten en Weetenſchappen, door Ulieden aangemoedigd; onvrugtbaare heiden in weelige akkers herſchaapen. Eindelyk de Koopman, de Handwerksman, de Kunſtenaar en de Landbouwer, juiche uwe verrigtingen toe, terwyl de Uitvoerende en verder Geconſtitueerde Magten, in de verſchillende vakken, door Ulieden aangeſpoord en gerugſteund, uwe tot heil des ganſchen Volks genomene Beſluiten, ten uitvoer brengen, waar toe het ons wel aan kragt; doch nimmer aan lust zal ontbreeken!

„ De Opper-regeerder van het Heelal, „ van

CV. BOEK. 1796.

CV. BOEK. 1796.

„ van wiens wenken alle raadslagen der „ Stervelingen afhangen, bekwaame ons „ allen hier toe, en verleene, op uw Be„ stuur, zynen milden Zegen! Hy neeme „ uwe Perſoonen onder zyne heilige en „ beſtendige hoede, en brenge uwe agt„ baare Naamen in Zegening over; tot een „ dankbaar, vry en laat Naageſlacht."

Beantwoording.

Te wagten was het, dat de Voorzitter, die zo lang in de zaaken van de Zee voorheen, en met nieuwe kragt, na de Omwenteling, hadt gearbeid, deeze Bezending met aandoening, en eene meer dan gewoone hartlykheid, zou ontvangen. Blyk hier van droeg diens antwoord. PAULUS ſprak; „ Burgers! nog naauwlyks, terug „ gekomen van myne zo kort geleedene „ geliefde Amptgenooten, thans zeer ge„ agte Medeburgers! van de aandoening, „ die my het verlaaten van uw Commit„ té, in welks oprichting ik zo veel deels „ hadt, en waar in ik met Ul. zo veel „ genoegen heb mogen ſmaaken, heeft „ veroorzaakt, wordt dezelve verleeven„ digd, door dit nieuw bewys, dat ik „ my waarlyk niet meer in Ulieder mid„ den, als wel eer, bevinde: want dan „ toch zou ik, by deeze plegtige gele„ genheid, my onder Ul. agtenswaardig „ Corps hebben mogen bevinden, en hoe „ aangenaam zou my dit niet ſteeds ge„ weest zyn! —— Dan dit zo niet heb„ bende mogen weezen, verheug ik my „ nogthans, dat het my mag gebeuren „ de mond deezer Vergaderinge tot Ul.

„ te

„ te zyn, en Ul. uit haaren naam, te be- CV.
„ danken, voor het goede, dat Gyl. over BOEK.
„ haar en haare beſluiten wel hebt gelie- ——
„ ven uit te boezemen. Zy zal tragten 1796.
„ daar aan ſteeds, zo veel in haar is, te
„ voldoen; en zy merkt den door Ul.
„ aan haar toegewenſchten Zegen, als een
„ welmoenend offer aan, dat door Ul. op
„ het Altaar der Vryheid, en van het Na-
„ tionaal geluk en voorſpoed, is aange-
„ bragt. Laaten Ulieder Amptsverrigtin-
„ gen, waar van gy U, tot hier toe, met
„ zo veel yvers, en goedgevolgs, gekweet
„ ten hebt, verder ſtrekken, tot bevorde-
„ ring van 's Lands Magt en Aanzien ter
„ Zeer terwyl het te hoopen is, dat het
„ deeze Vergadering zal mogen gebeu-
„ ren, Ul. de daar toe noodige Penning-
„ gen in handen te kunnen ſtellen; ten
„ einde de Natie het bedoelde effect van
„ uwe poogingen kan verwagten, waar
„ toe dezelve ondertuſſchen by aanhou-
„ dendheid ſtrekken moeten!" —— De eer
der Zittinge werd hun aangeboden (*).

Het leedt niet lang of de Vice-Admi- Aan-
raal DE WINTER vervoegde zich ter Na- ſpraak
tionaale Vergaderinge, de Burgers Repre- van den
ſentanten, met deeze korte woorden, be- Vice Ad-
groetende; „ 't Zyn de verſchillende plig- miraal DE
„ ten en bezigheden, die 's Lands Zee- WINTER.
„ officieren op dit oogenblik beletten, dat
„ Zylieden niet en Corps, voor Ul. kun-
„ nen verſchynen, om hulde aan deeze
„ Ver-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 11 en 109.

ev. BOEK. 1796.

„ Vergadering te bewyzen, en het genoe-
„ gen te betuigen, dat Zylieden gevoelen
„ van de geheele *Nederlandſche* Natie, in
„ deeze Vergaderinge vertegenwoordigd
„ te zien.

„ Ik kom dus, als Commandant en Chef
„ van 's Lands Vloot, en als Mede-officier
„ van dat Corps, in hunner aller naam,
„ Ulieden, op het plegtigst, verzekeren
„ van hunne trouwe en yver voor 's Lands
„ dienst, verknogtheid aan het Vader-
„ land, en aan de edele zaak der Vry-
„ heid. Wy wenſchen niets vuuriger,
„ dan dat, door uwe poogingen, en wyze
„ maatregelen, 's Lands Vloot welhaast
„ die verſterkingen moge erlangen, om
„ den trotsch eens jaloerſchen Vyands te
„ beteugelen, en dat de Nieuwe Vlag van
„ 's Lands Marine, die zo veel aanmer-
„ kelyker is, om dat dezelve op den ei-
„ gen dag ontrold werd, toen Gylieden
„ alhier, voor de eerſte maal *Neerlands*
„ Volk vertegenwoordigde, eenmaal mag
„ worden, de ſchrik onzer Vyanden, en
„ een ſteun en beſchermer van onze thans
„ vervallene Koopvaardyvaart.

„ 't Is uit die zekere overtuiging, dat
„ het zo lang vergeeten Corps Zeeofficie-
„ ren, die nog nimmer, in deeze Repu-
„ bliek, een vast beſtaan gehad hebben,
„ dat ik dezelve aan Ul. aanbeveele, op
„ dat zy welhaast eene behoorelyke Or-
„ ganiſatie en verzekerd beſtaan mogen
„ erlangen, waar omtrent het Committé
„ van de Marine een Plan te uwer tafel
„ zal brengen.

„ Ik

„ Ik beſluit met Ul: de beſte Zegenin- CV.
„ gen toe te wenſchen, en dat Ul. ver- BOEK.
„ rigtingen mogen verſtrekken tot nut en
„ heil van Burgers en van het Vaderland!" 1796.

Het mogt deezen Vlootvoogd niet gebeuren de beantwoording zyner Aanſpraake uit den mond van den Voorzitter PAULUS te verneemen (*), geduurende diens ziekte, zyne Plaatsbekleeder, nu de Opvolger des overledenen op die aanzienlyke post, VAN DE KASTEELE, voerde DE WINTER dit woord te gemoete — „ Bur- „ Admiraal! Uwe verſchyning in deeze „ Vergadering, moet het Patriottisch En- „ thuſiasmus van elken Vaderlander gaande maaken. — Het zien van den Com- „ mandant en Chef van 's Lands Vloot, „ herinnert ons den roem onzer Voor- „ vaderen. — 't Is waar, de *Britſche* „ invloed deedt dien luister, een geruimen tyd, taanen; maar de zugt tot „ Vryheid doet wonderen. Hoe beantwoord.

„ De Zee, die ons de Vryheid gaf; de „ Zee, die ons onzen Rykom ſchonk; „ de Zee, die *Nederlandsch* roem ver- „ wierf; de Zee is nog ons Element — „ En de GOD onzer Vaderen, die *Ne-* „ *derland* ſterkte en zege gaf, is nog de- „ zelfde GOD. Hy zy onze toevlugt, „ onze verwagtinge!

„ Gaa met uwe Medehelden en over- „ win! — Deeze Vergadering zal on- „ der haare eerſte en aangenaamſte be- „ zig-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIV. D. bl. 306.

CV. BOEK. 1796.

„ zigheden tellen, voor 's Lands herſchaapen Zeemagt te zorgen. — Zeg aan „ uwe Vlootelingen, dat zy ons op het „ harte leggen.

„ De Allerhoogſte zy Ulieden ter beſcherminge en ten zegen, en geeve ons, „ dat de roem dien Gyl. verwerven zult, „ het vuur van Vaderlandsliefde by alle „ onze Landgenooten doe ontbranden, den „ moed by ieder ontſteeke, op dat met „ weluvereenigde kragten onze Onafhangelykheid gehandhaafd, onze Vryheid „ bevestigd, onze Koophandel beveiligd, „ onze Welvaard met onze Bezittingen „ herſteld, onze Vlag geëerd en onze „ Vriendſchap gezogt worde!"

Zo de verſchyning van DE WINTER ter Vergaderinge, als zyne aanſpraak en derzelver beantwoording, verwekte eene algemeene en zigtbaare aandoening by de Leden der Vergadering, en onder de aanſchouwers, in die maate, dat de Voorzitter met ſpreeken niet voleindigd hadt, of zommige Leden, en eenige Aanſchouwers op de Tribunen, toonden, door handgeklap, hunne goedkeuring. De aanmaaning des Voorzitters ſtaakte terſtond dit vreugdebedryf. Naar gewoonte kreeg hy de eer der Zittinge (*).

De nieuwe Lands Vlag in gevoerd.

DE WINTER gewaagde van het ontrollen der Nieuwe Vlagge voor 's Lands Zeemagt, ten dage der eerſte Zittingneeming van de Nationaale Vergadering. Die dag was

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 81 en 172.

was reeds door hun Hoog Mogenden be- CV.
paald, en vastgesteld, dat voortaan de BOEK.
Nationaale Vlag van deezen Staat zou
weezen de *Bataafsche* of zogenaamde *Hol-* 1796.
landsche Vlag; bestaande, gelyk allen bekend is, uit drie evenwydige horizontaale banden, van gelyke breedte, de bovenste rood, de middelste wit, de onderste blaauw. Dan voor zo verre de *Zeemagt van den Staat* betrof, hadt 'er een aanmerkelyk onderscheid plaats. Het langwerpige vierkant wit geschilderd stuk in het roode gedeelte gezet, *Jack* of *Jeck* genaamd, zou moeten bestaan in de Afbeelding van eene Maagd, in eene bevallige houding, op eenig loof, of groen, nederzittende, houdende een Speer, waar op de Hoed der Vryheid werd gedraagen, rechtstandig voor zich, met de eene hand vasthoudende en met de andere rustende op een Schild, waar op de *Romeinsche* Bundel en Bylen afgebeeld waren: terwyl aan haare voeten een Leeuw, in eene zittende of eenigzins liggende gestalte was afgemaald, zo dat hy met eene Voorpoot op den grond rustte, en met den anderen Klaauw de Speer, beneden de Hand der Maagd, omvatte, als willende zorg draagen, dat men de Speer niet aan de Maagd ontrukte; voorts met een zydelings gedraayden Kop, en norsch en grimmig gezigt buitenwaards en als naar buiten het Stuk omkykende. Een dergelyke Afbeelding moest in *Geus* en *Wimpel* praalen. Voorts zouden de Vice-Admiraals

CV. BOEK. 1796.

zo wel als de Schout by nagts Vlaggen, eenkleurig rood, wit of blaauw zyn, naar derzelver rang; dit zelfde zou plaats grypen ten opzigte van de Standaarts.

De Koopvaardyvaarders mogten geen andere dan de beſchreevene *Bataafſche* of *Hollandſche* Vlag eenvoudig voeren, zonder eenige Afbeelding hoe genaamd in dezelve. Schepen, Vlaggen daar mede beſchilderd voerende, zouden als niet onder de Vlag der Republiek vaarende, worden aangemerkt, en dus beroofd weezen van de gewoone beſcherming van 's Lands Zeemagt, van de gewoone *Turkſche* of andere Paspoorten (*).

ſtaatlykheid daar by in *Texel*.

Het invoeren deezer Nationaale Vlagge op 's Lands Oorlogſchepen, ter Reede van *Texel*, ging met veel ſtaatlykheids toe. Alles droeg zo zeer de kennelykſte blyken van de geſteltenis dier dagen, dat wy een verſlag deezer gebeurtenisſe onzen Leezeren niet mogen onthouden. —— Vier Gelastigden uit het Committé tot de zaaken van de Zee, de Burgers VAILLANT, SPEELEVELD en IN DE BETOUW, hadden zich na de *Texelſche* Rede begeeven. De Vice-Admiraals DE WINTER en REINTJES, de Schout by nagt BLOIS VAN TRESLONG, en alle Scheepsbevelhebbers, bevonden zich aan boord hunner Schepen. Het oogenblik waar op de Zitting der Nationaale Vergadering beſlooten werd, was het oogenblik, beſtemd om de Nieuwe

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 540.

we Nationaale Vlag aan den top der groote mast van 't Schip des Vice-Admiraals DE WINTER, Commandant van 's Lands Vloot, te ontrollen. Zulks geſchiedde. Op het gezigt daar van hoorde men het gebalder des Geſchuts van alle de Oorlogſchepen daar ter Reede. Elk derzelven begroette deeze nieuwe Zee-banier, met één en twintig ſchoten, door den Vice-Admiraal DE WINTER met een gelyk getal ſchoten beantwoord. CV. BOEK. 1796.

Het Committé hadt maatregelen genomen, om, aan den eenen kant, 's Lands Zeevolk de waarde van deezen Dag te doen gevoelen; en, aan de andere zyde, denzelven te doen dienen tot opwekking en aanvuuring van dien geest, welke de *Bataaven*, in vroegere dagen, door de dapperheid der Zeehelden tot dien trap van luister en ſchrik opgevoerd hadt.

Aan boord van het Schip *de Vryheid*, door DE WINTER gevoerd, gaf deeze een Middagmaaltyd, op welken alle de te ſcheep zynde Bevelhebbers genoodigd waren, nevens de derwaards Gelastigden. Zo ras het ſchieten der Oorlogſchepen en het beantwoorden daar van door den Commandant der Vloote geëindigd was, verſcheenen de Afgevaardigden op het halfdek, en een hunner deedt de volgende Aanſpraak.

„ Medeburgers! Ziet daar dan eindelyk, naa meer dan twee Eeuwen, het tydſtip gebooren, het welk onze dappere Voorvaders zo zeer, maar te ver- Aanſpraak aan het Zeevolk.

CV. BOEK. 1796.

„ geefsch, gewenscht hebben te mogen „ beleeven.

„ Zy wierpen het juk van *Spanje* af, „ om dat de *Bataafsche* hals geen ketens „ dulden kon; dan helaas! terwyl zy alle „ poogingen aanwendden tot verkryging „ hunner wenschen, en ter vernedering „ van den *Spaanschen* Dwingeland, ver„ zuimde de fyn gefleepene Staatkunde „ der getytelde Volksplunderaaren niets, „ om het *Bataafsche* Volk, zo verheeven „ in zich zelven, zodanig te verblinden „ en in den draaykolk van de zogenaam„ de Staatkunde om te voeren, dat zy, „ op eene kunstige wyze, byna twee „ Eeuwen, hetzelve, zonder grondslag „ van Regeering, hebben doen bestaan.

„ Het waren de Stadhouders en de „ Aristocraten, die beurtlings met malkan„ der, om het Oppergezag streeden; en het „ was het Volk, dat zich onderling ver„ nielde en uitputte, om deeze vergulde „ plunderaars, tot hunne eigene verneder„ ring, in de hand te werken.

„ Het waren de BARNEVELDEN en DE „ WITTEN, welke den afgrond der *Ba„ taaven* ziende, denzelven eenigzins trag„ ten te dempen; maar, helaas! de *Ba„ taaven*, te zeer verblind door eenen ver„ keerden Godsdienst, of het klartergoud „ van Prinslyke en Stadhouderlyke Waar„ digheden, die het Regt GODS en der „ Natuur verkragteden, voerden deeze „ Handhaavers hunner Regten op het „ Moordschavot, en ontheiligden den *Ba„ taaf-*

„ *taaffchen* grond, door hun geheiligd bloed! CV. BOEK.

„ Het zyn de TROMPEN, DE RUY- „ TER, en een aantal Zeehelden geweest, 1796. „ die, onder alle deeze barningen, belet- „ teden, dat de beroemde *Bataaven* geene „ Cynsbaaren aan het barbaarfche, trot- „ fche en roofgierige *Engeland* wierden.

„ Het waren uwe dappere en onver- „ fchrokke Voorvaders, welken, onder „ de Banieren van deeze Helden, de Eer „ der *Bataaven* handhaafden, maar, zeg „ ik, waar van zy nimmer gewenschte „ gevolgen hebben mogen zien; en ter- „ wyl deeze ftoute, maar te gelyk onbe- „ dorvene Zielen, de Uitwendige Onaf- „ hangelykheid van het *Bataafch* Gemee- „ nebest, en de Inwendige Rust voor de „ Naakomelingfchap meenden te verzeke- „ ren, werden zy door Staatkunde en „ Huichelary bedroogen, aan dewelken „ zy verkeerdlyk hun vertrouwen gaven, „ met dat eindelyk gevolg, dat door de „ Verradery der Stadhouders, de Heersch- „ zugt der Ariftocraaten, de bedrieglyk- „ heid der Geestlyken, en door de Eer- „ looosheid der *Engelfchen*, het *Bataafch* „ Gemeenebest, de fpot der Natie en de „ veragting zelfs van deezen onzen eeu- „ wigen Vyand geworden is.

„ Dan de *Bataaven*, altoos beroemd, „ dat zy hunne halzen onder geen juk „ kunnen krommen, en eindelyk alle dee- „ ze rampen, befpotting en vernedering „ moede, hebben hunnen flaapenden

„ Leeuw

CV. BOEK. 1796.

„ Leeuw doen ontwaaken, welke al grim-
„ mende den vryen Speer in de handen
„ der Vryheid verzekert. — Dit gezigt
„ ontvlamt op nieuw het Naageſlacht van
„ *Nederlands* Waterhelden, en deeze roe-
„ pen U, onder hun beleid, dat geene
„ te bevestigen, 't welk ik even zeide,
„ dat het bedrog en de list aan onze
„ braave Voorouders niet heeft toegeſtaan.
„ 't Is waar, dat allen, die op den *Ba-*
„ *taafſchen* grond woonen, geen *Bataa-*
„ *ven* zyn. Een hoop ontaarte plunde-
„ raars, onder den Standaart van Eigen-
„ belangzoekende (zogenaamde) *Grooten*,
„ en van de onbeperkte Heerschzugt der
„ Geestlyke Bedriegery, niets ademende
„ dan bloed en moord, blyft nog gereed
„ om alles wat eerlyk is den dolk in het
„ hart te ſtooten; en vereenigd met het
„ moordrot van het roofziek *Engeland*,
„ de verzamelplaats van alle menschlyke
„ boosheid, zouden deeze wangedrogten,
„ indien zy konden, hun eigen Vader-
„ land, en den Naam der *Bataaven*, in
„ een eeuwigen afgrond van vergeetelheid
„ doen wegzinken.
„ Maar, zo lange de Vlaggen en Wim-
„ pels 's Lands Schepen vercieren; zo lan-
„ ge 's Lands Vlooten, onder het beleid
„ deezer dappere Bevelhebberen, met on-
„ verſchrokken Matroozen en Soldaaten,
„ zyn bemand, zullen de Handhaavers
„ van het Beſtuur der Republiek, onbe-
„ lemmerd en onbekommerd voortgaan,
„ tot het leggen der Fundamenten van
„ dat

„ dat groote Staatsgebouw, het welk het
„ heil van 't Algemeen, den bloei, wel- BOEK
„ vaard en rust der Naakomelingschap —
„ bevatten zal — en het oogenblik — 1796.
„ waar in ik dit spreek, waar in de nieu-
„ we Nationaale Vlag ontrold wordt, en
„ de Wimpels door de lugt zwieren —
„ is het zalig oogenblik, waar in de eerste
„ steen van dit Heiligdom gelegd wordt,
„ door de Zitting der Nationaale Con-
„ ventie!

„ En, terwyl het ongedierte des af-
„ gronds het leggen van deezen eersten
„ steen poogt te verhinderen, en uit de
„ handen der Grondleggeren te rukken,
„ belachen deeze Grondleggers, de heil-
„ looze poogingen van dit ongedierte,
„ steunende op 's Lands Vlootvoogden en
„ hunne dappere Matroozen en Soldaaten,
„ welke altoos de schrik der Vyanden
„ geweest zyn, en die, onder deeze nieu-
„ we Banier, met veragting van alle ge-
„ vaaren niet minder dan onze Voorva-
„ deren, de glorie der *Bataaven* zullen
„ naastreeven.

„ Welaan dan, braave Verdeedigers!
„ weest getrouw aan uwen pligt, en gy
„ kunt verzekerd weezen, dat uwe Be-
„ velhebbers uwe Vaders zyn, dat zy,
„ die thans het Zeeweezen bestuuren,
„ uwe Beschermers zyn zullen. — Meent
„ niet, dat zy met vermaak de Ondeugd
„ straffen; neen, zy beweenen de harde
„ noodzaaklykheid, die hun, door ver-
„ zuimden of verwaarloosden pligt, tot

„ het

„ het ſtraffen dwingt. —— Meent niet,
„ dat gy thans meer beſchouwd wordt
„ als een hoop Deugnieten, gedoemd om
„ op de Oorlogſchepen, als op Gevan-
„ genhuizen, te vaaren. Neen, myne
„ Vrienden! de Natie beſchouwt U als
„ haare Verdeedigers; en reikhalzende om
„ U met Eerlauwrieren te bekroonen, is
„ zy gereed, om de geheiligde wonden,
„ welke gy voor de Vryheid moogt ont-
„ vangen, te verzachten door dankbaar-
„ heid! En, indien gy uw leeven, op
„ het bed van Eer, voor 't Vaderland,
„ mogt opofferen, voor uwe Vrouwen en
„ Kinderen te zorgen. —— Zy wil, dat
„ Gylieden de waarheid gevoelt, welke
„ ik Ulieden, uit naam van het Commit-
„ té tot de zaaken van de Marine; ja,
„ in naam der ganſche welmeenende Na-
„ tie aankondige. ——. Uwe Officieren
„ ſtaan gereed, Ulieden, als 't ware, den
„ eerſten Vaderlandſchen Dronk toe te
„ reiken, en het hart, waar mede gy
„ dien aanvaart, zal de duure Eed van
„ Getrouwheid, van uwen Pligt aan het
„ Vaderland, en aan uwe Bevelhebbers
„ zyn.

„ Ik moet U, braave Mannen! de
„ waarde van deezen Dag indrukken,
„ waar op de Zon der Vryheid, in haa-
„ ren vollen luister, boven de neveien
„ van den horizont verſchynt, en welke
„ Dag zodanig een Tydſtip in de Ge-
„ ſchiedenis van ons Vaderland, zal uit-
„ maaken, dat het Committé beſlooten
„ heeft,

„ heeft, denzelven, als den grootsten Ge- CV.
„ denkdag, alle jaaren, plegtig door de BOEK.
„ Zeelieden op 's Lands Vloot, te doen
„ vieren. 1796.

„ Heiligt denzelven dan door eene ge-
„ paste vrolykheid; drinkt op de Zege-
„ praal, die U wagt; hoort van verre de
„ Zegeningen, die over U worden uitge-
„ sprooken! De Hoogste Regtvaardigheid
„ is gereed het brandend verlangen, om de
„ geschondene Eer der Republiek, en de
„ Regten van den Mensch en Burger te
„ herstellen, en de zugt om op het Fun-
„ dament, op dit oogenblik gelegd, het
„ gebouw te schraagen, dat onwrikbaar,
„ onder uwe verdeediging, tegen allen
„ geweld, het heil der Maatschappye ver-
„ zekert, met haaren Zegen te bekroo-
„ nen, en de Galm, welke Gylieden he-
„ den, onder 't wuyven van de oude
„ Zeemans Muts, onder het oog der Voor-
„ zienigheid uitboezemt, zal het Amen
„ van onze Wenschen zyn — *Leeve de*
„ *Vryheid!*"

Vaderlandsche dronk.

Naauw hadt de Voorsteller van deeze Aanspraake den mond geslooten, of de lugt weergalmde van het Vreugdegeroep Hoezee! den Schepelingen. Aan boord van elk Schip werd die Aanspraak, met dezelfde uitwerking, voorgeleezen. Hier op werd de Vaderlandsche Dronk, van welken gewaagd was, ingeschonken, en door de Commissarissen, Vice-Admiraals en alle de Lands Zeeofficieren, aan de Schepelingen toegebragt, 't geen door den Vice-Ad-

CV. BOEK. 1796.

Admiraal met deeze korte woorden, voor den Zeeman zeker beter te verſtaan, dan de lange Aanſpraak, geſchiedde — „ Kinderen! Ik breng U deeze *Borrel* toe, „ op het goed ſucces van deeze Nieuwe „ Vlag. — Gedenkt dat dezelve, aan „ Boord van *de Vryheid*, nimmer moet geſtreeken worden. —— Brengt deezen „ Dag in gepaste Vrolykheid door; en „ vergeet nooit, dat de Verdeedigers van „ het Vaderland aan de Wetten en Orders onderworpen zyn. —— *Leeve de* „ *Republiek!*"

Anderwerf verhief zich het goedkeurend Zeemans Hoezee! Allen beloofden zyden Vlootvoogd en de Zeehelden, onder de Nieuwe Vlag, te zullen vergezellen, om te ſtryden en te overwinnen. Een gepast Muzyk verving deeze Toeſtemmingen. Vrolykheid heerschte op elken Scheepsbodem. Een kunſtig Vuurwerk aan boord der *Gelykheid*, gevoerd door den Vice-Admiraal REYNTJES, beſloot die Inhuldiging der Vlagge, en deezen vrolyken dag (*).

Voordragt van het Committé om Manſchap.

Met hoe veel yvers het Committé tot de zaaken der Marine ook gearbeid hadt om, als 't ware, eene Oorlogs Vloot te ſcheppen (†); met hoe veel gronds hetzelve daar van mogt ſpreeken ter gelegenheid van de Gelukwenſching by de Nationaale Vergadering uitgeboezemd (§), was

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796 bl 1135 *enz.*
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXII. D. bl. 232.
(§) Zie hier boven bl. 157.

was welhaast dit Committé, ter gemelde gelegenheid van de noodzaaklykheid om met geld ondersteund te worden, gesprooken hebbende, de Nationaale Vergadering aan, met eenen Brieve, over eene andere en misschien nog bezwaarlyker te vervullene behoefte, die van Volk om de Schepen te bemannen. Ten zelfden dage dat de Vice-Admiraal DE WINTER, uit naam zyner Medeschcepsbevelhebberen sprak (*) verscheen 'er een Brief van het Committé der Marine aan de Nationaale Vergadering gericht, met het voorstel, dat, zou men gebruik maaken van de Schepen reeds op de Reede liggende, of die nog gereed gemaakt werden, zouden deeze de Havenen der Republiek verlaaten en den Volke doen zien, dat de schatten, daar aan ten koste gelegd, niet gespild waren om eene ydele vertooning van Zeemagt te maaken; maar om den Vaderlande dienst en den Vyand afbreuk te doen, 'er Manschappen vereischt worden, en wel ten spoedigsten. Het Saisoen om de *Bataafsche* Vlag in Zee te vertoonen, om den Zeetocht, ter bestrydinge van den Vyand, aan te vangen, naderde met groote schreeden. De nieuwe orde van zaaken, en de geestdrift daar door by veelen in den Lande opgewekt, boezemden het Committé het vertrouwen in, dat de buitengewoone en beslissende middelen, welke de Vergadering in haare wysheid zou aanwenden, van

CV. BOEK. 1796.

(*) Zie hier boven bl. 136.

ev. BOEK. van het meest voldoende gevolg zouden kunnen weezen.

1796. Men hadt, op aandrang van het Committé, in *Holland* wel eenige poogingen aangewend om Jongelingen uit de Godshuizen tot den Zeedienst te verbinden; doch zulks hadt luttel beteekend, en behalven in de Stad *Haarlem* (*), zeer weinige, en dan nog zeer ongeſchikte Manſchappen, opgeleverd.

De noodzaaklykheid eener onverwylde Bemanning betoogden zy op duchtige gronden, met byvoeging van de hoope, dat dan onze Zeemagt, op de *Noordzee*, die der *Engelſchen* zou evenaaren, zo niet overtreffen, en daar door in ſtaat zyn om den Handel onzer Vyanden op de *Oostzee*, welken men tot hier toe den vryen loop hadt moeten laaten, zulke gevoelige ſlagen toe te brengen, dat ze onze Vlag roem deeden verwerven, niet alleen; maar ook ontzag voor de *Bataafſche* Zeemagt inboezemden, en de trotschheid van het roofzuik *Engeland*, even als op *Doggersbank*, met nadruk, betoogelden (†).

Voorſtel om die aan te werven. Een voordragt der onverwylde werkzaamheid eener Commisſie aanbevolen, die het doen van eene Proclamatie aan den Volke noodig oordeelde, en teffens het benoemen van negen Leden om in de bemanning van de Vloot mede te werken; ter-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXII. D. bl. 392.
(†) *Dagv. der Nat. Verg.* I. D. bl. 81 en 174.

terwyl zy het voorſtellen van Premien on-
noodig keurden, en wilden dat het geld, 1795
zo daar toe, als anderzins, tot deeze
maak, in de onderſcheidene Gewesten ver-
ſtrekt, zou dienen tot korting in de tien
Millioenen, ten behoeve van 's Lands
Zeemagt gevorderd en toegeſtaan. De
Vergadering nam genoegen in dit Ver-
ſlag (*).

De aanmerkelyke Proclamatie op den Proclamatie tegen
zestienden van Lentemaand vastgeſteld, dien eisch.
luidde ; „ Burgers van *Nederland*, bemin-
„ de Landgenooten! De onregtvaardige
„ en verderfelyke Oorlog, in welken wy,
„ door het afgunſtig *Britſche* Ministerie
„ gesleept zyn, vestigt onze geheele aan-
„ dagt; hy is de eerſte onzer zorgen,
„ om dat door het kloekmoedig beleid
„ in denzelven een eerlyken Vrede moet
„ worden daargeſteld, onze Vryheid be-
„ vestigd, de onafhangelykheid van den
„ Staat gehandhaafd, en de Voorouder-
„ lyke Roem bewaard.

„ Onze Zeemagt is, naast de Godlyke
„ Voorzienigheid, het natuurlyk en byna
„ eenigst middel, om den euvelmoed en
„ trotsch van het *Engelsch* Ministerie paal

„ en

(*) Zeker mogt men 'er zich iets beters van beloven, dan van het Plan eener zeer voordeelige Lotery, volgens 't welke een ſom van 15000 Guldens, van wegen het Committé van Marine verdeeld zou worden onder 1000 Manſchappen, welke zich zoudeu aangeeven om den Lande als Matroozen ter Zee te dienen. Men vindt het in de *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 537.

ev. BOEK. 1796.

„ en perk te ſtellen, en ons dierbaar Va-
„ derland wraak te verſchaffen, over het
„ verraadlyk gedrag en wreede mishande-
„ ling van het Verbondbreekend *Groot-*
„ *Brittanje.*

„ Hier toe waren de yverigſte poogin-
„ gen der beste Vaderlanderen onophou-
„ delijk werkzaam — van dat oogenblik,
„ dat onze harde kluisters, door mede-
„ hulp onzer *Franſche* Broederen, verbro-
„ oken werden — van dat ooghnblik, dat
„ de aan *Engelands* wil verſlaafde Stad-
„ houder, met zyn Geſlacht, en zynen
„ Aanhang, den *Nederlandſchen* Grond
„ verliet — met één woord, van dat
„ oogenblik, dat wy ruimer begonnen
„ adem te haalen, en op het behoud
„ der beste bronnen van onzen Welvaard,
„ van onzen Koophandel, Viſcheryen,
„ Zeevaard, Colonien en Fabrieken, ver-
„ mogten werkzaam te worden.

„ Door onze Zeemagt, Medeburgers!
„ zyn onze Voorouders groot geworden;
„ de *Nederlandſche* Vlag was gekend, ge-
„ vreesd, geëerbiedigd door de Vier We-
„ reldeelen. Zy werd, onder het voo-
„ rig Bewind, veragt, verguisd, beſpot;
„ zy was eene aanfluiting der Volken
„ geworden.

„ Het is dus onze eerſte pligt de Zee-
„ magt ten hoogſten top, waar voor on-
„ ze Nationaale vermogens vatbaar zyn,
„ op te voeren. — De yver van het
„ Committé tot de zaaken van de Ma-
„ rine heeft, daar bykans *niets* was, *veel*
„ voort-

„ voortgebragt, deszelfs poogingen waren onvermoeid. Dan, in den opluikenden staat van onze Zeemagt, zyn alle handen, als 't ware, het Zeewerk ontwend, alle harten daar van vervreemd; *Neerlands* Jongelingschap bouwt niet, gelyk weleer, de Zeeën op 's Lands Oorlogsvlooten. CV. BOEK. 1796.

„ Is dan onze Natie minder braaf, minder verbitterd op onze Vyanden, minder Vaderlandlievend, dat ten tyde der „ WARMONDEN, der WASSENAAREN, „ der PIET HEYNS, der TROMPEN, der „ DE RUYTERS? — Neen, Medeburgers! „ dat zy verre, wy durven, wy moeten, „ ons alles goeds van uwe Burger deugd „ belooven, en van uw gevoel van „ 's Lands hoogen nood verwagten.

„ Waarom zouden wy dan dien nood „ voor Ulieden verbergen? —— Het staat „ in uwe hand, aan denzelven te gemoet „ te komen. — Onze Schepen, die veele „ zyn, en meer dan genoegzaam om „ de overmagt in onze Zeeën te behouden, den Vyand allen toevoer van „ Mond- en Scheepsbehoeften uit het „ *Noorden* af te snyden, en alzo tot eenen „ spoedigen Vrede te dwingen, — onze „ Schepen hebben Volk-gebrek. De gewoone Wervingen gaan traaglyk voort — „ De loflyke, hoe zeer min voordeelige „ maatregelen, in zommige onzer Gewesten beraamd, tot spoediger bemanning „ der Vloot, hebben de verhoopte uitwerking niet gehad! —— Geen wonder,

ST. BOEK. 1796.

„ 't waren afzonderlyke poogingen, en
„ geenzins een uitvloeizel van den wil
„ van de volle Vertegenwoordiging van
„ het *Bataafsche* Gemeenebest.

„ Deeze kan zich dan eindelyk doen
„ hooren; zy zal uwen wensch vervul-
„ len, en door Uliedden onderschraagd,
„ het Vaderland redden. — Dat dan, in
„ alle Steden en Dorpen van *Nederland*,
„ het Volk plegtig worde opgeroepen.
„ Dat het voorbeeld van *Haarlem*, het
„ vryheidminnend *Haarlem*, dat alleen,
„ in deeze dagen, meer dan twee hon-
„ derd zappe Jongelingen aan den Zee-
„ dienst geschonken heeft, overal ter na-
„ volginge strekke. — Dat alle Gecon-
„ stitueerde Magten, in hunne onder-
„ scheidene betrekkingen, de *Bataafsche*
„ Jeugd aanmoedigen, de Nationaale Ver-
„ deediging van hunne handen vorderen!
„ Die bloeiende Jongelingschap zal niet
„ doof zyn voor de stemme van het zuch-
„ tend Vaderland! Dat toch is hunner
„ aller eerster Moeder, die hun, van
„ hunne geboorte af, gekoesterd, gevoed
„ en beschermd heeft.

„ Wel aan, dat dan allen toevliegen tot
„ de algemeene Verdeediging. — De ty-
„ den van mishandeling, van verdrukking
„ op 's Lands Schepen, zyn voorby.
„ 's Lands Vloot staat onder bevel van
„ Vaderlandsche Mannen, die in hunne
„ Vlootelingen geene Slaaven; maar hun-
„ ne Medeburgers beschouwen. Het oog
„ van 's Volks Vertegenwoordigers is on-

„ op-

„ ophoudelyk gevestigd op de behoef- CV.
„ ten van 's Lands Zeevolk; en ook dee- BOEK.
„ ze hunne Vertegenwoordigers zullen, ——
„ door gepaste maatregelen, toonen, 1796.
„ dat het beloonen van Heldenmoed en
„ Trouwe, het aangenaamst gedeelte van
„ hunnen grooten arbeid zal uitmaa-
„ ken.

„ Waarom zouden dan onze Vader-
„ landsche Jongens aarzelen, of huive-
„ rig zyn? Dat dan alle Vaders hun-
„ ne Zoonen, de Zusters hunne Broe-
„ ders, de Oudsten des Volks de Jon-
„ gelingen, tot heldenmoed, tot daad-
„ lyke deelneeming in 's Lands Zeedienst,
„ tot handhaaving van de Eer der *Ba-*
„ *taafsche* Vlag —— tot redding van het
„ Vaderland aanspooren!

„ Zy willen, naa het volbrengen van
„ die edele taak, hunne belooning in
„ onze tederste zorge voor hun en
„ de hunne, in de Zegeningen van
„ alle Braaven, in de dankbaare toe-
„ juiching van geheel *Nederland* ontvan-
„ gen (*)."

De Hoogstgeconstitueerde Magten in de onderscheidene Gewesten van *Nederland* ontvingen deeze Proclamatie, onder geleide van eenen opwekkenden Brieve, waar in dezelve onderrigt worden, dat de begrooting van de benoodigde Manschappen 1800 of 2000 bedroeg (†). Dat de

Rondgaande Brief aan de Gewesten.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 96
(†) Naar de bevolking gerekend, zou één uit

CV. BOEK. 1796.

de Repreſentanten, benoemd om met de Gewesten, en anderen in deeze zaak betrokkene, te handelen, waren BLOK, SCHIMMELPENNINCK, PASTEUR, VAN MARLE, VALCKENAER, VAN MAANEN, VAN DER ZOO, BICKER en TIP (*).

Commisſien deswegen na *Amſterdam*.

Het magtig, volkryk en by den Koophandel en Zeevaard hoogst belanghebbend *Amſterdam* werd in deezen met onderſcheiding behandeld. Twee Commisſien verſcheenen binnen Amſtelsveste, eene uit de Nationaale Vergadering, beſtaande uit de Burgers BICKER en SCHIMMELPENNINCK, en eene uit het Provintiaal Beſtuur van *Holland*, de Burgers CALKOEN en BROUWER, ten einde met de Raad der Gemeente dier Stad de beste middelen te beraamen en werkſtellig te maaken om 's Lands Vloot, ingevolge der Proclamatie, ſpoedig van de nog ontbreekende Manſchappen te voorzien.

Op den dag naa de aankomst deezer Burgeren, werden zy, nevens de Leden van het Committé tot de zaaken der Marine, de Vice-Admiraal DE WINTER, en eenige Zee-officieren, door eene Bezending uit den

de duizend moeten uitgeleverd worden. Zo dat men zou verwagten uit

Gelderland	225	*Overyſel*	125
Holland	825	*Stad en Lande*	120
Zeeland	75	*Drenthe*	45
Utrecht	90	*Bataafsch Brabant*	219
Friesland	150		
		In 't geheel	1865

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 102.

den Raad, onder geleide van eene Bende Burger Grenadiers en Jaagers, met Muzyk, voorafgegaan door zes Stadsbodens, van het Zee-Kantoor afgehaald, en, op het Huis der Gemeente ter Vergaderinge ingeleid en ontvangen. Terwyl zy daar waren, ſtondt een Bataillon Burger Voetvolk en een Esquadron Burger Paardevolk onder de wapenen. In tegenwoordigheid dier Commisſien werd de gezondene Proclamatie, en eene Publikatie, van Stadswege, daar op ſlaande, by Paukenen Trompettengeſchal afgekondigd; en om die beide ſtukken nog meer tot kennis der Gemeente te brengen, geſchiedde die Afkondiging desgelyks door eene Commisſie, op de voornaamſte plaatzen en pleinen der Stad.

Byzondere Uitnoodigende Beloning te dier Stede.

De Publikatie, van wegen Amſtels raad, diende niet alleen ter naderen aandrange der Proclamatie; maar ook van de te dier Stede beraamde middelen om dit noodig werk te beſpoedigen. Ten deezen einde zouden aan het Zee-Kantoor bezorgd worden de noodige Penningen, om ze te verſtrekken aan des bekwaamen, die zich tot 's Lands Zeedienst wilden verbinden. Als voor eerst eene Premie van veertig Guldens by de aanneeming en vyftig Guldens by de komst aan boord; of wel Premie Biljetten, voor zo veel zy zouden verkiezen, tot negentig Guldens toe. — Ten anderen aan de zodanigen, welke hunne Vrouwen of Ouders wilden onderhouden, twintig Guldens by de aanneeming

ming, en dertig Stuivers in de week aan de Vrouwen of Ouders der aangenomenen, voor den tyd van één Jaar, en een Billet van het gemelde Weekgeld (*).

Wat des elders in *Holland* voorviel.

De Leden der Nationaale Vergadering na *Amſterdam* afgevaardigd, bragten een allergunſtigſt verſlag uit van hunne verrigting, en hoe zy ooggetuigen geweest waren van den yver veeler braave Vaderlanderen, om tot het heilzaam doel der Vergaderinge mede te werken; blykbaar uit de ſom bepaald tot de bovengemelde einden; als mede dat negen Leden van *Amſtelsraad* aangeboden hadden, elk tien man aan den Vaderlande te leveren. — De Nationaale Vergadering kreeg ook de gunſtigſte berigten, wegens het aanneemen der Proclamatie in de Steden *Rotterdam*, *Dordrecht* en *Gouda* (†). Uit de eerſte deezer drie gemelde Steden ontving de Vergadering ſpoedig verſlag dat 'er reeds honderd man, onder welke veele matroozen, voor den dienst van het Land aangeworven waren (§). — Van Stad tot Stad, van Plaats tot Plaats te gaan om de dienstneemingen te vermelden, zou een langwylig en noodloos werk weezen.

Dan wy mogen niet voorby, het een en ander, 't geen byzonder in 't oog liep, in ons Geſchiedblad op te tekenen, als den geest en werkzaamheden deezes aan-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1114.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 125.
(§) *Dagverh der Nat. Verg.* I. D. bl. 146.

aanmerkelyken Tydvaks met leevendige en echte trekken ſchetzende. CV. BOEK. 1796.

Eenige Municipaliteiten in *Schieland* openden eene Inſchryving en ſtelden een Bus, om daar door een Fonds te verkrygen, waar uit aan de Huisgezinnen der zich in 's Lands Zeedienst begeevende, eenigen onderſtand zou worden toegereikt, terwyl aan ieder In- en Opgezeten van *Schieland*, die, zonder tuſſchenkomst van Volkhouders of Wervers, zich by den Zeeraad te *Rotterdam* verbondt, boven de Premie van den Lande, betaald zou worden tien Guldens en tien Stuivers (*).

In eene der Landgewesten, *Gelderland*, zo menigmaal, en niet altoos ten onregte, beſchuldigd van weinig met den Zeedienst op te hebben, en ſchaars daar aan toe te brengen, ſcheen thans een yver voor dit deel der beſcherming en verdeediging des Vaderlands op te blaaken. Althans de Leden van het Gezelſchap *Concordia* te *Arnhem* beſlooten, ter aanmoediging van den Zeedienst, aan elk der tien eerſte *Nederlandſche* Mannen of Jongelingen, die zich uit die Stad vrywillig tot den Zeedienst verbonden, zo dat zy voor den vyftienden van Grasmaand, zich op 's Lands Vloot geplaatst vonden, boven het geen van 's Landswege werd goedgedaan, eene ſom van vyf en twintig Guldens te ſchenken. Deeze Voorſtanders van de ſcheepsbevolking oordeelden dien ſtap niet te moeten doen In *Gelderland.*

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1400.

CV. BOEK. 1796.

Gewestlyk Bestuur aan de Godshuizen daar voor vyf en twintig Guldens betaalen (*).

Behalven deeze Aanmoediging van wegen het Gewestlyk Bestuur was de Vaderlandsche Volks-societeit binnen *Middelburg* werkzaam om de drift tot 's Lands Zeedienst aan te vuuren. Overtuigd van de welwillenheid hunner Landgenooten, die, by de Zee opgevoed, niets meer verlangden dan *Neerlands* roem op Zee te doen herleeven, en den wrevelen en trouwloozen *Brit*, zyn te lang misbruikte heerschappy ter Zee te betwisten, en zo mogelyk te ontweldigen, en dat zy door niets anders van hunnen pligt aan den Vaderlande verschuldigd, werden terugge gehouden, dan door eene tedere en pryzenswaardige zorge voor hunne Vrouwen en Kinderen, omtrent welker bezorging zy in eene ontmoedigende onzekerheid verkeerden; en zich verzekerd houdende van de kragtdaadige medewerking hunner Stad- en Landgenooten, stelden voor, het oprichten van een Fonds, 't welk eenigiyk zou dienen tot aanmoediging en beloonning van de zodanigen, die zich in 's Lands Zeedienst begaven. — Uit deeze ingezamelde penningen zou aan ieder In- en Opgezeten, die vóór den twintigsten van Grasmaand een Man, boven de zeventien jaaren oud, aan het Committé der Marine te *Vlissingen* zou hebben aangebragt, bui-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1416.

buiten en behalven de Premie door den Lande toegezegd, aan elk bevaaren Zeeman tien *Zeeuwsche* Rykdaalders, en aan elk onbevaaren Persoon zes *Zeeuwsche* Rykdaalders worden toegelegd. Wyders zouden alle In- en Opgezetenen, die zich vóór den gemelden dag, zonder tusschenkomst van Wervers of Volkhouders, op een der Lands Schepen, in dienst begeven, boven en onverminderd de schoone belooningen door de Representanten des Volks van *Zeeland* uitgeloofd, dezelve Premie te wagten staan; zo dat een bevaaren Matroos honderd zes en dertig Guldens en tien Stuivers, en een onbevaarene honderd vyf Guldens en achtien Stuivers kon trekken. — Daarenboven zou uit het Fonds aan de Vrouwen en Kinderen van de achtien eerst dienstneemende Burgeren, gedurende de afweezigheid der Mannen en Vaders, eene gunstbelooning van zes Guldens, elke maand, worden betaald (*). en BOEK. 1795

Niet vrugtloos waren deeze poogingen van het Lands-bestuur en der Volks-societeit; binnen acht dagen tyds, verbonden zich in *Middelburg* één en veertig manschappen. 't Geen by deezer vertrek na boord plaats greep, kenschetst der *Zeeuwen* yver op eene zo uitsteekende wyze, dat Tydgenooten en Naakomelingschap zulks in onze Geschiedenis, ter hunner eere moeten leezen. 't Gemelde aantal Perfoo-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1422 *enz.*

1796.

soonen tot den Zeedienst gereed, vergaderde, ten dage huns vertreks bestemd, in de Leeszaal der Volks-societeit, waar een Vaderlandsch ontbyt hun wagtte. Eene bezending uit de Commissarissen (*) van het Fonds tot de Marine begaf zich derwaards om die Vaderlanders na *Vlissingen* te geleiden, tot welk bedryf zich een aantal Leden uit de gewapende Burgery te *Middelburg* hadt aangeboden. Eer de Manschappen uit het Societeitshuis gingen sprak de Burger-capitein KAKENBERG hun aan met eenige Dichtregelen (†), door een herhaald *Hoezee! Leeve de Republiek!* beantwoord.

In staatlyken optocht onder Burgerkrygsgeleide, trokken de aangenomene Man-

(*) Deeze waren de Burgers A. J. SINCLAIR, THOMAS HOCHART, P. VAN GORTE, P. HOFFMAN, J. A. HEKKEN, JAN TAK, C. J. SERLÉ, C. D. SCHANSMAN en ANTH. DE WIND.

(†) Deeze Dichtregelen droegen blyk van de Geestdrift dier tyden in *Zeeland*, zo by uitstek werkzaam; wy gunnen dezelve plaats;

Vaar wel, bestry den Brit! wreek, wreek uw Vaderland!
Dit dierb're Moeder zal in u haar Kind'ren groeten,
Haar teedre dankbaarheid zal u met vreugde ontmoeten,
Als gy haar Vryheids-vlag op Engelands Schepen plant.
Doe 't woedend Albion voor uwe sabels beeven,
Wees RUITERS, ZOUTMANS, HEINS, *vervloek de Slaavernij!*
Zo zult ge in 't Dagboek van der Zeeuwen daaden leeven,
Zo blyft de Republiek door alle eeuwen vry!

Manſchappen twee aan twee, door de voornaamſte ſtraaten van *Middelburg*, en ſloeg den weg na *Vliſſingen* op. Aan de *Rammekenspoort* wagtten hun Afgevaardigden uit het Corps *Zeeofficieren*, die hun na het *Zee*-kantoor geleidden, waar de Burger VAN DOORN, Lid van het Committé der Marine, de Commisſarisſen voor hunnen betoonden yver plegtig bedankte. Na de Kaay begaf de geheele ſtoet, ſchaarde zich in een kring. De Burger Colonel SERLÉ ſprak de manſchap, gereed om aan boord te gaan, op deezen trant een Vaderlandsch vaarwel toe;

CV. BOEK. 1796.

„ Burgers! Medebroeders! Vrywillige „ Verdeedigers des Vaderlands! Dat ik „ Ulieden, zo uit naam der Commisſie, „ als van wegen een aantal braave Patriotten, Vaarwel zegge. — Hebt Gylieden moeds genoeg om de Republikeinſche Eer te gaan verdeedigen, en „ eenen ſnooden Vyand te bevegten, die „ altoos Ulieder, altoos onze Vyand, de „ Vyand der Vryheid, de Vyand van „ ons Vaderland was. — Gaat, myne „ Medeburgers! bevegt den trouwloozen „ *Brit*, geleidt, bewaakt en beſchermt „ *Neerlands* kostbaare Kielen; doet die „ aterlingen zien, dat de Naaneeven van „ den onſterflyken DE RUITER, wiens „ Geboortegrond wy heden betreeden, „ en nog met een dankbaaren traan bevogtigen — dat Gylieden, dat gy *Zeeuwen*, nog geen bastaarden van uwe dappere Voorgangers zyt. Dondert hem

CV. BOEK. 1796.

„ met uwe kartouwen, tot dat hy h
„ geroofde zal wedergegeeven hebbe
„ en om den Vrede bid. — Gaat in
„ Mogenheden van Hem, die de Eleme
„ ten gebiedt, de Winden tot zynen W
„ gen, en Zeeën tot zynen voetban
„ heeft. — Gaat, strydt, en keert zeg
„ praalend, met geplukte Eerlaurieren,
„ Vrede, tot ons weder; dan juichen w
„ U toe, ziet daar de Verdeedigers va
„ ons Vaderland! ziet daar die Braven
„ die zich by 't zelve verdienstlyk heb
„ ben gemaakt, en verwelkomen U, me
„ dien aangenaamen en blyden uitroep
„ waar mede wy heden van U schei
„ den, *Vivat de Vryheid! Vivat de Repu*
„ *blick!*"

Herhaalde Hoezees! en leeve de Vryheid! Haat aan de Tyrannen! waren de beantwoordingen der Manschappen, die na de Schepen, op welke zy bestemd waren, vertrokken (*).

De Raad van *Vlissingen* deedt mede uitloovingen aan de Vrouwen van zes bevaaren Matroozen, Inwoonders van de Stad, die zich ten Zeedienst verbonden, 's weeklyks één Gulden tien Stuivers uit 's Stads kas aanbiedende. Deeze bestemde, voor ieder der drie Weeskinderen, die zich tot 's Lands Zeedienst verbonden hadden, twee *Zeeuwsche* Ryksdaalers, en verordende eene gelyke gifte voor ieder Jongeling in Stads

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1422.

Stads Armenhuis onderhouden, die zich op de Vloot begaf (*). 97.
BOEK.
1796

Niet min werkzaam was men te *Zierikzee*. De Publikatie der Representanten van *Zeeland* was daar ter Stede niet afgekondigd, of er werd eene vrywillige Inschryving geopend, waar op een aanzienlyk getal der Ingezetenen intekende. De Stads Regeering bestemde uit haar midden drie Leden, om dit werk den noodigen uitvoer te doen hebben. Dit alles hadt het gelukkige gevolg, dat er geen zes dagen verliepen of een aantal van niet minder dan acht en veertig wakkere jonge Mansperfoonen, zo Weeskinderen als anderen, verbonden zich vrywillig tot 's Lands Zeedienst (†).

De Representanten in *Stad en Lande* stelden eene belooning van twaalf Dukaaten, boven het gewoone Handgeld vast, voor de zodanigen, die, vóór een bepaalden tyd, zich tot 's Lands Zeedienst verbonden. Een Fonds ter aanmoediging werd in *Groningen* geopend. Een door de Stad trekkende, met Krygsmuzyk vergezelde optocht van de dienstgenomen hebbende Manschappen, strekte om den yver tot den dienst aan te vuuren. Welhaast vertrokken tusschen de veertig en vyftig na de plaats hunner bestemminge (§). In *Stad en Lande*

De

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1430.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1431.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1465.

CV. BOEK. 1796.

Gunstige berigten wegens de bemanning der Vloot.

De Volkwerving nam, door deeze maatregelen en aanmoedigingen, dermaate toe, dat, in het voorst van Bloeimaand, ter Nationaale Vergadering de Commissarissen tot de Zeezaaken te *Rotterdam* het gunstig berigt gaven, dat aldaar vier Linieschepen en een Brik geheel bemand waren; als mede dat men, uit *Hellevoet*, vaartuigen na *Texel* gezonden hadt, om derwaards Zeevolk over te voeren, met last om dezelve terstond terug te zenden, ten einde de nog overige Manschappen, welke zich daar bevonden en door aanhoudenheid der wervingen uit de Gewesten staag vermeerderden, af te haalen (*).

Het Volk deel aan de buit gegeeven.

Onder de aanspoorende redenen van 's Volks toeloop moeten wy niet vergeeten te vermelden, het voorstel van den Representant VONCK, om, in naavolging van een maatregel in *Frankryk* genomen, waar van hy de heilzaamste uitwerkzels gezien hadt, de afkomst van de gemaakte Pryzen onder de Schepelingen te verdeelen, aan ieder naar gelange van zyn graad, zonder eenige korting, dan de onkosten en ongelden op de verkoop van zodanige buitgemaakte goederen loopende, en zonder dat het Land eenig deel in den gemaakten Buit hadt. 't Zelve was in overweeging genomen, en baarde eene schikking, die, naa eenige over- en wederspraak, in eene besluit, grootlyks ter aanmoediging

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 444 en 456.

ging van het Scheepsvolk ſtrekkende, uitliep (*). CV. BOEK.

In Bloeimaand beliep het getal der in dienst zynde Schepen, en die, welke men rekende, binnen drie maanden, gereed te zullen hebben, groote en kleindere, acht en tachtig Schepen (†). Niet weinige van 's Lands Oorlogſchepen voerden Naamen, in vroegere jaaren gegeeven, welke men thans onvoegelyk vondt. Een der Leden ter Nationaale Vergadering ſtelde voor, het Schip de *Staaten Generaal* genaamd, te herdoopen; 't welk aanleiding gaf tot het beſluit om alle de Schepen en Fregatten van Oorlog, wier naamen met den tegenwoordigen ſtaat van zaaken niet ſtrookten, te veranderen. Dit vondt goedkeuring, en de vernoeming geſchiedde (§). 1796. Aantal der Schepen, en Naamsveranderingen.

Voor den Jaare MDCCXCIII was het lot van bykans alle Officieren, die zich aan 's Lands Zeedienst toewydden, geheel onzeker. Allen keerden zy, zo ras zy den Bo- Plan tot eene vaste Jaarwedde der Zee-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 89. 371 en 502.

(†) De Naamlyst deezer Zeemagt is voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1796 bl. 1548. In Herfstmaand was dezelve tot bykans honderd aangegroeid. *Ald.* bl. 2442.

(§) *Dagv. der Nat. Verg.* I. D. bl. 444. Deeze geſchiedde niet zonder toeſpeeling op de veranderde omſtandigheden. Zo werd het Schip, voorheen PRINS FREDERIK WILLEM, nu DE GELYKHEID, dat den naam van PRINSES LOUISA gevoerd hadt, nu DE BROEDERSCHAP, 't geen eertyds PRINSES FREDERICA SOPHIA WILHELMINA geheeten hadt, nu DE BRAAVE geheeten.

CV. BOEK. 1796. officieren ontworpen.

Bodem, waar op zy het land gediend hadden, by de afdanking, verlaaten moesten, zonder eenig bestaan, na hunne Huisgezinnen of Familien terugge. Ten gemelden Jaare werd het Plan om dit te voorkomen, tot stand gebragt (*). Dan dewyl, in den voorleden Jaare, het aanweezen van een Corps Zeeofficieren werd vernietigd, was het lot van hun, welken zich, in die moeilyke en onzekere omstandigheden, waar in het Gemeenebest zich bevondt, op nieuw tot deszelfs Zeedienst gereed getoond hadden, wederom *een tyd lang onzeker* en wisselvallig geworden (†).

De Burger JACOBSON deedt deswegen een treffende voordragt, met verklaaring van een gunstig vooruitzigt op het toekomend lot der Zeeofficieren, wier omstandigheden hy, met leevendige en sterke trekken maalde: teffens te verstaan geevende, dat het Committé tot de zaaken van de Marine, van den beginne der Omwenteling, reeds bezig was om te raadpleegen over een Plan, tot het doen ophouden dier onaangenaame onzekerheid. Veele omstandigheden, uit de tydsgesteltenisse, en het gebeurde met de Zeeofficieren, gebooren, hadden de inlevering verwyld; dezelve geschiedde den zevenden van Hooimaand deezes Jaars (§).

Hoofd-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXV. D. bl. 260.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXII. D. bl. 315.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 309.

Hoofdzaaklyk kwam het Plan neder op den voorſlag, om aan 's Lands Zeeofficieren, wanneer zy zich niet in daadlyken Dienst bevonden, een vast en redelyk beſtaan te bezorgen, terwyl zy op hunne Bodems, werklyk dienst doende, in het genot waren van hunne Tractementen en de Voordeelen aan ieders rang verknogt. De Leden der Nationaale Vergadering, in wier handen het Plan geſteld was, bragten, in 't voorst van Oogstmaand, een zeer gunſtig verſlag uit. DE MIST liet zich, naa reden van dit verwyl gegeeven te hebben, onder anderen dus, uit naam zyner medegelastigden, hooren. „ Eischte „ een ſcrupuleus onderzoek van het ge„ heele Plan, met alle deszelfs details een „ geruimen tyd, het kost U, Burgers Re„ preſentanten! maar één oogenblik om „ edelmoedig te zyn, en dit kost niets „ aan uw hart. — Het oogenblik nadert, „ dat een groot gedeelte van 's Lands „ Vloot, den Vyand zal moeten onder „ de oogen zien — onze braave Zeelie„ den *kunnen*, en, zo de Almagtige aan „ hunne zyde ſtaat, *zullen* daar Lauwren „ behaalen, en de uittartingen van hunne „ en onze benyders ſtraffen. — Maar „ deeze Lauwren zyn ook met Doornen „ doorvlogten. Een Held veragt die wel, „ als het 'er op aankomt om zyn Vaderland „ te redden; maar het is hem niet onver„ ſchillig, of dit Vaderland ook prys ſtelt „ op het bloed, dat hy vaardig is voor „ deszelfs behoud te doen ſtroomen, en

CV. BOEK. 1796. Voordragt van 't zelve.

CV. BOEK. 1706.

„ of hy zich vleijen mag, dat, naa zyne „ terugkomst, de dankbaare armen van „ dit Vaderland zullen uitgeſtrekt zyn, „ om hem te ontvangen, en hem voor „ zyne Deugd en Dapperheid te beloo„ nen. Het vooruitzigt, dat, wanneer „ hy het zyne zal hebben toegebragt om „ den Vrede te bewerken, zyn lot, op „ nieuws, onzeker weezen zal, en dat, „ terwyl zyne Medeburgers de gelukkige „ gevolgen van den vernieuwden Vrede „ en des Overvloeds zullen ſmaaken, „ hy weder, met angſtvalligheid zal moe„ ten omzien na middelen van beſtaan, „ en menigmaal zal moeten verwenſchen „ het anders gelukkig oogenblik waar in „ hy Man en Vader werd — dit vooruit„ zigt moet hem moedloos maaken — en „ van welk een invloed moet deeze moed„ loosheid niet zyn in het geduchte oogen„ blik, dat hy alle de Elementen en den „ Dood moet tarten, om zyn Vaderland „ te behouden?

„ Een enkel woord van Ul. Vertegen„ woordigers van het vrye *Nederland!* kan „ hem den moed terug geeven. Roept „ hem toe — *De Natie zal, wanneer zy „ uwen dienst niet daadlyk behoeft, egter „ voor uw eerlyk Onderhoud zorgen!* en gy „ zult uwer waardig handelen."

Voorts wordt de geringheid der vereischte Geldſommen, en de dienst, dien het Vaderland van waardige Vlootvoogden, n veelerlei opzigten, kan trekken, ja volſtrekt behoeft, met eigenaartige kleuren ge-

geſchetst; en de meerdere behoefte deezes tyds voor de Zeeofficieren, met de voorige tyden vergeleeken. CV. BOEK.

Zeer ter ſneede hadt de Commisſie den *vyfden van Oogstmaand* tot het indienen van dit Verſlag uitgekoozen. Hier van gewaagende, zegt de Woordvoerder; „ Wel „ aan dan, Burgers Repreſentanten! het is „ heden den *vyfden Augustus* — Een dag, „ die den *Brit* zo wel als den *Nederlander*, „ nog eeuwen lang zal heugen. Terwyl „ *die* op heden verjaart, verjaart ook de „ herdenking van zynen gefnuikten trots „ op *Doggersbank* — laaten wy, en de geheele Natie, door uwen mond verjaaren „ de heuchlyke herdenking, dat op deezen „ Dag de Eer van 's Lands Vlag bewaard, „ en onze oude roem, by de geheele beſchaafde Wereld, herbooren werd! En „ laat het aanblyvend gedenkteken van „ onze Nationaale Dankbaarheid zyn, een „ op heden, en zonder reſumptie te neemen Decreet, 't geen uwe Gecommitteerden U voorſlaan. 1796.

„ De Nationaale Vergadering beſluite — „ dat een ſomme van drie Tonnen Gouds, „ of daar omtrent, uit 's Lands kas, zal „ worden geasſigneerd, om daar uit te „ vinden vaste Tractementen voor 's Lands „ Hooge en Lagere Officieren ter Zee. — „ Zy gelast haare benoemde Commisſie „ om het Plan, ten dien einde door het „ Committé der Marine ontworpen, haar „ aangeboden te onderzoeken, en zo „ ſpoedig mogelyk daar over haaren raad-

CV. BOEK. 1796.

„ slag uit te brengen. — Van dit Ver„ slag en het Besluit 'er op genomen, „ zal een Affchrift aan den Vice-Admi„ raal DE WINTER, of, by diens afwee„ zigheid, aan den Officier over 's Lands „ Vloot in *Texel* gebiedende, gezonden „ worden om des de Commandanten, „ Hooge en Laage Officieren op 's Lands „ Schepen dienst doende, kennis te gee„ ven, als mede aan het Committé der „ Marine."

Omhelsd. De Voorzitter DE KEMPENAAR, getroffen door deeze voordragt, liet zich onverwyld daar op hooren, dat hy geen geschikter middel wist, om den Nationaalen moed aan te vuuren, en *Neerlands* Heldendeugden, waar van nog het laatste zo roemryk blyk op *Doggersbank* gegeeven was, te verleevendigen, dan juist op den Dag, waar op deeze roemryke Zegepraal verjaarde, dit Verslag daadlyk in een Besluit te veranderen. Dit geschiedde onverwyld (*). — De Vice-Admiraal J. SELS betuigde, kort daar op, by eenen Brieve, aan de Vergadering, zyn genoegen en dank, wegens dit den Zeeofficieren zo gunstig besluit (†).

Dordrechts voorstel om te dier Stede een

Veelvuldig waren, in vroegere dagen, de geschillen tusschen de Gewesten, en in een en het zelfde Gewest tusschen onderscheide Steden, om ter Bouw- Berg- en Bewaarplaats van 's Lands Schepen te dienen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 550 *enz.*
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 673.

nen. Die vernieuwden zich ten deezen dage. Een aantal Burgers uit *Dordrecht* verzogt, dat het afgeſchafte Stapelregt (*) weder mogt ingevoerd, of dat, in hunne Stad, een Scheepstimmerwerf voor den Lande mogt opgericht worden (†). Ten aanzien van dit laatſte verzoek bragt het Commité der Marine dit Verſlag uit, dat de Stad *Dordrecht*, de gunſtige ligging in aanmerking genomen zynde, boven andere Steden de voorkeur zou verdienen: naardemaal de Linieſchepen, aldaar gebouwd en te water gebragt, niet meer dan twee of drie etmaalen zouden behoeven, om na *Hellevoet* te worden overgebragt: daar men dit, in gelyke gevallen, en met nog zeer veel moeite vergezeld, in geen elf of twaalf etmaalen verrigten kon. Zulks zou *Dordrecht* boven *Rotterdam* verkiesbaar doen zyn, moest 'er een nieuw Zeekantoor, of een nieuwe Timmerwerf aangelegd worden: 't welk thans het geval niet was, daar *Rotterdam* van beide, op de beste wyze, voorzien was. Zodanig een Timmerwerf te verlaaten, en eene nieuwe, die verbaazende geldſommen zou kosten, aan te leggen, voegde niet in een tyd, dat eene welgeregelde ſpaarzaamheid aan de orde van den dag was. Daarenboven hadt men daar naby het Dok te *Hellevoet*, waar men zo zeer alles, wat tot uitrusting en vertimmering der Schepen vereiſcht werd,

1796. Scheepstimmerwerf voor den Lande aan te leggen, van de hand geweezen.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXX. D. bl. 66.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 204.

CV. BOEK. 1796.

werd, by een vondt: en wel zo dat nog nimmer een Schip ter vertimmering na *Rotterdam* was opgezonden. — Op deeze gronden werd dit verzoek afgeslaagen (*).

Hoorn, Enkhuizen en *Medemblik* dingen om tot Werk- en Legplaatzen voor de Vloot te dienen.

In *Hollands Noorderdeel* dongen *Hoorn*, *Enkhuizen* en *Medemblik* na eene meerdere begunstiging des Landsbestuurs, ten aanziene van de bezorging der Lands Vloote, elk wilde zyn Stad tot een Havenstad gekoozen en aangelegd hebben (†). Eerstgemelde Stad boodt aan, de hinderpaal eener bekende Zandbank, te doen wegneemen (§).

Hangende deeze zaak hadt de Representant BACOT van *Delfzyl* gesprooken als eene plaats, welke bovenal in aanmerking kwam. Tegenspraak ontmoette hy van den Burger NIEUHOFF, die beweerde, dat welk eene geschikte plaats *Delfzyl* ook anderzins mogt weezen, en welk eene party men daar van reeds in de voorige Eeuw getrokken hadt, men evenwel van die plaats, ter Havenplaats, geen gebruik kon maaken, daar dezelve aan de *Eems*, en wel aan de boorden van het *Pruisisch* Grondgebied gelegen was. Oordeelde men het *Nieuwe Diep* niet genoegzaam veilig, hoe veel minder was het die nieuw aangeduidde Havenplaats (**).

Het

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 66. 485.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 66.
(§) *Dagverh. der Nat Verg.* III. D. bl. 500. 564.
(**) Men zie de Beschryving dier Plaatze in den *Tegenwoordigen Staat van Stad en Lande* III. D. bl. 364.

Het voorſtel van BACOT, *Delfzyl* betreffende, werd eerlang ſterk onderſchraagd, door een Brief van de Municipaliteit dier plaatze, waar in zy te voorſchyn traden als niet, door den vernederenden geest van plaatslyk eigenbelang; maar door zuivere Vaderlandsliefde gedreeven, het zo dikwerf vergeeten plekje gronds aan de boorden van de *Eems*, aan het uiterſte einde des Vaderlands gelegen, aanpryzende, als, by verbeterde omſtandigheden, geſchikt om een onberekenbaar gemak, voordeel en aanzien aan *Nederland* te verſchaffen. De Rivier de *Eems*, welke langs *Delfzyl* heen ſtroomt, beſchreeven zy als een der geſchiktſte Rivieren voor de Zeevaard, overal den besten ankergrond, veilige ſchuil- en legplaatzen opleverende, door de batteryen langs den dyk beveiligd. Behalven eene kleine Droogte, doch die by hoog water genoegzaam water hadt, vertoonden zy de Rivier als zeer diep, zo dat de zwaarſte Oorlogſchepen tot aan *Delfzyl*, konden naderen; daar ter reede voor hun anker zwaaijen en draaijen. Veilig was het de *Eems* binnen te zeilen. De Haven van *Delfzyl*, ſchoon verzuimd en verſlykt, zou, met weinig kosten, ſlegts met ſlyk en geen zand bezet zynde, opgeruimd en zodanig gemaakt kunnen worden, dat de Oorlogſchepen zich veilig in derzelver boezem zouden bevinden.

1796. BOEKE

Hoe *Delfzyl* daar toe wordt aangepreezen.

Zy gewaagden, de *Eems* aanpryzende, dat, ten tyde van de bloei der *Aſiatiſche* Compagnie te *Emden* een vier en twintig voe-

CV. BOEK. 1796.

voeten diepgaand *Oost-Indisch* Schip, met volle laading, voorby *Delfzyl* na gemelde Stad gezeild was; dat omtrent den Jaare MDCCLVII eene geheele *Engelsche* Vloot, waar onder verscheide Limeschepen, op de *Eems* gelegen, en zulks ook ten tyde der jongste Omwenteling plaats gegreepen hadt; terwyl, in vroegeren dage, de Zeeheld DE RUYTER, de t'huiskomende *Oost-Indische* Vloot te *Delfzyl* voor de loerende en roofzugtige *Britten* geborgen hadt (*).

Daarenboven beriepen zy zich op de getuigenissen eeniger kundige Zeeofficieren; op den geweezen Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN; op den Capitein PIETERSON; op den Luitenant DROOP, op den Luitenant Ingenieur DE GROOT; welke laatstgemelde voor den Vlootvoogd DE WINTER, van wien hy was afgezonden, de Haven opgenomen, een plan gemaakt en medegedeeld hadt ter verbeteringe en tot het aanleggen van een Dok.

Op de Verslagen deswegen gedaan, weezen zy de Representanten, als bronnen waar uit zy eene genoegzaame kennis konden scheppen van *Delfzyls* aangelegenheid, en de geschiktheid tot berging van 's Lands Schepen. Ten slot schryvende; „ Welk „ een voordeel! —— Geene lastige Ka„ meelen behoeven hier hunnen rug te „ lee-

(*) Dit even aangestipte en nog meer van den dienst der *Delfzylsche* Wyk- en Bergplaatze verdient nageleezen te worden in BRANDS *Leeven van* DE RUITER bl. 389 en 727.

„ leenen om het overbrengen; terwyl eene
„ menigte dagen onder deezen moeizaamen
„ arbeid heenen snellen, en 's Lands geld
„ verminderen. — 'Er zou aan het ein-
„ de der Republiek eene Haven te meer
„ zyn, zo gemaklyk in tyd van Oorlog,
„ voor terug keerende en op kruistocht
„ uitzynde Schepen. — *Engeland* zou
„ eene Haven meer moeten insluiten, en
„ dit zou zyne magt tevens meer verdee-
„ len. — Eindelyk, wy zouden altyd
„ even zo vroegtydig als onze natuurlyke
„ Vyand, een Esquader in de *Noordzee*
„ kunnen hebben, en welk een aanzien,
„ en voordeel zou dit den Vaderlande
„ kunnen geeven! (*).'

1795

De Municipaliteit van *Delfzyl* vaardigde eenen naderen Brief aan de Nationaale Vergadering af, ingericht om de Havenplaats aan te pryzen, en wel byzonder om de zwaarigheid, wegens de nabyheid van het *Pruisisch* Grondgebied tegen te gaan, en geheel weg te neemen; terwyl zy teffens de veiligheid tegen der *Engelschen* aanval en roofzugt poogden aan te wyzen. — Uit hoofde der gelegenheid van *Delfzyl*, 't welk zy boven *Vlissingen* verheffen, en het wegneemen der ingebragte zwaarigheden, oordeelden de *Delfzylsche* Municipaliteit, dat het tegenwoordig Landsbestuur van deeze Haven noodzaaklyk gebruik behoorde te maaken, ten minsten tot een Leg- en Bewaarplaats, als de

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 174.

de ſchoonſte gelegenheid, welke zich ergens aanboodt. Zy beriep zich op een Advys door den Burger BACOT ingebragt, ſtrekkende om by de *Noordhollandſche* Steden, welke in overweeging kwamen, *Delfzyl* in opmerking te doen neemen, en aan te pryzen (*). — „ *Delfzyl*," ſchryven zy ten ſlot, „ kan men niet langer „ verwaarloozen, indien de zuinigheid „ zal plaats hebben: want hoe veel zou „ de miſſing der Kameelen niet uitwin„ nen? Indien men het regt der Natie „ niet wil te kort doen, indien Algemeen „ Belang de hoogſte wet, indien het on„ regtvaardig is onder een één en on„ deelbaar Beſtuur, Gewestlyke en Ste„ delyke belangens, boven die van het „ algemeen Vaderland te ſtellen, indien „ men niet ondankbaar wil zyn tegen het „ Opperweezen en de Natuur! Want „ zullen wy eens het kind by zynen rech„ ten naam noemen, is niet deeze Gewest„ lyke en Stedelyke geest des verderfs, die „ weleer, in alle Vergaderingen en Col„ legien, roondwaarde, de eenigſte oor„ zaak van het verzuim onzer Haven en „ Reede? Doch wy willen al zulke by„ zonderheden laaten berusten, onder de „ puinhoopen van het oud Beſtuur, in „ verzekerde verwagting, dat ons tegen„ woordig Gouvernement zich alleen zal „ laaten leiden door Algemeen Belang, „ als

(*) Dit ſtuk is voorhanden in het *Dagverh der Nat. Verg.* IV. D. bl. 381.

1796.

„ als zynde de beste en eenigſte regel voor de bevordering van geluk in alle betrekkingen, welvaaren onder alle Standen, en voor de verbetering van eene gezonkene Marine tot een voor ons Vaderland berekend punt van voldoenend vermogen en glansryke nutheid (*)." — De beſlisſing van dit ſtuk valt in een ander tydvak.

ev. BOEK. 1796.

Veranderingen hadden 'er op 's Landswerf te *Amſterdam* plaats gegreepen, ſchikkingen en handelingen vloeiden daar uit voort, die met een ongunſtig oog van zommigen beſchouwd werden, en ſtoffe van beſchuldiging opleverden tegen den Smitsbaas JAN RICKERS, wiens zaak aan een regterlyk onderzoek was onderworpen; tegen den Scheepstimmermansbaas DORSMAN; tegen den Onderbootsman CORNELIS KRAAY, en wegens de handelwyze omtrent het koopen van Kruidvaten gehouden. Eene Commisſie derwaards gezonden, bragt, ten aanzien van alle de Beſchuldigingen, voor de Beſchuldigden een gunſtig verſlag uit; 't zelve ontmoette ter Vergaderinge niet weinig wederſpraaks (†).

Beſchuldigingen wegens de Landswerf te *Amſterdam* onderzogt.

Grooter en heftiger woorden vielen 'er by eene andere gelegenheid. Reeds hoorden wy, by de begroeting der Vergadering een klaagtoon aanheffen door het Committé der zaaken van de Zee, wegens

Dringen. de eisch om Geld, door het Committé der Marine.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 297 *en vv.*
(†) *Dagv. der Nat. Verg.* III. D. bl. 553—581.

CV. BOEK. 1796.

gens de uitgeputte ſtaat der Geldmiddelen, gepaard met een ſterken aandrang om vervulling van die dringende behoefte (*). Deeze was met Herfstmaand tot een ontzettende hoogte opgeklommen: 't Gemelde Committé diende, ten dien tyde, een zeer breedvoerig ſtuk in, met de ſterkſte kleuren afſchetzende de zorglyke omſtandigheden, waar in hetzelve zich, ten aanziene der Geldmiddelen, bevondt. Meermaalen herhaalde het aan den Volke deeze verantwoording verſchuldigd te zyn, wilde het zich aan geen pligtverzuim tegen de Natie ſchuldig maaken. Niet alleen beſtondt hun voordragt in eene opgave van 't geen ieder Gewest, in de toegeſtaane Petitie, hadt opgeſchooten; maar behelsde daarenboven een verſlag, zo van het beſteeden dier Gelden, als van den tegenwoordigen toeſtand van 's Landstimmerwerven, met opgave van de aldaar voorhanden zynde Scheepsbouwſtoffen. Ten ſlotte de Vergadering bezweerende, om toch, hoe eerder hoe beter, in deezen dringenden nood te voorzien, zou zich het Committé niet aan de ſchroomlyke en ſchrikbaarendſte gevolgen vinden blootgeſteld.

Wat deswegen ter Nat. Vergadering voorviel.

In het begin der voorleezinge van dit ſterkſpreekend en kragtig aandringend ſtuk, luisterde de geheele Vergadering met de grootſte aandagt; dan die ſtilte ging door gemor verzeld, by het Verſlag der ſtuks-

wy-

(*) Zie hier boven bl. 158.

wyze opgave van de Scheepshouwstoffen te *Amsterdam* voorhanden. Het misnoegen tekende zich duidelyker en duidelyker op veeler gelaad, het gemor werd heftiger. MIDDERICH vraagde het woord, en verzogt, dat het verder leezen van dit stuk, in de openbaare Vergadering, mogt gestaakt, en in een Committé Generaal voortgezet worden: dewyl de byzonderheden in hetzelve begreepen, zyn inziens, van dien aart waren, dat de openbaarmaaking daar van onvoegelyk was, — Onderscheide Leden ondersteunden dit. — DE VOS VAN STEENWYK noemde dit Vertoog eene openbaare beschuldiging tegen de Nationaale Vergadering, even of dezelve in haare verpligtingen jegens dit Committé was te kort geschooten; daar het ondertusschen even zeer aan de Leden van het Committé, als aan die der Vergaderinge, bekend was, uit welke bronnen dit alles voortvloeide; dat het daarenboven ten uitersten onstaatkundig was, zodanige zaaken voor het oog der gansche wereld openbaar te maaken. Hoogst verwonderde het hem, dat het Committé, zonder daar over den Voorzitter te hebben onderhouden, zodanig een Stuk, op eigen gezag, ter tafel bragt.

De Woordvoerder des Committés liet zich daar op hooren, dat de zaaken, in het Stuk door hem voorgeleezen, begreepen, reeds niet dan al te wereldkundig waren; dagelyks werd het Committé door eene menigte van hun, die goederen gele-

CV. BOEK. 1796.

CV. BOEK. 1796.

verd hadden, lastig gevallen. — Wat het kennisgeeven aan den Voorzitter betrof, die was des verwittigd, en hadt verlof ter voordragt gegeeven. — De Voorzitter CAMBIER bekende, dat hy, van ter zyde, verstendigd was, wegens het doen eener dergelyke voordragt, dat hy den Voorzitter van het Committé des gevraagd en daar op beschеid bekomen hadt; doch in geenen deele zodanig, dat de inhoud op zulk een leest zou geschoeid weezen. Hadt hy des onderrigt ontvangen, hy zou de voordragt niet toegelaaten hebben.

Misnoegen vertoonde zich op veeler gelaad; en HAHN openbaarde met woorden, de bron van dit misnoegen, als hy sprak. „ Byaldien de voordragt, van wegen het Committé tot de zaaken van „ de Marine, hier gedaan, te wege kon „ brengen, dat het daadlyk voorzien werd „ van penningen, zou ik 'er op zwygen; „ maar dit is het geval in geenen deele, „ en ik zie 'er nu niets in, dan eene „ pooging om de schuld van het gebrek „ te wentelen op deeze Vergadering. — „ Ik vind deeze pooging zeer onheusch; „ de betigting van onzen President, als „ of hy van het stuk kennis hadt gedraagen, en waaromtrent hy de Vergadering zo even heeft voorgelicht, smart „ my zeer, en ik moet het gedrag van „ hem, die van wege de Marine spreekt, „ des te meer berispen, daar hy zo vaak „ zich beroept op de verantwoording „ aan de Natie. — Tot myn leedwee-

„ zen

„ zen heb ik al eens meer opgemerkt, ev.
„ dat de Committés zich willen opwer- BORK.
„ pen als Nationaale Commisſien, en het ——
„ wordt meer dan tyd, dat men hun de 1796.
„ waarheid eens recht doe hooren. De
„ Vraag moet hier zyn, wat de letter en
„ de zin van de tegenwoordige Wet me-
„ debrengt? en dan is het boven allen
„ twyfel, dat het Volk van *Nederland* ge-
„ wild heeft dat de Uitvoerende Magt
„ afhangelyk zou zyn van, en verant-
„ woordelyk aan deeze Vergadering. Dee-
„ ze is verantwoordelyk aan de Natie;
„ maar juist om dat ze verantwoordelyk
„ geſteld is, zyn de Committés aan haar
„ onderworpen. Ik meen dat het Com-
„ mitté van de Marine, zich dergelyke
„ gevoelens en uitdrukkingen niet behoort
„ te veroorlooven. De verwarring is an-
„ ders onvermydelyk. Ik ben een Slaaf
„ van de Waarheid en van de Wet. Ik
„ gevoel dat ik, als Vertegenwoordiger
„ des Volks my van mynen pligt kwyte,
„ en ik dank GOD, dat ik dit doen kan,
„ en doen durf!"

Het meer en meer opblaakend vuur van misnoegen, werd eenigzins geſtuit door de gerustſtelling van DE VOS VAN STRENWYK, waar by hy verzekerde, dat die zorglyke oogenblikken, binnen kort, zouden ophouden, zo ſlegts de poogingen, in onderſcheidene Gewesten, tot ſtyving van 's Lands Finantien aangewend, niet werden tegengewerkt. SCHIMMELPENNINCK als Medelid der Commisſie van

CV. BOEK. 1796.

Finantien, zeide dit zelfde volmondig te kunnen betuigen, en wilde deeze zo veel opspraaks wekkende Memorie voorts in handen dier Commisie gesteld hebben.

Anderen oordeelden, dat het zeer onstaatkundig zou weezen de verdere voorleezing deezes stuks te staaken, dit zou het Volk veelligt in 't vermoeden brengen, dat 'er zaaken, vol van de zorglykste vooruitzigten, in voorkwamen: het akeligste des tafereels was reeds opgehangen: te onbeschroomder kon men met leezen voortgaan, daar de Commisie van Finantien zo plegtig verzekerd hadt, dat de bronnen, waar uit alles voortsproot, nu verstopt zynde, eerlang weder zouden vloeijen. — Eenigen wilden de voorleezing plaats doen hebben, met agterlaating van de byzondere opgave; ten einde 's Lands Vyanden met dit alles naauwkeurig op te tekenen, van deeze onze gesteltenisse geen gebruik mogten maaken. — Met deeze agterlaating werd de voorleezing ten einde gebragt.

Blok deedt de taal des misnoegens over de aanmaatigingen des Committés, op den trant van Hahn, andermaal hooren, en wilde dezelve gelast hebben zich voortaan van ongepaste uitdrukkingen te onthouden. Hahn las het Artykel des Reglements, hier op slaande, voor (*), en verzogt,

(*) Dit XCV. Artykel luidde; *De Uitvoerende Magt zal van de Nationaale Vergadering steeds geheel afgescheiden blyven; doch aan haare bevelen, af-*

zogt, daar OLIVIER het gedrag des Commités verdeedigde, den Voorzitter, dat hy geene verdere wederſpraak van de Leden der Uitvoerende Magt in de Nationaale Vergadering zou toelaaten. Voorts ſtemde hy in het voorſtel des Voorzitters, om het ſtuk te geeven in handen der Commisſie van Finantien; met byvoeging, dat, zyns bedunkens, die Commisſie niet alleen haar gevoelen deswegen zou uitbrengen; maar tevens eenen algemeenen ſtaat der Fournisſementen van de onderſcheidene Gewesten opgeeven: op dat eens eindelyk de Vergadering, gebruik maakende van de Magt haar by het Reglement toegekend, die Gewesten, welke agterlyk bleeven, kragtdaadig tot derzelver pligt mogt brengen. — Het beſluit viel overeenkomſtig dit Voorſtel, en maakte een einde aan een tooneel, waar op ſcherpheid van taal, zich ten vollen deedt hooren (*). CV. BOEK. 1796.

Verſlag van het Commité der Finantien.

Welhaast bragt de Commisſie der Finantien een Verſlag uit. Zonder zich in te laaten tot de wyze van voordragt, over welke de Vergadering reeds haar ongenoegen hadt te kennen gegeeven, moest zy, wat de ſchaarschheid van Penningen betrof, bekennen, dat, offchoon men in verſcheidene Gewesten reeds buitengewoone mid-

agtervolgens het Gezag aan haar by dit Reglement opgedraagen, verantwoordelyk, en aan haar onderworpen zyn.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 113, 114.

CV. BOEK. 1796.

middelen hadt aangewend, dezelve niet genoegzaam waren. Zy ſchreef dit daar aan toe, dat byzonder in *Holland*, die poogingen door de Ingezetenen werden tegengewerkt. Het voorſtel om, door een rondgaanden Brieve aan de Gewesten, inhoudende eene aanmaaning om geene middelen ter ſtyving van 's Lands Geldmiddelen onbeproefd te laaten, ging door; daar de Vergadering, in allen gevalle, gebruik zou maaken van de magt, haar by het Reglement opgedraagen. Hier mede overeenkomſtig ſtemde de groote meerderheid (*).

Holland verdeedigt zich daar op.

Holland, zo zeer met naame aangeduid, ontwing deezen Brief niet, of beantwoordde denzelven onmiddelyk; vertoogende de inrichtingen en werkzaamheden van het Provintiaal Beſtuur in deezen, welke der Vergaderinge niet onbekend konden zyn (†). Voorts erkenden zy, in alle oorden diens Gewests, die bereidvaardigheid niet gevonden te hebben, welke zy van der Ingezetenen Vaderlandsliefde verwagtend waren. Eene traagheid, gedeeltlyk gebooren uit de overtuiging en daadlyke ondervinding, dat de Ingezetenen van *Holland*, by aanhoudenheid, genoodzaakt waren meerder opofferingen te doen voor de algemeene belangens, dan, tot hier toe door de Ingezetenen der overige Gewesten was ge-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 195.

(†) Men vergelyke hier mede wat wy, wegens de Finantieele Operatien, in *Holland* vermeld hebben, in onze *Vaderl. Hist.* XXXV. D. bl. 192.

gedaan. — Wel konden zy niet ontken- ev.
nen, dat onwil by zommigen, onvermo- BOEK.
gen by anderen, traagheid en byzondere ——
belangen by veelen, hunne heilzaame be- 1796.
doelingen ſteeds tegenwerkten: waar door zy zich gedrongen voelden om middelen ter hand te neemen, welke zy, zo lang mogelyk, verſchooven hadden. De middelen van een geſtreng onderzoek na die opbrengst, welke zy hoopten dat van eene genoegzaame uitwerking zouden weezen, vastlyk beſlooten hebbende, om dit hun voorneemen, geenzins te laaten uitloopen op nietsbeduidende klanken: maar dezelve, met al hun vermogen, geſtand te doen, en daar door te toonen, dat geen gebrek aan klem, in het doen ten uitvoer brengen van de genomene beſluiten, hun met grond, zou kunnen worden ten laste gelegd. — Met genoegen hadden zy, uit den gezonden Brieve de verzekering vernomen, dat de Repreſentanten des Volks van *Nederland*, gereed waren om de kragtdaadigſte hulp en byſtand te verleenen tot het volvoeren van hunne Financieele Beſluiten, op regtvaardigheid en billykheid gegrond. — Zy vertrouwden, dat hunne Medeburgers, des verzekerd, en overtuigd van hunne verpligting om het Vaderland, met alle hunne vermogens te onderſchraagen, hun nimmer in de onaangenaame noodzaaklykheid zouden brengen om des gebruik te maaken. — Voorts namen zy de vryheid aan de vaderlyke zorge der Nationaale Vergadering aan te bevelen het wegnee-

men van de maar al te billyke klagten der *Hollanderen*, dat de Ingezetenen der andere Gewesten, tot den richtigen opbrengst der Quota in de algemeene behoeften, tot hier toe, door derzelver Beſtuurderen, tot geene zo groote opofferingen waren gevergd geworden, als waar toe het Beſtuur van *Holland* zich, zedert de heuchlyke Omwenteling, ten dien einde reeds gerioodzaakt, gevonden hadt (*). — Ten ſlot brengen zy de Repreſentanten onder het oog, dat het verleenen van opſchorting van deeze Geldheffingen aan zommige Plaatzen of Diſtricten van *Holland*, onlangs by herhaaling op het bloot te kennen geeven der Verzoekeren, niet dan eenen nadeeligen invloed kon hebben op de Finantieele werkzaamheden (†).

1796.

Van den Oorlog te Lande valt, wat onzen Staat betreft, weinig te melden.

Zo veel geboekt hebbende van de Land- en Zeemagt des Vaderlands, ten deezen Jaare, wagt men zeker, dat wy van het daar mede, in dit tydsbeſtek, uitgevoerde zullen ſpreeken. Breedvoerig zou onze beſchryving worden, wilden wy den gevoerden Landoorlog vermelden: dan men moge tot dusdanige verhaalen de toevlugt neemen, als men, op elk jaar, waar in de Landsgeſchiedenis, ſchaars ſtoffe oplevert, iets wil vermelden; dan de gebeurtenisſen des voorgevallen, waren thans me-

(*) Men vergelyke hier mede wat wy, de geſteldheid en verrigtingen der byzondere Gewesten vermeldende, derwegen hebben opgetekend.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 231.

menigvuldig, vreemd, en, vorderden eene breede vermelding. De Kryg te Lande ging niet gepaard met die voor ons Vaderland geduchte gevolgen, welke de voorstellen der Volksvertegenwoordigers BLOK en VREEDE scheenen te voorspellen (*). — Elders werd dezelve, met groote heftigheid gevoerd. BUONAPARTE zette, in *Italie*, zyne vermeesteringen voort; de lauwer der overwinninge bekranste steeds het hoofd van deezen Held (†).

CV. BOEK. 1796.

De oorlog in *Duitschland*, schoon in den aanvange alzins voorspoedig en merkwaardig zo door belangryke vermeesteringen als bloedige veldslagen, nam nu en dan een ongunstige keer, voor de *Franschen*. Breed zouden wy hier kunnen spreeken van de krygsverrigtingen der *Fransche* Veldheeren JOURDAN en MOREAU, hoe de eerstgemelde verliezen geleden hadt, en de laatstgemelde voortrukte, daar door zich in gevaar gebragt, en in het onaangenaam geval bevondt, om niet op nieuwe veroveringen bedagt te weezen, maar voor de veiligheid zyns Legers te moeten zorgen, 't geen hy deedt door een vegtenden terugtocht, die op de lyst der schoonste Krygsverrigtingen met volle regt geplaatst wordt (§).

Dan,

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIV. D. bl. 389 en 392.

(†) Men leeze den *Veldtocht van den Generaal* BUONAPARTE *in Italie*. Te *Rotterdam* by J. BRONKHORST 1798.

(§) Onder anderen kan de *Nederduitsche* Leezer, die

Dan, aangemerkt ons Leger, ſchoon ten velde gebragt, nevens onze Landgenooten, ſlegts van verre aanſchouwers waren van die Krygsverrigtingen, zonder daadlyke deelneeming, zou een verhaal daar van hier niet voegen. Te meer mogen wy ons des ontſlaagen agten: dewyl van die buitenlandſche Krygsverrigtingen, in de daad, zeer groot en opmerklyk, veele verhaalen voorhanden zyn, waar in de desbegeerigen hunnen lust kunnen boeten, en den vreemden wisſelkans des Oorlogs, dikwyls door geheime raderen gewyzigd, met verwondering naagaan. — Alles hadt den uitſlag, dat de Kryg van onze grenzen verwyderd bleef.

De Zeeoorlog voor 's Lands hier zynde Vloot van geen belang.

Meer zou hier te zeggen vallen, wegens het uitgevoerde met, en het geledene door 's Lands Zeemagt, wanneer wy niet ten oogmerk hadden afzonderlyk van 's Lands Volkplantingen in de *Oost-* en *West-Indiën* te ſpreeken. Wat den Zeeoorlog, ten deezen Jaare, anderszins gevoerd, betreft, deeze hadt luttel te beduiden. Der *Engelſchen* blykbaare groote overmagt ter Zee hieldt onze Schepen in de Zeegaten opgeſloten. Alles komt neder op eenige weinige byzonderheden, welke wy niet onvermeld mogen laaten.

Een

die des een beknopt berigt verlangt, te regt komen in de Leevensbeſchryving van MORRAU, geplaatst in SCHILLERS *Leevensbeſchryvingen van eenigen der meest beroemde en beruchte Mannen* IIde Deel bl. 246 *enz.* Te *Haarlem* by F. BOHN 1802.

Een Smaldeel der Schepen na *Noorwegen* gestevend, bestaande uit het Fregat *de Argo*, van zes en dertig Stukken, en de Brikken *de Mercuur*, *de Vlieg* en *de Echo*, ontmoette eene *Engelsche* Vloot, achtien Schepen sterk. Onzeilen was de te kiezene party, by het opdagen van zulk eene verbaazende overmagt; dan hier in kon, noch het Fregat, noch de eerstgemelde Brik, veiligheid vinden, beide vielen zy den *Engelschen* in handen. Schoon de twee andere Brikken, in 't ontzeilen des Vyands, slaagden, vonden zy zich genoodzaakt het op strand te zetten. Een opkomende storm verbryzelde dezelve; de Manschap bragt 'er het leeven af (*).

1796. Onheil een Smaldeel overgekomen.

Op de reede van *Delfzyl* waren van 's Lands wege drie Kanonneerbooten geplaatst. Een Brikscheepje van *Embden* afgevaaren, spoedde den weg, zonder eenige vlag te vertoonen. De Bevelhebber der Kanonneerbooten, deedt een schot; de Brik liet daar op een *Engelsche* vlag waaijen, zette zyn koers voort, ook na een tweede schot, schoon toen de vlag strykende; op een derde schot wendde de Brik, en bleek te *Newcastle* t'huis te hooren. Dezelve werd te *Delfzyl* opgebragt. Nog twee of drie *Engelsche* Vaartuigen waren op dezelfde hoogte genomen. Het leedt niet lang of de *Fransche* Staatsdienaar Noël diende ter Nationale Vergadering een Vertoog in, te verstaan gee-

Engelsche Schepen op de *Eems* aangehouden. Wat des te doen viel.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 309.

CV. BOEK. 1796.

vende, dat, van wegen het *Pruisische* Hof te *Parys* klagten waren ingekomen over het neemen van een *Engelsch* Schip op de *Eems*; met verzoek dat de Vergadering de zaak zou onderzoeken, en het met schadeloosstelling terug doen geeven, als een blyk van regtvaardigheid en edelmoedigheid jegens de Vyanden.

Men vondt zich met deeze zaak belemmerd, en merkte aan, dat de reden, waarom, van wegens *Pruisen*, die klagten niet rechtstreeks aan de Nationaale Vergadering gedaan waren, meer of min geschikt scheen om de gevoeligheid van onzen Staat op te wekken; wenschlyker kwam het ook voor, dat het *Fransche* Staatsbestuur dergelyke bezwaaren, welke *Pruisen* in liet brengen, rechtstreeks aan de *Bataafsche* Republiek verzondt, en niet, by wyze van tusschenkomst, daar aan voorstelde, en met allen invloed scheen te ondersteunen. Dan het eerste was een eigenaartig gevolg van den staat der zaaken tusschen het Hof van *Berlyn* en onze Republiek; en het laatste hadt men geheel toe te schryven aan de begeerte van het Directoire Executif, om kennis te draagen van, en deel te neemen in de waare belangen van onzen Staat, en om voor te komen, dat het Hof van *Berlyn*, geen voorwendzel, hoe genaamd, van belediging zou kunnen hebben; niet twyfelende, of dat zelfde Directoire zou ook van onze zyde, den Koning des wel willen onderhouden.

On-

Ontwyfel- en onbetwistbaar was het in- 1795
tusschen, dat het grondgebied van de *Eems*, althans van de *Wester-Eems*, welke de kust van *Groningen* beſpoelt, en tusſchen de *Wedde* door na de *Noordzee* stroomt, onzen Staat toekwam; en niet aan den Koning van *Pruiſſen*. De mond aan de *Wester-Eems*, aan deeze zyde van de Republiek, was ons Vaarwater, gelyk die aan geene zyde het Vaarwater van *Pruiſſen*. Was nu het neemen in de *Wester-Eems* geſchied, dan was de *Engelſche* Prys, met vollen regt, genomen, zonder dat men zich behoefde te bedienen van het bewys, 't welk de *Engelſchen* deeden gelden, naamlyk dat men vyandlyk Eigendom, overal waar dezelve te zoek n is, ondanks de onzydigheid des grondgebieds, of de beſcherming der Vlagge van eene onzydige Mogenheid, mag en moet neemen. Wel was aangemerkt, dat het verſchil van grondgebied, niet in aanmerking kwam: dewyl de Prys gerekend kon worden in voſſe Zee genomen te zyn; by een nader inzien en onderzoek was het *Engelſch* Schip niet over de *Wadde* gekomen, en werd gerekend binnen gaats prys gemaakt te zyn.

Op deeze gronden luidde de raadſlag des Committés van Buitenlandſche Zaaken, dat zeker, aan den eenen kant, de yver van 's Lands Vlootelingen te pryzen was, en alle aanmoediging verdiende; maar dat, aan de andere zyde, de zaak zelve meer of min twyfelagtig kon voorkomen, en

Beſluit tot Vrygeeving genomen

CV. BOEK. 1796.

en dat, zo de groote Staatkundige belangen het medebragten, om van onzen kant zelfs den schyn van aanval te willen vermyden, het der Nationaale Vergadering niet onwaardig zou weezen, den voorslag te doen, om de *Eems*, tot den Vrede toe, onzydig te verklaaren, voor alle ongewapende Vaartuigen, en dat, op dien voet, het genomene Brikscheepje vry zou gegeeven worden. Het belang van de vrye Vaart op de *Eems*, en de handelbetrekkingen met *Embden* waren grooter dan veelen misschien dagten, en het belang des Volks van *Nederland* scheen hun toe te vorderen, om die, zo min mogelyk, te stremmen. Voorzigtigheid en beleid, waardigheid, en gehegtheid aan goede grondbeginzelen, oordeelden zy, paarden zich in deezen handel, en vleiden zy zich de Handel- en Staatsbelangen, op die wyze, te vereenigen. Byzonder zou dit het geval weezen, indien de Vergadering kon goedvinden, de Commissie van Buitenlandsche Zaaken te volmagtigen, om met overleg van het Committé der Zeezaaken, op de geschiktste wyze, voor te komen, het uitdooven van den yver der Vlootelingen in dit neemen betoond. — Overeenkomstig met deezen raadslag besloot de Vergadering tot de wedergave; dan het Onzydigverklaaren van de *Wester Eems* hieldt men in beraad (*).

Drie

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 102.

Drie *Franſche* Fregatten en vier Corvetten, waren onder het bevel des Capiteins BESCOND ten kruistocht, in Hooimaand, uit *Vliſſingen* gezeild. Hy bevondt zich met dit Vlootdeel, in den naamiddag des uitzeilens, by ſtil weer, dwars van *Helle voet*, en ontdekte een Schip. Het gaf terſtond ſein van herkenning, 't geen BESCOND niet kon begrypen. Hy deedt daar op ſeinen van herkenning, tuſſchen de *Bataafſche* en *Franſche* Zeemagt in gebruik. Deeze bleeven onbeantwoord. Het onbekende Schip naderde. De *Franſche* Scheepsbevelhebber deedt ſein van verſchanſen, en aanſtalte tot het gevegt. In deezen toeſtand naderden zy elkander. Geen van beiden liet een Vlag waaijen. In die onzekerheid liepen zy verſcheide keeren digt by elkander heen. Met den avond kwamen zy zo naby elkander, dat het toeroepen nader ontdekking kon geeven. Wederzydſche vraagen, zonder antwoord, was alles, tot dat het Oorlogſchip van vier en zeventig ſtukken de *Engelſche* Vlag hees. Capitein BESCOND vertoonde daar op de *Franſche* Vlag, en gaf ten zelfden tyde de volle laag. Deeze werd beantwoord. De nabyheid des vyandlyken Schips bewoog den *Franſchen* Scheepsvoogd om te enteren. Dit ſcheen in 't eerst te zullen gelukken; dan het bleef by ſchieten. De nagt ſcheidde de vegtende. De koers door het *Engelſche* Schip gehouden, zou de *Franſchen*, hetzelve opzoekende en nazettende, na *Texel* gebragt

CV. BOEK. 1796.

Een Smaldeel *Franſche* Schepen van Oorlog komt te *Helle-voet*.

CV. BOEK. 1796.

hebben, waar omtrent zich de *Engelſche* Zeemagt bevondt. Die met het onder zich hebbend Smaldeel te naderen, oordeelde BESCOND ongeraaden. Terwyl ook de ſchade hem toegebragt, het raadzaamer deedt keuren in *Helleveet* binnen te loopen. Zyn Fregat, *l'Incoruptible*, 't geen vier en twintig Stukken vier en twintig Ponders, tien acht Ponders en twee Canonades van zes en dertig Ponden, en drie honderd vier en veertig man voerde, hadt drie grondſchoten bekomen van die aangelegenheid, dat de lekken daar door veroorzaakt, op Zee niet konden geſtopt worden: daarenboven was zyn voormast weinig voeten boven het dek, door een twee en dertig Ponder, dermaate doorboord, dat dezelve, ondanks de daar om gelegde woelingen, dreigde over boord te ſtorten. Eenige Manſchappen hadt hy verlooren, en ook gekwetſten bekomen. De andere Schepen ſcheenen niet gevogten te hebben.

Het daar omtrent verrigtte.

By het komen ter Reede van *Helleveet* liet Capitein BESCOND aan de Nationaale Vergadering de weet doen van zyn wedervaaren, en van zyne behoeften, met verzoek om voorziening in dezelve. De Minister NOËL zondt daar op eene nadere lyst der benoodigheden, voor dit *Franſche* Vlootdeel in *Helleveet*, waar in voorzien werd (*).

Vredehandel

Zo veel van de aanſtalte tot den Kryg te Land en te Water vermeld hebbende, oor-

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* II. D. bl 375 en 480.

bordeelen wy geene plaats, in onze Geschiedenis, voeglyker, dan deeze, om te spreeken van de onderhandelingen tot Vrede, eer nog dit Jaar zynen kring besloot. 1796.

Reeds vroegtydig hadt de Koning van *Engeland* en de Keizer aanduidingen van Vredehandeling gedaan, over welker misluk-king de eerstgemelde zich hoogst beklaagde, en geheel aan der *Fransschen* onverzettelykheid toeschreef (*). In Herfstmaand deedt men, van de zyde van *Engeland*, openlyker stappen, door een verzoek om Paspoorten voor eenen Gezant, die, om openingen tot den Vredehandel te geeven, zou overkomen. Het Directoire Executief gelastte den Minister van Buitenlandsche zaaken, dezelve te verleenen aan een *Britschen* Afgezant, „ bekleed," gelyk het zich uitdrukte, „ met volmagt niet alleen om de „ Voorbereidzels tot een Vredehandel te „ maaken, en den Vredehandel zelve; maar „ ook om dien volkomen te sluiten tus-„ schen de beide Mogenheden."

deezes Jaars. Aanzoek van *Engeland*.

Het Directoire Executief of Uitvoerend Bestuur mistrouwde die Zending: immers by de bekendmaaking van dit voorstel en het toestaan der Paspoorten, voegt het bedenkingen van deezen aart. Indien dan het *Engelsch* Staatsbestuur opregt is, indien deeze stap niet, gelyk alle andere, welke het tot hier toe in dit stuk gedaan heeft, enkel strekt om de wereld in den waan te brengen, dat het den Oorlog

Hoe ingezien door het *Directoire Executief*.

(*) *Universal Magazine* Vol. C. p. 52 volg.

CV. BOEK. 1796.

log met wederzin voert; ten einde onderstandgelden te krygen, welke het Volk, met zo veel leedweezen, ziet verspillen — indien dit Staatsbestuur eenen onregtmaatigen haat aflegt, en het oor opende voor de stem der Menschlykheid; indien het luistert na den wensch des Volks, wier belang en welvaard aan 't zelve toevertrouwd is, zal de Vredehandel geen uitstel lyden, of eenigen hinderpaal ontmoeten (*).

Voordragt van Lord MALMESBURY.

De Afgezant van *Groot-Brittanje*, Lord MALMESBURY, deedt, in dit character, den vyf en twintigsten van Wynmaand, zyn openbaare intred in *Parys*, gaf aan CHARLES DE LA CROIX, Minister der Buitenlandsche zaaken zynen lastbrief over. Deeze was in 't *Latyn* geschreeven, zeker om allen twist, wegens de taal, te ontwyken, en schonk de Koning dien Afgezant daar by de volkomenste volmagt. De overgifte hier van ging gepaard met eene aanspraak, strekkende om het oogmerk der Zendinge te ontvouwen, en een algemeen beginzel, waar op de volgende onderhandelingen zouden steunen, vast te stellen. Wedergeevingen en afstanddoeningen kwamen hier in aanmerking. *Groot-Brittanje* hadt naa een onafgebrooken oorlogvoeren ter Zee, geen wedergave van *Frankryk* te vorderen, en van *Frankryk* in tegendeel, Vastigheden en Volkplantingen bemagtigd van het hoogste aanbelang, en eene bykans on-

(*) Getrokken uit het *Journal officiel*.

onſchatbaare waarde. — Doch aan den anderen kant hadt *Frankryk*, op het Vasteland van *Europa*, vermeesteringen gedaan, waar omtrent zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit niet onverſchillig kon weezen: dewyl 'er de heiligſte verbintenisſen van zyn Kroon in betrokken waren. — Omtrent dit alles hadt men ſchikkingen te maaken, door geëvenredigde wedergaven aan *Frankryk*, en voldoening aan de regtmaatige vorderingen van 's Konings Bondgenooten, tot bewaaring der ſtaatkundige balans van *Europa*. — Naa deeze eerſte opening zou zyne Majeſteit duidelyker en bepaalder opgave doen. Dezelve moest ten algemeenen grondſlag van alle volgende onderhandelingen ſtrekken. Dan vooraf moest hy verklaaren, dat, indien deeze algemeene aanbieding niet werd aangenomen, of indien ongelukkig de onderhandelingen, daar over vallende, de verlangde uitwerking niet hadden, noch dit algemeene voorſtel, noch 't geen ingevolge daar van nader bepaald mogt worden, alle kragt zou verliezen. CV. BOEK. 1796.

Aanmerkingen daar op van DE LA CROIX.

DE LA CROIX, door het Directoire ter onderhandelinge gevolmagtigd, maakte by de overleevering van dit aanvanglyk ſtuk, de aanmerking, of hy, in den naam der Bondgenooten van *Groot-Brittanje* ſpreekende, en derzelver belangen waarneemende, des volmagt bekomen hadt? Hier op luidde Lord MALMESBURY's antwoord, dat hy daar mede niet voorzien was; maar dat hy, wanneer het Directoire, ten aanzie-

CL. BOEK. 1796.

ziene van deezen grondslag des Vredehandels, haar gevoelen verklaard hadt, de Bondgenooten des zou verstendigen, en derzelver bevelen ontvangen. Op de vraage, of hy ten minsten het beginzel van wedergave, en 't geen de *Republiek* en *Groot-Brittanje* betrof, niet kon opgeeven? gaf de *Engelsche* Afgezant te verstaan, dat hy, naa het antwoord van het Directoire ontvangen te hebben, naderen last, ten opzigte van dit punt, zou vraagen.

Hoe het *Directoire* de zaak inziet.

Het Directoire was verre van voldaan te zyn. In stede van de hoop op een spoedig wederkeeren des Vredes, boodt, haars oordeels, het voorstel van Lord MALMESBURY niets aan dan vertraagende en zelfs op een verren afstand gelegene middelen om de Vredesonderhandeling ten einde te brengen. Niet zeer overeenkomstig met diens lastbrieve, zou uit dit voorstel, een Zamenkomst der in den Kryg betrokkene Mogendheden, noodig weezen, welker langwyligheid genoeg bekend was. Dat, zonder benadeeling van Lord MALMESBURY's oogmerken, zonder eenig gevolg te trekken uit de strydigheid deezer verklaaring met den lastbrieve, zonder te veronderstellen, dat hy eenige geheime onderrigtingen hadt, die de kragt der geopenbaarde vernietigden; zonder te zeggen, dat het *Groot-Brittannische* Staatsbestuur, een tweevoudig oogmerk hadt — om door algemeene voorslagen, de byzondere van andere Mogenheden te voorkomen, en van het Volk van *Engeland* de middelen

te

te bekomen tot het voortzetten van den Oorlog, door de Republiek de ſchuld te geeven van eene vertraaging, die hetzelve veroorzaakte, — het Directoire in het voorſtel van MALMESBURY niets meer kon zien, dan eene vernieuwing, onder vriendlyker ſchyn, van het voorſtel, door den Heer WICKHAM gedaan, en dat het ſlegts een hoop van Vrede, op eenen verren afſtand, gaf. cv. BOEK. 1796.

Daarenboven kon het Directoire, ten aanzien van het beginzel van wedergave, hier voorgeſteld, niet zien, dat hetzelve, op eene zo in 't wilde ſchermende en op zich zelve ſtaande wyze, voorgedraagen, ten grondſlage eener Vredesonderhandeling kon ſtrekken.

Niet te min was het Directoire, bezield met een zugt om den geesſel des Oorlogs te doen ophouden, en om te toonen, dat het geene voorſlagen van Bevrediging wilde van de hand wyzen, gereed om te verklaaren, dat, zo ras Lord MALMESBURY, aan den *Franſchen* Minister der Buitenlandſche zaaken, genoegzaame volmagt vertoonde van de Bondgenooten des *Groot-Britanniſchen* Ryks, om derzelver belangen te handhaaven, vergezeld met eene belofte van dier Bondgenooten zyde, om alles te bekragtigen, wat, in hunnen naam, zou beſlooten worden, het Directoire een ſpoedig antwoord zou geeven op de onderſcheiden voordragten; als mede dat de zwaarigheden zouden uit den weg geruimd worden, in zo

CV. BOEK.

verre zulks beſtaanbaar was met de veiligheid en waardigheid der *Franſche* Republiek.

1796. Nader verklaaring van de *Engelſche* zyde.

Lord MALMESBURY vaardigde een Boode af, om de gevorderde magtverleening te verzoeken. Kennelyk liet zich het misnoegen der *Engelſchen* hooren by het nader antwoord, 't geen inhieldt, dat den Afgezant volmagt gegeeven was, op den gewoonen voet; maar dat die magtsverleening hem den aart en de voorwaarden van het te ſluitene Vredesverdrag niet voorſchreeven. Ten deezen aanziene zou hy, naar de voorlang vaſtgeſtelde gebruiken in *Europa*, de laſtgeevingen zyns Hofs volgen; en de Koning zou niet luisteren na voorſtellen, welke de belangen zyner Bondgenooten van de zyne zouden afſcheiden. Deezer tusſchenkomst was, in den loop der onderhandelingen, onvermydelyk noodig, en hoopte zyne Majeſteit hun bereidvaardig te zullen vinden. Voor af hadt hy de grondſlagen willen leggen, door van de wederzydſche teruggaven te gewaagen. Waar op van de *Franſche* zyde, niets bepaalds was geantwoord. MALMESBURY kreeg laſt om dit voorſtel te herhaalen, en 'er eene volkomene verklaaring op af te wagten, en daar by te voegen 's Konings betuiging, dat deeze gemeenſchaplyk met diens Bondgenooten zou te werk gaan.

Onderhandelingen over

Hier op vorderde het Directoire de onverwylde aanwyzing van de voorwerpen der wederzydſche teruggaven, als mede,

den

den *Engelſchen* Gezant af te vraagen, welke de gezindheden waren tot den Vredehandel, van welke zyne Majeſteit en de Keizer, zulk een doorſlaand blyk gegeeven hadden, by den aanvange des Veldtochts. Het Directoire was 'er onkundig van. De Keizer en de Koning mogten van een Wapenſtilſtand geſprooken hebben. cv. BOEK. 1796. de Volmagt.

Dien eigen dag gaf MALMESBURY daar op een antwoord, beſtaande in eene herhaaling des meer gedaanen voorſtels: zonder welks aanneemen, of het omhelzen van een ſoortgelyk, geen onderhandeling kon worden aangevangen. Met byvoeging van eene betuiging, door den Baron D'ENGELMAN, van 's Keizers wege gedaan, diens gezindheid tot den Vrede in Zomermaand deezes Jaars aanduidende.

Het antwoord hier op behelsde, dat het Directoire, by het reeds voorgedraagene, niets te voegen, en alleen te vraagen hadt, of de *Engelſche* Gezant, op elke officieele mededeeling, welke plaats greep, noodwendig een Boode moest afvaardigen, om eene byzondere lastgeeving te haalen? — De vraag van MALMESBURY was, of hy dit laatstvoorgeſtelde door DE LA CROIX voor een officieel antwoord moest houden? Hy kreeg hier op een verzekerend beſcheid, en gaf te verſtaan, dat hy 't zelve onverwyld aan zyn Hof zou doen toekomen, en dat hy, in het tegenwoordige geval, telken maale, als hy een officieel antwoord ontving, om byzondere last zou vraagen.

De last hier op ontvangen en medege-

CV. BOEK. 1796.

deeld, kwam volſtrekt op 't oude neder. De beantwoording van de *Franſche* zyde behelsde dezelfde vorderingen van eene onderſcheidene opnoeming der wederzydſche teruggeevingen. Hier van verſtendigde de *Britſche* Gezant zynen Koning.

Vertrouwelyke Memorie van wegen *Engeland* ingediend.

Van alle deeze wederzydſche zo korte en afgebrookene onderhandelingen was eindelyk in Wintermaand het gevolg, de mededeeling eener Vertrouwlyke Memorie, over de voornaame gronden van teruggaave, van vergoeding, en wederzydſche ſchikking. In deeze, op dat wy 'er eene korte opgave van plaatzen, vroeg zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit — De teruggaaf aan zyne Majeſteit den Keizer en Koning van alle deszelfs Staaten, op den voet van de bezitting vóór den Oorlog — De herſtelling van den Vrede tuſſchen het Duitſche Ryk en *Frankryk* door eene voegzaame ſchikking, die met de wederzydſche belangen, zo wel als met de algemeene zekerheid van *Europa*, overeenkwam. — De ontruiming van *Italie* door het *Franſche* Krygsvolk, onder verband van geene bemoeijing met de inwendige zaaken van dat Land, 't welk, zo veel mogelyk, in den eigenſten ſtaat als vóór den Oorlog zou gebragt worden.

Ten aanziene der andere met zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit verbondene Mogenheden, vroeg hy, dat aan het Hof van *Petersburg* volkomen overgelaaten zou blyven in deeze Onderhandeling deel te neemen, zo dra het zulks zou goedvinden, of

of wel tot het definitief Tractaat toe te treeden, en dus in ſtaat van Vrede met *Frankryk* te geraaken. — Desgelyks vraagde de Koning van *Groot-Brittanje*, dat haare Allergetrouwſte Majeſteit in de Onderhandeling begreepen zou weezen, en wederkeeren tot Vrede met *Frankryk*, zonder eenigen afſtand of bezwaarende voorwaarden van den eenen of den anderen kant. CV. BOEK. 1796.

Op deeze voorwaarden boodt de Koning aan *Frankryk* de geheele en onbeperkte teruggaave aan van alle vermeesteringen op die Mogenheid behaald, in de beide *Indien*; als mede de wedergave van de Eilanden *St. Pierre* en *Miquelon*, en de Viſchery op *Terre Neuve*, op den ouden voet als vóór den Oorlog. — Doch indien hy daarenboven zou moeten afgaan van het verkreegen Regt door de uitdruklyke bepaalingen des Vredesverdrags van *Utrecht*, te weeten, dat het *Spaanſche* gedeelte van *St. Domingo* aan *Frankryk* zou kunnen afgeſtaan worden, dan zou hy, in wederkeer van deezen afſtand, eene vergoeding vraagen, welke, althans gedeeltlyk, de handhaaving van de balans der wederzydſche Bezittingen, in dat Werelddeel, zou verzekeren.

In alle gevallen van Afſtanden en Wedergaven zou men, van beide kanten, aan byzondere Perſoonen de vryheid laaten om met hunne Gezinnen en Goederen op te breeken, hunne Landeryen en Vaste Goederen te mogen verkoopen. Men zou ſchik-

CV. BOEK. 1796.

ſchikkingen maaken tot de opheffingen v inbeſlagneemingen, en het voldoen aan regtmaatige eiſchen, die byzondere Pa ſoonen, te wederzyden, op de beide Go vernementen mogten hebben.

Een byzonder Stuk den Vrede met *Spanje* en *Holland* betreffende

Met dit ſtuk, door de gewoone Naan tekening bekragtigd, ging een tweede g paard, waar aan die ſtaaving ontbrak. He betrof den Vrede met *Spanje* en *Holland* 't Zelve kwam hier op neder. Dat d Bondgenooten van *Frankryk*, tot hier toe, geene begeerte of gezindheid betoond hebbende, om met zyne *Groot-Brittannifche* Majeſteit te handelen, deeze zich zou hebben kunnen ontſlaan van, ten hunnen opzigte, in eenige byzonderheid te treeden; dan, ter voorkoming van allen ſchadelyken uitſtel, gaf de Koning, ten dien opzigte, de volgende verklaaring.

Dat, indien de Catholyke Koning mogt begeeren in de Onderhandeling begreepen te worden, of in het Definitief Vredestractaat toe te treeden, zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit zulks niet zou afwyzen. Van wederzyden waren geene Vermeesteringen, aan den eenen of anderen kant, gemaakt: geene wedergaven of vergoedingen kwamen dus in aanmerking, uitgezonderd, 't geen ten opzigte van het gezegde wegens *St. Domingo* zou kunnen voortvloeijen, en 't geen uit den loop des Oorlogs, ſtaande de Onderhandelingen, zou kunnen opkomen.

Wat de Republiek der *Vereenigde Nederlanden* betrof, hadt zyne *Groot-Brittan-*

tannische Majesteit en deszelfs Bondgenoo- CV.
ten, een te daadlyk belang in den Staat- BOEK.
kundigen toestand van die Gewesten, om
te kunnen toestemmen tot derzelver begun- 1796.
stiging in den staat vóór den Oorlog, ten
aanziene van de grondbezittingen, ten wa-
re *Frankryk* deeze Gewesten desgelyks
kon herstellen, in derzelver Staatkundigen
toestand, in welke zy vóór den Oorlog
verkeerden. Indien men, in die Gewesten
de *Oude Constitutie* kon herstellen, (gelyk
men geloofde, dat de begeerte van de
groote meerderheid van derzelver Inwoon-
deren was,) dan zou de Koning genegen
zyn zich, ten hunnen behoeve, te laaten
vinden, omtrent een zeer aanmerkelyk
deel der voorwaarden, op welke hy, uit
hoofde van den tegenwoordigen staat der
zaaken, noodwendig moest blyven aan-
dringen. Doch moesten *Engeland* en de
Keizer handelen met de Republiek der
Vereenigde Nederlanden in deszelfs tegen-
woordigen staat, dan zouden zy zich ver-
pligt zien, de vergoeding en zekerheid,
welke deeze staat van zaaken onontbeere-
lyk maakte, te zoeken in aanwinningen van
Grondgebied.

Wedergaven hoe genaamd, ten behoeve der *Vereenigde Gewesten*, zouden geen plaats kunnen hebben; dan voor zo verre zy vergoed zouden worden door schikkingen, strekkende tot zekerheid der *Oostenrykſche Nederlanden*. — De middelen om hier toe te geraaken, werden gevonden in de Afstanden, door *Frankryk* gevorderd, in het

cv. BOEK. 1796.

het Vredestractaat met de *Vereenigde Gewesten*, en welker bezit door die Mogenheid, in alle gevallen, onbestaanbaar zou zyn met de zekerheid der *Oostenryksche Nederlanden* in handen van zyne Keizerlyke Majesteit.

Op deeze beginzelen zou de Koning van *Engeland* gereed zyn tot den Vrede met de *Vereenigde Gewesten*, in derzelver tegenwoordigen toestand, en de byzonderheden van zodanig eene onderhandeling zouden noodzaaklyk strekken tot het overweegen van 't geen men aan de belangen en de regten van het *Huis van Oranje* verschuldigd was.

Antwoord daar op door het *Directoire*.

Schor klonk het antwoord van het Directoire op de ontvangst deezer Stukken. Het verklaarde geen agt te kunnen slaan op eenig ongetekend vertrouwlyk geschrift. Met bygevoegde vordering om officieel, binnen vier en twintig uuren, het *Ultimatum* door den *Engelschen* Gezant getekend, over te geeven. — Getekend zondt hy de voorheen niet onderschreevene papieren terug. — De stellige aanvraag om een *Ultimatum*, hieldt Lord MALMESBURY daar voor, dat het den weg sloot tot alle volgende onderhandeling, en hy dus niets kon doen, dan de verzekeringen herhaalen, welke hy, zo by monde, als by geschrifte, aan den Minister DE LA CROIX gegeeven hadt.

De Onderhandelingen afgebroken.

In deezen stand der dingen volgde onmiddelyk het afbreeken der Onderhandelinge. DE LA CROIX gaf, op last van het Directoire te verstaan, dat het geen gehoor

hoor kon geeven aan eenige voorſtellen, ſtrydig met de Conſtitutie, de Wetten en de Tractaaten, welke de Republiek verbonden; en dewyl Lord MALMESBURY, by elk onderhoud aankondigde, dat hy onderrigting van zyn Hof noodig hadt, waar uit voortvloeide, dat hy enkel eene lydelyke rol in de Onderhandeling vervulde, maakte zulks diens Lords tegenwoordigheid in *Parys* onnut en onvoegzaam. Op deezen grond werd hy gelaat, binnen tweemaal vier en twintig uuren, met allen die van zyn gevolg waren, *Parys* en voorts het Grondgebied der Republiek te verlaaten. — Verlangde het *Britſche* Kabinet den Vrede, het Directoire was gereed om de onderhandelingen te vervolgen, door wederzydſche toezending van Brieven. BOEK IV. 1796.

Lord MALMESBURY hadt dit beſluit niet ontvangen, of hy ſchreef 's volgenden daags, dat hy zich gereed maakte om *Parys* te verlaaten, en de noodige Paspoorten voor zich, en zyn Gevolg, verzogt. Onverwyld vaardigde hy een Brief af aan den Keizer, met een verſlag van de behandeling en afloop der zaake. Een ſterke klagt hief het Staatsbeſtuur van *Groot-Brittanje* aan, over deeze handelwyze der *Franſchen*, en wierp op hun al de ſchuld van het voortduuren des Krygs, welke dit bykans ten einde ſnellend jaar aan het volgende overleeverde (*).

We-

(*) Dit berigt hebben wy ontleend uit de oorſprong-

1796. Men ſtadt van wegen onzen Staat Gevolmagtigden benoemd.

Wegens deeze te houdene Vredeshandelingen ontving de Nationaale Vergadering in Slachtmaand berigt, en vervolgens door Noël een voorſtel, om, van haaren wege, een of meer Gevolmagtigden, ten ſpoedigſten, na *Parys* te zenden. Onmiddelyk werden de Burgers Lestevenon, Pasteur en Meyer, die zich in *Parys* bevonden, daar toe gemagtigd (*). — De onderhandeling afgebrooken zynde, ontving de Nationaale Vergadering de ſtukken daar toe betrekkelyk, nevens Noëls verzekering, dat het *Franſche* Staatsbeſtuur, nimmer zyne Bondgenooten zou verlaaten; doch dier zaak ſteeds volyverig blyven voorſtaan (†). — Staande die kortduurende Vredehandel, mag dezelve dien naam draagen, liepen 'er gerugten van een Wapenſtilſtand te Lande; aan de *Franſche* zyde nogthans, met uitzondering van *Mantua* (§).

ſpronglyke ſtukken deezes kortſtondigen Vredehandels, voorhanden in het *Univerſal Magazine* Vol. XCIX. p. 298. 356 en 437. Vol. C. p. 43—54.

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* III. D. bl 501 en 517.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 350.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 648.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD ZESDE BOEK.

INHOUD

Stoffe deezes Boeks. Bezending uit het Committé der Oost-Indiſche Maatſchappy aan de Nationaale Vergadering. S. IP. WISELIUS *doet eene Aanſpraak. Door* P. PAULUS *beantwoord. Het Provintiaal Beſtuur van Holland ſtelt eene Benoeming van zes Leden voor tot het Committé der zaaken van de Oost-Indiſche Maatſchappy. Aanmerkingen van* VREEDE *deswegen. Voordragt van het Committé daar over. Verſlag van het opneemen der vierjaarige Rekening der Oost Indiſche Maatſchappye. De Aanſtelling der zes Leden onnoodig geoordeeld. Voordragt uit Amſterdam om het Beheer der Oost Indiſche Maatſchappye op den ouden voet te brengen. Sterke taal van* NUHOUT VAN DER VEEN *daar tegen. Beſluit daar op genomen.* NUHOUT VAN DER VEEN *verzet er zich tegen. Verzoog van het Committé der Oost Indiſche Maatſchappye over het* CVI. BOEK.

het niet in handen ſtellen des gemelden Vertoogs. TEDING VAN BERKHOUTS *aanmerkingen op dat Vertoog. Strydige gevoelens. De zaak in handen eener andere Commiſſie geſteld. Het Committé in verlegenheid over eene Aanmaaning van Holland om Geld. Verzoek om uitſtel. Raadſlag by Holland ingebragt. Het verzoek van het Committé om Betaaling der Penningen voor de Krygsgevangenen in Engeland afgeſlaagen. De Bevelhebber van de Kaap de Goede Hoop* SLUYSKEN *levert zyne ſtukken, wegens de overgave dier Bezittinge in. Aanzoek der getrouw gebleevene Lands-officieren aan de Kaap. Uitgebragt Verſlag op dit ſtuk. Valſch gerugt wegens het hernoemen van de Kaap door de Franſchen. Berigt van de overgaave van 's Lands Schepen onder* E. LUCAS *na de Oost geſtevend. Verſlag van* LUCAS *zelve. Berigt van de Engelſche zyde. Verſlag van den Hoogen Zeekrygsraad in de zaak van* LUCAS. *Vryverklaaring der andere Zeeofficieren. Amboina en Banda vallen den Engelſchen in handen. Berigt wegens den toeſtand in Batavia.* B. BLOKS *taal by het verneemen daar van. Aanſpraak van het Committé der West Indiſche Volkplantingen.* NOLSTS *betuiging by het afleggen der Verklaaring. Het Committé vordert de Aanſtelling der Krygsofficieren. Aanmerkingen daar op en Bepaalingen.* BRAAK *na de West Indien. Berigt wegens de geſteldheid op Curaçao. Wedervaaren van Capitein* WIERTS *op dit Eiland. Geſteldheid op Suriname. De Vice-Admiraal* BRAAK *ſteekt aldaar,*

BLOKS

BLOKS *voordragt deswegen ter Nationaale Vergadering. Demerary en Essequebo gaan aan de Engelschen over.* CVI. BOEK.

In het laatstvoorgaande Boek van 's Lands Zeemagt en derzelver verrigtingen gewaagende, verschooven wy de opgave van het door dezelve, in de *Oost-* en *West-Indische* Volkplantingen, uitgevoerde, tot de plaats, waar wy van de voorvallen, in die afgelegene oorden, zouden spreeken. Dan wy kunnen niet welvoeglyk tot de vermelding daar van treeden, zonder vooraf, ten opzigte van die Volkplantingen en derzelver beheer, het weezenlykste opgegeeven te hebben. Het een en ander zal de stoffe deezes Boeks uitmaaken. Wy vangen aan met de *Oost-Indische* Maatschappy. 1796. Stoffe deezes Boeks.

Om den staat deezer Maatschappye, in dit Tydsgewrichte, te kennen, moeten wy terugwyzen op het des aangetekende, in den voorleden Jaare, beslooten met het berigt, dat het *Committé tot de zaaken van den Oost-Indischen Handel*, met Louwmaand deezes Jaars, zyne werkzaamheden zou aanvangen (*). Dit was gebeurd, en niet lang daar naa de Nationaale Vergadering te zamen gekomen. Afgevaardigden uit dit lichaam, de Burgers S. IP. WISELIUS, DUURVELD, FENNEKOL en FYN- Bezending uit het Committé der O. I. M. aan de Nat. Vergadering.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIII. D. bl. 46—183.

CVI. BOEK. 1796.

FYNJE, vervoegden zich, den derden van Lentemaand, te dier Vergaderinge. Eerstgemelde was Woordvoerder, en 't zal ons niet verdrieten diens Aanſpraak af te ſchryven. Welke herinneringen! welke vooruitzigten!

S. IJZ. WIELIUS doet eene Aanſpraak.

„ Burgers Repreſentanten! Ons in het „ midden eener Vergaderinge te bevin„ den, welke het geheele Volk vertegen„ woordigende, met deszelfs Oppermagt „ bekleed is; ons in 't midden eener Ver„ gaderinge te bevinden, over welker za„ menkomst elk regtgeaart *Nederlander* „ zyn hart van vreugde heeft voelen klop„ pen; ons in het midden eener Verga„ deringe te bevinden, aan welker hoofd „ wy een Voorziter (*) zien mogen, die „ van zyn Verſtand, Vaderlandsliefde en „ wys Beleid, zo veele ontwyfelbaare en „ doorſlaande bewyzen heeft gegeeven — „ dit alles treft ons op het gevoeligst, „ en de aandoeningen, welke daar uit in „ onze zielen opwellen, beneemen ons „ byna de kragten, om tot U te ſpreeken. „ Hoe verſchillend is thans de toeſtand „ van *Nederland*, van dien, waar in het „ zich bevondt, nu ruim een jaar gele„ den! overheerd door dwingelanden, „ wier toomloos geweld de klaagſtem van „ den Burger, door het gekletter der wa„ penen verdoofde; die, ſchoon zelve „ Slaaven van eenen trouwloozen Staats„ dienaar, in hunnen kring onmedoogende „ Ty-

(*) PIETER PAULUS.

„ Tyrannen waren, en zich met niets be- CVI.
„ zig hielden, dan met de veragtlyke zorg, BOEK.
„ om zich zelven, hunne kinderen en
„ kruipende afhangelingen, ten koste van 1796.
„ de algemeene belangen, te bevoordee-
„ len en groot te maaken. Meer en meer
„ naderden wy den afgryslyken afgrond,
„ welke voor onze oogen gaapte: wy
„ ſtonden op den rand des verderfs, zon-
„ der ſteun of toeverlaat, en gereed om
„ in dien poel, welks boorden bereids
„ onder onze voeten weg zonken, ter
„ neder te ſtorten — en de Almagt, wier
„ plan ſlegts medebrengt ons te verneder-
„ ren, geenzins te vernietigen, deedt het
„ grootſte Volk van den Aardbodem, te
„ onzer redding, aanſnellen — zy herſchiep
„ de vloeiſtoffen in vaste lichaamen —
„ de Rivieren, agter welke onze Beulen
„ zich veilig rekenden, agter welke zy
„ hun bloedrol bleeven voortſpeelen, her-
„ vormde zy in gebaande wegen — de
„ ſterkſte Vestingen bezweeken als op één
„ oogenblik voor den heldenarm onzer
„ Verlosſeren — zy kwamen tot ons —
„ de eerlooze Geweldenaars zidderden —
„ het zwarte tafereel hunner euveldaaden,
„ vertoonde zich eensklaps voor hun be-
„ dwelmd gezigt — eene getergde Natie
„ kwam hun in haare volle Majeſteit te
„ vooren, en — de yzeren ſtaf ontviel
„ hunne trillende handen.

„ Eenige onverzaagde Vaderlandſche
„ Mannen, die moeds genoeg gehad had-
„ den, ook toen reeds, wanneer die Pes-

„ ten op hunnen throon zich nog veilig
„ rekenden, deszelfs fundamenten te on-
„ dermynen, vatteden de verlaatene teu-
„ gels van het gebied op, verheften hun-
„ ne ſtemmen voor het Vaderland, open-
„ den de oogen hunner Medeburgeren,
„ en zagen zich wel ras ondersteund door
„ een aantal Vryheidsminnaaren, die alzo
„ vereenigd met hun, de Natie den af-
„ grond ontdekte, welke zo lang voor
„ haar was verborgen gebleeven — zy
„ ſpraken tot het Volk, en 't zelve toon-
„ de terſtond af te ſtammen uit de Over-
„ winnaaren van de magtigſte Monarch
„ der XVI. Eeuw.

„ De afgrond was egter daar door niet
„ gedempt — het Vaderland was daar
„ door nog niet behouden — ſchoon
„ van kluisters ontſlaagen, waren wy daar
„ door nog niet gered uit den vertwyfel-
„ den toeſtand, waar in het godloos be-
„ ſtuur van *Oranje*, en deszelfs Bondge-
„ nooten, ons gedompeld hadden. — Zy,
„ die in het Bewind als toen geplaatst
„ waren, zogten angſtig aan alle zyden
„ na redmiddelen; en het eenig redmid-
„ del bleek te zyn de geregelde Verte-
„ genwoordiging van het geheele Volk,
„ de byeenroeping eener Nationaale Ver-
„ gadering.

„ Dan, men komt nimmer tot het ge-
„ not der Vryheid, dan, naa het over-
„ winnen van veelvuldige hinderpaalen —
„ de traage Hommels hadden zich lang-
„ zaamerhand meester gemaakt van den

„ ar-

„ beid der nyvere Byën, en beroemden zich op derzelver kunſtige bewerking, als op hun eigen werk. 1796.

„ Heerschzugt en eigenbelang vereenigden zich met drieste onkunde en alvernielende dweepzugt om de byeenkomst van zodanig eene Vergadering tegen te houden. Binnenlandſche Aanhangers van het voorig Beſtuur ſpanden alle hunne vermogens hier toe in — Buitenlandſche Vyanden zagen die Vergadering met vreeze te gemoet, en wenden allerlei kunstgreepen aan om het oogenblik van derzelver Byeenroeping te verwyderen — ORANJE gevoelde den doodlyken ſlag, welke daar door hun zou worden toegebragt, en daar zyn eenige hoop op het tot nog toe plaats gehad hebbend *Federalismus* gevestigd was, moest de eerſte ſtap, welken het *Bataafſche* Volk tot de gelukkige *Eenheid* deedt, voor hem ontzaglyk zyn; en hem den moed doen verliezen van immermeer zyne misdaadige handen in BATOS eigendom te ſlaan.

„ Niettegenſtaande alle deeze beletzelen is dat oogenblik egter gekomen — het is daar — en wy hebben werklyk de eer te ſpreeken tot eene Vergadering, welke, door den algemeenen Wil daargeſteld, en op de puinhoopen van eenen Stadhouderlyken Throon gezeten, alleen in ſtaat is de oogmerken onzer behyderen te verydelen; eene goede en op de eeuwige Wetten der Natuure

„ gevestigde Regeeringsvorm daar te ſtel-
„ len en het algemeen geluk daar door te
„ volmaaken — Eene Vergadering, wel-
„ ker ontzagwekkende houding eenen ie-
„ gelyk den diepſten eerbied inboezemt,
„ welker wyze maatregelen ongetwyfeld
„ het Heelal zullen doen verſtommen, en
„ op welke de oogen der *Bataaven* ſtaa-
„ ren, die, ontvonkt door hetzelfde Vry-
„ heidsvuur, het welk in haar midden
„ gloeit, zich als een ondoordringbaare
„ muur rondom haar ſchaaren.

„ Het byzonder belang van verſchil-
„ lende Landſchappen, door een zwakke
„ hand in ſchyn zamengeſtrengeld, heeft
„ de algemeene belangen onophoudelyk
„ doen vergeeten — het heeft Burgers
„ tegen Burgers, Broeders tegen Broeders,
„ in het harnas gejaagd, en den Throon
„ van het verraadlyk Huis van *Oranje* ge-
„ noegzaam onflegtbaar gemaakt. — Ver-
„ re van Ul. alle verzagtende hulpmidde-
„ len voor dien kanker! Dat het *Bataaf-*
„ *ſche* Volk, gezeten op den grootſten
„ hoekſteen van het gebouw zyner Vry-
„ heid, eerlang blyde juiche en zich zel-
„ ve geluk wenſche met de zekerheid,
„ *dat deeze Republiek* één een overdeelbaar
„ zyn zal!

„ Het Committé, Burgers Repreſentan-
„ ten! tot den *Oost-Indiſchen* Handel en
„ Bezittingen, heeft ons herwaards ge-
„ zonden om Ulieden met uwe Byeen-
„ komst geluk te wenſchen, en het is
„ niet, dan met den diepſten eerbied, dat

„ wy,

„ wy, in deszelfs naam, U onze hulde bewyzen.

„ Wy ook, Burgers Repreſentanten! hebben een zwaare taak op ons genomen, en getreeden in de plaats van een Beſtuur, welks verkeerde maatregelen en onnutte geldverſpillingen, deeze weleer zo bloeijende Maatſchappy hebben doen ten gronde gaan, is thans het Bewind, over alle die uitgeſtrekte Bezittingen, welke het *Bataafſche* Volk in twee onderſcheidene Werelddeelen heeft, aan onze zorg en toevoorzigt aanbevolen. — Wy gevoelen den geheelen omvang onzer verpligtingen — Wy gevoelen te wel de akelige omſtandigheden, waar in zich dat Lichaam bevindt, om niet, dan met huivering, onze werkzaamheden te beginnen. — Dit egter mogen wy Ul. verzekeren, dat wy geene poogingen onbeproefd zullen laaten; dat niets ons te dierbaar zyn zal om dien bykans geheel verdorden tak van *Neerlands* Welvaard te herſtellen in deszelfs voorigen luister — om dien zenuw van den Staat deszelfs oude veerkragt weder te geeven.

„ Doch ook, in deeze onze poogingen berust de hoop op een goeden uitſlag, alleen op uwen byſtand en wyze maatregelen, van dezelve alleen verwagten wy den tyd onzer Voorvaderen te zullen zien herbooren worden, toen de hoorn des overvloeds van onze vrugtbaare Volkplantingen zich opende, en

CVI. BOEK. 1796.

VII. BOEK. 1796.

„ derzelver ryke voortbrengzelen, in den „ schoot van den Staat gestort, de algemeene welvaard alomme deedt bloeijen. „ Dat wysheid U hier toe in alle uwe „ daaden voorlichte! Voorzigtigheid en „ Volksliefde, in alle uwe besluiten doorstraale! Dat *Bataafsche* Mannenmoed „ U, in uwen moeilyken loopbaan, by „ elken tred, vergezelle! Dat uit dit alles voortvloeije de herstelling der Republiek in dien staat, waar door zy „ voor haare Vyanden geducht en ontzaglyk, en voor haare Vrienden nuttig „ en belangryk zyn kan. — Deeze is „ de Zegen, om welken wy den GOD „ van alle Menschen, den oneindig goeden liefderyken Vader van alle zyne „ Schepzelen, met diepst gevoel van kinderlyke liefde, dagelyks vuurig smeeken „ zullen."

Door P. PAULUS beantwoord.

Treffend was het antwoord des Voorzitters — „ Burgers! de Nationale Vergadering ontvangt van Ul. met genoegen, de hulde, die Gyl. haar door eene „ Commissie plegtig komt aanbieden; en „ zy verzekert Ul. op haare beurt, van „ alle die bescherming, welke Gyl. billyk van haar zoudt mogen verwagten. — Zy kent, zy gevoelt zeer leevendig, de zwaare taak, die Gyl. op „ uwe schouders geladen hebt, door „ goedwilliglyk de post van Leden van „ het Committé tot de Colonien en Bezittingen in de *Indien* op U te neemen, „ in een tydstip, dat de zogenaamde *Oost-*

„ *In-*

„ *Indische Compagnie*, door haare eigene zwaarte is ingevallen, en door het gekraak van het inſtortend gebouw de Regeering des Lands heeft wakker gemaakt, en eindelyk verpligt om 't zelve, op geheel nieuwe grondſlagen te moeten nederzetten. Maar uwe taak, om dit verbaazend groot en omſlagtig werk gaande te houden, wordt in de daad nog grooter, in een tydſtip, dat veele van onze gewigtigſte Colonien, in de *Oost*, op de verraadlykſte wyze in de handen onzer Vyanden gekomen zyn. — Dan, hoe dit ook weezen moge, uw roem zal te grooter zyn, wanneer het Ul. mag gebeuren, het zinkend ſchip boven water te houden, tot dat gy 't zelve, by gunſtiger tyden, in eene veilige Haven, zult gebragt hebben, wanneer het toch niet zo verbaazend moeilyk weezen zal, om deeze gewigtige Bezittingen van den Staat, tot den hoogſt mogelyken bloei en welvaard, te brengen. En, zo dit onverhoopt niet mogt kunnen plaats hebben, en dit ſchip geheel ten gronde ging, zal dit Ul. ook des te minder kunnen worden geweeten, daar gy 't zelve, in geenen anderen ſtaat uit handen van deszelfs voorige Beſtuurders, ontvangen hebt.

„ Ontvangt ondertusſchen den welmeenenden Zegenwensch deezer Vergaderinge, over Ul. poogingen en verrigtingen, tot herſtel van 't geen in deezen vervallen is, — maakt daar in

„ ſteeds

CVI. BOEK. 1795.

„ ſteeds ſtaat op haare medewerking en
„ aanmoediging, en zyt verzekerd, dat
„ zy Ul. altyd, met volvaardigheid, in
„ haar midden hooren zal, wanneer Gyl.
„ iets, in deeze uwe betrekking, aan haar
„ zult hebben voor te draagen. Terwyl
„ ik Ul. de eer der Zittinge aanbiedt (*)."

Het Provintiaal Beſtuur van *Holland* ſielt eene Benoeming van zes Leden voor tot het Committé der zaaken van de O. I. M.

Het Provintiaal Beſtuur van *Holland* droeg eerlang, by eenen Brieve, der Nationaale Vergadering eene Benoeming voor van zes Perſoonen, tot Leden van het *Committé tot de zaaken van de Oost-Indiſche Compagnie* (†). — Deeze voordragt bewoog een Repreſentant VREEDE in 't midden te brengen, om, aangezien de hooge waarſchynlykheid, welke zich opdeedt, dat alle 's Lands *Oost-Indiſche* Bezittingen reeds in handen der *Engelſchen* gevallen waren, het Committé nog twee en twintig Leden ſterk zynde, te over genoeg was voor de zo zeer verminderde werkzaamheden van dit Departement. Met byvoeging, dat het uitwinnen dier Jaargelden, zeer aan 's Lands ſchraale kas voegde. Hy vondt hier in medeſtanders, en bragt dit het in beraad houden deezer Benoeming te wege (§).

Aanmerking van VREEDE deswegen.

Voordragt van het Committé hier over.

Hangende dit ſtuk vondt het Committé goed, in een breeden Brieve, te ontvouwen het oogmerk van deszelfs aanſtelling, niet

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 15 en 126.

(†) Deeze waren de Burgers JOHANSEN, SEUVERIN, VAN WAARDENBURG, ELLINKHUIZEN, KRAAYVANGER en PAATS VAN TROOSTWYK

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl 170.

niet alleen om de loopende zaaken der *Oost-Indiſche Maatſchappye*, in plaats van de afgezette Bewindhebberen, te beheeren; maar ook om de ontelbaare gebreken, zo by het in- als uitwendig Beſtuur plaats hebbende, te verbeteren, en een algemeen Plan te vormen voor het Beſtuur. Waar uit men opmaakte, dat de ſtilſtand van de rechtſtreekſche Beſtuuring van *Neerlands Indien* geene verandering in de werkzaamheden van het Committé kon veroorzaaken — werkzaamheden, die zeer uitgebreid en omſlagtig waren. De voorgeſtelde Bezuiniging was, by misrekening, de helft te groot opgegeeven, en merkten zy op, dat het eene verkeerde en in 't einde ſchadelyke bezuiniging zou weezen. Daarenboven was het getal van *acht en twintig* Leden voor dit nieuw Bewind, in vergelyking van *één en zeventig*, die het oude Bewind hadden uitgemaakt, waarlyk op zich zelve te klein, dan dat het eene vermindering van zes Leden zou kunnen lyden; welke ook zou aanloopen tegen den aart en de verdeeling der werkzaamheid, by beſluit van hun Hoog Mog. aan het Committé toevertrouwd, en waar in het, volgens het Reglement voor de Nationale Vergadering, onverminderd moest blyven volharden, tot dat de Conſtitutie daar in andere ſchikkigen zou hebben gemaakt. Op welke gronden zy op de daadlyke benoeming der zes Leden aandrongen (*).

CVI. BOEK. 1796.

De

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 212 en 252.

1796. Verslag van het opneemen der vierjaarige Rekening der O. I. M.

De tyd was daar, dat, volgens de nieuwe Vastſtellingen en Bepaalingen, eene Commisſie, beſtaande uit vyf Leden door de Hooge Regeering des Lands verkoozen, en vier Leden door de Deelhebberen in de Compagnie worden aangeſteld, die de noodige inzage zou hebben van de Rekeningen en het Beheer, ten einde hunne aanmerkingen daar op te kunnen inleveren (*). De vyf Leden der Nationaale Vergadering, de Burgers TEDING VAN BERKHOUT, J. LUBLINK *de Jonge*, G. VAN DER ZOO, W. A. DE BEVEREN en P. VREEDE begaven zich na *Amſterdam*. Staatlyk was derzelver ontvangst, en vonden zy zich met alle tekenen van toegenegenheid en vertrouwen vereerd. Na het beraamen der ſchikkingen op de werkzaamheid in deezen te volgen, toog de Commisſie, begeleid door een Burger Eerewagt, naa het *Oost-Indiſche Huis*, en nam 'er de vereischte inzage van de Stukken tot de Rekening behoorende, in welke zy genoegen namen, voor zo verre de rekening betrof, de overneeming verder de verdere werkzaamheden.

Deeze groote zaak afgehandeld zynde, werden de Afgevaardigden, van wegen het Committé, gevraagd, hun gevoelen te zeggen, wegens de Betaalingen, welke, by het overbrengen der viet jaarlykſche Rekeningen van de *Oost-Indiſche Compagnie*, zo aan de daar toe benoemde Com-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIII. D. bl. 18).

Commissie uit de Hooge Regeering, als aan de Gecommitteerde Bewindhebbers en Hoofdparticipanten, tot hier toe gedaan waren. Men hadt naamlyk, in den Jaare MDCCXXVIII, by de Algemeene Staaten een besluit genomen, groote veranderingen maakende in den vorm der vier jaarlykse Rekeningen, ingerichi om de Maatschappy eene aanmerkelyke som te doen uitwinnen, terwyl in tegendeel de Afgevaardigden uit de onderscheidene Gewesten ter Vergadering van hun Hoog Mogenden, daar door zouden worden verstooken van verscheide voordeelen aan die Commissie door lang gebruik, verbonden, en vastgesteld, dat de Compagnie, of de Presidiaale Kamer gehouden zou weezen, by het overzenden der gemelde Rekening, te doen teilen in handen des Grissiers van hun Hoog Mogenden *acht duizend Guldens* ééns, met afschaffing van alles wat tot kleinigheden van Speceryen, Thee *enz.* toe nog toe door de Opneemers der Rekeninge genooten was, welke som, in gelyke deelen aan de Gedeputeerden moest worden uitgekeerd. — Ten zelfden tyde werd aan de Bewindhebbers en Hoofdparticipanten tot het opneemen en overbrengen der Rekeningen bendemd, eene vaste som ter hand gesteld, voor derzelver tydverzuim en verteeringen.

Omtrent het *eerste* hadden de Leden der thans afgevaardigde Commissie geen oogenblik in twyfel gestaan, om de voldoening van dit Commissiegeld volstrekt van de hand

hand te wyzen, daar zy het zich tot eene misdaadige laagheid zouden gerekend hebben, om van een Lichaam, 't welk tot zulk eene voorbeeldelooze laagte vervallen was, en waar by zo veele ongelukkige Weduwen en Weezen ſchade leeden, eenig voordeel, hoe genaamd, te willen genieten. —— Ten aanzien van het *tweede* oordeelde de Commisſie gunſtiger te moeten denken; dewyl niet alleen de ſom, daar toe benoodigd, niet zeer aanmerkelyk was, en daarenboven van deeze Gecommitteerdens billykerwyze niet kon gevergd worden om het aanbevolen buitengewoone werk voor niet te verrigten, en de daar toe noodige Reiskosten en Verteeringen uit eigen beurs te voldoen. Niets ſtelligs hadt dezelve daar omtrent bepaald; maar gaf het der Vergaderinge in bedenking om des gunſtig te beſluiten.

Aanſtelling van zes Leden, onnoodig gekeurd.

Te deezer gelegenheid kreeg de Commisſie de ſtukken in handen, betreffende de aanſtelling van zes Leden in het Committé tot de zaaken van den *Oost Indiſchen* Handel (*). Naa veel overweegings erkenden de Afgevaardigden, dat, hoe zeer welligt, in het tegenwoordig tydſtip, door de overneeming des geheelen Beſtuurs van zaaken, en het daarſtellen van verſcheide nieuwe maatregelen, thans onvermydelyk, de werkzaamheden van het Committé grootlyks werden vermeerderd, het egter ontegenzeggelyk was, dat door het onge-

luk-

(*) Zie hier boven bl. 252.

lukkig verlies der voornaamſte *Oost-Indiſche* Volkplantingen en den geheelen ſtilſtand der Vaart op en van dezelven, verre het grootſte gedeelte van de werkzaamheden van dit Committé met de daad ophielden, en 'er dus, in zulk een tydsgewrichte, geen redenen waren, om het getal der Leden, welke, in eenen gewoonen tyd, tot alle de werkzaamheden van dit Lichaam voldoende waren geoordeeld, thans geheel aan te vullen; te meer, daar het in agt neemen van alle behoorelyke beſpaaringen, thans meer dan ooit voorheen, een voorwerp van oplettenheid zyn moest. Waarom zy vermeenden, dat het geheel Beſtuur der zaaken van de *Oost-Indiſche* Compagnie zeer voegelyk, door het tegenwoordig getal, wanneer het uit kundige en werkzaame Leden was zamengeſteld, kon worden waargenomen. 1796.

Hadt de Nationaale Vergadering de na *Amſterdam* afgevaardigde Leden gevolmagtigd om de Verklaaring, onlangs vastgeſteld, door de Leden, Ministers, Suppoosten en verdere Bedienden van het Committé tot de zaaken van den *Oost-Indiſchen* Handel en Bezittingen, te doen afleggen en ondertekenen, zulks was door hun, zo verre het noodig ware, verrigt (*).

Ter beſtrydinge van de nieuwe Inrichting op het beheer der *Oost-Indiſche* Maatſchappye hadden de Proviſioneele Repreſentanten des Volks van *Zeeland*, te vergeefsch

Voordragt van Crasenn. om het Beheer

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 92—96.

CVI. BOEK. 1796. der O. I. Maatschappy op den ouden voet te brengen.

geesch, veel in 't midden gebragt, en d herschepping gewraakt (*). Thans zo men die, van eenen anderen kant, te b stryden. HENDRIK CONSTANTYN CRA WILLEM WILLINK en D. M. VAN GEL DER DE NEUFVILLE, dienden ter Natio naale Vergadering een Stuk in, strekken de tot het terugbrengen der *Oost-Indisch* Maatschappye tot derzelver voorige I richting. By de overlevering, gaven z hunne verwondering en leedweezen te k nen, over de veranderingen, door Hoog Mogenden, de geweezene Staten Generaal, gemaakt, — veranderingen, waar door niet alleen, gelyk zy spraken, aan de oorspronglyke inrichting der Maatschappye eene geheel nieuwe gedaante gegeeven was, derzelver eerste grondslagen vernield, en het voorig Bestuur in zynen aart en weezenlyke eigenschappen te eenemaal vernietigd was geworden; maar ook daarenboven aan de gezamenlyke Deelgenooten en Eigenaars, buiten hunne kennis en bewilliging, ja zelfs, zonder hun gehoord te zyn, alle verdere beheering hunner eigendommen, werd ontnomen, en daarentegen aan geheel ongequalificeerde, en by de welvaard van de Compagnie, voor verre het grootste gedeelte, geen deel of het minste belang hebbende Perfoonen werd aanbevolen.

Overtuigd zo wel van het wederregtelyke

(*) Zie onze *Vaderl. Historie* XXXIII. D. bl. 184—188.

H. C. CRAS.

lyke deezer handelwyze als van het noodlooze, ja zelfs geheel ſchadelyke deezer nieuwe Inrichting hadden zy terſtond voorgenomen, om naa het daarſtellen der Nationaale Vergadering, hunne grieven en bezwaaren in te brengen, in de verwagting, van dat Herſtel te zullen verwerven, 't welk, naar alle Beginzels van Regvaardigheid en Billykheid, en overeenkomſtig de belangen der Maatſchappye zelve en van het Gemeenebest, welks belangen in deezen van den bloei en welvaard der Maatſchappy onaſſcheidelyk waren, huns agtens, niet kon geweigerd worden.

CVI. BOEK. 1796.

Ten betooge hier van ſtrekte het ingediende Stuk, waar in zy, naa *voor eerst* een verſlag gegeeven te hebben van die Regten, welke zy oordeelden, hun en der overige Deelgenooten onvervreemdbaar eigendom uit te maaken; in de *tweede plaats* zogten aan te toonen, dat die hun, op eene wederregtlyke en naar de tegenwoordige Regeeringsvorm zelfs geheel onbeſtaanbaare wyze, waren ontnomen; en *eindelyk*, dat de noodzaaklykheid voor het algemeen belang hier in, niet alleen, niet *wettig* was beweezen; maar dat 'er, hoé ook genaamd geene *noodzaaklykheid* daar toe voorhanden, ja zelfs dat zulks voor de algemeene belangen volſtrekt ſchadelyk was.

By het indienen van dit ſtuk betuigde NUHOUT VAN DER VEEN zyne hoogaandé verwondering over eene vervoeging tot niets minder ſtrekkende, dan tot eene geheele vernietiging van het Committé tot

Sterke taal van NUHOUT VAN DER VEEN daar tegen.

CVI. BOEK. 1796.

de *Oost-Indiſche* Bezittingen, en van de Beſluiten, waar op de heilzaame werkzaamheden van dat Committé ſteunden; terwyl het daarenboven rechtdraads inliep tegen het XCVI. *Art.* van het Reglement voor de Nationaale Vergadering (*). Hy hieldt het gedaan verzoek voor een inbreuk op het Reglement; hy wilde, indien de Vergadering kon goedvinden het tegendeel te beſluiten, niet verantwoordelyk zyn voor de gevolgen. Verzoeken, ſtrydig met het Reglement, toe te ſtaan, kon niet anders dan verwydering veroorzaaken tuſſchen de Nationaale Vergadering en de Uitvoerende Magt; het moest zo wel de werkzaamheden der Vergaderinge als die der gezamenlyke Committés geheel vrugtloos maaken, en eene deur openen voor alle Intrigues tot ondermyning van het Nationaal Gezag. — Deeze Repreſentant vondt medeſtanders. Anderen wilden een middel-

(*) Dit Artykel luidde „ De Nationaale Vergadering zal de Committés van de Marine, tot de „ zaaken van den Lande, en tot die van de *Oost-* „ en *West-Indiſche* Bezittingen, in derzelver werk„ zaamheden laaten volharden, tot dat daar omtrent, door de aangenomene Conſtitutie, andere „ ſchikkingen zullen gemaakt zyn." De Inleveraars van het gemelde ſtuk hadden, in hun voordragt reeds opgemerkt, op de Verandering en Herſtel aandringende, dat dit zou geſchieden, „ zonder „ verkorting van dat geen, 't welk aanwyzende zoo „ mogen worden geoordeeld, uit hoofde van het „ 96 Artykel van het Reglement der Nationaale „ Conventie *proviſioneel* niet te kunnen verbeterd „ worden."

delweg betreeden. De meening des Voorzitters CAMBIER, dat onderzogt zou kunnen worden, in hoe verre men aan het verzoek zou kunnen voldoen, werd wederſprooken, en ten ſlot het ingediende ſtuk in handen eener Perſooneele Commisſie geſteld (*). 1796.

De daar toe benoemde Leden TEDING VAN BERKHOUT, JOH. LUBLINK *de Jonge*, GERARD VAN DER ZOO en W. A. DE BEVEREN, bragten een Verſlag uit, dat zy, zonder in de verdienſten van het Verzoekſchrift te treeden, van meening waren, dat, ingevolge van het Reglement op de Vergadering, het Committé tot den *Oost-Indiſchen* Handel in den tegenwoordigen vorm moest blyven, ten zy 'er by de aanſtaande Conſtitutie verandering in werd gemaakt, en daarom wilden, dat de ingediende ſtukken in handen van de Commisſie tot de Conſtitutie gegeeven, en voorts in beraad gehouden worden. Hier mede overeenkomſtig viel het beſluit (†). Beſluit daar op genomen.

NUHOUT VAN DER VEEN was, by 't neemen deezes Beſluits, niet ter Vergadering. Hy hoorde het ter volgende Byeenkomst niet voorleezen, of hy betuigde met zekerheid vertrouwd te hebben, dat de Vergadering zich zelven gelyk zou gebleeven zyn, en op deeze ſtukken beſlooten hebben, even als onder het Voorzitterſchap van VAN DE KASTEELE, in een ge- NUHOUT VAN DER VEEN verzet 'er zich tegen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 147 en 167.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* III D. bl. 323 en 336.

geval van gelyken aart, komende uit denzelfden hoek en van dezelfde Perſoonen, „ dat het Verzoek geen Voorwerp van „ Raadpleeging voor de Nationaale Vergadering kon worden, als rechtſtreeks „ ſtrydende tegen het XCVI. *Art.* van het „ Reglement voor dezelve bepaald (*)." — Tegen het Commiſſoriaal maaken hadt hy zich, te voorige gelegenheid, verklaard, thans voer hy met veel vuurs uit over de ingediende ſtukken. „ Zonder eens „ agt te ſlaan," ſprak hy, „ op de hoonende uitdrukkingen voor het Gouvernement, of den tegenwoordigen ſtaat van „ zaaken, konden CRAS en de zynen „ geene andere bedoelingen hebben, *dan* „ *om het voorig bedorven Beſtuur te herſtellen, 't welk den val der Oost-Indiſche* „ *Maatſchappy op alle mogelyke wyzen hadt verhaast; het welk voor niets anders wilde* „ *zorgen, dan voor het behoud van zyne Perſoonlyke Inkomſten, en de voordeelen aan* „ *zyne Bedienden, in gunſtiger tyden; vastgehegt daar eenſtemmig met het voorig Gou-* „ *vernement welks gunſteling het geworden* „ *was, en gerugſteund door het gezag van* „ *die heillooze beſchermers, de Schatkisten* „ *van den Staat en der Ingezetenen hadt* „ *geöpend, met oogmerk om die beide in den* „ *overweldigenden ſtroom van haaren onver-* „ *wydelyken ondergang mede te ſleepen, en te* „ *bedelven* (†)." —— Het toelaaten van dus-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 140.

(†) Ontleend uit de *Voordragt der Perſoonele Com-*

dusdanige ſtukken hieldt hy voor het afgaan van de vaste grondbeginzelen der Vergaderinge, en dat het dan vergeefsch zou zyn eenen ſtap tot behoud des Vaderlands te doen. — Hy geloofde rondnit te kunnen zeggen, dat de goede oogmerken der Nationaale Vergadering eenigzins ſcheenen verkloekt en verrast te weezen. Dezelve kon niet onkundig zyn, dat het geheele Fonds der Deelneemeren in die Maatſchappy, niet meer dan *zes millioenen* was, daar de Natie deel genomen en onderſtand verleend hadt, voor *twintig maalen* meer dan het ingelegde Fonds bedroeg, waar in *Holland* alleen voor *negentig millioenen* deeldt. — Het was, zyns oordeels, allernoodzaaklykst geweest op dit Stuk den raad en inlichting van het Committé tot den *Oost-Indiſchen* Handel en Bezittingen te verzoeken, 't geen hy geloofde niet geſchied te zyn. — De Burger TEDING VAN BERKHOUT hadt volgens zyne eigene bekentenis deel in de *Oost-Indiſche* Compagnie (*). De Burger VREEDE, Medelid der Commisſie, was by het verhandelen dier zaake niet tegenwoordig, en VAN DER ZOO ziek geweest, en dus de eerſte zeker en de laatſte waarſchynlyk niet by het uitgebragt Verſlag tegenwoordig geweest, en liet

1795. DORK. 1796.

Commisſie tot de O. I. Comp. in het Dagblad en Decreeten der Proviſioneele Repreſentanten van Holland 15 Sept. 1795.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 148.

liet hy aan de Vergadering de beſlisſing over, of op dit Verſlag niet het vermoeden van eenzydigheid zou kunnen vallen.

De Voorzitter TEN BERGE ſtelde, op deeze heftige Aanſpraak, voor, dat hy alleen in omvraage bragt of 'er iets op de *Aantekeningen*, en niet of 'er iets op de genomene *Beſluiten* te zeggen viel; dat dus die aanmerkingen thans niet te paſſe kwamen; maar dat mogelyk de Burger NUHOUT VAN DER VEEN, binnen kort wel gelegenheid zou hebben om zyne aanmerkingen ter tafel te brengen (*).

Vertoog van het Committé der O. I. M. over het niet in hunne handen ſtellen des Verzoekſchrifts van CRAS.

Die gelegenheid deedt zich ter zelfder Zitting op, by het voorleezen eens Vertoogs van het Committé tot den *Oost-Indiſchen* Handel en Bezittingen, by 't welk hetzelve zich beklaagde over het niet in haare handen ſtellen des Verzoekſchrifts van CRAS en de zynen. Eerst hadt het voorgenomen, by eenen Brieve, de Vergadering omtrent dit ſtuk voor te lichten; doch naderhand beſlooten tot eene Bezending by de Leden door de Vergaderinge benoemd om des een Verſlag uit te brengen. De Leden uit het Committé, VAN LIEBEHERR, FENNEKOL en WISELIUS, uit *'s Gravenhaage* wedergekeerd, hadden berigt gegeeven van hun onderhoud met den Repreſentant TEDING VAN BERKHOUT, hier op hoofdzaaklyk nederkomende, dat het Committé, ſchoon het genoegen niet hebbende mogen genieten om die

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 329.

die ſtukken te ontvangen, zich egter, ter ſiefde voor het algemeen belang, onvermydelyk verpligt geoordeeld hadt zich te bereiden tot het vervaardigen van eenen Brieve aan de Nationaale Vergadering, ter wederlegging van het daar ingediende ſtuk, „ welks ongegrondheid," gelyk zy zich woordlyk uitdrukten, „ ja ſtrafwaardige valſchheid, het Committé zich „ durfde vleijen, op de volledigſte wyze, „ te zullen kunnen aantoonen." Met bygevoegd verzoek, dat de Commisſie geen Verſlag zou uitbrengen vóór het inkomen van den vervaardigd wordende Brieve. CVR. BORK. 1796.

Volgens het zeggen van den meergemelden Repreſentant behoorde het Committé met deszelfs Brief niet lang te draalen: dewyl het misſchien zou kunnen gebeuren, dat de Raadſlag van de Commisſie ſtrekte om dit ſtuk aan de Ontwerpers der Staatsregeling te zenden. Hier op was aangemerkt, dat hetzelve, in geenerlei opzigt, geſchikt was om aan die Commisſie gezonden te worden. De Nationaale Vergadering, hadt in een ſoortgelyk geval, verklaard, dat het geen voorwerp van raadpleeging voor dezelve kon uitmaaken.

Over den tyd der inzendinge des Briefs ſpreekende, oordeelde TEDING VAN BERKHOUT den tyd van veertien dagen te lang, en hadt de Commisſie betuigd, dat het Committé zich zou beyveren om binnen acht dagen den Brief gereed te hebben. — Toen nogt was de Perſooneele Commisſie der Vergadering niet byeen geweest,

VII. BOEK. 1796.

dan zou thans worden zamengeroepen. Dit gaf grond om nog eenige dagen verwyls van dit Verslag te verwagten, en men verzogt, in allen gevalle, dat het niet zou geschieden zonder voorafgaande kennisgeeving aan het Committé: in de billykheid van dit verzoek hadt de Representant gestemd.

Voldoende hadden de Afgevaardigden des Committés dit gekeurd, en het doen van verdere stappen, zonder des verwittigd te worden, niet verwagt, terwyl egter de Burger VAN BERKHOUT, twee dagen daar naa, het Verslag, met allen betoon van haast, indiende, zonder eenig berigt te geeven aan het Committé, of eenige de minste opening te doen van het officieele gesprek met hem gehouden aan de Nationaale Vergadering.

Dit Verslag hadt het Committé met zo gevoelige gewaarwordingen vervuld, dat zy alleen uit bezef van verpligting, om de betaamlykheid voor de Nationaale Vergadering niet uit het ooge te verliezen, zich onthielden om die gevoelens, met waare kleuren, te schilderen. Dan konden hunne gevoeligheid voor de Vergadering en het Volk, niet verborgen houden, over die behandeling, en het uitbrengen van zulk een Verslag, 't welk veel tyds vereischte, in 't verloop van twee dagen.

Deeze verontwaardiging willen wy liefst met de eigene woorden uitdrukken „ Neen!" schreeven zy, „ Burgers Representanten! gewoon zelfs met de beste

„ trouw

„ trouw te verkeeren in alle onze ver- CH.
„ richtingen, zyn wy vervuld met den BOEK.
„ grootſten afkeer van alle dubbelhartig- ——
„ heid, hoedanige wy, in dezelve, ter 1796.
„ deezer zaake, hebben moeten ontwaa-
„ ren; en het is in het vol vertrouwen,
„ dat ook uwe Vergadering zelve hier
„ in met ons ſtemt; dat wy te raade zyn
„ geworden, den ganſchen toedragt van
„ deeze onaangenaame gebeurtenis aan
„ dezelve open te leggen, en naar waan-
„ heid af te maalen. Wel aan de eene
„ zyde, geheellyk aan deszelfs wysheid
„ overlaatende, hoedanig Gyl. in deezen,
„ ten aanzien van den Burger Repreſen-
„ tant TEDING VAN BERKHOUT, zult
„ vermeenen te moeten oordeelen; maar,
„ aan de andere zyde, tevens verzoeken-
„ de en met den meesten ernst, hoewel
„ vol gepasten eerbied, inſteerende, dat
„ het, ter voorkominge van alle funeſte
„ en ſchadelyke gevolgen, Ul. mag be-
„ haagen de genomene Diſpoſitie te ſur-
„ cheeren, te altereeren, of te annulleer-
„ ren zo en in diervoege als Ul. in der-
„ zelver wysheid, het zy by gelegenheid
„ der reſumtie, of anderzins, gevoeglyk
„ en geraaden zal voorkomen; op dat
„ niet, in cas van contrarie, het Crediet
„ van de Maatſchappy, door ons, ſchoon
„ niet dan met veel moeite, gedeeltlyk
„ gerehabiliteerd, te eenemaale geruï-
„ neerd, en wy, by conſequentie, in on-
„ ze werkzaamheden, zo mercantile als
„ andere, zodanig verlamd worden, dat

„ ons

„ ons geheele Beſtuur voortaan, te eene-
„ maal infructueus wordt gemaakt; iets 't
„ welk nimmer de intentie kan weezen,
„ noch van Ul. Vergadering, noch van
„ het Volk, het welk door U wordt ge-
„ repreſenteerd."

TEDING VAN BERKHOUTS aanmerkingen op dat Vertoog.

TEDING VAN BERKHOUT, in deezen Brieve, als den Bedryfal van dit verhaaste werk, met geene zagte trekken, afgemaald, vatte, naa het voorleezen, het woord, ſtelde het onderhoud met de Afgevaardigden uit het Committé voor als een byzonder mondgeſprek, daar zy hem geene volmagt, hoe genaamd, vertoond hadden; dat hy hun onder 't oog gebragt hadt, hoe, zyns bedunkens, die ſtukken niet in handen van het Committé konden geſteld worden; dat het Beſluit des Verſlags, met éénpaarige ſtemmen ten huize van VAN DER Zoo genomen was. — Hy vondt een volernſtig voorſtander in KANTELAAR, zyns oordeels was de zaak verzonden daar dezelve behoorde; aan het verzoek, in den Brieve gedaan, kon niet voldaan worden, de Vergadering hadt zich eenvoudig aan het genomen Beſluit te houden. DE BEVEREN, nevens anderen onderſteunden zulks. — SCHIMMELPENNINCK kon de uitdrukkingen in den Brieve zo onbeſchoft niet vinden als DE BEVEREN ze hadt gelieven te beſchryven, de zaak kwam hem voor van dien aart en dat gewigt, dat de Brief wel verdiende in handen eener Commisſie geſteld te worden. Anderen wilden den Brief ter zy-

zyde gelegd hebben. Nog anderen konden niet instemmen met het uitgebragt Verslag.

CH. BOEK.

1796. Strydige gevoelens.

Wanneer de Voorzitter, te midden van deeze strydige gevoelens, voorsloeg, om by het genomen Besluit te blyven, en dat het Committé in zyne geheele werkzaamheid zou volharden, terwyl aan 't zelve zou overgelaaten worden, om de Tegenbedenkingen aan de Commissie tot het vervaardigen van het Plan der Staatsregeling in te zenden, vondt VONCK dit geheel overtollig, en stemde in met SCHIMMELPENNINCK, zulks werd door VAN ZONSBEEK ondersteund. De Voorzitter wilde, by hoofdlyke stemming, in omvraag brengen, of die Brief zou gesteld worden in handen eener Commissie; dan of de Vergadering by het voorig Besluit zou volharden? — Naa niet weinig over- en wederspraaks, waar in NUHOUT VAN DER VEEN zich, met veel klems, liet hooren, besloot de meerderheid tot het overgeeven des Briefs aan eene daar toe bestemde Commissie.

De zaak in handen eener andere Commissie gesteld.

Daar op bragt de Voorzitter in overweeging of dezelfde Persoonen, of met byvoeging van eenige Leden, of geheel nieuwe, die Commissie zouden uitmaaken. TEDING VAN BERKHOUT verklaarde in dezelve niet te kunnen blyven, en betuigde zich nimmer in eenig gesprek met eenige Leden van het Committé meer te zullen inlaaten, dan in geschrifte. DE BEVEREN yverde voor eene nieuwe Commissie: vermids

evt. BOEK. 1796.

mids de Vergadering, door het even gevallen Besluit, gerekend moest worden haare Commissie de hand niet boven 't hoofd te houden. By hoofdlyke stemming werd tot eene Commissie beslooten, wordende daar toe benoemd de Burgers DE SITTER, VAN LANGEN, CAU, DE LA COURT en PROOT (*).

Het Committé in verlegenheid over een aanmaaning van *Holland* om Geld.

Het tegenwoordig Beheer der *Oost-Indische* Maatschappye vondt zich in dezelfde Geldbehoefte als het voorgaande. Oude Schulden, van veelerlei aart, stonden onbetaald open, en de beloofde Intresgelden van de verbaazende som door *Holland* opgeschooten, bleeven agterwegen. Dit baarde allenthalven eene bekommernis, welke zich niet verbergen konde, en ten deezen Jaare losborst, ter gelegenheid, dat het Provincial Bestuur van *Holland* een Besluit hadt genomen, 't welk de betaaling der Renten van de door *Holland* geguarandeerde Hoofdsommen bepaalde. Getroffen voelde zich het Committé, door de uitdrukkingen; „ behoudens eg„ ter en gereserveerd, voor deeze Provin„ tie, om de ter zaake voorsz. uit te „ schieten Penningen, niet alleen van de „ Compagnie in massa te repeteeren; „ maar speciaal om dezelve, uit de eerst„ volgende Verkooping van Compagnies „ Goederen, te recouvreeren." Zulks hadt ook op de gemoederen der overige Schuldeischeren van de *Oost-Indische* Maatschap-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 329—333.

schappy eenen diepen indruk gemaakt, en drie eensluidende Verzoekschriften, aan het Committé doen aanbieden, door een aantal houders van Ongeconverteerde Anticipatiepenningen, strekkende om hun preferent regt op de Goederen der Compagnie te betoogen, met bygevoegde begeerte, dat 'er geene Betaalingen door het Committé zouden geschieden, ter benadeelinge van hun goed regt. CVI. BOEK. 1796.

Wel erkende het Committé by hun schryven en het overzenden dier Verzoekschriften, de menigvuldige verpligtingen, die 't zelve aan *Holland* hadt voor de herhaalde ondersteuningen en reddingen uit de grootste ongelegenheden. Wel betuigde het zyne bereidvaardigheid, om, uit eigene beweeging, buiten het uitgevaardigd besluit, de gevorderde wedergave te doen; doch het was teffens overtuigd, dat het geheel beloop der penningen, uit de tegenwoordige Verkooping, zou benoodigd weezen tot het doen van betaalingen, overmydelyk noodig om het Credit van het Committé, en by gevolge ook het Committé zelve, voor een geheelen ondergang te hoeden. Hier van werd een bedroevende Schildery opgehangen, en daar op het verzoek gegrond, dat het Provintiaal Bestuur van *Holland*, zonder aanspraak te maaken op de afkomst van de toen loopende Verkooping, zonder het Committé, op dit oogenblik, eenige hinderniś toe te brengen, en zonder zelfs een concurrent gedeelte van die Penningen Verzoek om uitstel.

CVI. BOEK. 1796.

gen te vorderen, aan het Committé de vrye en onbelemmerde beſchikking geliefde te laaten, zo wel als over de verdere Geldmiddelen der Maatſchappy, op dat het in ſtaat geſteld mogt worden de verdere Schuldeiſchers, waar onder zich veele behoeftigen bevonden, des te beter te kunnen bevredigen. — Dit voorſtel vergezellende met eene toezegging van de werkzaamheden, ſtrekkende om eenmaal de ſchulden te vereffenen (*).

Raadſlag by *Holland* ingebragt.

De Burgers J. GOLDBERG, A. J. N. VAN EYS, A. ROGGE en W. M. H. KEUCHENIUS, in wier handen deeze Stukken geſteld waren, bragten een Verſlag uit, by 't welke zy aanmerkten; dat de Compagnie zich bevondt in diepe en byna onoverkomelyke Schulden, en dat *Holland* verre de grootſte Schuldeiſcher was. De in baaren gelde door dat Gewest opgeſchooten Penningen beliepen niet minder dan de ontzettende ſom van 24,125,000 Guldens, nog vergroot met 2,485,000 Guldens voor agterſtallige Renten, zedert den Jaare MDCCXCIII onbetaald gebleeven. Hier by kwam boven al in aanmerking de wyze, waar op de onderſcheidene Guarantien van *Holland*, voor verſcheidene Geldleeningen der Compagnie, verleend waren. Deeze gaven dat Gewest het regt, om, by eene zo in 't oogloopende en ſteeds voortduurende wanbetaaling, langs alle wegen van regt, zich betaaling te ver-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1883—1912.

verſchaffen. — By de laatſte Omſchep- en.
ping van het Bewind der *Oost-Indiſche* BOEK.
Maatſchappye, was allen invloed der by- ——
zondere Gewesten op dezelve vernietigd, 1796.
en zy geheel afhanglyk geworden van de Nationaale Vergadering, en derzelver Opvolgeren. Hier door was ook de betrekking, welke *Holland* en *Zeeland* op het voorig Bewind der Compagnie hadden, geheel opgehouden, en die Gewesten kwamen nu in als Schuldeiſchers, die onmeetelyke ſommen, van dit Lichaam, te vorderen hadden. Een ſtaat dier Gewesten, hoofdzaaklyk te wyten aan de onverſchilligheid en traagheid der andere Bondgenooten in het onderhouden deezer aangelegene Maatſchappye. Dit ſtrookte met de nieuwe Orde van zaaken, waar in het gelyk draagen in de algemeene Lasten, door alle de Gewesten, als een beginzel was aangenomen. De ſchuld der Maatſchappye was een ſchuld aan 't geheele Volk van *Nederland*. Hier op hadden *Holland* en *Zeeland*, om in den algemeenen nood te voorzien, ſlegts vooruit betaald; daar door was de Compagnie tot nog ſtaande gebleeven; deeze ſchuld moest aan die Gewesten betaald, of ten minſten op de afrekening van derzelver aandeel in de algemeene lasten geleden worden.

Op deeze in 't breede uitgewerkte gronden, oordeelden de Inleveraars van dit Verſlag, dat de Vergadering van *Holland* moest volharden by het Beſluit. Doch teffens, tot eene nieuwe proeve van de

CVI. BOEK. 1796.

steeds voortduurende goede gezindheid van *Holland* voor het Credit en den bloei der Maatschappye, de volvoering daar van verwylen, tot de eerst volgende gewoone Vergadering; hier door het Committé in de gelegenheid stellende, tot het opmaaken van een uitgewerkten Staat van de allerdringendste betaalingen, als mede eene behoorelyk onderscheidene opgaaf van de afkomst der laatstgehoudene Verkooping. Ook zou *Holland* de aangeboodene opgaaf van alle de Schulden der Maatschappy te gemoet zien. Ten verderen blyke van vriendelyke geneigdheid der Vergaderinge, zou de Maatschappy, tot den gemelden tyd, van wegen *Holland*, niet verhinderd worden in de Betaaling van eenige bepaald opgenoemde Schulden, mits het inzenden van een staat van alle zodanige der gemelde Betaalingen, welke uit de penningen der laatste Verkoopinge zouden gedaan worden (*).

Het verzoek van het Committé, om betaaling der penningen voor de Krygsgevangenen in *Engeland* afgeslagen.

Het Committé van den *Oost-Indischen* Handel en Bezittingen verzogt, ter Nationaale Vergaderinge, teruggaave van de Penningen door 't zelve uitgeschooten, tot onderstand en verkwikking der zich in *Engeland* bevindende Schepelingen, met byvoeging dat de Vergadering, in den nood dier ongelukkigen wilde voorzien. Het verslag op dit verzoek uitgebragt en door de Vergadering goedgekeurd, behelsde wel eene betuiging van het innerlyk

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 2075–2086.

lyk mededoogen over het lot dier gevangenen: dan dat, deels uit aanmerking van ſchaarschheid by gelde, deels dewyl de Verzoekers nimmer anders konden worden aangemerkt dan als eene byzondere Aſſociatie, en dat derhalven, alle andere Ingezetenen, en handeldryvende Aſſociatien, even dezelfde aanſpraak op de barmhartigheid der Vergaderinge zouden hebben, 't welk van de veruitziendſte gevolgen voor 's Lands Financien zou weezen, zulks de Vergadering noodzaakte de voldoening aan dit verzoek te weigeren (*). 1796.

Der *Engelſchen* komst aan de *Kaap de Goede Hoop*, hun gehouden gedrag, en de vermeestering van dien belangryken uithoek, met de daadiging des Gouverneurs SLUYSKEN hebben wy beſchreeven (†). Die geweeze Bevelhebber was, volgens zyn bericht aan den Voorzitter der Nationaale Vergadering, J. B. BICKER, in Grasmaand deezes Jaars gegeeven, met een Cartelſchip van de *Kaap* vertrokken; maar door gebrek, genoodzaakt geweest in *Engeland* binnen te loopen, waar hy veel verdriets, ſmaads en elende hadt moeten verduuren, eer hy verlof kon bekomen om te vertrekken; terwyl dit verlof, tegen het gegeeven woord, en de uitdruklyke beloften der *Engelſche* Opperofficieren aan de *Kaap*, maar alleen aan hem en eenige Officieren, en niet aan het overige

De Bevelhebber van de *Kaap* levert zyne Stukken, de overgave betreffende, in.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 518.
(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXIII. D. bl. 187-193.

rige Volk, was vergund. Met dit bericht ſtemde overeen een Brief diens Gouverneurs aan de Vergadering gericht, met toezending van de Aantekeningen, zo openbaare als geheime, betreffende het gebeurde aan de *Kaap*, geduurende den aanval der *Engelſchen*, en aanbod, om zich over zyn gehouden gedrag te verantwoorden, ten einde allen mogelyken laster te ontwyken. De Brief met de Bylaagen werd in handen geſteld der Commiſſie van Buitenlandſche Zaaken om deswegen, met het Committé over de zaaken der *Oost-Indiſche* Volkplantingen, in onderhandeling te treeden (*).

Aanzoek der getrouwgebleeven Landsofficieren aan de *Kaap*.

Ten tyde der overgave van de *Kaap de Goede Hoop* waren niet weinigen der Lands Officieren, in dienst der Compagnie zich bevindende, in *Engelſchen* dienst overgegaan; anderen, de zaak des Vaderlands getrouw gebleeven, en herwaards gekeerd. Zy vervoegden zich by het Committé tot den *Oost-Indiſchen* Handel en Bezittingen, met verzoek om, op de eene of andere wyze, verzagting in hun ongelukkig lot te verwerven. Dit Committé maakte hun ſtaat en begeerte aan de Nationaale Vergadering bekend, met voordragt om het Bondgenootſchap te Lande te gelasten, een byzondere aandagt op die Officieren te vestigen, en dezelven, was het mogelyk, ten ſpoedigſten in de Armée van den Staat, overeenkomſtig hunne verdienſten, te

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 308.

te plaatzen, tot dat het Committé in de gelegenheid zou gefteld worden, die Officieren weder in hunnen dienst te kunnen overneemen. CVI. BOEK. 1796.

De Gelastigden tot het onderzoek deezes voorfteels bragten een wel niet ongunftig; doch niet geheel voor hun afdoenend Verflag uit. Aan de gunftige voordragt wilden zy niet twyfelen, fchoon zy wel gewenscht hadden dat de *bewyzen*, nevens dezelve, waren overgelegd geworden. De zaak dier Officieren ftondt in een naauw verband met die van den Bevelhebber SLUYSKEN; welke zaak nog hing (*). Intusfchen oordeelden zy, dat, vooreerst, aan vier hunner (†) uit de Kas der Compagnie behoorde goedgedaan te worden alle de agterftallige maandgelden, en dat zy voorts, volgens Krygsgebruik, zouden be- Uitgebragt Verflag op dit ftuk.

(*) De Heer SLUYSKEN heeft in 't licht gegeeven, een *Verhaal door hem gehouden, zedert het Arrivement der Engelfche Vloot onder Sir* G. KEITH ELPHINSTONE *op den* 10 *Juny* 1795 *en de overgave van die Colonien aan de Wapenen van Groot-Britannje den* 16 *Sept. daar aan volgende.* In den *Haage* by J. VAN CLEEF 1797. Wy vermelden dit werk: dewyl hetzelve, behalven veel 't geen uit de Nieuwsmaaren bekend was, niet weinig behelst, uit egte befcheiden opgemaakt, 't welk onze zwakheid, kampende tegen der *Engelfchen* trouwloosheid, in klaaren dag haalt, en verdient als een Gefchiedkundig Gedenkftuk deezer gebeurtenisfe, vol ontrouw en valschheid, bewaard en geleezen te worden.

(†) Deeze waren PHILIP JULIUS ERNST KUNTZER, ANDRIES GODLIEB BENRICH, WOLBORCH en HENDRIK IZ. SLUYS.

behooren te genieten, zo lang zy Krygsgevangen waren, en hunne zaak niet was afgedaan, zints de overgave, een *Half Pensioen*, uit de gemelde Kas.

Ten aanziene van één deezer verzoekeren (*) was meer bepaald voorgesteld, om aan hem, ten bewyze van goedkeuring zyns gehouden gedrags, eene Acte van Luitenant Colonel by de Armee te verleenen, en aan hem, onder het genot van het *Halve Pensioen*, hem reeds door het Committé tot den *Oost-Indischen* Handel toegestaan, een Verlof en Paspoort aan te bieden, ten einde na zy Vaderland *Wurtemberg* te kunnen vertrekken, om by den Hertog zyn ontslag te neemen, en naderhand by de Armée deezer Republiek te kunnen worden geplaatst. Aan getuigenissen zyns gedrags, als een Man van Eer, en van zyn loflyk gedrag in de Verdeediging der Volkplanting, ontbrak het niet; doch kon zyn gedrag niet ten vollen goedgekeurd worden, voor dat de zaak van het Hoofd der Volkplanting onderzogt en afgeloopen was. Voorts behoorde deeze Krygsman tot het Regiment des Hertogs VAN WURTEMBERG, die niet met den Staat, maar met de *Oost-Indische* Compagnie, eene Capitulatie hadt aangegaan, uit welken hoofde hy geen aanspraak kon maaken op eenigen, veel min op den gemelden Rang, by de Armée van den Staat. Aan de andere toezeggingen van verdiend Maandgeld,

(*) JOHN CHRISTIAAN FREDERICK VAN HUGEL.

geld, van vergoeding van geledene ſchadens, hadt het Committé zich te gedraagen en hem het Half Penſioen nevens de andere te ſchenken, zo lang hy Krygsgevangen en zyn zaak niet geheel afgedaan was. Het verzogte Paspoort te verleenen werd, onder zekere voorwaarden, door het Committé toegeſtaan. CVL. BOEK. 1796.

Schoon men vermeende dat in het verder verzoek der plaatzing van dien Held by de Armée niet kon worden getreeden, zou de Vergadering hem kunnen verzekeren, dat, wanneer alles, betrekkelyk de overgave van de *Kaap* zou onderzogt weezen, en daar by volkomen gebleeken, dat hy zich, als een man van eer en verdienſten, gedraagen hadt, als dan het Volk van *Nederland* geen middelen zou ontbreeken om hem en andere braave Krygslieden, te overtuigen, dat deeze Republiek waare verdienſten wist te beloonen (*).

Hadt het verlies van de *Kaap de Goede Hoop*, hier te Lande by allen, die het heil des Vaderlands minden en zogten, aandoeningen daar mede overeenkomſtig veroorzaakt, eene tyding, uit *America*, te *Bordeaux* overgebragt, en herwaards gezonden, door den *Franſchen* Minister der Buitenlandſche zaaken, en door DE LA CROIX ter Nationaale Vergadering ſchriftlyk ingediend, dat het Smaldeel Oorlogſchepen, uit *Rochefort* en *Brest* gezeild, naa een gelukkigen overtogt, en het neemen Valſch Gerugt wegens het herneemen van de *Kaap*.

(*) *Dagverh der Nat. Verg.* II. D. bl. 160. 357.

1796.

men van vyf *Engelſche* Schepen, aan de *Kaap* geland was, en die Volkplanting hernomen hadt, veroorzaakte vreugde (*). Wel wenschten veelen nadere omſtandigheden, by de bevestiging, te verneemen; eenigen twyfelden aan de waarheid. Der eerſten wensch werd niet vervuld, en de twyfeling maar al te gegrond bevonden.

Berigt van de Overgave van 's Lands Schepen onder E. LUCAS na de *Oost* geſteven.

Deedt 'er zich geen nader beloofde tyding op, verdween die heuchlyke verwagting, als rook, welhaast ontving de Nationaale Vergadering, uit dien oord, zekerder berichten van eenen hoogstonaangenaamen en allerbedroevendſten aart.

Wy zagen een Vlootdeel onder den Vlootvoogd ENGELBERTUS LUCAS na de *Kaap de Goede Hoop* en de *Oost-Indien* beſtemd, derwaards ſtevenen (†). — Een Brief van den Luitenant METMAN, in 't laatst van Slachtmaand, uit *Portsmouth*, geſchreeven, en door het Committé der Marine ter Nationaale Vergadering gezonden, hieldt de tyding in, dat onze Vloot in de *Saldanha-Baay*, aan de *Engelſchen* was overgegeeven. Breed ſprak dezelve van de oproerigheid en onwil der Vlootelingen, van hun *Oranje boven!* ſchreeuwen, en het pleegen veeler ongeregeldheden (§).

Verſlag van Lucas zelve.

Eerlang ſtelde deeze, in 't Vaderland gekomen, een brief van LUCAS ter hand, welke, by een Verſlag van den Reistocht, de

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 379.
(†) Zie onze *Vadert. Hist.* XXXIII. D. bl. 202.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 192.

de komst in de *Saldanha-Baay*, en eenige weinig beduidende vermeldingen van het daar verrigte by de aankomst, en het waterhaalen, op het aanrukken van *Engelsch* Krygsvolk, geſtaakt, dat een der Schepen met gloeiende kogels beſchoot. Zyn voorneemen was, naar zyn ſchryven, 's volgenden daags te vertrekken: dan hier in werd hy belet door een *Engelsch* Esquader, onder den Admiraal ELPHINSTONE, veel ſterker dan het zyne. Deeze eischte de overgaaf der Vloote, en herhaalde dien eisch met aanzegging, dat hy geen ſchade, hoe genaamd, aan de Schepen zou doen; aan dit laatſte, ſchryft LUCAS, dat hy zich weinig zou bekreund hebben, indien niet de vyfduizend man Landtroepen hem het landen zouden afgeſneeden hebben: dewyl hy, toen wel ziende dat 'er niets dan overgeeven op was, zou hy dezelve in brand hebben geſtookeh. — In een belegden Krygsraad was men, volgens zyn ſchryven, eenſtemmig van gevoelen, dat men in 't geheel, of ten deele, niet beſtand was tegen deeze groote overmagt (*), gevoegd by den ſlegten geest des Volks, hier voorgeſteld, als het ruim opbreekende, op eenige Schepen Oranje Liedjes zingende, en op andere bedreigingen des doods tegen de Officieren uitbraakende, waarom men het best vondt te daadigen.

1796.

De

(*) De volgende Lyst toont wel der *Engelſchen* overmagt; doch tevens hoe groot een verlies aan on-

De Verdragspunten, hoe gemaatigd ook voorgesteld, begeerde de *Engelsche* Admiraal niet aan te neemen (*). — „ De „ *Engelschen*," wy bezigen hier de eigene woorden van LUCAS, „ waren zo wel „ van onzen toestand onderrigt, dat zy „ zeer onze Zeemagt, te dier rampzalige gelegenheid werd toegebragt.

De *Engelsche* Vloot bestond uit

Schepen	Stukken	Manschap
Monarch	75	612
Tremendous	74	590
America	64	491
Stateley	64	491
Trident	64	491
Jupiter	50	343
Crescent	36	264
Phynx	24	155
Moselle	16	121
Echo	16	121
	610	4661

De genomene *Bataafsche* Schepen waren

Schepen	Stukken	Manschap
Dordrecht	66	370
Revolutie	66	400
Admiraal Tromp	54	280
Castor	44	240
Brave	40	234
Bellona	28	130
Sirene	26	130
Havik	18	76
Het Proviantschip		112
	312	1972

(*) De Verdragspunten, met derzelver veelal afstaande beantwoording, zyn voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 2670 *enz.*

„ zeer wel wisten, dat men niets konde CVI.
„ uitrigten, beginnende men toen ook al BOEK.
„ malkander op de Schepen dood te slaan; ——
„ dus waren wy genoodzaakt een Voor- 1796.
„ dragt te tekenen, dien ik niet verlangen
„ zou een enkelen minuut te overleeven,
„ was het niet, dat ik my, in myn Per-
„ soon, by Ulieden hoopte te verantwoor-
„ den, en Ulieden van het een en ander
„ omstandiger te kunnen onderrigten. —
„ Ik schreef dan aan den Admiraal EL-
„ PHINSTONE, dat ik my overgaf op de
„ volgende voorwaarden, niet om zyne
„ verdubbelde overmagt, voor welke wy
„ zekerlyk zouden hebben moeten zwig-
„ ten; maar om het gevloekt slegt ge-
„ drag van ons Volk: want dat kan ik,
„ als een eerlyk man, zweeren, als de
„ geest van ons Volk maar eenigzins goed
„ gewerkt was, al was onze magt nog
„ zo klein, dat ik 'er alles aan gewaagd
„ zou hebben — verliezen moest ik het! —
„ Maar dan hadt men de Schepen, en
„ van ons, en van den Vyand, kunnen
„ beschadigen, zo dat 'er die dienſten
„ niet van getrokken zouden kunnen wor-
„ den, die 'er de Vyand nu van zal heb-
„ ben. Maar, daar wy zeker bewust wa-
„ ren, dat deeze beesten in menschlyke
„ gedaante, meer op de Officieren van
„ hun eigen Schepen, dan op hunne
„ Vyanden, zouden hebben geschooten,
„ heeft men, als mensch, het moeten
„ nalaaten.

„ Ec-

CVI. BOEK. 1796.

„ Eenigen van ons wilden, zo zy dat „ heeten, tot Eer van onze Vlag, eenige „ schooten doen: dan ik heb dit aange- „ merkt als kinderspel, en daar konde ik „ my niet mede ophouden. — Nog ten „ opzigte van het slegte gedrag van het „ grootste gedeelte van onze Equipa- „ gien iets gezegd, komt het my voor, „ dat het meest veroorzaakt is door de „ lange en fatiguante reize, en daar zy „ zich geflatteerd hadden aan de *Kaap* te „ zullen ververschen, en ziende dat men „ voorneemens was te vertrekken, be- „ gonnen zy de hoornen op te steeken. — „ Wy hebben geen loot ververschingen „ alhier kunnen krygen."

Berigt van de *Engelsche* zyde.

Deeze gebeurtenis, hier zo veel smerts verwekkende by alle Braaven, was in *Engeland* een stof van uitbundige vreugde, en de Verhaalen deswegen van dien kant gegeeven, behelzen veel, waar uit de verkeerdheid van het beleid des *Bataafschen* Vlootvoogds is af te neemen. Volgens der *Engelschen* bericht veronderstelde LUCAS een klein *Engelsch* Esquader te zullen vinden, en verwagtte, door de *Franschen* versterkt te zullen worden. ELPHINSTONE verklaarde het genoegen gehad te hebben, dat de brieven hem medegedeeld, zo naauwkeurig overeenkwamen met de bescheiden hem van eenen anderen kant ter hand gesteld, dat hy de aankomst der *Nederlandsche* Schepen reeds lang verwagt hadt, en daar door volkomen in staat ge-

steld

steld was om zich tot derzelver ontvangst gereed te maaken (*). CVI. BOEK.

Het ontbrak hier te Lande niet aan wraakers en veroordeelaars der maatregelen door LUCAS genomen, en de Handelwyze door hem gevolgd (†). Onderscheide Burgers van *Haarlem* dienden ter Nationaale Vergadering een Verzoekschrift in, vorderende een naauwkeurig onderzoek in de zaak diens Scheepsvoogds (§). Men bleef niet in gebreke om het, in een Hoogen Zeekrygsraad, te doen, als mede het gedrag van de verdere Scheepsbevelhebberen, tot diens Esquader behoord hebbende. De Burger JACOB SPOORS, de post van Fiscaal by den Hoogen Zeekrygsraad bekleedende, deedt deswegen een Verslag, 't geen strekte om veele, wegens die gebeurtenis, reeds gemaakte bedenkingen, te bewaarheden, en de ongegrondheid aan te toonen van de gunstige gedagten, door zommigen, van tyd tot tyd, wegens LUCAS ingeboezemd. 's Mans agterhoudenheid, bruskheid en eigenzinnigheid, worden in dit stuk aan den dag gelegd, en het blykt, uit veelvuldige staalen, dat, zo vloeken, schelden, en laage behandelingen eenen Held vormden,

1796. Verslag van den Hoogen Zee-Krygsraad over LUCAS.

(*) Deels zyn de berichten voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* bl. 2666 *enz.*

(†) ZILLESEN geeft eene lyst van verkeerde maatregelen op, en ontkent veele byzonderheden in 't Bericht van LUCAS. Men slaa na zyne *Geschiedenis der Nederlanden* VI. D. bl. 91 *enz.*

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 278.

den, LUCAS een Held van de eerſte grootte zou geweest zyn. Toen hy, by het binnenzeilen der vreemde Schepen nog in de hoop was, dat het *Franſchen* konden zyn, ſprak hy; *Het zal zo een vaart niet loopen*, DE RUITER *heeft 'er wel doorgeſlaagen, waarom zouden wy het niet doen?* Doch toen hy wist dat het *Engelſche* Schepen waren, was het geheel anders geſteld met den man, die zich zo verwaaten by *Neerlands* grootſten Zeeheld durfde meeten. Hy hadt alle tegenwoordigheid van geest verlooren; wat anderen in 't midden bragten, hielp niets. Na voorſtellen om door den Vyand heen te ſlaan, wilde hy niet luisteren, of zo hy 'er eenige vlugtige aandagt aan verleende, beantwoordde hy alles met onvoeglyke uitdrukkingen, onder andere hadt hy, op een dergelyk voorſtel, de laage taal gebezigd; *De jongelui willen Goddome een been uitſteeken by de Natie!*

Wat de groote zaak betreft, zegt de Fiscaal SPOORS; „ Men kan niet veron„ derſtellen, dat LUCAS zyn Esqader in „ 's Vyands handen heeft willen brengen. „ In het onderzoek deezer zaake is geen „ de minſte ſchyn voorgekomen van eenig „ verraadlyk inzigt. — Aan perſoon„ lyken moed ſchynt het hem mede niet „ gemangeld te hebben; maar men is ge„ noodzaakt te erkennen, wanneer men „ de houding, geduurende deeze Expe„ ditie, in aanmerking neemt, dat hy „ met de verraaderlykſte inzigten, of met

„ de

„ de vernederendste lafhartigheid, geen „ meer kwaads hadt kunnen doen." CH. BOEK.

SPOORS besluit zyn verslag, in deezer voege, zyne Medeleden des grooten Zeekrygsraads aanspreekende. „ Zo gy uit „ de Informatien, ten uwen overstaan, en „ met uw volyverig behulp, ingewonnen, niet reeds mogt zyn overtuigd geweest, dat de Capitein LUCAS, in onderscheidene opzigten, aan grove pligtverzuimen schuldig staat, twyfel ik niet „ of een aaneengeschakeld Tafereel van „ zyn gedrag, geduurende deeze *Oost-Indische* Expeditie gehouden, zal U „ daar van ten vollen overtuigen. —— „ De verdere taak, welke U, en my „ was opgelegd, moet door zynen „ Dood (*) gestaakt worden. Ik ben „ daar door ontheeven van Straf te vorderen voor het geschonden Volksregt, „ en Gy van de wyze te bepaalen, waar „ op zulks zou moeten geschieden. —— „ Zo gy egter, gelyk ik vaststel, met my „ overtuigd zyt dat 's Mans Eerlykheid „ en Goede Trouw onkreukbaar is gebleeven, en dat de ramp, het Esquader, waar over hy het bevel voerde, „ bejegende, veroorzaakt, is door gebrek „ aan Beleid en Krygskunde, te schadelyker geworden door kwalyk geplaatste „ Hooggevoeligheid van zich zelven, zou „ U

1796.

(*) LUCAS was hier te Lande gekomen, ziek geworden, en hangende zyne zaak voor den Krygsraad, gestorven.

„ U mogelyk, zo wel als my, op het „ vellen van het wraakzwaard een traan „ van medelyden ontrold zyn, welke het „ gevoel van Volksregt niet hadt kunnen „ wederhouden. — Indien het onheil „ LUCAS wedervaaren, ten ſpiegel ſtrekke „ voor andere Officieren, naa eenig be„ vel te Water of te Lande ſtaande, zon„ der daar vóór berekend te zyn, zal de „ Natie uit deeze rampſpoed, vroeg of „ laat, aanmerkelyk voordeel trekken!" — Met dit alles laat niemand na hier by te denken, dat deeze Les zeer duur betaald is.

Om de gegrondheid deezer oordeelvellinge te doen zien, raadpleege men de Reſolutien van den Hoogen Zeekrygsraad, agter het Verſlag van SPOORS gevoegd, ingeen de toedragt der zaake kortlyk ſchetst, en hier op nederkomt. Dat LUCAS, reeds vóór zyn vertrek uit *Texel*, het voor volkomen zeker hadt gehouden, dat de *Kaap de Goede Hoop* in handen der *Engelſchen* was, en daar uit hadt behooren te beſluiten, dat, een en ander Artykel van zyn geheimen Lastbrief te eenemaal moest vervallen: te meer daar hem bekend kon zyn, dat de voormaalige Algemeene Staaten der *Vereenigde Nederlanden* dien Lastbrief hadden opgemaakt in een tydſtip, dat de Overgang van de *Kaap* aan de *Engelſchen* hier te Lande niet bekend was.

Gemaklyk ook hadt LUCAS, uit de tydingen, geduurende de Expedite, op onder-

derſcheide plaatzen bekomen, wegens de ſterkte der Vyanden, kunnen berekenen, dat de aan hem toebetrouwde Magt, en de wyze waar op het Esquader, waar over hy het bevel voerde, ingericht was, niet geſchikt of genoegzaam ware om de *Kaap* te herneemen. Daarom hadt hy gebruik moeten maaken van den inhoud zyns Lastbriefs, welke hem verpligtte, om na *Isle de France* te verzeilen, wanneer hy zich buiten ſtaat bevondt om iets, met hoop op eenen gelukkigen uitſlag, tegen de *Kaap* te onderneemen. CVI. BOEK. 1796.

Zag hy zich, door gebrek aan Water, Leeftogt, of anderszins, daar toe buiten ſtaat geſteld, dan was hy verpligt geweest, toen hy zich op de hoogte van de *Braſiliſche* Kust bevondt, *St. Salvador* of *Rio Janaire* aan te doen, om zich van het benoodigde, aldaar op eene ſpoedige en gemaklyke wyze te bekomen, te voorzien, en als dan zyne reis voort te zetten. — Zelfs was die voorzorge te noodzaaklyker geweest, wanneer hy zyn geliefkoosd Plan, om de *Saldanha-Baai* in te loopen, wilde ten uitvoer brengen: dewyl eenige Schepen, by derzelver vertrek uit *Texel*, niet genoegzaam van Leeftogt en andere noodwendigheden, ſchynen voorzien te zyn geweest. — Dat hy de Kust van *Braſil* niet hadt behooren te verlaaten, dan naa Krygsraad belegd, en daar in volledige opening van zyn last, de *Kaap* betreffende, gegeeven te hebben; ten einde in denzelven, met genoegzaame kennis van

EVE BOEK. zaaken te beslissen, wat, in de hachlyke omstandigheden, waar in zich het Esquader bevondt, te doen stondt.

1796. LUCAS hadt, in allen gevalle, welke reden hy ook voor dit verzuim mogt gehad hebben, nimmer de *Kaap* tot een Verzamelplaats moeten bepaalen, veel minder de *Saldanha-Baai* verkiezen, om veilig te zyn; immers niet, zo hy voor gebrek aan Water te vreezen hadt: vermids hy daar door buiten staat werd gesteld, die Baai, op aannadering van eenig gevaar, daadlyk weder te verlaaten.

Zich eens in de Baai bevindende, hadt hy een snel Fregat, of ander welbezeild Vaartuig, by het *Dassen-Eiland*, behooren te doen kruissen, om, tydig van de beweeging des Vyands verwittigd te worden; of, zo hy zulks, uit hoofde van de kwaade Mousson, niet raadzaam oordeelde, zich van die middelen van Verdeediging moeten bedienen, welke hem de gesteldheid van de Baai en de kunst aan de hand konden geeven, tevens de de Schepen onder zyn bevel, in zodanig een stand liggende en zeilvaardig houdende, dat hy, in gevalle van overmagt, of overrompeling, des noods altyd in staat was gebleeven, om, in eene behoorelyke orde, by tyds, te kunnen wyken.

LUCAS hadt, op het gegeeven sein van vreemde Schepen door de Sloep *de Havik*, terwyl ten zelfden tyde, door den Vyand van de landzyde, een aanval op een zyner Fregatten werd gedaan, daad-

daadlyk het teken van kappen, of laaten slippen der ankers moeten geeven; ten einde met de Schepen, die hem volgen konden, in Zee te steeken. 1796.

Eindelyk hadt hy, wanneer hem de Eer der Natie, en het mogelyk behoud der Schepen onder zyn bevel, waard en dierbaar was geweest, eene uiterste pooging moeten in 't werk stellen, en met of by het ten anker komen der Vyandlyke Vloot, of wel kort daar op, naa gedaan sein, met kragt van zeil, en een welbestuurd vuur, langs de eene of andere zyde, door de Vyandlyke Linie tragten door te breeken, en alzo, wanneer dit mislukt mogt zyn, tot eer der *Bataafsche* Vlag, liever strydende overwonnen te worden, dan zich, zonder slag of stoot, aan den Vyand over te geeven (*).

Vryverklaaring der andere Zeeofficieren.

Over de Scheepsbevelhebbers, die onder LUCAS deezen zo jammerlyken en schadelyken Tocht deeden, de Capiteins ter Zee JAN RYNBENDE, JACOB CLARIS, de Capitein Luitenants JAN VALKENBURG, JACOB ZOETEMAN, GUSTAAF ADOLF DE FALCK,

(*) In de daad, op het geval van LUCAS, zyn de woorden toepasselyk van den Ridder VAN KINSBERGEN, in zyn overheerlyk werkje *Korte Inleiding voor den Oorlog ter Zee.* Te *Zutphen* by H. C. THEME 1798. bl. 11. „ Welk een dienstige Situatie voor een Chef, zo hy zich in omstandigheden geplaatst vindt, waar toe hem de noodige kunde en ondervinding ontbreeken, om zyn Vaderland, overeenkomstig de post, die hy bekleedt, naar vereisch, te dienen!"

CVI. BOEK. 1796.

FALCK, CHRISTIAAN DE CERF, en de Luitenants PIETER BESMER en HERMANUS BARBIER, ſtreek de Hooge Zeekrygsraad dit vonnis, dat zy, geduurende de geheele Expeditie, in hun gehouden gedrag, in aanmerking genomen zynde de byzondere omſtandigheden, waar in zy zich, uit hoofde van de willekeurige bepaalingen des Bevelhebbers LUCAS, bevonden hadden, in geenen deele, gezondigd hadden tegen de Regelen van den Dienst; dat de Advocaat Fiscaal zich geheel onbevoegd oordeelde om hun, te dier zaake, en in 't byzonder mede uit hoofde van hunne toeſtemming in de overgave van de Vloot, te beſchuldigen; maar in tegendeel, zich verpligt agtte, hun volkomen te regtvaardigen. — Waar op de Hooge Zeekrygsraad, Regt doende in naam en van wegen het Volk van *Nederland*, verklaarde, „ dat zy zich, geduurende deeze Expeditie, en byzonder „ in het aangaan der Capitulatie, geconſidereerd de noodlottige omſtandigheden, waar in dezelven, op dat tydſtip „ zyn gebragt geweest, hebben gedraagen „ overeenkomſtig de Regelen van den „ Dienst. — Weshalven zy geabſolveerd „ worden van alle bedenkingen, welke, „ dien ten contrarie, zouden hebben kunnen of mogen gemoveerd worden; met „ bepaaling, dat aan hun, voor Rekening van den Lande, zullen worden gerestitueerd en goedgedaan de uitſchotten, by derzelver Requiſitie voor den „ Hoo-

„ Hoogen Zeekrygsraad gedaan en gele- CVI.
„ den, conform de getauxeerde Declaratie BOEK.
„ daar van by den Hoogen Zeekrygs- ——
„ raad ingekomen (*)." 1796.

Maar al te gegrond bleeken de ongunstige verwagtingen, wegens het lot van 's Lands Bezittingen in het *Oosten*, gekoesterd by de overwinningen, welker leede maaren, ten jongst verstreeken Jaare, inliepen (†). Der *Engelschen* Vice-Admiraal REINIER berigtte, dat de *Britsche* Krygsmagt, in het Voorjaar, bezit genomen hadt van onze Eilanden *Amboina* en *Banda* met alle derzelver onderhoorige Plaatzen, begrypende alle de *Nederlandsche* Eilanden, uitgezonderd *Ternate*, waar op Nooten, Nagelen en Foely gevonden worden. Zy verkreegen die veroveringen, zonder dat dezelve hun iets kostten. *Amboina* en *Banda* vallen de *Engelschen* in handen.

Amboina werd den zestienden van Sprokkelmaand, by Verdrag, overgegeeven. In de Schatkist aldaar vondt de Vermeesteraar 81,112 Ryksdaalders, en in Speceryen 515,940 aan Kruidnagelen, behalven andere Koopmanschappen en Krygsbehoeften. By de daadiging betuigden Gouverneur en Raa-

(*) *Rapport van* JACOB SPOORS, *als Fiscaal van den Hoogen Zeekrygsraad, omtrent het gedrag van den Capitein* ENGELBERTUS LUCAS, *en verdere Commandanten der Schepen, behoord hebbende tot het Esquader, in den Jaare* 1796 *na de Oost-Indien gedestineerd, benevens de Resolutie en Sententie ten deezen, door den Hoogen Zeekrygsraad genomen en gestaagen.* In den *Haag* ter 's Landsdrukkery 1798.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIII. D. bl. 198 *enz.*

CVI. BOEK. 1796.

Raaden dier Bezitting, dat zy, zich niet in ſtaat bevindende om wederſtand te bieden aan de groote magt, die hun overviel, op de voorwaarden hun opgegeeven, zich in de beſcherming van zyne *Britſche* Majeſteit geſteld hadden.

Banda betradt het zelfde ſpoor, uit aanmerking van het groote gebrek aan Leevensmiddelen, en de verbaazende magt met welken de *Engelſchen* voor deeze Bezitting verſcheenen. Deezen vonden in de *Bandaſche* Schatkist 66,675 Rydsdaalers, en in Speceryen 84,777 Ponden Nooten, en 19,587 Ponden Foüly. De verdere Koopwaaren en Krygsbehoeften worden niet opgegeeven.

Niets verzuimden de *Engelſchen* om eene verſterking van Krygsvolk derwaards te zenden, ter betere beſcherming van deeze kostbaare Eilanden, welker vermeestering, zo veel vreugds te *Londen* baarde, als droefheids by den rechtſchaapen *Nederlander*, die het onbeſchermd laaten deezer Bezittingen vrugtloos betreurde (*).

Berigt wegens de toeſtand op *Batavia*.

Het brandend ongeduld om tydlig van den toeſtand op *Batavia* te krygen, werd eerlang voldaan. Schoon die Hoofdplaats onzer *Indiſche* Bezittingen niet in handen der *Engelſchen* gevallen was, hadt men anderzins geen reden om zich over den toeſtand aldaar te verheffen of te verheugen. Twee Brieven, door den Commiſſaris S. H. FRYKENIUS in Lente- en Grasmaand van *Ba-*

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 2686—2692.

Batavia geschreeven, en by de Commissie van Buitenlandsche zaaken in Wynmaand onvangen, hielden in, dat men het Fregat *de Amazoon*, om dat het tot den dienst buiten staat was, hadt moeten verkoopen. Een Compagnies Bodem, met 's Lands Fregat *Medemblik*, maakten de eenige Verdeediging der Reede van *Batavia* uit. Van wegen gebrek aan Volk hadt men de andere gewapende Schepen moeten ontwapenen. Die twee Schepen, niet bestand zynde om zich tegen eene Vyandlyke Vloot te verdeedigen, hadden de Bevelhebbers last gekreegen, om op zodanig eene verschyning, die bodems te verlaaten; ten einde men als dan van die manschap het nuttigst gebruik zoo kunnen maaken, om den *Engelschen* de Landing, van welke men veel sprak, te betwisten. Zo veele reeds behaalde vermeesteringen in het *Oosten*, van welke deeze Brief gewaagde, door ons reeds vermeld, maakten de vrees voor dit onaangenaam en hoogstgevaarlyk bezoek zeer eigenaartig.

ON. BOEK. 1796.

De vrees, dat het de overgave van *Batavia* zou na zich sleepen, was, naar 't oordeel van FALKENIUS, maarzal te gegrond: dewyl de *Engelschen* volkomen bewust waren, dat, wanneer men te *Batavia*, even als zy, de noodige ondersteuning uit *Europa*, niet bekwam, het hun niet moeilyk kon vallen om hunne vyandlyke oogmerken te bereiken; vooral wanneer 'er dan zodanig eene gunstige medewerking aan verknogt was, welke voor

den Lande het nadeel hadt, om, in ſtede van aan onze zyde eene algemeene kloeke verdeediging, niets dan verwarring, mede te brengen.

Daarenboven hadt 's Lands Capitein KUVEL, wegens geledene onaangenaamheden, zyn ontſlag begeerd en genomen. Het Scheepsvolk van *de Amazone*, zeer door ziekte gedund, en na het Vaderland naa zoo een langen dienst haakende, hadt FRYKENIUS, met moeite, ſchoon zonder dwangmiddelen, tot onderwerping kunnen beweegen. Het Fregat *Medemblik*, met twee gewapende Brikken van de Compagnie was, volgens den laatſten Brieve, de éénige verdeediging van die aanzienlyke en dierbaare Reede geworden; het eerstgemelde was uitgezeild, op bericht, dat een *Engelsch* Fregat in die ommeſtreek kruiste. Met veel verlangen, ſchreef FRYKENIUS, een ontzet te gemoet te zien als in ſtaat kon weezen om paal en perk te zetten aan de onderneemingen onzer trotſche vyanden; ten einde aan de Maatſchappy eens mogten worden terug gegeeven, die Bezittingen, welke, maar al te ongelukkig, in 's Vyands handen gevallen waren.

B. BLOKS taal by het vernoemen daar van.

Geen wonder, in de daad, dat het voorleezen der Brieven van zodanig eenen inhoud, ter Nationaale Vergadering, veelvuldige en diepgaande indrukken baarde; geen wonder, dat de Voorzitter BERNARDUS BLOK zyne Medeleden te gemoet voerde — „Deeze tydingen mogten U

„ en

„ en het Volk van *Nederland*, door U vertegenwoordigd, geenzins ontzetten; daar gy dezelve, als gevolgen van de trouwlooze daaden uws laatsten Stadhouders, reeds hebt kunnen voorzien, welke, niet te vrede met ons van onze Goederen hier te Lande, te berooven, en tot den Vyand over te gaan, daarenboven onze kostlyke Bezittingen, in andere Wereldeelen, aan de *Engelschen* heeft doen overgeeven, tegen welke Natie het weldenkendste, ja het grootste gedeelte onzer Landgenooten, uit hoofde van alle de onheilen aan ons Vaderland, zo dikwyls berokkend, eene regtmaatige afkeer heeft.

„ Gy hebt getoond, Burgers Representanten! bedaard in voorspoed te zyn, en ik verwagt van uwe kloekmoedigheid, dat gy, in tegenspoeden, U kalm zult gedraagen.

„ Het is waar, Burgers Representanten! *Engeland* zwaait den schepter in dat gedeelte der wereld, alwaar wel eer dit Gemeenebest geëerbiedigd, geagt en gevreesd was. — *Engeland* is door middel van verraad of overmagt, in het bezit van die Landen geraakt, welke tot den bloei en luister van ons Vaderland zo veel hebben toegebragt en de bronnen van welvaart voor den Staat uitmaakten; door welke onze Koophandel en Zeevaart in luister is opgetoogen, en een aantal van onze Landgenooten, een gelukkig bestaan

om. BOEK. 1796.

1796.

„ voor zich hebben verkregen: terwyl „ ook verder door de alhier van daar „ aangebragte goederen, eene menigte „ Arbeidslieden aan de kost geraakte, „ en met deelneeming in de welvaard van „ ons Vaderland dankbaar hun welver- „ diend loon ontvingen.

„ Dat alles is niet meer — en wy heb- „ ben byna alle onze Bezittingen in dat „ gedeelte der Wereld verlooren. —— „ Wie heeft U dit aanmerkelyk en ge- „ wigtig verlies toegebragt? Is het niet „ uw laatste Stadhouder WILLEM DE V.? „ Ten bewyze hier van de aanschryving „ van denzelven aan alle Gouverneurs, „ Commandeurs en Bevelhebbers in de „ *Indien* om alle Plaatzen, onder hun „ bestuur, in 't bezit van den Koning van „ *Engeland*, en Hem Prins VAN ORANJE, „ te stellen, en waar mede alle de opei- „ schingen van den *Engelschen* Bevelhebber „ in de *Indien* gepaard gingen. — o Stad- „ houder! o WILLEM DE V! de herinne- „ ring van die trouwloosheden zal U eene „ eeuwigduurende knaaging veroorzaaken!

„ Niettegenstaande deeze bekende mis- „ daaden van dien laatsten Stadhouder, „ wordt dezelve nog in ons midden, door „ zommigen onzer Landsgenooten aange- „ beden, welke, de liefde voor het Va- „ derland uitschuddende, door hunne daa- „ den toonen, liever de belangen van den „ Stadhouder te behartigen, dan het heil „ van 't Vaderland en Volksgeluk met ons „ te bevorderen.

„ Hoe

„ Hoewel dat gedrag ons niet onbe- ons
„ kend is, en wy ons, zonder ons aan BOER.
„ roekloosheid schuldig te maaken, ern- ——
„ stig tegen hunne machinatien moeten 1796.
„ doen waaken; zo moeten wy egter met
„ die zelfde wysheid, voorzigtigheid en
„ kloekmoedigheid voortgaan, hun opregt
„ en broederlyk te behandelen, in dat
„ aangenaam vooruitzige, dat zy eerlang,
„ door het gevoel onzer grootmoedigheid,
„ van hunne dwaalingen zullen terugkee-
„ ren, en aangespoord door zuivere Va-
„ derlandsliefde, met ons, dit Gemeene-
„ best, vrugten groot te maaken.

„ Intusschen, Burgers Representanten! hebt gy in uwe wysheid reeds de noo-
„ dige maatregels genomen, om onze ont-
„ roofde Bezittingen te doen herneemen,
„ en welke wy, wanneer het Algenoeg-
„ zaam Opperwesten onze poogingen ge-
„ lieft te begunstigen, met eenen ge-
„ wenschten uitslag ons vlieten bekroond
„ te zullen zien. —— God zegene dezel-
„ ve, en opene spoedig voor ons de bron-
„ nen van onzen welvaard!" (*).

Wanneer Blok deeze bemoedigende en hoopvolle taal, in 't laatst van Wynmaand, voerde, was het verlies van onze Vloot na de *Oost-Indien* gezonden, aan de *Kaap de Goede Hoop* (†) nog onbekend. Dit schandvolle en schadelyke verlies stelde alle hoop op die uitzending, als mede van

I den

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 484 *enz.*
(†) Zie hier boven bl. 280.

den verwagten bystand der *Franschen*, geheel te leur. Men hadt allen grond om het ergste, en verlies van alles in het *Oosten* te duchten; de Vyand streelde zich met het uitzigt eener volslagene bemagtiging van alles wat onze Staat weleer in dien Wereldoord bezat.

Aanspraak van het Committé der *West-Indische* Volkplantingen.

Laaten wy bezien of het in de *West-Indische* en de Volkplantingen van den Staat op de Kust van *Guinea*, ten deezen Jaare, beter gesteld was. Het Committé, waar aan derzelver beheer was aanbevolen, vervoegde zich ter Gelukwensching by de Nationaale Vergadering, betuigende; „ Het „ brengt U plegtig de hulde van deszelfs „ eerbied. — De eer, welke wy thans „ genieten, was zints lang het voorwerp „ van onzen vuurigsten wensch; de eer „ om de wettige Vertegenwoordigers van „ het geheel *Bataafsche* Volk, vereenigd „ en gereed om over de gewigtigste be„ langen des Vaderlands te raadpleegen, „ te mogen begroeten. — Is het in den „ tyd van groote rampen — 't is het wan„ neer eene geheele Natie de handen ten „ Hemel heft, en haaren verlooren wel„ vaard terug vraagt — 't is het dan dat „ de Aanbiddelyke Voorzienigheid die „ Mannen zendt, welke de wankelende „ zuilen van het Vaderland herstellen. — „ Zo zal uit den schoot deezer Vergade„ ringe het geluk van dit Gemeenebest „ verryzen. — De jongste Staatsomwen„ teling, tot heden door moed agtervolgd, „ zal door wysheid geheel voltooid wor„ den,

„ den, en de Natie zal uit uwe handen het Ontwerp ontvangen van regtvaardige Wetten, van eene duurzaame Regeeringsvorm, welke haare waare grootheid, haare duurzaame welvaard vestigen, en het geluk van allen verzekeren zal. 1796.

„ Mogt, ter bereiking van dit groote doeleinde, de rust en kalmte uwe Raadzaal omringen! Mogten alle Burgers zich vereenigen, om U, in uwe gewigtige werkzaamheden, te ondersteunen, en voor te komen, dat de Olyftak des Vredes, welke Gy aan dit geschokt Gemeenebest moet aanbieden, niet in uwe handen verwelke!

„ Wy, die onder uw oog, het Bestuur uitoefenen over de aangelegenste Bezittingen van den Staat, onschatbaar in alle opzigten, meest onschatbaar door haare onwrikbaare verkleefdheid aan het Moederland, wy zullen, in onzen kring, uwe heilzaame Besluiten uitvoeren, met den yver der warme Vaderlandsliefde, en in alle onze betrekkingen toonen, dat de onderwerping aan de Wetten, de eenige waarborg der Publieke Vryheid is. — Wy bevelen deeze Gewesten aan uwe zorge niet aan; wy zouden oordeelen U te hoonen. Ja, Gy zult ons altyd met belang hooren, zo dikwerf wy U zullen komen te onderhouden over al 't geen die Bezittingen betreft; waar de list vergeefsch waande over de *Bataafsche* trouw te

„ zul-

1796.

„ zullen zegepralen. — De vereenigde
„ kragt der Natie zal zich derzelver be-
„ houd duurzaam verzekeren, en dezelve
„ in staat stellen: om, ten allen tyde, de
„ verklaaring van haare trouw den vyan-
„ den der *Bataafsche* Republiek, met
„ bloedige Letteren, op het voorhoofd te
„ schryven!"

De Voorzitter P. PAUDUS, die zo veel deels had in die omschepping deezes Bestuurs (*), voerde de Afgevaardigden dit woord te gemoete — „ Het is niet
„ wel anders mogelyk, Burgers! of het
„ moet deezer Vergaderinge hoogst aan-
„ genaam zyn, om ook in haar mid-
„ den, van Uï. te te ontvangen de ver-
„ zekering der gevoelens van agting en
„ dienstwilligheid aan haare te nemene
„ Besluiten, welke Gyl. aan haar komt
„ betuigen.

„ Gyl. zyt, in alle opzigten, door het
„ goede werk der Omwentelinge, en door
„ 't zelve alleen, de eenige algemeene
„ Bestuurders geworden van de Volkplan-
„ tingen van den Staat in *America*, ge-
„ lyk ook van de Etablissémenten op de
„ kust van *Guinea*; Gy zyt daar door ook
„ het eerst in eene onmiddelyke Commu-
„ nicatie gekomen met de hooge Regee-
„ ring des Lands; zonder welke naauwe
„ betrekking ondertusschen 's Lands alge-
„ meene zaaken en belangens niet behoo-
„ relyk konden worden waargenomen.

„ De

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIII. D. bl. 201 *enz.*

„ De Bezittingen van den Staat, in de voorzeide Wereldeelen, van de grootſte aangelegenheid zynde, ſpreekt het van zelfs, dat ik de behartiging van alles, wat tot derſtelver behoud dienen kan, Ul. op het nadrukkelykſt moet aanbevelen. —— Ik doe dit, in Naam deezer Vergaderinge, by de liefde, die Gy het Vaderland toedraagt, en by de Vryheid, waar op onze Revolutie gebouwd is. —— De Vergadering zal het geen Gy haar, daar omtrent, nu of dan, hebt voor te dragen, altyd met genoegen van Ul. vernemen, en hoopt in ſtaat te zyn, om aan uw welgegrond verlangen om behoorelyken onderſtand, tot volbrenging van 't geen ten beſte der Colonien zou behooren te geſchieden, te kunnen voldoen." — In naam der Vergaderinge boodt hy hun de eer der Zitting aan (*). CVI. BOEK. 1796.

De Leden en Ministers van dit Committé betoonden zich allen bereidvaardig om de Verklaaring den Amptenaaren afgevorderd, te doen, en met hunne naamteekening te bekragtigen. Geen hunner, gelyk de Burger NOLST, uit aller naam, verklaarde, hadt zich te vooren aan het vervolgen of ſtrafbaare mishandelingen zyner Medeburgeren ſchuldig gemaakt. Het Committé wilde dus niet ſlegts voor *dit*, maar de volgende Geſlachten toonen, dat het door de droevige ondervinding van voo- NOLST'S betuiging by het afleggen der Verklaaring.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 12 en 118.

CVI. BOEK. 1796.

voorige tyden geleerd, alle willekeurige Overheerſching verfoeide, en niemand voor deszelfs Souverain erkende, dan het Volk alleen, en hun, die het Volk zelf tot zyne wettige Vertegenwoordigers verkoozen hadt (*).

Dit Committé vordert de aanſtelling van Krygsofficieren.

Op grond eens Beſluits door hun Hoog Mogenden, in Wynmaand des verſtreeken Jaars genomen, oordeelden de Leden van dit Committé, dat aan hun toekwam de aanſtelling van alle de Officieren en Militaire Perſoonen, dienst doende by het Krygsvolk van den Staat in de *West-Indiën*, het afneemen van den Eed, het verleenen van Commisſiebrieven, en wat meer daar aan vast was. Het begreep, dat het Committé beſchouwd moest worden, ten dien opzigte, den afgeſchaften Raad van Staaten te vervangen. Daarenboven merkte het aan, hoe het hoogst nuttig en noodzaaklyk was, dat het aanſtellen der Militaire Amptenaaren, aan het zelve werd opgedraagen. Als mede dat de algemeene overgifte van het beheer over het Krygsvolk, en de verdeediging der Volkplantingen, de aanſtelling der Officieren insloot.

Aanmerkingen daar op, en bepalingen.

De Leden der Nationaale Vergadering, in wier handen dit ſtuk geſteld was, merkten daar op aan, dat de werkzaamheden van den Raad van Staaten door hun Hoog Mogenden waren overgebragt in den boezem van hun het Committé van het Algemeen Bondgenootſchap te Lande, en het

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 518.

het geheel beheer over 's Lands Armée en de Aanstelling van Militaire Ampte-naaren, onder zekere bepaalingen, aan dat Committé was toebetrouwd, en dat uit dien hoofde het Committé tot de zaaken der Volkplantingen niet kon verondersteld worden den Raad van Staaten te vervangen, of daar uit het beweerde regt van aanstelling afleiden. — Wel wilden zy niet betwisten, dat het verzoekend Committé, zich in de beste en naaste gelegenheid bevondt, om over de bevoegdheid, de geschiktheid en verdienstlykheid der zich aangeevenden om eenig Krygsampt te oordeelen; doch daar uit volgde geenzins het regt van aanstelling, zonder voordragt aan het Committé te Lande. — Hoe uitgebreid ook de verleende magt des Committés mogt weezen, en het Staatkundig Huishoudelyk Bestuur der Volkplantingen, als mede over de Krygsmagt en Verdeediging, volgde daar uit het regt van aanstelling in geenen deele. Aan het Committé van het Bondgenootschap te Lande was ook de aanstelling slegts tot den rang van Luitenant opgedraagen; over hoogere rangen te beschikken, geschiedde, op voordragt van dat Committé, door de Nationaale Vergadering zelve; en kon het dus het oogmerk van hun Hoog Mogenden niet geweest hebben om aan het Committé tot de zaaken der Volkplantingen een grooter voorregt op te draagen. — Op deeze gronden waren zy van oordeel, dat dit Committé

CVI. Boek. 1796.

een gelyk regt van Aanstelling tot den rang van Luitenant toe zou bezitten, als mede, ten aanzien van hoogere rangen, het regt van voordragt. Hier by overleggende een ontwerp des Eeds van Zuivering en van Getrouwheid by dit Committé af te leggen. Het besluit viel overeenkomstig met deeze voordragt (*).

Braak na de *West-Indiën.*

De Vice-Admiraal Braak was, met gelyken last, als de Zee-Capitein Lucas, na de *Kaap* en de verdere *Oost Indische* Bezittingen, na de *West-Indien* afgezonden, om alle Ampteniaars, uit den ouden Eed te ontslaan, en den nieuwen af te neemen (†). Gelukkiger volbragt hy denzelven, gelyk uit het magazin van het gebeurde, in die Volkplantingen, zal blyken.

Berigt van de gesteldheid op *Curacao.*

Bleef het Eiland *Curacao*, in den voorleden Jaare door de *Engelschen* ongemoeid (§); zy zouden 'er egter, naar allen schyn, wel gestaagd hebben. Althans in Bloeimaand kwam ter Nationaale Vergadering een brief van dat Eiland geschreeven door Jan Hendrik Hanss, die by veele Leden, voor een geloofwaardig man bekend stondt, niets minder inhoudende dan een sterk beklag over het Gouvernement, en de daar zo sprekend aan den dag gelegde denkwyze. Niet alleen was, by een Raadsbesluit, verboden het

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 355. 417.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist* XXXIII. D. bl. 227.
(§) *Ald.* als boven.

het draagen der Alliantie-Cocarde; maar de dragers hadt men tot het afleggen genoodzaakt; aan openbaare tafels liet men openlyk zyne verkleefdheid aan den geweezen Stadhouder, en gezindheid tot de *Engelſchen*, op het duidelykst, blyken; men ſmeekte 'er den Zegen over de *Engelſche* Wapenen af, en durfde, in 't openbaar, zeggen, dat, zo de *Engelſchen*, naar welker komst men betuigde te verlangen, kwamen, zy deezen met genoegen, zouden inhaalen, en de *Hollandſche* Schepen in den grond booren (*). en. 1795. 1796.

Dat

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* I. D. bl. 533. Men vergelyke hier mede het Verſlag, over de berigtgeeving deezes Mans *Dagverh der Nat. Verg.* II. D. bl. 263. Waar uit blykt, dat de berichtgeevingen van den Burger J. H. Hamel, ſchoon niet ten volle in regten bewyzende, de mishandelingen, hem, wegens zyn betoon van de tegenwoordige orde van zaaken toegedaan te zyn, wedervaaren, egter, wat de uitgevaardigde Publikatie tegen het draagen van Onderſcheidingstekenen, eene volkomene waarheid was. Dan kwam het den Verſlagdoenesen, op het ingediende van gemelden Burger, voor, dat de Gouverneur, de Publikatie, volgens een door hem gegeeven bericht, gedaan hadt, uit hoofde van de ten dien dage plaats gehad hebbende oneenigheden op *Curacao*, wanneer de Negers in benedenkwartieren onlusten hadden aangerigt, welker bedoeling niet minder was, dan om alle de Blanken, die tegenſtand boden, te vermoorden, en zich meester van het geheele Eiland te maaken; daar het vuur van opſtand onder zommige Negers, misſchien heimlyk aangemoedigd door eenige weinige Blanken, die voordeelen uit die gewelddaaryen te gemoet zagen, hoe zeer nog ſmeulend, door het Gouvernement ontdekt werd.

1796. Wedervaaren van Capt. WIERTS op dat Eiland.

Dat dit geen onwaarheid of geen vergrootend bericht was, mogen wy opmaaken uit het zeer merkwaardig Verflag van den Zee-Capitein F. S. WIERTS, derwaards door den Vice-Admiraal BRAAK afgevaardigd. Hy vondt 'er den Capitein KIKKERT, met het Fregat *Ceres*, die den eed van trouwe en gehoorzaamheid aan hun Hoog Mogenden, in zyne handen deedt. De manſchappen van zyn eigen Schip *de Medea* ontfloeg hy, uit naam van hun Hoog Mogenden, van de Eed aan den geweezen Admiraal Generaal. Capitein KIKKERT verrigtte zulks, op den boden onder zyn bevel. Op het voorleezen van den nieuwen Artykelbrief aan boord dier beide Schepen, met eene aanſpraak aan de Officieren, Onderofficieren en de ganſche Gemeente, als mede de vraag of zy bereid waren denzelven te bezweeren? ontwaarde hy eene vry algemeene onbereidwilligheid, zo by de Officieren als by het Gemeen. Het laatstgemelde door de Officieren opgeſtookt, liet eene algemeene weigering blyken, zeggende, „ zyn wy „ van het eene ontſlaagen, van het andere „ ook." Vergeefsch waren de eerſte poogingen om het Scheepsvolk tot andere gedagten te brengen.

Middelerwyl beſloot WIERTS, met den Capitein KIKKERT en zyn eerſten Officier, den Capitein-Luitenant HESHUSIUS, om den Gouverneur des Eilands DE VEER, onder den nieuwen Eed te neemen, die daar mede draalde, en in 't einde betuigde

de reeds zyn ontslag gevraagd en bekomen te hebben, zo ras een ander, in zyne plaats, zou zyn aangekomen: daadlyk verzogt hy zyn ontslag, en bekwam 't zelve (*). CVI. BOEK. 1796.

In den Raad opende de Scheepsbevelhebber WIERTS de geslootene lastbrieven, die den Algemeenen Boekhouder dier Volkplantingen J. J. BRAUSON tot Opvolger van DE VEER, in geval van diens overlyden, benoemden. Hem werd die door het bedanken opengevalle post opgedraagen, welke hy, naa een etmaal beraads, aanvaardde. Op bekomen ontslag van den ouden en het afleggen van den nieuwen Eed, volmagtigde WIERTS deezen om de verdere Leden van den Raad, Amptenaaren en Militairen, zyn voorbeeld, ten opzigte van den Eed, te doen volgen.

Weder aan boord gekomen, werd hem een Geschrift ter hand gesteld, uit naam des geheelen Scheepvolks, en door meest allen ondertekend. Zy verklaarden, daar in het verdiende geld te willen hebben, dat zy nu vry waren van den Eed, en dat zy, betaald zynde, zouden zien wat hun te doen stondt, of zy weder dienst zouden neemen, dan niet; vorderende hier op een besluit binnen vier en twintig uuren. Alles droeg de duidelykste merkte-

(*) Diens gedrag wees duidelyk uit, dat het Committé, op diens schryven, te veel vertrouwen gesteld hadt. Vergelyk de Aantekening bl. 307. hier boven.

cvi. BOEK. 1796.

tekens van opstooking. Capitein WIERTS werd met KIKKERT en HESHUSIUS te raade, om te bewilligen, geld ter betaaling op te neemen, en door die betaaling het Scheepsvolk tot het weder aanvaarden van den dienst aan te moedigen (*). Blykbaar stondt de Krygsbezetting op het Eiland met het Scheepsvolk in verbintenis. Van eene battery, agter het Schip van WIERTS, haalden zy hun hart op met schelden; doch, op het vertoon van een met schroot gelaaden staartstuk, deinsden zy af; maar bragten vervolgens veldstukken op, met welke zy egter niets uitvoerden. Schroom voor het losbranden des gedachten stuk geschuts wederhield die wederspannelingen.

De Luitenant VAN DER BÜSCHE, in de Vergadering geroepen, hadt, uit naam van alle de Krygslieden, het doen van den nieuwen Eed geweigerd. Op twee Leden na hadden alle Leden van den Raad dien afgelegd. Capitein WIERTS ontving een geschrift, opgesteld door eenige Officieren der Krygsbezetting, eene volstrekte weigering behelzende om den nieuw aangestelden Directeur te erkennen, het herstel vorderende van den ouden, als mede van de twee Eedweigerende Raadsleden; en daarenboven dat de anderen den even gedaanen Eed zouden herroepen, met verklaaring, dat, werd hier aan niet

(*) Voor beide de Schepen bedroegen de Wissels niet minder dan 81,925 Guldens.

niet voldaan, zy voor de gevolgen niet wilden verantwoordelyk weezen. ev. BOEK. 1796.

Die gevolgen werden afgeweerd; het Eiland bleef voor een bloedbad bewaard. De opstookers slaagden niet. Het Krygsvolk verliet hun, weigerde deezen te gehoorzaamen, kreet hun voor Verraaders uit, en derzelver verzoek om te mogen vertrekken, werd gereedlyk ingewilligd. — 's Lands Scheepsvolk op de *Ceres*, was, voor het grootste gedeelte, gereed om zich wederom in den dienst te begeeven, op een billyken eisch, dien men inwilligde; teffens een handgeld aanbiedende aan de tot den dienst genegenen. — Men wierf Landsvolk tot Krygsbezetting aan, door ruimer maandgelden. Capitein WIERTS hadt op het oogenblik dat zyn Scheepsvolk den bodem verliet, 't zelve bemand met een Corps Vrywilligers, behoorende tot de *Fransche* Natie, en eenige weinige Manschappen van de *Ceres*. De *Medea*, schoon slegt en niet in staat geoordeeld om te vaaren, was nogthans bekwaam, om, bemand, eenen aanval af te wyzen; manschap uit de Ingezetenen hadt hy daar toe in dienst genomen.

Door alle deeze maatregelen was alles op het Eiland in schynbaare rust. Woelzieken bleeven 'er over; doch buiten staat om iets te beginnen tot stoorenis. Uit de Burgery hadt men Voetvolk en Artilleristen aangeworven. Deeze met de Manschap op de beide Schepen oordeelde hy

ov. BOEK. 1796.

in ſtaat om een bedreigden aan val der *Engelſchen* af te weeren.

By den aanvang dier onaangename ontmoetingen, deezen Scheepsbevelhebber overgekomen, waar by alle andere, in een één en veertig jaarigen dienst, hem bejegend, niet konden haalen, hadt hy Vaartuigen na het *Franſche* Gouvernement op *St. Domingo*, na *Guadeloupe*, *St. Thomas* en na *Suriname* afgezonden, om onderſtand te bekomen. Naa het ſtillen en dempen der onlusten kreeg hy tyding, dat zeer waarſchynlyk een *Franſch* Fregat vyf honderd man ſterk, te *Curacao* zou landen. Een *Franſch* Officier gaf hem bericht, dat de Generaal HUGUET, in de Boven Eilanden bevel voerende, eene verſterking van drie Fregatten, twee Korvetten, en vyf andere kleindere Vaartuigen, zou afzenden, zo zy van dienst mogten gebordeeld worden; dan hy bedankte voor dit aanbod. Twee Fregatten kwamen daadlyk van *St. Domingo* op *Curacao* (*).

Niet onerkend, niet onbeloond bleef dit gedrag des Zee-Capiteins WIERTS. By het ſammelen der Organiſatie van het Corps Zee-officieren, in 't volgend Jaar, gaf de Commisſie der Marine de Nationaale Vergadering te verſtaan, dat dezelve vermoende intuſſchen den Capitein WIERTS, die zich thans in de *West-Indien* bevondt, ten Schout by-nagt te moeten

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 261-264.

ten voordraagen, gemerkt de diensten, welke hy den Vaderlande hadt beweezen: daar men aan hem, gelyk de Vergadering bewust was, grootendeels, het behoud der Colonien van den Staat hadt dank te weeten. —— Het bleek der Vergaderinge, uit medegedeelde en geleezene stukken, dat hy niet alleen om zyne verdiensten, maar ook volgens zyn rang, aanspraak hadt tot die bevordering in het Zeeweezen (*).

CH. BOEK. 1796.

Op *Suriname*, waar de Vice-Admiraal ADRIAAN BRAAK met vyf Lands en twee Koopvaardyschepen, den twaalfden van Bloeimaand, was aangeland, hadt de Gouverneur, in handen van dien Vlootvoogd, den Eed en Verklaaring afgelegd, daar in gevolgd door alle de opgeroepene Amptenaaren, en was die Volkplanting, in Zomermaand in goeden staat (†).

Gesteldheid op *Suriname*.

In deeze Volkplanting trof den Vice-Admiraal eene ziekte, die hem, binnen weinige dagen, aan boord van 's Lands Oorlogschip *de Piet Hein*, den laatsten dag deedt beleeven. De Voorzitter BERNARDUS BLOK maakte dit afsterven der Nationaale Vergaderinge bekend, en voerde, te dier droeve gelegenheid, dit woord; „Het Vaderland, Burgers Representanten! verliest in dien Admiraal eenen van „zyne uitmuntendste Verdeedigers, —— „een getrouwen aankleever van die Party, „wel-

BRAAK sterft aldaar. BLOKS voordragt deswegen ter Nat. Verg.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 416. 467.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* II. D. bl. 321. III. D. bl. 285 – 87.

CH. BEEK. 1796.

„ welke altoos, door haare daaden, ge-
„ vestigd op de gronden van regtvaardig-
„ heid en billykheid, heeft getoond, de
„ belangen van het Vaderland belangloos
„ te willen behartigen — eenen Officier,
„ welke, met zyne dappere Cammeraaden,
„ de Eer der *Hollandsche* Vlag, op *Dog-*
„ *gersbank* gehandhaafd, en den trotschen
„ *Engelschman* genoodzaakt heeft te moe-
„ ten afwyken — een Man, die in de
„ Jaaren MDCCLXXXVI en MDCLLXXXVII
„ bewyzen heeft gegeeven, liever alles
„ veil te hebben, dan in zynen pligt om-
„ trent het Vaderland nalaatig te zyn, en
„ uit dien hoofde aan den dienst van 't
„ zelve zich welmeenend ter verdeedi-
„ ging heeft aangeboden.

„ Het gevolg van zyne eerlyke begin-
„ zelen, en zyne verknogtheid aan het
„ Vaderland, bewerkte hem den haat van
„ den Stadhouder, en hy werd by de
„ omwending van zaaken, in MDCCXXXVII,
„ uit zyn Vaderland voor den tyd van tien
„ jaaren gebannen. Zich na *Frankryk* met
„ zyne Lotgenooten begeevende, heeft
„ hy aldaar de agting van allen, die op
„ verdiensten weeten prys te stellen, ge-
„ nooten; en in zyn Vaderland blymoe-
„ dig terug gekeerd, werd hy tot Vice-
„ Admiraal benoemd, en vertrok, in het
„ Voorjaar, als Commandant en Chef van
„ 's Lands Esquader met het Schip van
„ Oorlog *de Piet Hein* na de *West-Indien*. —
„ Ter plaatze zyner bestemminge aange-
„ komen, heeft hy zich van den hem op-

„ ge-

„ gedragen laat getrouwlyk gekweeten; en het Vaderland kon zich verzekerd houden, dat hy onze Bezittingen in de *West-Indien* tegen alle vyandlyke aanvallen mannoedig verdedigd, en dus aan Ulieder verwagting, en die van de geheele Natie ten vollen zou hebben beantwoord.

„ Daar wy alien, Burgers Repreſentanten! de dienst door den Admiraal BRAAK aan het Vaderland beweezen, moeten erkennen, en met alle braaven in den Lande, het verlies van dien uitmuntenden Officier en Bevelhebber betreuren, zo ſtel ik voor, dat de Vergadering, by Decreet, gelieve te verklaaren, dat de Vice-Admiraal ADRIAAN BRAAK, zich by het Vaderland welverdiend heeft gemaakt; als mede dat Extract van deeze Verklaaring aan deszelfs hoogbejaarde Moeder, de Weduwe BRAAK, woonagtig te *Alkmaar*, tot eene beſtendige gedagtenis en blyk van de agting deezer Vergadering, voor den overledenen worde toegezonden." Zulks geſchiedde (*).

1796.

Was *Demerary* en *Eſſequebo* der *Engelſchen* vermoestering, in den voorleden Jaare, ontkomen (†), thans luidde de tyding door een *Americaansch* Schip te *Altona* gebragt, dat deeze beide Volkplantingen aan de *Engelſchen* waren overgegaan.

Demerary en *Eſſequebo* gaan aan de *Engelſchen* over.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 453.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIII. D. bl. 220-226.

CVI. BOEK. 1796.

gaan. Ongelukkig werd die maare eens Scheepscapiteins, welke zo dikwyls ongegrond bevonden worden, maar al te zeer bevestigd. Daar eerlang ter Nationaale Vergadering bericht ontving van de overgave aan de *Engelſchen* Generaal Major WHYTHEN, en de Zeebevelhebber PAR, by Verdrag, op den twee en twintigſten van Grasmaand. Deezen daar verſcheenen, booden voordeelige voorwaarden aan, met één uur tyds van beraad, naa welks verſtryken, de aanval onmiddelyk ſtondt te volgen. Zonder eenigen tegenſtand daadigden de Gouverneur en de Leden van den Krygsraad, en deeze deeden hier van, by afkondiging, de weete aan de Inwoonders, met aanmaaning om zich, tot welzyn der Volkplantinge, daar aan vreedlyk te onderwerpen. — Onder die voorwaarden was, dat, ingevalle de Volkplanting mogt blyven onder het *Britſche* Beheer, by eenen algemeenen deeze Vrede, hetzelfde genot zou hebben van alle zodanige Handelvoorregten als de *Engelſchen* in de *West-Indien*. — Land- en Zee-officieren; als mede de Manſchappen, zouden, indien het hun behaagde, ontvangen worden in *Britſche* Soldy, met vryheid van, by herſtelling des Stadhouders, in diens dienst weder te keeren (*).

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* III. D. bl. 348. *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 1269.

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Almelo van Heeren- en Drostendienſten niet bevryd 84.
Amboina door de *Engelſchen* bemagtigd, 293. Wat zy daar vonden, *Ald.*
Amſterdam, wat van wegen die Stad gedaan was in de Commisſie tot de Burgerwapening, 140. Commisſien derwaards afgevaardigd om de Bemanning der Vloote te bevorderen, 184. Byzondere uitnoodigende Belooning te dier Stede, 185. Beſchuldigingen wegens verkeerde handelingen op de Landswerf onderzogt, 209.
Arnhem, wat men daar deedt ter bemanning van 's Lands Vloot, 187.

B.

Bacot pryst *Delfzyl* ter Havenplaats voor 's Lands Vloot aan, 204.
Banda door de *Engelſchen* bemagtigd, 294.
Bataaven (Armoede veeler gepenſioneerde) 128. Klagten over gebrek aan betaaling, *Ald.* Beſluit daar op, 129. Bepaaling wegens hunne Penſioenen en Gratificatien, *Ald.* Wat by een nader verſlag voorviel, 130.
Batavia, toeſtand aldaar, 244.
Brauson wordt Gouverneur op *Curacao*, 309.
Brscond loopt, met een Smaldeel *Franſche* Schepen van Oorlog, te *Helleveet* binnen, 225. Wat des voorviel, 226.
Berkhout (Teding van) diens gedrag ten opzigte van een uitgebragt Verſlag de O. I. Maatſchappy betreffende, 266. Hoe beoordeeld, *Ald.* Zyne aanmerkingen daar op, 268.
Beurnonville werkt tegen de Publikatie ter Schadevergoeding in het *Stichs*, 16. Volgt Morrau op, 103. Wegens de magt aan hem op te draagen, 104. Verſchillende gevoelens daar over, 105. Voorſtel om het Oppergezag over het Leger aan hem op te draa-

dragen, 109. Zulks geſchiedde, *Ald.* Bedenkingen diens Generaals over het verloop des Krygsvolks, en de ſchikking der Troepen, 117. Klaagt over het werven van Zeevolk onder de Landmagt, 124.

BLOK, (B.) diens voorſtel om kennisneeming van de verrigtingen des Uitvoerenden Bewinds, 119.

——— diens taal by de ontvangene ongunſtige berichten uit het *Oosten*, 296.

Bommel ſteekt uit in het aanwerven van Maatſchap ten Zeedienst, 188.

BRAAK (A.) Vice-Admiraal zeilt na de *West-Indien*, 306. Sterft op *Surinome*, 313. BLOKS voordragt deswegen ter Nationaale Vergadering, *Ald.*

Brabant (*Bataafſch*) wenscht by eenen Brieve de Nat. Verg. heil, 32. Voordragt van dit Gewest om deel en zitting te hebben in de Uitvoerende Magt, 55. Het voorgevallene deswegen, 56. Schaarschheid van Geld in dat Gewest tot bylage aan den Lande, 57. Bydraagen van Geldſommen, 51. Bericht van de Middelen, tot het bekomen van Geld aangewend, 59. Tegenſtand der *Franſchen*, om van wegen de Goederen des Keurvorsts van de *Paltz* op te bengen, 60. De Verkoop van eenige Geeſtlyke Goederen geſchorst, 61. Die verkoop verdeedigd, 62. Verdere Verdeediging, 65. Hoedanig dit ſtuk werd ingezien, 67.

Burgermagt (Voorſlag van Gecommitteerden tot de Gewapende) 131. Een hier over ingediend Verſlag, 133. Voorſlag van eene Proclamatie en Brief aan de Gewesten, 134. Ontwerp daar toe voorgedragen, *Ald.* Hoe beoordeeld, 138. Aanmerkingen van de Commiſſie uit de Gewapende Burgers hier op, *Ald.* Wat hier over van *Amſterdam* geſchreeven werd, 139. Wederſpraak van het geſtelde in het Tegenvertoog, 140. Het Plan der Burgerwapening ingediend, 141. Aanmerkingen te dier gelegenheid voorgedragen, 142. Over het vrylaaten der *Doopsgezinden* in den Wapenhandel, 143. Bepaaling van dit Artykel, 146. *Zeelands* voorſlag, om het Reglement den Volke voor te ſtellen, verworpen, 147. Zwaarigheden, door die van *Haarlem* tegen eenige andere byzonderheid in het Plan, 148. Proclamatie aan den Volke wegens de Burgerwapening, 149.

Buuren, het voorgevallene aldaar wegens de Inlyving en de Opbrengſten, 69.

REGISTER.

C.

Committé (Het) der Financien doet verslag wegens de oorzaak van de schaarschheid aan penningen 215. Schryft de Gewesten aan, 216.

——— *der O. I. Maatschappy*, begroet de Nat. Verg. 242.

——— *der Marine* begroet de Nat. Verg. 157. Beantwoording, 162. Voordragt om Manschap, 176. Dringende eisch om Geld, 209. Wat deswegen ter Nat. Verg. voorviel, 210.

——— *van de West-Indische Volkplantingen* doet eene aanspraak by de Nat. Verg. 300. De Leden leggen de Verklaaring af, 309. Verdeelt de aanstelling van Krygsofficieren, 309. Aanmerkingen daar op en bepaalingen, *Ald.*

——— *van het Bondgenootschap te Lande* begroet te Nat. Verg. 94. Beantwoording, 99. Hoe het de bezwaaren van Lockhorst beantwoordt, 115.

Cras (H. C.) doet nevens anderen een voorstel om het Beheer der O. I. Maatschappy op den ouden voet te brengen, 257.

Croix (De la) dient gedrag uit naam van het Directoire Executief ten opzigte van de Vredesvoorslagen door Lord Malmesbury. Zie *Vredesonderhandelingen.*

Curacao, Bericht van de Gesteldheid in die Volkplanting door J. H. Hansz, 306. Wedervaaren van Capitein Wierts op dat Eiland, 308. Zie Wierts.

D.

Delfzyl (Sterke poogingen om) ter Havenplaats voor 's Lands Vloot aan te pryzen, 204 *enz.*

Demerary en *Essequebo* gaan by Verdrag, aan de *Engelschen* over, 315.

Doopsgezinden (Wat 'er over de) vrylaating der) by het indienen van het Plan ter Burgerwapening voorviel, 143. Artykel deezen betreffende, 145. Verschillende gevoelens deswegen, *Ald.* Bepaaling van dit Artykel, 146.

Dordrecht (Het voorstel van) om te dier Stede een Scheepstimmerwerf voor den Lande aan te leggen, van de hand geweezen, 203.

Drenthe, Begroeting der Nat. Verg. door dit Gewest met eenen Brieve, 50. Het draagt zich aldaar stil toe, 52.

E.

Eems (*Engelsche* Schepen op de) wat des te doen viel, 221. Besluit tot vrygeeving genomen, 223.

Engelands voorslagen tot een Vredesonderhandeling. Zie *Vredesonderhandeling.*

——— Vermeesteringen in de

de *Oost-Indien*, 193. Hoe op *Curacao* verlangd, 307. Bemagtigen *Demerary* en *Esſequebo*, 315.

Enkhuizen zoekt een Havenſtad voor 's Lands Vloot te worden, 204.

Esſequebo en *Demerary*, op welke voorwaarden die Volkplantingen aan de *Engelſchen* overgaan, 315.

F.

Frankryk, hoe het zich in de voorſlagen van Vrede met *Engeland* gedraagt. Zie *Vredesonderhandelingen*.

Frykenius, diens berichten wegens de geſteldheid op *Batavia*, 244.

G.

Gelderlands Gelukwenſching aan de Nat. Verg. 3. Hoe beantwoord, 5. Geldheffing daar uitgeſchreeven, 6. Klagten ter Nat. Verg. uitgeſtort over de zwaare Inlegeringen, 7. Schikkingen daar op gemaakt, 8. Betoont zich yverig tot bevordering der Zeedienst, 187.

's Gravenhaage (De Krygsmagt in) onder de bevelen van de Nationaale Vergadering geſteld, 102.

Groningen, het Inſtituut tot Onderwys det Dooven en Stommen, vervoegt zich Nat. Verg. 30. Gunſtige beſluiten, ten deezen opzigte genomen, 31. Beloften de Stadsamptenaaren afgevorderd, 33. Uit dit Grondgebied kwamen geen Gelastigden tot de Organiſatie der Gewapende Burgermagt, 132. Wat men 'er tot bemanning der Vloot doet, 195.

Guyot eene Jaarwedde toegelegd, 31.

Gurricke (De Generaal van) doet den Eed aan de Nat. Verg. 102. Diens Aanſpraak, *Ald.*

H.

Haarlem (Zwaarigheden te) gemaakt, wegens eene en andere byzonderheid in het Plan van Burgerwapening, 148.

Hansz (J. H.) geeft bericht van de Oranjegezindheid op *Curacao*, 506.

Heerlykheden (Wat 'er ten aanziene van de) voorviel, 80. Voorſtel van Lochorst hier toe betreklyk, 80.

Helden (H. van) wat 'er voorviel by de voordragt om hem tot Inſpecteur Generaal der Zeekusten aan te ſtellen, 112.

Hellevoet, een Smaldeel *Franſche*) Schepen van Oorlog loopt daar binnen, 225.

Holland, hoe men zich, in verſcheide Steden beyverde tot het bemannen van 's Lands Vloot, 186, Hoe het zich by de aanmaaning om Penningen verdeedigt, 216.

——— (Het Provintiaal Beſtuur

Munt van) doet een voorslag tot de Benoeming van zes Leden voor het Comittè van de O. I. *Maatschappy*. Zie O. I. *Maatschappy*. Maakt die Maatschappy om geld aan, 270. Verzoek om uitstel, 271. Raadslag deswegen by *Holland* ingebragt, 272.

Hoorn dingt om een Havenstad voor 's Lands Schepen te worden, 204.

Houssaye (De la) Geschil in *Utrecht* met hem over het betrekken der Wagt, 24.

Hubert (J. C. F. van) gunstige besluiten wegens deezen Officier genomen, 277.

K.

Kaap de Goede Hoop, de Bevelhebber Sluyskeen levert zyne Stukken, de overgave betreffende, in, 275. Aanzoek der getrouw gebleevene Landsofficieren aan de *Kaap*, 276. Uitgebragt verslag op dit stuk, 277. Valsche Gerugten, wegens het herneemen van de *Kaap* door de *Franschen*, 279. Overgave van 's Lands Vloot in de *Saldanha-Baai*, 280. Zie verder Lucas.

Kikkert (De Zeecapitein) is den Capitein Wikkers behulpzaam in het teregtbrengen der zaaken op *Curaçao*, 508.

Kuilenburg (Het voorgevallene te) wegens de Regeeringsverandering, 69.

L.

Landmagt, Gesteldheid derzelve ten deezen jaare, 100. De Zevende Halve Brigade gaat over in dienst van de *Bataafsche* Republiek, 101. Het verloop des Krygsvolks gestuit, 119.

Leerdam (Wat te) voorviel wegens de Inlyving in *Holland*, 76.

Lockhorst diens voorstel de Ingezetenen ten Plattenlande betreffende, 80. Handelingen daar over, 83. Besluit, 89. Klaagt over de Desertie en schikking des Legers, 114. Antwoord van het Comittè te Lande, 115. Bedenkingen van Beurnonville deswegen, 117. Van Lockhorst des niet voldaan, 118. Voorstel om Lysten wegens de Armée, 120. Handelingen daar over, *Ald.* Uitgebragt Verslag, 121.

Lucas (E.) geeft verslag van de overgave der Vloote aan de *Engelschen*, 280. Bericht van de *Engelsche* zyde, 284. Verslag van den Hoogen Zeekrygsraad over dien Zeebevelhebber, *Ald.*

M.

Maatschappy (O. I.) Bezending uit het Comittè aan de Nat. Verg. 243. Het Provintiaal Bestuur van *Holland* stelt eene benoeming van Leden voor tot het

het Committé der zaaken van de O. I. Maatschappy, 252. Aanmerking van Vreede deswegen, *Ald.* Voordragt van het Committé hier over, *Ald.* Verslag van het opneemen der vierjaarige Rekening, 254. De aanstelling van zes Leden onnoodig gekeurd, 256. Voordragt van H. C. Cras en anderen om het Beheer der Maatschappye op den ouden voet te brengen, 257. Sterke taal van Nuhout van der Veen daar tegen, 259. Besluit op het ingediende stuk genomen, 261. Nuhout van der Veen verzet 'er zich tegen, *Ald.* Vertoog van het Committé der O. I. Maatschappy over het niet in hunne handen stellen des Verzoekschrifts van Cras c. s. 264. Strydige gevoelens, 269. De zaak in handen eener andere Commissie gesteld, *Ald.* Het Committé in verlegenheid wegens eene aanmaaning van *Holland* om Geld, 270. Verzoek om uitstel, 271. Raadslag by *Holland* uitgebragt, 272. Het verzoek om betaaling der Penningen, voor de Krygsgevangenen in *Engeland*, afgeslaagen, 274.

Malmesbury (Lord) diens voorslagen van een Vredesonderhandeling. Zie *Vredesonderhandeling.*

Medemblik zoekt een Haven-plaats voor 's Lands Vloot te worden, 204.

Middelburg (Stedelyk Reglement voor) 42. Een Dank- en Bededag te dier Stede uitgeschreeven, 43. Slegte staat der Armkasse, *Ald.* Hoe daarin voorzien, *Ald.* Werkzaamheden aldaar tot bemanning der Vloote, 190. De daar dienstgenomen hebbende, na *Vlissingen* begeleid, 192. Aanspraak van den Burger Colonel Serlé, 193.

Middelharnis, uit welk een bron aldaar misnoegens reezen, 77. Wat deswegen voorviel, 78 *en z.*

Mist (Dr) diens Vertoog by de indiening van een Verslag op de Voordragt der Zeeofficieren, 199. Het plan omhelsd, 292.

Morrau wordt door Brunonville opgevolgd, 104.

N.

Nolst, diens verklaaring ten opzigte der Leden en Ministers van het Committé der *West-Indische* Volkplantingen, 303.

Nuhout van der Veen, diens sterke taal wegens eene voorgeslaagene verandering in het Beheer der O. I. Maatschappy, 259. Verzet zich tegen een daar op genomen besluit, 261.

Nymegen, wat men aldaar tot bevordering der Zeedienst doet, 188.

Oor-

O.

Oorlog (De) te Lande gevoerd, was, ten deezen Jare niet aanmerkelyk voor ons Land, 218.

—— ter Zee voor 's Lands t'huis zynde Schepen van geen belang, 220.

P.

Paulus (P.) beantwoordt de Bezending uit het Committé der O. I. Maatſchappy, 250. Als mede het Committé der *West-Indiſche* Volkplantingen, 302.

Penſioenen (Verſlag wegens de) 124. In *Stad en Lande* yvert men tot het nazien der Penſioenlysten, 127. Armoede veeler gepenſioneerde *Bataaven*, 128. Klagten over gebrek aan Betaaling, *Ald.*

R.

Rook (P. C. de) wat met hem, by de voordragt tot Inſpecteur Generaal der Ruitery, voorviel, 111.

S.

Schimmelpenninck, diens gevolgden raadſlag, wegens het niet wapenvoeren der *Doopsgezinden*, 146. Kaatst eene aanmerking van Niehoff, wegens den ſtyl eener Proclamatie terug, 156.

Stad en Lande, wat men daar tot ſtyving der Geldmiddelen deedt, 28. Een Corps Burgerjaagers daar opgericht, 30. Schikking tot de Opbrengſte van *Wedde* en *Westwoldingerland* gemaakt, *Ald.* In dit Gewest yvert men om het nazien der Penſioenlysten, 127. Wat men 'er tot bemanning der Vloot doet, 195.

Stichs van Utrecht, Gelukwenſching van daar aan de Nat. Verg. 8. Beantwoording, 11. Vroegere tegenwerkingen der *Franſchen* in het *Stichs* hervat, 13. Publikatie daar gedaan om de geweezene Regenten Schavergoeding op te leggen, 14. Hoe Brunonville daar tegen werkt en bericht hier van ter Nat. Verg. 15. Aanmerkingen op dit gedrag gemaakt, 17. Beſluit daar op; 21. Raad van het Directoire in *Frankryk* om dit Beſluit in te trekken, 22. Blyken des ongenoegens hier over, *Ald.* Geen uitſtel van Opbrengst voor het *Stichs* te wagten, 24. Bepaalingen daar gemaakt in gevolge der Affcheidinge van Kerk en Staat, 26.

Suriname, geſteldheid op deeze Volkplanting, 313.

T.

Tholen, eene Burgerſocieteit aldaar geſlooten, 49.

U.

Utrecht, Geſchil aldaar met de la Houssaye over het

betrokken der Wagt, 24. Gemaakte Schikkingen der Nat. Verg. 251.

V.

Vergadering (De *Nationaale*) door het Commité van het Rondgenootſchap te Lande begroet, 94. Dit gedaan door het Commité tot de zaaken der Marine, 157.

Vianen (Het voorgevallene te) wegens de Inlyving in *Holland*, 72.

Vlag (*Nieuwe Lands*) beſchreeven, 167. Staatlykheid der Invoeringe op de Reede van *Texel*, 168. Aanſpraak aan het Zeevolk te dier gelegenheid, 170. Vaderlandſche Dronk, 175.

Vlisſingen, wat men 'er tot bemanning van de Vloot te werk ſtelt, 194.

Vloot, zie *Zeedienst*.

Vredeshandel deezes Jaars, 227. *Engelands* aanzoek daar toe, *Ald.* Hoe ingeaien door het Directoire Exécutief, *Ald.* Voordragt van Lord MALMESBURY, 228. Aanmerkingen daar op van de LA CROIX, 229. Hoe het Directoire de zaak inziet, 230. Nadere verklaaring van de *Engelſche* zyde, 232. Onderhandelingen over de Volmagt, *Ald.* Vertrouwlyke Memorie van wegen *Engeland* ingediend, 234. Een byzonder ſtuk de Vrede met *Spanje* en *Holland* betreffende, 236. Antwoord daar op door het Directoire, 238. Afbreeken dier Onderhandelingen, 239. Men hadt van wegen onzen Staat Gevolmagtigden ten Vredehandel benoemd, 240.

VREEDE draagt de Proclamatie wegens de Burgerwapening voor, 149. Aanmerking daar op teruggekaatst, 156. Diens aanmerking over het aanſtellen van zes Leden tot het Commité van de O. I. Maatſchappy, 252.

W.

Wedde en Westwoldingerland, ſchikking aldaar, wegens de opbrengst gemaakt, 30.

WIERTS (T. H.) Zeecapitein na *Curaçao* afgevaardigd, 308. Hoe hy het daar geſteld vondt, *Ald.* Stelt een anderen Gouverneur aan, 309. Met hoe veel moeite hy de oproerigheden des Krygsvolks dempt, en de ongezindheid der Vlootelingen overwint, *Ald.* Wordt Schout by nagt, 312.

Willemſtad wil tot *Bataafſch Brabant* gerekend worden, 77.

WINTER (De Vice-Admiraal DE) doet een Aanſpraak ter Nat. Verg. 163. Hoe beantwoordt, 165. Diens woord by den Vaderlandſchen Dronk ter gelegenheid van het invoeren der nieuwe Vlagge, 176.

Wisselius S. Ip.) diens aanspraak van wegen het Committé tot den O. I. Handel by de Nationaale Vergadering, 243.

V.

Visselstein (Het voorgevallene wegens de Magt van *Holland* over) 74.

Z.

Zeedienst, Voordragt van het *Committé der Marine* om Manschap, 176. Voorstellen die aan te werven, 178. Proclamatie ten dien einde, 179. Rondgaande Brief deswegen aan de Gewesten, 183. Aandeel der Manschappen, door elk Gewest te leveren, *Ald.* De werkzaamheden in onderscheidene Gewesten en Steden om de Vloot te bemannen, 184 *enz.* Gunstige berichten, wegens de Bemanning der Vloote, 196. Het Volk deel aan den Buit gegeeven, *Ald.* Aantal der Schepen en Naamsveranderingen, 197. Plan tot eene vaste Jaarwedde der Zeeofficieren ontworpen, *Ald.* Voordragt van 't zelve, 199. Omhelsd, 202.

Zeeland, de Tytel aldaar door het Provintiaal Bestuur aangenomen, behaagt ter Nat. Verg. niet, 34. Een Plan van Gewestlyk Bestuur in den voorleden Jaare ontworpen, *Ald.* Een nieuw Plan vervaardigd, 36. Eedvordering van de Amptenaaren, 37. Staat der Geldmiddelen, 38. Beschikking op de Heerlykheden *enz.* 39. Ongenoegen over den *Fransschen* Generaal Chouhan, 40. Gerugt aldaar gestrooid, dat men de *Franschen* wilde ombrengen, 41. Uitlooving eener Belooning op den Verzinner of Verspreider dier maare, 41. Het voorstel aldaar om het Reglement der Gewapende Burgermagt den Volke voor te stellen, ter Nat. Verg. verworpen, 147. Wat men daar ter bemanninge der Vlooto doet, 188.

Zeeofficieren (Vryverklaaring der) die zich by het overgeeven van 's Lands Vloot onder Lucas op de Vloot bevonden, 291.

Zierikzee, wat men 'er tot bemanning van de Vloot doet, 195.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Plaaten moeten tegen over de volgende Bladzyden ingevoegd worden.

BEURNONVILLE tegen over . . . bl. 16.

MOREAU . . . . . bl. 104.

H. C. CRAS . . . . . bl. 258.

94